JACK LONDON

Bir Alkoliğin Anıları

ALFA | EDEBİYAT

BİR ALKOLİĞİN ANILARI

JACK LONDON (1876-1916)

San Francisco doğumlu ABD'li gazeteci ve roman yazarı. İnsan ve insanın doğayla olan mücadelesini tüm gerçekliğiyle anlattığı romanlarıyla ün saldı. Küçük yaşlarda çalışmaya başladı, şehir kütüphanesinde okuduğu kitaplarla kendi kendini eğitti. Okuduğu serüven romanlarından farksız, maceralarla dolu bir hayat sürdü. İstiridye korsanlığı yaptı, türlü işlere girip çıktı, serserilik yaptı, hapis yattı, sosyalizmin aktif bir destekleyicisi olmasına rağmen ırklar hakkında tartışmalı görüşler besledi. 1897'de Klondike'a altın aramaya gidenlere katıldı ve buradaki deneyimlerinden yararlanarak kitaplar yazdı. Yazdıklarından yüksek gelir elde eden ilk yazarlardan biriydi. İki kez evlendi ve 1916'da çiftliğinde öldü. Morfin kullandığı için pek çok kaynakta intihar ettiği söylense de ölüm raporunda üremiden öldüğü yazar. Önemli eserleri şunlardır: *Vahşetin Çağrısı* (1903), *Deniz Kurdu* (1904), *Beyaz Diş* (1906), *Demir Ökçe* (1908), *Martin Eden* (1908), *Bir Alkoliğin Anıları* (1913). *Pasifik Öyküleri*'ni 4 cilt olarak (*Güney Denizi Hikayeleri*, *Güneşin Oğlu*, *Makaloa Hasırı Üzerinde* ve *Hawaii Öyküleri*) yayımlayan Yayınevimiz Jack London'un toplu eserlerini yayımlamaya devam edecektir.

OSMAN ÇAKMAKÇI

1965 yılında Trabzon'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümünün ardından İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. 1982'den itibaren şiir ve yazıları ülkemizin önde gelen dergi ve gazetelerinde yayımlandı. Kafka, James Joyce, Kierkegaard, Unica Zürn, Daniil Kharms'ın da aralarında bulunduğu çok sayıda yazarın çok sayıda kitabını dilimize kazandırdı. *Zakkum Avı*, *Uçuşan Ağaç* ve Köryazı şiir kitaplarının yanı sıra *Konuşmanın İmkânsızlığı Üzerine Bir Diyalog* ve *Aşağılık Sanat* adlı deneme kitapları bulunuyor.

John Barleycorn: Bir Alkoliğin Anıları
© 2015, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Yayına Hazırlayan Tülin Er
Kapak Tasarımı Adnan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı Zuhal Turan

ISBN 978-605-171-176-8
1. Basım: Kasım 2015

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34410 Fatih-İstanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika No: 10905

JACK LONDON

Bir Alkoliğin Anıları

Çeviren Osman Çakmakçı

ALFA

I

Her şey bir seçim günü olmuştu. Sıcak bir California öğleden sonrasıydı, California Eyalet Anayasasında yapılması önerilen değişikliklere Evet ya da Hayır demek için çiftlikte Ay Vadisindeki küçük köye inmiştim. Sıcak bir gün olduğundan için oyumu kullanmadan önce de, kullandıktan sonra da biraz içki içtim. Sonra asmalarla kaplı tepeleri ve çiftliğin otlaklarını aşıp yemek yemek ve yeni bir içki içmek üzere çiftlik evine vardım.

"Oyunu kadınlara oy hakkı verilmesinden yana mı kullandın?" diye sordu Charmian.

"Evet."

Charmian bir şaşkınlık çığlığı kopardı. Şaşkınlığının nedeni, gençliğimde ateşli bir demokrasi yanlısı olmama rağmen, kadınlara oy hakkı verilmesine karşı oluşumdan kaynaklanıyordu. Daha sonraki hoşgörülü yıllarımda bunu kaçınılmaz bir toplumsal olay olarak kabul etmiştim ister istemez.

"Peki neden kadınların oy kullanması yönünde oy verdin?" diye sordu Charmian.

Cevap verdim. Uzun uzun cevap verdim. Öfkeyle cevap verdim. Daha çok cevap verdikçe, daha çok öfkelendim. (Hayır, sarhoş değildim. Bindiğim ata "Serkeş" adı verilmişti. Herhangi sarhoş birinin ona bindiğini görmek isterdim.)

Ama yine de – nasıl söylesem – içim bir hoş olmuştu, kendimi "iyi" hissediyordum, keyfim yerindeydi.

"Kadınlar oy kullanma hakkı elde edince, İçki Yasağı lehine oy kullanacaklar," dedim. "John Barleycorn'un – yani içkinin. Bundan sonra içki ve ayyaşlığı John Barleycorn olarak adlandıracağım – tabutunun çivilerini karılar, kız kardeşler ve anneler çakacak..."

"Ama ben senin John Barleycorn'un dostu olduğunu sanıyordum," diye sözümü kesti Charmian.

"Dostuyum. Dostuydum. Dostu değilim. Hiçbir zaman da değildim. O benimleyken ve ben onun dostu görünürken aslında dostu değilim. O, yalancılar kralıdır. Gerçekleri açıksözlülükle söyleyendir o. O, insanın tanrılarla dolaşırken yanına aldığı aziz bir yoldaştır. Aynı zamanda Burunsuz'la, yani ölümle birlik içindedir. Çıplak gerçeğe ve ölüme giden yolu açar. İnsanın görüşünü berraklaştırır, bulanık rüyalar görmesine neden olur. Hayatın düşmanıdır ve hayat bilgeliğinin de ötesinde bir bilgelik hocasıdır. Eli kanlı bir katildir ve gençliği katleder."

Charmian bana baktı, içkiyi nereden bulduğumu merak ettiğini biliyordum.

Konuşmaya devam ettim. Dediğim gibi, içim bir hoş olmuştu. Beynimdeki her düşünce yerli yerin-

deydi. Her düşünce, kendi küçük hücresinde, gece yarısı hapisten kaçacak tutuklular gibi giyinmiş, kapıda hazır bekliyordu. Ve her düşünce parıl parıl, keskin hatlı ve yanlış anlaşılmaz bir düştü. Beynim alkolün berrak, beyaz ışığıyla aydınlanıyordu. John Barleycorn gerçeği söylemek kudurganlığına yakalanmış, kendisinin en gizli sırlarını ortaya döküyordu. Ben onun sözcüsüydüm yalnızca. Geçmiş hayatımın sayısız anıları, sanki teftiş edilen askerler gibi önümde düzgünce sıralanmışlardı. İçlerinden istediğimi seçip çıkarabilirdim. Düşüncenin hakimi, sözlerimin ve yaşadıklarımın toplamının efendisiydim. Verilerimi yanlışsız olarak seçecek ve her şeyi ifade edebilecek yeteneğim vardı. Çünkü John Barleycorn zekânın kemirgen kurtçuklarını harekete geçirip gerçeğin ölümcül sezgilerini fısıldayarak hileler yapıp tuzaklar kurar, insanın yaşadığı günün tekdüzeliğini pembe geçişlerle süsler.

Hayatımı Charmian'a kısaca anlattım, beden yapımı açıkladım. Kalıtsal bir alkolik değildim. Alkole karşı organik, kimyasal bir eğilimle doğmamıştım. Bu bakımdan kuşağımın içinde normal birisiydim. Alkol zamanla edinilmiş bir zevkti. Nice acılarla edinilmişti. Alkol korkunç iğrenç bir şeydi, herhangi bir müshilden daha mide bulandırıcıydı. Şimdi bile onun tadından hoşlanmıyordum. Onu sırf verdiği "keyif" için içiyordum. Beş yaşımdan yirmi beş yaşıma kadar bu keyfi pek umursamamıştım. Yapımı alkole karşı serkeşçe tahammüllü kılmak ve beni ta içimden onu arzulayacak hale getirmek için yirmi yıl süren gönülsüz bir çıraklık dönemi geçirmem gerekmişti.

İçkiyle ilk ilişkilerimi, ilk sarhoşluklarımı ve iğrenmelerimi kabataslak anlattım. Ve beni sonunda her zaman yenilgiye uğratan şeye dikkat çektim. Bu, alkole kolaylıkla ulaşabilir olmamdı. İçki yalnız kolaylıkla ulaşılabilir bir şey olarak kalmamış, gelişen yaşamımın her şeyi beni ona itelemişti. Sokaklarda bir gazete satıcısı, bir denizci, bir altın arayıcısı, uzak ülkelerde dolaşmış bir gezgindim ben. İnsanlar konuşmak, gülmek, böbürlenmek, rahatlamak, yorucu gün ve gecelerinin sıkıcı işlerini unutmak için hep içki sofrasının başında bir araya gelirlerdi. Pub bir toplantı yeriydi. İnsanlar pubda, ilkel insanların mağaranın ağzında yaktıkları ateşin çevresinde toplanmaları gibi toplanırlardı.

Charmian'a, çalı gibi saçları olan yamyamların kadınlarından kaçıp kendi başlarına içip ziyafet çektikleri kano evlere girmesinin nasıl yasaklanmış olduğunu hatırlattım. Buraları kadınlar için tabu olan kutsal yerlerdi. Ben de gençken, kadınların etkisinin darlığından erkeklerin geniş ve özgür dünyasına publar sayesinde kaçmıştım. Bütün yollar puba çıkıyordu. Romantikliğin ve maceranın binlerce yolu publarda birleşir, oradan da dünyanın her yanına dağılırdı.

"Mesele şu ki," diye tamamladım vaazımı, "içkiye alışmamı sağlayan şey ona kolayca ulaşabilmem oldu. Yoksa içkiyi umursamıyordum. Hatta alay ederdim onunla. Yine de buradayım işte, sonunda bir ayyaş tutkusuyla karşındayım. Bu tutkunun içime yerleşmesi için yirmi yıl geçmesi gerekti; on yıl sonra da bu tutku büyüdü. Bu tutkuyu tatmin etmenin sonucu hiç de iyi olmuyor. Mizaç bakımından iyi yürekli ve

neşeli biriyim. Yine de John Barleycorn'la yola çıktığım zaman entelektüel karamsarlığın bütün azabını çekiyorum."

"Ama," diye eklemek için acele ettim (hep eklemek için acele ederim zaten), "John Barleycorn'un da hakkını yememek gerek. Hep gerçekleri söyler o. Onun lanetli yanı da budur. Hayatın sözde gerçekleri gerçek değil. Bunlar hayatın devam etmesi için gerekli olmazsa olmaz yalanlardır ve John Barleycorn da onlara bu yalanları veriyor."

"Ya yaşama yönelmeyen yalanlar?" dedi Charmian.

"Çok doğru," diye cevap verdim. "Ve işin en korkunç yanı da bu. John Barleycorn ölüme yöneltir. Onun için bugün anayasa değişikliği yönünde oy kullandım. Hayatımı şöyle bir gözden geçirdiğimde içkiye kolay ulaşılabilmesinin beni nasıl da ona alıştırdığını gördüm. Görüyorsun ya, bir kuşakta o kuşağa oranla çok az alkolik doğar. Alkolik diyerek kimyasal yapıları şiddetle alkolü isteyen ve kendisini karşı konulmaz bir biçimde ona itekleyen insanı kastediyorum. Alışkanlıktan dolayı içenlerin büyük çoğunluğu alkol tutkusuyla doğmak bir yana, ona karşı gerçek bir tiksintiyle doğarlar. Ne birinci, ne yirminci ne de yüzüncü kadehleri onlarda alkol sevgisi uyandırmakta başarılı olur. Ama içki içmeyi öğrenirler, tıpkı insanların sigara içmeyi öğrenmeleri gibi; gerçi sigara içmeyi öğrenmek içki içmeyi öğrenmekten çok daha kolaydır. İçki içmeyi öğrendiler, çünkü alkol kolay ulaşılabilir bir şeydi. Kadınlar bu oyunu iyi bilirler. Bunun bedelini onlar, karılar, kız kardeşler ve anneler öderler. İş oy kullanmaya gelince, içki yasağı yönünde

oy kullanacaklar. Bunun en iyi yanı da gelecek kuşağın hiçbir sıkıntıyla karşılaşmayacak olmasıdır. İçkiye kolay ulaşamayacakları, alkole karşı doğuştan eğilimli olmadıkları için de alkolü hiç özlemeyecekler. Şimdi doğan ve büyüyen genç oğlanlar için yaşam daha bereketli olacak; hatta bu genç adamlarla yaşamlarını paylaşacak olan yeni doğmuş ve büyüyen genç kızlar için de daha bereketli olacak."

"Neden yeni yetişen erkekler ve kadınlar yararına bütün bunları yazmıyorsun?" diye sordu Charmain. "Neden bunları yazmıyorsun da oy kullanacak olan karılara, kız kardeşlere ve annelere yardımcı olmuyorsun?"

"Bir Alkoliğin Anıları," diye sırıttım; daha doğrusu John Barleycorn sırıttı, çünkü benim hoş, iyiliksever konuşmam sırasında benimle birlikte masada oturuyordu. Bir gülümsemeyi hiç uyarmadan bir sırıtışa çevirmek John Barleycorn'un hilelerinden biridir.

"Hayır," dedi Charmian, John Barleycorn'un kabalığını görmezden gelerek, bütün kadınların yapmayı öğrendikleri tarzda. "Sen ne ayyaşsın ne de hastalık derecesinde içki müptelası, yalnızca alışmış bir içicisin, yıllar boyunca onunla omuz omuza yaşadığın için John Barleycorn'un tanışı olmuşsun. Bunları yaz ve adını da 'Alkoliğin Anıları' koy."

II

Sözlerime başlamadan önce okuyucudan tüm içtenliğiyle bu yolda benimle birlikte yürümesini isteyeceğim. İçtenlik aynı zamanda anlayış demek olduğundan, beni, kim ve ne hakkında yazdığımı anlamakla başlayalım işe. Öncelikle ben deneyimli bir içiciyim. Alkole karşı yapısal bir eğilimim yok. Aptal değilim. Domuz da değilim. İçki içme oyununu A'sından Z'sine kadar biliyorum ve içerken aklımı kullanabilmişimdir. Hiçbir zaman başkası tarafından yatağıma taşınmadım. Yalpalamam da. Kısacası, sıradan, ortalama bir insanım ve sıradan, ortalama insanlar gibi içerim. Zaten meselenin özü de burada: Alkolün sıradan, ortalama insanlar üzerindeki etkilerini yazıyorum. Doğuştan alkolik olan önemsiz azınlık hakkında söyleyecek sözüm yok.

Genel bir deyişle iki tip içkici vardır. Biri, hepimizin bildiği tiptir; aptal, yaratma kabiliyeti olmayan, beyni hissiz kurtçuklar tarafından hissizce ısırılan,

açık ve titrek adımlarla yürüyen, sık sık hendeklere düşen, kendinden geçmişliğinin aşırılığı içinde mavi fareler ve pembe filler gören adam. Bu, mizah dergilerindeki esprilere konu olan tiptir.

Öteki tip içkicinin bir hayal gücü, bir dünya görüşü vardır. Başı en keyifli biçimde dönerken bile dik ve doğal biçimde yürür, asla ne sendeler ne de düşer, nerede olduğunu ve ne yaptığını bilir. Sarhoş olan bedeni değil, beynidir. İçi nüktelerle fıkır fıkır kaynar ya da içinden çevresine dostluk taşar. Evrensel ve mantıklı olan ve de kıyaslar biçimini alan entelektüel hayaller ve düşler görebilir. İşte bu durumdayken hayatın en sağlıklı yanılsamalarının kabuklarını soyup atar, ruhunun boynuna geçirilen demirden gereklilik yasasını ciddiyetle gözden geçirir. John Barleycorn'un en güçlü olduğu saattir bu. Herhangi bir insanın hendeğe yuvarlanması bu anda kolaydır. Ama bir adamın iki ayağı üzerinde dimdik, yalpalamadan durup bütün evrende kendisi için tek bir özgürlüğün, yani ölüm gününü önceden tahmin edebilme özgürlüğünün bulunduğuna karar verdiği çetin bir sınavdır da aynı zamanda. Bu adam için beyaz mantık saati gelmiştir. Bu anda yalnızca şeylerin yasalarını bilebilir; şeylerin anlamını değil. Bu onun tehlike saatidir. Ayakları mezara uzanan patikayı ele geçirmiştir artık.

Her şey onun için berraktır. Tüm bu şaşırtıcı ölümsüzlük arzuları ölüm korkusuyla titreyen ve hayal gücü tarafından lanetlenen ruhların paniğe kapılmalarından başka bir şey değildir. Bunların ölüm içgüdüleri yoktur; ölüm zamanı gelip çattığında ölmek iradesinden yoksundurlar. Oyunu kazanıp bir gelecek elde

edeceklerine inanarak kendilerini aldatırlar, mezarın karanlığını ya da ölülerin yakıldığı yerin sıcaklığını öteki hayvanlara bıraktıklarını sanırlar. Ama beyaz mantığının bu anına erişmiş olan bu adam, bunların kendi kendilerini kandırdıklarını bilir. Bu olay herkese aynı biçimde uygulanmaktadır. Güneşin altında yeni bir şey yoktur; zayıf ruhların özlem duydukları o biblo, özgürlük de yoktur. Ama iki ayağının üzerinde dimdik, yalpalamadan duran o adam bilir. Et, şarap, güneş lekesi ve dünya tozundan oluşan, kısa bir süre işlemek için yapılan kolay bozulur bir mekanizma, ilahiyat ve tıp doktorlarının elinde oyuncak olan ve sonunda çöp yığınına atılacak olan biridir o.

Elbette bütün bunlar bir ruh hastalığı, bir hayat hastalığıdır. Hayal gücü kuvvetli olan bir insanın John Barleycorn'la yaptığı arkadaşlık için ödemesi gereken cezadır. Aptal bir insanın ödediği ceza daha basit, daha kolaydır. O, küfelik olup kendini kaybedene kadar içer. Uyuşmuş gibi uyur ve eğer düş görürse, düşleri bulanık ve anlaşılmazdır. Ama John Barleycorn hayal gücü kuvvetli olanlara beyaz mantığın acımasız, hayali kıyaslarını gönderir. O kişi yaşama ve yaşamla ilişkili her şeye karamsar bir Alman felsefecisinin çarpık bakışıyla bakar. Tüm hayallerin sonunda bir yanılsama olduğunu görür. Bütün değerleri aşar. Tanrı kötü, gerçek aldatmaca ve hayat bir şakadır. O sakin deli yüksekliklerinden, bir tanrı kesinliğiyle, bütün yaşamı kötü olarak görür. Mantığın berrak, beyaz ışığı altında eş, çocuk ve arkadaşlar sahtekâr ve düzmece olarak açığa çıkarlar. Onların içlerini görür ve bütün gördüğü de zayıflıkları, yavanlıkları,

alçaklıkları ve zavallılıklarıdır. Artık onu aptal yerine koyamayacaklardır. Onlar bütün diğer küçük insanlar gibi sefil, küçük bencillerdir. Özgürlükleri yoktur. Talihin kuklalarıdırlar. Kendisi de öyledir. Bunu fark eder. Ama arada bir fark vardır. O görür ve bilir. Tek özgürlüğünün ne olduğunu da bilir: Ölüm gününü önceden tahmin edebilir. Bütün bunlar yaşamak, sevmek ve sevilmek için yaratılmış bir insana hiç de iyi gelmez. Yine de ister hızlı olsun ister yavaş, ister birden dökülerek olsun ister yıllar boyunca azar azar damlayarak, intihar John Barleycorn'un zorla aldığı bedeldir. Onun hiçbir arkadaşı bu haklı ve gerekli ücreti ödemekten kaçamaz.

III

İlk kez sarhoş olduğumda beş yaşındaydım. Sıcak bir gündü ve babam tarlada saban sürüyordu. Yarım mil uzaktaki evimizden ona bir kova bira taşımaya gönderilmiştim. Evden çıkarken, "Dikkat et de dökülmesin," diye öğüt vermişlerdi.

Hatırladığım kadarıyla bu bir domuz yağı kovasıydı, kapaksız ve geniş ağızlıydı. Kovanın ağırlığıyla zar zor yürürken, bira bacaklarımdan aşağı akıyordu. Zar zor ilerlerken, bir yandan da düşünüyordum. Bira çok değerli bir şeydi. Çok da güzel olmalıydı. Yoksa neden evde içmeme izin vermesinlerdi ki? Büyüklerin benden uzak tuttuğu öbür şeylerin de güzel olduğunu öğrenmiştim. O zaman bu da güzeldi. Büyüklere güvenmek gerekirdi. Onlar her şeyi biliyorlardı. Zaten kova da ağzına kadar doluydu. Yürürken bacaklarıma çarpıyor ve yere dökülüyordu. Neden ziyan olsundu? Hiç kimse birayı benim mi içtiğimi, yoksa yere mi döküldüğünü bilemezdi.

O kadar küçüktüm ki, kovadan içebilmek için, yere oturup bira kovasını kucağıma almak zorunda kalmıştım. Köpüğünü yudumladım. Hayal kırıklığına uğramıştım. Değerini pek anlayamamıştım. Anlaşılan değeri köpüğünde değildi. Üstelik tadı da güzel değildi. Sonra birayı içmeden önce büyüklerin köpüğünü üflediklerini gördüğümü hatırladım. Başımı köpüklerin içine daldırıp altındaki suyu içmeye başladım. Hiç de güzel değildi. Ama yine de içmeye devam ettim. Büyükler ne yaptıklarını iyi bilirlerdi. Benim ufak tefekliğim, kucağımdaki kovanın büyüklüğü, soluk bile almadan içişim ve başımı kulaklarıma kadar köpüğe daldırmam göz önüne alınırsa ne kadar içtiğimi kestirmek oldukça zordu. Bu sıkıntıdan bir önce kurtulmak için ilaç gibi aceleyle mideye indiriyordum birayı.

Yeniden yola koyulduğumda şöyle bir titredim ve o güzel lezzetin daha sonra geleceğine karar verdim. Yarım millik yol boyunca birkaç kere daha denedim. Sonra kovada ne kadar az bira kaldığını görünce hayrete düştüm. Bayat biranın taze görünmesi için köpürttükleri aklıma geldi. Bir sopa alıp birayı kovanın ağzına gelinceye kadar köpürterek karıştırdım.

Babam hiçbir şeyin farkına varmamıştı. Ter içinde kalmış bir çiftçinin büyük susuzluğuyla kovayı ağzına dikip boşaltarak bana verdi ve yeniden saban sürmeye başladı. Atların yanı sıra yürümeye gayret ettim. Sendeleyerek hayvanların ayaklarının dibine, parlayan saban demirinin önüne düştüğümü, bir de babamın dizginleri sertçe çekerek atların neredeyse yanımda yere çöktüğünü hatırlıyorum. Babam daha sonra bana atların üstüme basıp bağırsaklarımı deş-

mesine birkaç santim kaldığını söyledi. Babamın beni kollarının arasına alıp tarlanın kenarındaki ağaçların altına taşıdığını da belli belirsiz hatırlıyorum. Dünya çevremde dönüp duruyor, öldürücü bir mide bulantısının ürkütücü bir günah korkusuyla karıştığını fark ediyordum.

Bütün bir öğleden sonra ağaçların altında uyudum. Babam güneş batarken beni uyandırdığında, ayağa kalkıp eve canından bezgin bir halde sürüklenen çok küçük hasta bir çocuktum artık. Bitkin düşmüştüm, bacaklarımın ağırlığı beni yere çekiyordu, midemde boğazıma ve beynime kadar çıkan bir titreşim vardı. Durumum zehirle boğuşmuş bir insanın durumuna benziyordu. Gerçekten de zehirlenmiştim.

Tıpkı mutfaktaki ocağın beni yakmasından sonra ocakla ilişkimin kalmaması gibi, bundan sonraki haftalar ve aylar boyunca birayla hiçbir ilişkim kalmadı. Büyükler haklıydı. Bira çocuklara göre bir şey değildi. Büyükler biraya aldırmıyordu; tıpkı hap yutmaya ve balık yağı içmeye aldırış etmedikleri gibi. Bana gelince, ben birasız da günlerimi gayet iyi geçiriyordum. Ama koşullar bunun aksini buyurdu. Hayatımın her dönemecinde John Barleycorn beni çağırdı. Ondan kaçmanın yolu yoktu. Bütün yollar ona çıkıyordu. Yirmi yıllık bir ilişki, bir selamlaşma sonunda, ancak sevebildim o haydudu.

IV

John Barleycorn'la yaşadığım bundan sonraki güç gösterisi ben yedi yaşımdayken gerçekleşti. Bu kez suçlu olan hayal gücümdü, onunla karşı karşıya gelmekten korkuyordum. Hâlâ çiftçilikle uğraşan ailem San Francisco'nun güneyindeki San Mateo bölgesinin kasvetli ve hüzünlü kıyısında bir çiftliğe taşınmıştı. O günlerde vahşi ve ilkel bir kırsal bölgeydi. Annemin sık sık gururla bizim eski Amerikalılardan olduğumuzu, komşularımız gibi göçmen İtalyan ya da İrlandalılar olmadığımızı söylediğini duyuyordum. Bulunduğumuz bölgede bizden başka eski Amerikalı bir aile daha vardı.

Bir Pazar sabahı Morrisey çiftliğindeydim, nasıl ve neden orada olduğumu hatırlayamıyorum. Yakın çiftliklerden gelen bir grup genç de orada toplanmıştı. Üstelik büyükler sabahın erken saatlerinden, hatta bazıları bir gece öncesinden beri orada içiyorlardı. Morriseyler kalabalık bir aileydi, aralarında bir sürü

koca çizmeli, iri yumruklu, kaba sesli, iri kıyım oğullar ve amcalar vardı.

Birden kızlar çığlık atıp "Kavga!" diye haykırmaya başladılar. Herkes sağa sola kaçışıyordu. Erkekler hızla mutfaktan dışarı fırladılar. Kırmızı suratlı, kır saçlı iki dev boğuşuyordu. Birisi Kara Matt'ti; zamanında iki kişiyi öldürmüş olduğu söyleniyordu. Kadınlar hafif hafif çığlıklar atıyor, haç çıkarıyor, kesik kesik dua ediyor, elleriyle yüzlerini kapatarak parmaklarının arasından kavgayı gözlüyorlardı. Ama ben hiç de öyle değildim. Büyük bir cüretkârlık gösteren ben en meraklı seyirciydim. Belki de o harikulade şeyi, bir adamın öldürülüşünü görebilecektim. Hiç olmazsa bir erkek kavgasına tanık olacaktım. Ama büyük bir hayal kırıklığı yaşadım. Kara Matt ve Tom Morrisey yalnızca birbirlerini sıkı sıkı kavramışlar, acayip bir fil dansı yapar gibi birbirlerinin hantal çizmeli ayaklarını havaya kaldırıp duruyorlardı. Kavga edemeyecek kadar sarhoştular. Sonra araya girenler onları tutup yeni dostluklarını güçlendirmek üzere mutfağa götürdüler.

Çok geçmeden hep bir ağızdan konuşmaya başladılar. Viskinin suskunluklarını dağıttığı, geniş göğüslü, açık havada yaşamaya alışmış erkekler gibi gürleye gürleye konuştular. Yedi yaşında küçük bir çocuk olan ben, yüreği ağzımda, vücudum kaçmak üzere olan bir geyik gibi gergin, merakla açık kapıdan içerisini gözlüyor ve erkeklerin gariplikleri hakkında yeni şeyler öğreniyordum. En çok da masaya yayılmış, kollarını birbirlerinin boynuna dolamış, sevgiyle ağlayan Kara Matt ile Tom Morrisey'e şaşıp kalmıştım.

Mutfaktaki içki alemi sürerken dışarıdaki kızlar ürkekleşmişlerdi. Hepsi de içki oyununu biliyordu ve sonunda korkunç bir şeyler olacağından emindiler. Kıyamet koptuğu zaman orada olmak istemediklerini söylediler. Birisi dört mil ötedeki büyük İtalyan çiftliğine gitmeyi önerdi; orada dans da edebilirlerdi. Kızlarla oğlanlar hemen çiftler oluşturup kumlu yoldan yürümeye başladılar. Her delikanlı kendi sevgilisiyle birlikte yürüyordu; yedi yaşında bir çocuğun çevresindeki aşk hikâyelerini bildiğine güvenebilirsiniz. Ayrıca ben de kız arkadaşı olan bir oğlandım. Benim yaşlarımda küçük bir İrlandalı kızla eş olmuştum. Bu kendiliğinden gelişen olayda tek çocuk bizdik. Belki de en yaşlı çift yirmi yaşlarında falandı. Bir hayli gelişmiş on dört on altı yaşlarında delişmen genç kızlar, sevgilileriyle birlikte yürüyorlardı. Ama biz, bu küçük İrlandalı kızla ben aralarında en küçükleriydik ve el ele yürüyorduk. Bazen bizden büyükler baktığında kolumu beline doluyordum. Ama böyle yürümek hiç rahat değildi. O pırıl pırıl Pazar sabahı o iç karartıcı yolda yürürken kendimle gurur duyuyordum. Benim de bir sevgilim vardı, ben de küçük bir erkektim.

İtalyan çiftliği bekârların yaşadığı bir yerdi. Ziyaretimiz neşeyle karşılandı. Hepimiz için bardaklara kırmızı şarap dolduruldu, uzun yemek salonu dans için açıldı. Delikanlılar içki içiyor, akordiyon nağmeleri arasında kızlarla dans ediyorlardı. Benim için bu ilahi bir müzikti. Daha önce böylesine muhteşem bir şey işitmemiştim. Müzik çalan genç İtalyan ara sıra kalkıyor, kollarını kız arkadaşına sararak, sırtından akordiyon çalarken, bir yandan da dans ediyordu. Dans

etmeden bir masa başında oturmuş, yaşamın bu şaşırtıcı sahnelerini seyreden benim için bu olup bitenler olağanüstüydü. Ben yalnızca küçücük bir çocuktum, yaşam hakkında öğrenecek çok şeyim vardı. Vakit ilerleyip, İrlandalı delikanlılar şarap içmeye koyulunca neşe ve keyif hüküm sürmeye başladı. Bazılarının dans ederken sendeleyip yere yığıldıklarını, bir kısmının bir köşeye kıvrılıp sızdıklarını görüyordum. Ayrıca kızların bazıları yakınıyor, gitmek istiyor, olacak her şeye hazır, keyifle kıkırdaşıp duruyordu.

İtalyan ev sahiplerimiz herkes gibi bana da şarap ikram ettikleri zaman geri çevirmiştim. Bira deneyimim bana yeterdi, bir daha bira ya da benzeri bir şey içmeye niyetim yoktu. Ne yazık ki cin gibi, genç bir İtalyan olan Peter tek başıma oturduğumu görmüş, yarım bardak şarap doldurup bana uzatmıştı. Masada tam karşımda oturuyordu. Reddettim. Suratı kaskatı kesildi ve ısrarla şarabı bana uzattı. Sonra üstüme bir dehşet çöktü. Öyle bir dehşet ki nedenini açıklamam gerek.

Annemin kendine göre fikirleri vardı. Öncelikle, esmerlerin ve bütün kara gözlü insanların hilekâr olduklarını söylerdi ısrarla. Söylemeye bile gerek yok, annem sarışındı. Sonra kara gözlü Latin ırkının çok heyecanlı, çok hain ve çok katil ruhlu olduğuna inanmıştı. Dünyanın tuhaflığını ve korkunçluğunu defalarca onun dudaklarından içmiş olan ben, onun, hakaret edilen bir İtalyan'ın ne kadar istemeyerek de olsa, intikamını insanı sırtından bıçaklayarak alacağını söylediğini duymuştum. En çok kullandığı deyim de buydu: "Sırtından bıçaklarlar adamı."

Şimdi, her ne kadar daha o sabah Kara Matt'in Tom Morrisey'i öldürmesini hevesle beklemiş olsam da, dans edenlerin beni sırtımda bir bıçak saplı olarak görmelerini istemiyordum. Daha gerçeklerle fikirleri birbirlerinden ayırt etmeyi öğrenmemiştim. Annemin İtalyan karakteri hakkındaki açıklamalarına inancım tamdı. Ayrıca konukseverliğin kutsallığına dair içimde parıldayan bir sezgi vardı. İşte karşımda hain, heyecanlı ve katil ruhlu bir İtalyan bana konukseverlik gösteriyordu. Eğer onun hatırını kırarsam, tıpkı bir atın ayaklarının dibine yanaşıp kendisini rahatsız eden birini çiftelemesi gibi beni bıçaklayacağına inanmam öğretilmişti bana. Üstelik bu İtalyanın da annemin sözünü ettiği gibi korkunç kara gözleri vardı. Bu gözler, benim bildiğim gözlerden, kendi ailemdeki mavi, gri ya da ela gözlerden, İrlandalıların soluk ve şen mavi gözlerinden farklıydı. Belki de Peter birkaç kadeh içmişti. Her neyse, gözleri parıl parıl karaydı ve şeytanlıkla parıldıyordu. Esrarengiz, bilinmeyen gözlerdi bunlar; yedi yaşında olan ben kimdim ki bu gözleri çözümleyip kabalıklarını anlayabileyim? Bu gözlerde ani bir ölüm gördüm ve şarabı yarım ağızla reddettim. Gözlerindeki ifade değişti. Şarap bardağını bana doğru iterken sertleşip zorbalaştı.

Ne yapabilirdim ki? O günden bu yana hayatımda gerçek ölümle birçok kere yüz yüze geldim, ama o anki ölüm korkusunu bir daha hiç yaşamadım. Bardağı dudaklarıma değdirince Peter'in gözleri yumuşadı. O an beni öldürmeyeceğini anlamıştım. Bu, rahatlatıcıydı. Ama şarap hiç de öyle olmamıştı. Bu ucuz, yeni bir şaraptı, acı ve ekşiydi, üzüm bağlarının

artıklarından ve kalıntılarından yapılmıştı ve de tadı biradan çok daha kötüydü. Bir ilacı içmenin tek yolu vardır; onu içmek. Ben de o şarabı öyle içtim. Başımı geriye atıp bir yudumda yutuverdim. Yeniden yudumlamak ve zehri içmek zorunda kaldım, çünkü bu benim çocuk dokularım ve hücrelerim için bir zehirdi.

Şimdi geriye bakıyorum da, Peter'in ne kadar şaşırdığını hatırlayabiliyorum. İkinci bir bardağı da yarı yarıya doldurup masanın karşısından önüme itti. Korkudan donmuş, kaderimle baş başa kalmış umutsuzca, ikinci bardağı da birincisi gibi ağzıma yuvarlayıp bir yudumda yutuverdim. Bu kadarı Peter için bile fazlaydı. Keşfettiği bu çocuk dahiyi arkadaşlarına göstermek zorundaydı. Bıyıklı bir genç İtalyan olan Dominick'i manzarayı görmesi için çağırdı. Bu kez önüme sürdükleri ağzına kadar dolu bir bardaktı. İnsanın yaşamak için yapmayacağı hiçbir şey yoktur. Kendimi topladım, boğazımdan yükselen öğürtüyü bastırıp şarabı bir dikişte yuvarladım.

Dominick ömründe böyle kahraman bir çocuk hiç görmemişti. Bardağı iki kez daha ağzına kadar doldurup bir anda boğazımda yok oluşunu seyretti. Bu arada kahramanlıklarım dikkat çekmeye başlamıştı. Orta yaşlı İtalyan işçileri, İrlandalı kızlarla dans edemeyen ve İngilizce konuşamayan yaşlı köylüler etrafımı çevreledi. Güneşten yanmışlardı ve vahşi bakışları vardı; kuşaklar takmış ve kırmızı gömlekler giymişlerdi; bıçak taşıdıklarını biliyordum; bir korsan güruhu gibi çevremde halka olmuşlardı. Peter ve Dominick beni onlar için gösteri yapmaya zorluyorlardı.

Hayal gücünden yoksun olsaydım, aptal olsaydım, inatçı olsaydım, başıma bu belayı sarmayacaktım. Delikanlılarla kızlar dans ediyorlardı, beni kaderimden kurtaracak kimse yoktu. Ne kadar içtiğimi ben de bilmiyorum. O günden hatırladığım tek şey, o katil sürüsünün ortasında duyduğum bitmek bilmez korku ve şaraptan ıslanmış tahta masanın üzerinde gidip gelen sonsuz sayıda kırmızı şarap bardağı ve boğazımı yakarak içtiğim şaraptır. Şarap kötüydü kötü olmasına, ama sırtımda bir bıçak daha da kötüydü ve her ne pahasına olursa olsun hayatta kalmalıydım.

Bir içkicinin bilgisiyle dönüp geriye baktığımda, neden masanın üstünde sızıp kalmadığımı şimdi biliyorum. Daha önce söylediğim gibi, korkudan donup felce uğramıştım. Yapabildiğim tek hareket bitip tükenmek bilmeyen şarap bardaklarını dudaklarıma götürmekti. Bütün o litrelerce şarap için hazır ve hareketsiz bir kaptım ben. Korkudan taş kesilmiş midemde hareketsiz yatıyordu içtiğim şaraplar. Midemin bulanmasını önleyecek kadar çok korkmuştum. Böylece ne kadar İtalyan varsa seyrediyor ve bir otomat soğukkanlılığıyla o kadar şarabı mideye indiren bu olağanüstü çocuğa şaşkınlıkla bakıyorlardı. Ömürlerinde hiç böyle bir şey görmediklerini söylemem hiç de palavracılık olmaz.

Sonunda yola koyulma vakti geldi. Delikanlıların çakırkeyif maskaralıkları aklı başında kızların onları gitmeye zorlamasına yol açtı. Kendimi kapıda, küçük kız arkadaşımın yanında buldum. Benim yaşadıklarımı yaşamadığı için ayıktı. Sevgililerinin yanında yürümeye çalışırken yalpalayan delikanlıların bu hareketi

o kadar hoşuna gitti ki onları taklit etmeye başladı. Ben de bunun eğlenceli bir oyun olduğunu düşündüm ve sağa sola yalpalayarak yürüdüm. Ama kızın midesinde başına vuracak şarap yoktu, benim yaptığım hareketlerse şarabın hızla başıma vurmasına neden oldu. Başlangıçta bile, hareketlerim onunkinden daha gerçekçiydi. Birkaç dakika sonra kendime hayret ettim. Birkaç adım yalpalayarak yürüdükten sonra yolun kenarında durup hendeğe bakan bir delikanlı gördüm. Çocuk ciddi ciddi düşünüp baktıktan sonra hendeğe yuvarlandı. Bu bana çok komik göründü. Ben de tam kenarında durmak niyetiyle hendeğin kenarına doğru yalpaladım. Kendime geldiğimde hendeğin içindeydim, endişeli yüzlü birkaç kız beni yukarı çekmeye çalışıyordu.

Ama artık sarhoş rolü oynamak umurumda değildi. İçimde artık neşe kalmamıştı. Gözlerim kaymaya başlamıştı ve ağzımı sonuna kadar açıp soluk almaya çalışıyordum. Bir kız her iki yanımdan elimi tutup yürütmeye uğraşıyordu, ama bacaklarım kurşun gibi ağırdı. İçmiş olduğum alkol yüreğime ve beynime bir sopa gibi vuruyordu. Cılız bir çocuk olsaydım, içtiğim şarap beni öldürürdü, eminim. Ölüme, korkmuş kızların düşündüğünden daha yakın olduğumu biliyorum. Kendi aralarında kabahatin kimde olduğu konusunda ağız dalaşı yapıyorlardı; bazıları kendileri için, benim için ve o kadar rezilce davranan sevgilileri için ağlıyorlardı. Ama ben ilgilenmiyordum. Boğulmak üzereydim ve daha fazla hava istiyordum. Hareket etmek benim için bir ıstıraptı. Daha zor nefes almama neden oluyordu. Yine de o kızlar beni yürütmek ko-

nusunda ısrar ediyorlardı ve eve daha dört millik yol vardı. Dört mil! Kayan gözlerimin sonsuz bir uzaklıkta yolun karşısında küçük bir köprü gördüğünü hatırlıyorum. Gerçekte ise köprü yüz metreden daha uzakta değildi. Oraya vardığımda, soluk soluğa sırt üstü uzandım yere. Kızlar beni kaldırmaya çalıştılar, ama ben çaresizdim ve boğuluyordum. Kızların korku dolu çığlıkları yanıma on yedi yaşında sarhoş bir genç olan Larry'yi getirdi. Larry göğsümün üzerinde tepinerek beni ayıltmaya çalıştı. Bunu ve mücadele ederek onu göğsümden indirmeye çalışan kızların kopardığı yaygarayı hayal meyal hatırlıyorum. Daha sonrası ise kayıp. Sonradan öğrendiğime göre köprünün altında bir yere kıvrılıp geceyi orada geçirmiş.

Kendime geldiğimde hava kararmıştı. Baygın bir halde dört mil taşınmış ve yatağıma yatırılmıştım. Çok hastaydım, yüreğime ve dokularıma olan müthiş baskıya karşın sürekli çılgınlık nöbetleri geçiriyordum. Çocuk zihnimin tüm dehşetli ve korkunç şeyleri dışarı dökülüyordu. En korkunç düşler benim için artık gerçekti. Cinayetler işlendiğini görüyor, katiller tarafından kovalanıyordum. Çığlık atıyor, hezeyanla sayıklıyor, boğuşuyordum. Çektiğim acılar müthişti. Böylesi hezeyanlardan çıktığım zaman annemin sesini duyabiliyordum. "Ama çocuğun beyni. Aklını kaybedecek." Yeniden hezeyana gömülüyor, bu düşünceyi de yanımda götürüyor, tımarhanelere kapatılıyor, çığlıklar koparan deliler arasında bakıcılardan dayak yiyordum.

Genç zihnimi etkileyen şeylerden biri de büyüklerimin San Francisco'nun Çin Mahallesindeki günah yu-

vaları hakkında yaptığı konuşmalardı. Hezeyanlara kapıldığımda yeraltındaki bu günah yuvalarının binlercesinin arasında dolaşıyor, kilitli demir kapıların arkasında ıstırap çekiyor, binlerce kez ölüyordum. Bu yeraltı mahzenlerinde masa başına oturmuş, büyük altın paralar karşılığında Çinlilerle kumar oynayan babamı görünce bütün öfkem en yakası açılmadık küfürlere dönüşüyor, çatı kirişlerini titretene kadar bangır bangır babama sövüyordum. Hiçbir zaman böylesi küfürler etmeye cesaret edememiş olsam da şimdi avazım çıktığı kadar bağırıyor, küfürler ağzımdan dökülüyor, orada uzun saçlı, uzun tırnaklı Çinlilerle yeraltı mahzenlerinde oturmuş kumar oynayan babama sövüyordum.

O gece yüreğimin ya da beyin damarlarımdan birinin çatlamamış olması şaşılacak bir şey. Beni şiddetle sarsan bu korkunç kasılmalara yedi yaşındaki bir çocuğun damarlarının ve sinirlerinin dayanması mümkün değildir. John Barleycorn'un beni pençesine geçirdiği o gece çiftlik evinde kimse uyumadı. Köprünün altında kıvrılıp yatan Larry benim gibi hezeyanlar geçirmemişti. Eminim onun uykusu hissiz ve rüyasızdı; ertesi sabah kafasında bir ağırlıkla ve huysuzlukla kalkmıştı. Eğer bugün hâlâ yaşıyorsa o geceyi hatırlamıyordur, onun için gelip geçici, önemsiz bir olaydır. Ama benim beynim o deneyimle bilenmişti. Şimdi, otuz yıl sonra bu olayı yazarken o hayallerin her biri gözümün önünde o geceki gibi kesin, çektiğim her acı o geceki gibi gerçek ve korkunç.

Bu olaydan sonra günlerce hasta yattım. Annemin gelecekte John Barleycorn'dan uzak durmam için ver-

diği öğütlerin hiçbirine ihtiyacım yoktu. Annem korkunç şaşırmıştı. Benim çok, ama çok kötü bir şey yaptığımı, öğrettiklerinin aksine davrandığımı söylüyordu. Nasıl olacaktı da hiç karşılık vermesine izin verilmeyen, içinde bulunduğu ruh durumunu ifade edecek sözlerden yoksun olan ben, anneme sarhoşluğumun sorumlusunun doğrudan doğruya onun öğrettiği şeyler olduğunu söyleyecektim? Kara gözler ve İtalyanlar hakkındaki fikirleri olmasaydı, o acı ve ekşi şarapla dudaklarımı ıslatmazdım. Ve büyüyüp koskoca bir adam olana kadar da, o rezil olayın gerçek içyüzünü anlatmadım ona.

Hastalığımdan sonraki günlerde kafam bazı konularda karmakarışık, bazı konulardaysa çok berraktı. Günah işlemiş olduğumu hissediyor, yine de bir adaletsizlik duygusuyla acı çekiyordum. Hata bende değildi, ama yine de yanlış davranmıştım. Ama bir daha içkiye el sürmemekte çok kararlıydım. Alkolden o kadar korkuyordum ki kuduz bir köpek bile sudan bu kadar korkmamıştır.

Yine de anlatmak istediğim şey şu, bu deneyim ne kadar korkunç olursa olsun, beni John Barleycorn'un yanağından makas alarak onunla tanışmaktan beni caydıramadı. O olaydan sonra bile çevremdeki her şey, bütün güçler beni ona itiyordu. Öncelikle annemi bir kenarda bırakırsak, bütün büyükler bu olaya hoşgörülü gözlerle bakıyorlar gibi geliyordu bana. Bir şaka, komik bir şey olmuştu yalnızca. Utanılacak bir şey yoktu. Delikanlılarla kızlar bile bu olaya kıkır kıkır gülüyor, birbirlerine iştahla Larry'nin nasıl göğsümde zıpladığını, nasıl köprünün altında uyuyakaldığını,

bilmem kimin o gece nasıl yere yıkıldığını ve hendeğe düşen öbür çocuğun başına neler geldiğini anlatıp duruyorlardı. Dediğim gibi, benim görebildiğim kadarıyla, ortada utanılacak hiçbir şey yoktu. Hoş, şeytanca bir güzellik vardı bu olayda... O iç bunaltıcı, sisli kıyı bölgesindeki yaşamın ve çalışmanın tekdüzeliğini bozan parlak ve muhteşem bir olaydı bu.

İrlandalı çiftçiler iyi yürekli davranışlarıyla bu yaptığım kahramanlıktan dolayı bana takılıyor, sırtımı sıvazlıyordu, ben de kahramanca bir şey yapmışım gibi hissediyordum kendimi. Peter, Dominick ve öteki İtalyanlar benim içki içerken gösterdiğim cesaretten gurur duyuyorlardı. Ahlakın yüzü içkiye karşı çatılmamıştı. Üstelik herkes içiyordu. Çevremizde içki içmeyen kimse yoktu. Küçük köy okulumuzun elli yaşlarındaki ak saçlı öğretmeni bile John Barleycorn'la güreşip tuş olduğu dönemlerde bize tatil verirdi. Böylece ortada ruhsal bir caydırıcılık yoktu. İçkiye karşı duyduğum nefret yalnızca fizyolojikti. Lanet olası şeyi sevmiyordum.

V

İçkiye karşı duyduğum bu bedensel nefretten ömür boyu kurtulamadım. Ama üstesinden geldim. Bugün bile her içişimde üstesinden geliyorum. Damak hiçbir zaman isyan etmekten geri durmadı ve damağın vücut için neyin yararlı olduğunu bildiğine güvenilebilir. Ama insanlar alkolü vücutta yapacağı etki için içmezler. İçmelerinin nedeni beyne yaptığı etkidir, eğer vücuttan geçmek zorundaysa o zaman vücut ne hali varsa görsün!

Alkole duyduğum bu fiziksel iğrenmeye karşın, çocukluğumun en parlak noktaları publardı. Patates yüklü arabada, çevrem sisle sarılı, ayaklarım hareketsizlikten uyuşmuş, atlar kum tepeleri arasındaki yolda ağır ağır, isteksizce ilerlerken tek parlak hayal yolun uzun görünmesini engellerdi. Bu parlak nokta babamın ya da arabayı süren her kimse onun bir içki içmek için durduğu Colma'daki pubdı. Ben de onunla iner, büyük sobanın yanında ısınır, kraker

yerdim. Yalnızca bir kraker, ama bu benim için ne müthiş bir lükstü. Publar iyi yerlerdi doğrusu. Ağır ağır ilerleyen atların arkasında, o tek krakeri yemem bir saat sürerdi. Küçük küçük lokmalar ısırır, en ufak bir kırıntısını bile düşürmezdim. Küçük lokmayı nefis bir lapa haline gelinceye kadar çiğnerdim. Bu lapayı hiçbir zaman isteyerek yutmamışımdır. Onu dilimle yalar, dilimi bir yanağımdan ötekine dolaştırarak bu lezzeti ağzımın içine yayardım. Sonunda lapa eriyip kaybolurdu boğazımda.

Pubları seviyordum. Özellikle San Francisco publarını seviyordum. Çok lezzetli yiyecekleri vardı – garip ekmekler, krakerler, peynirler, sosisler, sardalye balıkları – evimizin yavan sofrasında hiç görmediğim harika yiyecekler. Bir keresinde, hatırlıyorum, bir barmen benim için şurup ve soda karşımı alkolsüz bir içki hazırlamıştı. Babam bunun için para ödememişti. Bu bana barmenin ikramıydı ve o adam iyiliğin ve de iyi yürekli insanın ideali olmuştu benim için. Yıllar boyunca o adamı düşünüp durdum. O sıralar yedi yaşında olmama karşın, onu şimdi bile o günkü kadar açık ve net görebiliyorum, oysa onu hayatım boyunca sadece bir kez görmüştüm. Pub, San Francisco'da Market Sokağının güneyindeydi. Sokağın batı tarafına düşüyordu. İçeri girdiğinizde, bar sol tarafta kalıyordu. Sağda, duvarın dibinde, bedava yiyeceklerin dizildiği bir masa vardı. Uzun, dar bir odaydı, arka tarafında, musluklu bira fıçılarının ardında küçük, yuvarlak masalar ve sandalyeler yer alıyordu. Barmen mavi gözlü, siyah, ipekli şapkasının altından fırlamış ipeksi, sarı saçlı bir adamdı. Kahverengi, örme bir

ceket giydiğini hatırlıyorum. Bir sürü şişe arasından kırmızı renkli şurup şişesini aldığı noktayı tam olarak biliyorum. Babamla uzun uzun konuşmuşlardı, ben de tatlı içkimi yudumlamış ve ona tapmıştım. Ondan sonra da yıllarca anısına taptım bu adamın.

Başımdan geçen iki feci deneyime karşın, John Barleycorn her yerde hüküm sürüyor ve ona kolaylıkla ulaşılabiliyordu. Beni kendisine çekiyordu. Pubların çağrıştırdıkları küçük bir çocuğun zihninde derin izler bırakıyordu. Dünya hakkındaki ilk yargılarını oluşturan bir çocuk, pubı neşeli ve arzulanan bir yer olarak görüyordu. Ne dükkânlar, ne resmi binalar, ne de insanların içinde oturdukları evler bana kapılarını açar, ateşlerinin başında ısınmamı ister, duvarlara yapışık dar raflar üzerindeki tanrılara ait yiyeceklerden yememe izin verirlerdi. Hepsinin kapısı bana kapalıydı; pubın kapısı ise her zaman açıktı. Otoyollarda ya da sapa yollarda olsun, dar sokaklarda ya da kalabalık caddelerde olsun, her yerde ve her zaman pub buluyordum; kışları sıcak, yazları loş ve serinlerdi. Evet, pub fevkalade güzel bir yerdi, hatta bundan daha da ötesiydi.

On yaşıma geldiğimde, ailem çiftçilik yapmayı bırakmış, şehirde yaşamaya gitmişti. Burada, on yaşımda, sokaklarda gazete satmaya başladım. Bunun nedenlerinden biri paraya ihtiyacımız olmasıydı. Öteki neden de vücudumun harekete ihtiyacı vardı. Bedava bir halk kütüphanesi bulmuş, sinirlerim harap oluncaya kadar kendimi okumaya vermiştim. O zamana kadar yaşamış olduğum yoksul çiftliklerde kitap diye bir şey yoktu. Bu gerçek bir mucizeydi, dört nefis ki-

tap ödünç almış ve hepsini yutarcasına okumuştum. Kitaplardan biri Garfield'ın hayatı; ikincisi Paul de Chaillu'nun Afrika yolculukları; üçüncüsü Ouida'nın son kırk sayfası eksik bir romanı ve dördüncüsü Irving'in "Alhambra"sıydı. Bu sonuncuyu bana öğretmenim vermişti. Dışadönük bir çocuk değildim. Oliver Twist'in aksine, daha fazlasını isteyemiyordum. "Alhambra"yı öğretmene geri verdiğimde bana bir başka kitap vereceğini umuyordum. Ama vermediği için – herhalde, yaptığını takdir edemediğimi düşünmüştü – okuldan çiftliğe giden üç millik yol boyunca sürekli ağladım. Onun bana başka bir kitap vermesini bekliyor ve bunu o kadar çok istiyordum ki. Kaç kere ondan kitap isteyecek kadar kendimi yüreklendirdiysem de gerekli arsızlığı hiçbir zaman gösteremedim.

Bundan sonra Oakland çıktı karşıma, o parasız halk kütüphanesinin raflarında ufukların ötesindeki büyük dünyayı keşfettim. Benim harika dört kitabım kadar güzel, hatta onlardan daha güzel binlerce kitap vardı burada. O günlerde kütüphaneler çocuklara ilgi göstermezdi, bu yüzden garip maceralar yaşadım. Kitap kataloğunda "Peregrine Pickle'ın Maceraları" isminin basılı olduğunu hatırlıyorum. Ben başvuru formunu doldurdum ve kütüphaneci Smollet'in toplu ve sansürden geçmemiş eserlerini kocaman bir cilt halinde bana uzattı. Her şeyi okuyordum, ama özellikle tarih ve macera kitaplarına, eski yolculukların hikâyelerine bayılıyordum. Sabahları, öğleden sonraları, geceleri hep okuyordum. Yatarken, yemek yerken, okula gidip gelirken yolda okuyordum, teneffüslerde öbür çocuklar oynarken ben yine okuyordum. Artık

sinirli hareket etmeye başlamıştım. Herkese, "Çekil git başımdan. Beni sinirlendiriyorsun," diye cevap veriyordum.

Böylece on yaşımda sokaklarda gazete satmaya başladım. Okuyacak zamanım kalmamıştı. Dövüşmeyi, dışadönük olmayı, terbiyesizliği, yüksekten atmayı öğreniyordum. Hayal gücüm vardı ve beni yoğurup şekle sokan her şeye merak duyuyordum. Merak ettiğim şeyler arasında publar da vardı. Pek çoğuna girip çıkıyordum. O günlerde, hatırlıyorum da, Broadway'in doğu yakasında, Altıncı ile Yedinci caddeler arasında, bir köşeden diğer köşeye kadar uzanan bir sürü pub vardı.

Publarda yaşam farklıydı. İnsanlar yüksek sesle konuşur, gürültülü kahkahalar atardı, ortalıkta bir büyüklük havası vardı. Hiçbir şeyin olmadığı sıradan günlük hayattan daha fazlası vardı buralarda. Burada yaşam çok canlıydı, bazen yumruklar atıldığında, kan döküldüğünde ve iri yarı polisler içeri daldığında korkunç bile oluyordu. Okuduğum gösterişli deniz ve kara maceralarındaki vahşi ve de yürekli dövüşlerle dolu kafam için bunlar büyük anlardı. Sokaklarda zahmetle yürüyüp gazeteleri evlerin kapısına fırlatırken hiç büyük anlar yaşanmıyordu. Ama publarda, masaların üzerinde ya da yerde talaşların arasında sızıp kalmış ayyaşlar bile bir esrar ve şaşkınlık kaynağıydı.

Üstelik publar iyi yerlerdi. Kent ileri gelenleri bile onları onaylıyor ve ruhsat veriyordu. Onları benim gibi tanıma fırsatından yoksun çocukların söyledikleri gibi korkunç yerler değillerdi. Korkunç olabilirlerdi belki, ama bu ancak korkunç derecede harika anla-

mına gelebilirdi ve bir çocuk da korkunç derecede harika olan bir yeri tanımayı arzu eder. Aynı şekilde korsanlar, deniz kazaları ve savaşlar da korkunçtu, ama hangi sağlıklı çocuk böylesi şeylerin arasına katılmaya can atmazdı ki?

Üstelik, publarda muhabirler, editörler, avukatlar, hakimler, isimlerini ve yüzlerini bildiğim insanları görüyordum. Onlar pubların toplumsal olarak kabul gördüğünü onaylıyorlardı. Publara karşı hissettiğim büyülenme duygusunu doğruluyorlardı. Onlar da buralarda farklı bir şey, benim de hissettiğim ve peşinden koştuğum başka şeyler buluyor olmalıydılar. Bunun ne olduğunu bilmiyordum; yine de böyle bir şey olmalıydı, çünkü insanlar vızıldayan sinekler gibi bal çanağının başına üşüşüyorlardı. Hiçbir üzüntüm yoktu, dünya benim için pırıl pırıldı, bu yüzden bu insanların kendilerini tüketen işleri ve bayat sıkıntılarını unutmak arayışıyla oraya geldiklerini bilemezdim.

O sıralar içki içmiyordum. On yaşımdan on beş yaşıma kadar ağzıma çok az içki sürdüm, ama içki içenlerle ve içilen yerlerle çok yakın bir ilişki içindeydim. İçki içmememin tek nedeni içkiyi sevmememdi. Zamanla buzcu arabasında çırak olarak çalıştım, pubların arkasındaki bovling yollarında kukaları diktim, Pazar günleri piknik yerlerindeki pubları süpürdüm.

İri yapılı, neşeli bir kadın olan Josie Harper Telgraf Sokağı ile Otuz Dokuzuncu Caddenin birleştiği köşede bir pub işletiyordu. Bir yıl boyunca buraya, Oakland rıhtımı civarında çalışmaya başlayıncaya kadar, akşam gazetesi bırakırdım. Birinci ayın sonunda, aylık gazete parasını almaya gittiğimde, bana bir

kadeh şarap doldurdu. Geri çevirmekten utandığımdan şarabı içtim. Ama bundan sonra para alma günü geldiği zaman onun orada olmadığı bir anı kollayıp parayı barmenden almaya başladım.

Bovling salonunda çalışmaya başladığım ilk gün, barmen geleneklere uyarak, birkaç saat kukaları diktikten sonra biz çocukları bir içki içmeye çağırdı. Diğerleri bira istedi. Ben gazoz içeceğimi söyledim. Çocuklar kıs kıs güldüler, barmenin bana garip, sorgulayan bakışlarla süzdüğünü fark ettim. Yine de gazoz şişesini açtı. Daha sonra, bovling salonunda, oyunlar arasındaki molalarda, çocuklar beni aydınlattı. Barmene hakaret etmiştim. Bir şişe gazoz puba bir bardak biradan daha pahalıya mal oluyormuş, eğer işimde kalmak istiyorsam bira içmem gerekiyormuş. Üstelik bira besleyiciymiş. Bira içince daha iyi çalışabilirmişim. Gazozda besleyici bir şey yokmuş. Böylece, bu durumdan kaçamadığımdan bira içtim ve insanların bunda ne gibi bir güzellik bulduklarını düşündüm durdum. Hep bir şeyler kaçırdığımın her zaman farkındaydım.

O günlerde gerçekten hoşuma giden şey şekerdi. Beş sente beş tane "gülle" alabiliyordum, beş koca parça dayanıklı şeker. Birini emip bitirmem bir saat sürüyordu. Sonra, tanesi beş sente kocaman kahverengi karamela dilimi satan bir Meksikalı vardı. Bunlardan birini emebilmek için çeyrek güne ihtiyacınız vardı. Birçok gün öğle yemeği olarak bunlardan birini yerdim. Gerçekte, bunda besleyici bir şeyler buluyordum, birada değil.

VI

John Barleycorn'la ikinci güç gösterisine başlama zamanım gittikçe yaklaşıyordu. On dört yaşıma geldiğimde, aklımda eski denizcilerin hikâyeleri, gözlerimin önünde tropikal adaların ve uzak ufukların hayalleri, küçük bir yelkenliyle San Francisco Körfezinde ve Oakland Halicinde dolaşıyordum. Denize çıkmak istiyordum. Tekdüzelikten ve sıkıcılıktan kaçmayı arzuluyordum. Ergenlik çağım yaklaşıyordu, içim romantizm ve macerayla doluydu, çılgın erkek dünyasının çılgın yaşamını düşlüyordum. Bu erkek dünyasının alkolle ne kadar iç içe olduğunu tahmin etmem güçtü.

Bir gün teknemin yelkenini açarken Scotty'yle karşılaştım. Scotty, on yedi yaşında iri yarı bir gençti, Avustralya'da bir İngiliz gemisinden kaçan bir miço olduğunu söyledi bana. Başka bir gemide iş bulup San Francisco'ya gelmişti; şimdi de balina avlayan bir gemide kendisine bir yer arıyordu. Balina gemilerinin demir attığı halicin karşısında Idler adlı bir tekne ya-

tıyordu. Bunun bekçisi balina gemisi Bonanza'nın bir sonraki seferine katılmaya niyetlenen bir zıpkıncıydı. Onu, yani Scotty'yi, yelkenlimle o zıpkıncının yanına götürebilir miydim?

Götürmez miydim hiç! Idler hakkında o kadar çok hikâye ve söylenti duymamış mıydım? Afyon kaçakçılığına karıştığı Sandwich adalarından gelen büyük gemiydi o. Ya o geminin bekçisi olan zıpkıncı! Onu ne kadar da sık görmüş, özgürlüğünü kıskanmıştım. Sudan ayrı kalmak zorunda değildi. Ben geceleri yatmak için karaya çıkıp eve giderken, o her gece Idler'ın güvertesinde uyuyordu. Zıpkıncı sadece on dokuz yaşındaydı (onun hakkında zıpkıncı olduğundan başka bir şey bilmiyordum); teknenin açıklarından kürek çekerek geçerken kendisiyle konuşulamayacak kadar muhteşem ve parıltılı görünürdü bana. Scotty'yi, bu kaçak denizciyi, afyon kaçakçısı Idler'daki zıpkıncıyı görmeye götürür müymüşüm? GÖTÜRÜR MÜYMÜŞÜM?

Zıpkıncı seslenmemize cevap vermek için güverteye çıktı ve bizi gemiye davet etti. Ben usta bir gemici rolüne bürünüp yelkenliyi teknenin beyaza boyalı bordasına sürtmeden yaklaştırdım, bir halatla yelkenliyi kıç tarafında tuttum ve halata umursamazcasına iki düğüm atarak bağladım. Aşağı indik. Ömrümde gördüğüm ilk tekne içiydi bu. Duvarda asılı kıyafetler küf kokuyordu. Ama bundan ne çıkardı? Denizci giysileri değiller miydi? Astarlı deri ceketler, mavi muşambalar, rüzgârlıklı şapkalar, denizci botları, yağmurluklar. Her yanda, yerden tasarruf edilmişti; dar ranzalar, tavana asılı masalar, inanılmaz dolaplar. Sağda solda,

pusula, yalpa çemberleri içinde deniz fenerleri, dikkatsizce kıvrılıp bir kenara atılmış mavi sırtlı haritalar, alfabetik sırayla dizilmiş işaret bayrakları, tahta duvara denizci pergeliyle tutturulmuş bir takvim göze çarpıyordu. En sonunda yaşıyordum. Burada, ilk gemimin, hem de kaçakçılık yapan bir geminin içinde oturuyordum. Bir zıpkıncıyla isminin Scotty olduğunu söyleyen kaçak bir İngiliz denizcisinin arkadaşlığına kabul edilmiştim.

On dokuz yaşındaki zıpkıncıyla on yedi yaşındaki denizcinin ilk yaptıkları şey, kendilerinin gerçek erkekler gibi davranabildiklerini göstermek oldu. Zıpkıncı bir içki içmenin seçkin albenisini önerdi ve Scotty ceplerinde bozuk para aradı. Sonra zıpkıncı pembe bir şişeyi içki doldurmak üzere alıp karaya çıktı. O bölgede ruhsatlı pub yoktu. Ucuz kötü kalite viskiyi büyük bardaklardan içmeye başladık. Ben zıpkıncıyla denizciden daha mı az güçlü, daha mı az yürekliydim? Onlar erkekti. Bunu içki içişleriyle kanıtlıyorlardı. İçki içmek erkekliğin işaretiydi. Ben de onlarla birlikte içtim, hem de susuz ve mezesiz olarak, yine de bu kahrolasıca içki karamela ya da nefis "gülle"yle kıyaslanamazdı bile. Titredim ve her içişte tiksintimi yuttum, ama bütün bu belirtileri tam bir erkek gibi gizledim.

O öğleden sonra şişeyi sayısız kereler doldurduk. Topu topu yirmi sentim vardı, ama bunu bir erkek gibi ortaya attım, yine de bu parayla alabileceğim bir sürü şekeri düşündükçe gizli bir pişmanlık duyuyordum. İçki hepimizin başına vurmuştu. Scotty ile zıpkıncı Doğu denizlerinden, Ümit Burnu fırtınalarından,

sert güney rüzgârlarından, Kuzey Pasifik kasırgalarından, Kuzey Kutbu buzları arasında sıkışıp parçalanan balina gemilerinden konuşuyorlardı.

"O buzlu suda yüzemezsin," dedi zıpkıncı gizli gizli bana. "Bir dakika içinde kramp girer, suyun dibini boylarsın. Bir balina sandalını parçaladığında yapacağın şey bir küreğin üstüne yatmaktır. Bu şekilde soğuk seni iki büklüm yaptığında suyun yüzeyinde kalabilirsin."

"Elbette," dedim, sanki ben de Arktik Denizinde balina avlayacakmışım ve sandalım parçalanacakmış gibi bir minnettarlık ve kesinlik havasıyla. Gerçekten de bu öğüdünü çok değerli bir bilgi olarak kafama kaydettim ve beynimin bir köşesine yerleştirdim, bugüne kadar da orada durur.

Ama ilk önceleri ben hiç konuşamıyordum. Aman Tanrım! Sadece on dört yaşındaydım ve hayatımda hiç okyanusa çıkmamıştım. Yalnızca o iki deniz kurdunun konuşmalarını dinleyebiliyor, erkekliğimi ancak onların içtikleri kadar içerek gösterebiliyordum.

İçki etkisini göstermeye başlamıştı; Scotty ile zıpkıncının konuşmaları Idler'ın kamarasının kapatılmış havasında dökülüyor ve beynimde fırtına gibi esen rüzgârlar halinde dolaşıyordu. Hayalimde gelecek yıllarımı yaşıyor, vahşi, çılgın ve şanlı bir dünyada pek çok macera peşinde koşup duruyordum.

Yavaş yavaş gevşedik. Çekingenliğimiz ve suskunluğumuz yok oldu. Sanki yıllardır birbirimizi tanıyor gibiydik, gelecekte birlikte maceralara atılmaya söz verdik. Zıpkıncı başına gelen felaketleri ve gizli utanç verici olayları anlattı. Scotty Edinburgh'taki zavallı yaşlı anası için ağladı. Annesinin bir hanı-

mefendi olarak doğduğunda ısrar ediyordu. Kısıtlı koşullarına karşın oğlunun denizci olması için dişinden tırnağından artırdığını gemi sahiplerine vermiş, fedakâr hayali hep oğlunu bir gün bir ticaret gemisinin kaptanı bir beyefendi olarak görmek olmuştu. Scotty Avustralya'da gemisinden kaçıp da sıradan bir tayfa olarak bir başka gemiye girince çok üzülmüştü. Scotty bu anlattıklarını kanıtladı. Annesinden en son gelen hüzünlü mektubu cebinden çıkardı ve ağlaya ağlaya yüksek sesle okudu. Zıpkıncıyla ben de onunla birlikte ağladık. Sonra, üçümüz birlikte Bonanza balina gemisinde çalışıp çok para kazanacağımıza, Edinburgh'a gidip kazandıklarımızı sevgili kadının kucağına bırakacağımıza söz verdik.

John Barleycorn tüm ateşiyle beynimin içine yayılıp çekingenliğimi eritince, benim ağzımdan, benimle ve ben olarak, ikiz kardeşim ve ikinci kişiliğim olarak konuşmaya başlayınca, ben de erkek ve maceracı olduğumu göstermek adına sesimi yükselttim, kükreyen bir lodosta yelkenlimle San Francisco Körfezini nasıl geçtiğimi uzun uzun ve ayrıntılarıyla anlatarak övündüm. Uskuna gemicileri bile bu yaptığım kahramanlığa inanmamışlardı. Dahası, ben – ya da John Barleycorn, her ikisi de aynı kapıya çıkıyordu – Scotty'ye bir açık deniz gemicisi olabileceğini ve büyük açık deniz gemileri hakkında çok şey bilebileceğini, ama iş küçük yelkenli gemiciliğine gelince benim yanımda sözünün bile edilemeyeceğini söyledim.

İşin iyi yanı bu iddiamda ve övünmemde gerçek payı vardı. O zamanki çekingenlik ve alçakgönüllülüğümle Scotty'ye benim küçük sandalım hakkında ne-

ler düşündüğümü söylemeye cesaret edemezdim. Ama John Barleycorn bu şekilde insanın dilini çözüp gizli düşüncelerini gevezelik yaparak ortaya döktürür işte!

Scotty ya da John Barleycorn ya da her ikisi benim sözlerimden doğal olarak alınmışlardı. Sözümü geri alacak da değildim. On yedi yaşında kaçak bir gemiciyi dövebilirdim. Scotty ile ben iki horoz gibi kabardık, ama zıpkıncı bardaklarımıza yeniden içki doldurarak birbirimizi bağışlayıp barışmamızı sağladı. Biz de kollarımızı birbirimizin boynuna dolayıp tıpkı San Mateo'daki çiftlik mutfağındaki Kara Matt ve Tom Morrisey gibi sonsuz arkadaşlık yeminleri ederek barıştık. O günü hatırlayınca, on dört yaşımda olmama karşın, artık bir erkek olduğumu biliyordum. Uzun yıllar öncesinin o unutulmayan Pazar sabahında kavga edip sonradan barışan güçlü kuvvetli iki insan azmanı gibi büyük ve erkektim artık.

Bu arada şarkı söyleme aşamasına gelmiştik. Scotty ile zıpkıncının düzensiz olarak söyledikleri deniz şarkılarına ben de katıldım. "Blow the Man Down", "Flying Cloud" ve "Whisky, Johnny, Whisky"yi ilk kez orada, Idler'ın kamarasında işittim. Ah, ne şahaneydi. Yaşamın anlamını kavramaya başlamıştım. Burada sıradan bir şey yoktu. Burası Oakland Halicine, evlerin kapısına gazete fırlatmaya, buz dağıtmaya ve bovling salonunda kukaları dikmeye benzemiyordu. Bütün dünya benimdi, bütün yollar ayağımın altındaydı ve hayallerimi çelen John Barleycorn özlemini çektiğim macera yaşamını ümit etmeme neden oluyordu.

Sıradan insanlar değildik bizler. Üç çakırkeyif tanrıydık, inanılmaz derecede bilge, muhteşem neşeliydik

ve gücümüzün sınırı yoktu. Ah, bunu şimdi yıllar sonra söylüyorum, John Barleycorn insanı bu kadar yükseklerde tutabiliyorsa, bir daha asla tek bir ayık soluk çekmemeliydim içime. Ama yaşadığımız dünya özgür yükseklikler dünyası değildir. İnsan demirden bir tarifeye göre öder borcunu; çünkü her gücü dengeleyen bir zayıflık vardır; her çıkışın ardından bir iniş; her hayali tanrısal dakika için eşit süre devam eden çamurlar arasında sürüngenler gibi sürünme vardır. Yaşamın uzun günlerini ve haftalarını çılgın muhteşem anlara uzatmanın her adımının karşılığını insan ömrünün kısalmasıyla ve çoğunlukla aşırı bir faizle birlikte öder.

Yoğunluk ve süreklilik ateş ve su kadar eski düşmanlardır. Bunlar karşılıklı olarak yok edicidir. Bir arada var olamazlar. Ne kadar güçlü bir sihirbaz olursa olsun John Barleycorn da biz ölümlüler gibi organik kimyanın kölesidir. Koştuğumuz her dayanıklılık maratonunun bedelini öderiz, John Barleycorn araya girip bu bedeli ödemekten bizi uzak tutamaz. Bizi yükseklere çıkarabilir, ama sürekli orada tutamaz, yoksa onun kölesi olurduk. John Barleycorn'un çaldığı çılgın dans şarkılarının bedelini ödemeyen kölesi de yoktur.

Yine de yukarıda sözünü ettiklerim sonradan edinilmiş bir bilgeliğin sonucudur. On dört yaşında bir delikanlının, Idler'ın kamarasında zıpkıncıyla denizcinin arasında oturan, burnunda erkeklerin denizci giysilerinin küflü kokusu dolaşan ve hep bir ağızdan, "Yankee gemisi geliyor nehirden – Çekin kürekleri çocuklar, çekin!" diye bütün gücüyle şarkı söyleyen birinin bileceği şeyler değildi bunlar.

Sarhoşluktan aşırı duygusallığa kapılmıştık, hep bir ağızdan konuşuyor, bağırıyorduk. Mükemmel bir bünyem, hurda demiri bile sindirecek bir midem vardı. Scotty'nin kuvveti kesilmeye ve rengi atmaya başladığında, ben hâlâ bütün dinçliğimle maratonumu koşuyordum. Konuşması anlamsızlaşmaya başlamıştı. Aradığı sözcükleri bulamıyor, bulduğu sözcüklere de dudakları bir biçim veremiyordu. Zehirlenmiş bilinci onu terk ediyordu. Gözlerindeki fer sönmüştü ve görünüşü de konuşma çabaları gibi aptallaşmıştı. Yüzü ve bedeni, bilincinin çökmesiyle birlikte çöküyordu. (İnsan iradesi olmadan dik oturamaz.) Scotty'nin dönen beyni kaslarını kontrol edemiyordu. Karşılıklı ilişki kurma becerisi yıkılıyordu. Bir başka içki almak için çabaladı, ama bardağı yere düşürdü. Sonra benim şaşkınlıkla bakan gözlerimin önünde acı acı ağlayarak sırtüstü ranzaya uzandı ve anında horuldayarak uykuya daldı.

Zıpkıncıyla ben içmeye devam ettik, Scotty'nin bu kötü haline tepeden bakan gözlerle birbirimizi süzerek sırıttık. Son şişe de açıldı, Scotty'nin horultulu soluk alıp verişleri eşliğinde onu da içerek bitirdik. Sonra zıpkıncı da yatağına ranzasına devrildi ve ben savaş alanında tek başıma kaldım.

Çok gururluydum, John Barleycorn da benimle gurur duyuyordu. İçkiye dayanıklıydım. Bir erkektim. İki adamı da sızdırıncaya kadar içmiştim. Hâlâ dimdik iki ayağımın üzerindeydim, kavrulan ciğerlerime hava doldurmak üzere güverteye çıkıyordum. Idler'daki bu güç gösterisi sırasında içkiye dayanıklı olduğumu, ne kadar iyi bir midem ve ne kadar güçlü bir başım oldu-

ğunu keşfetmiştim. Bu bilgiyi daha ileriki yıllarda gurur kaynağı ve sonunda büyük bir üzüntü nedeni olarak değerlendirecektim. Sarhoş olmadan iki kadehten fazlasını içemeyen insan talihli insandır. Hiçbir belirti göstermeden çok içebilen, "keyiflenmek" için çok içki içmesi gereken insan ise talihsiz kimsedir.

Idler'ın güvertesine çıktığımda güneş batıyordu. Aşağıda yatacak bir sürü ranza vardı. Eve gitmek zorunda değildim. Ama kendi kendime ne kadar da erkek olduğumu kanıtlamak istiyordum. Yelkenlim geminin kıç tarafındaydı. Deniz, saatte kırk mil esen okyanus rüzgârının altında kanaldan çekiliyordu. Akıntının yarattığı dalgaların yüzünde ve çukurunda emilip yok olan suyun köpüklerini görebiliyordum.

Yelkeni açıp, alarga ettim ve dümen yekesinde yerimi aldım. Yelkenlinin burnunu kanalın karşısına doğru çevirdim. Yelkenli çılgınlar gibi dalgalara dalıp çıktı. Çevremde köpükler uçuşmaya başladı. Yüceliğin doruklarındaydım. Giderken bir yandan da "Blow the Man Down"ı söylemeye başladım. Oakland adlı uykulu şehirde sıradan bir yaşam sürdüren on dört yaşında bir çocuk değildim artık. Bir erkektim ben, bir tanrıydım, irademe altına aldığım doğa güçleri bana bağlılıklarını sunuyorlardı.

Deniz çekilmişti. Suyla rıhtım arasında otuz kırk metrelik yumuşak bir çamur vardı. Yelkeni indirip son sürat çamura girdim ve su alçakken sık sık yaptığım gibi yelkenlinin kıç tarafında durup bir kürekle yelkenliyi arkadan itmeye başladım. Tam o sırada gerçekle bağımı kurma yeteneğimi yitirdim. Dengemi kaybettim ve kafa üstü sulu çamurun içine yuvarlan-

dım. Sonra, ilk kez olarak, balçıkla kaplanmış bacaklarımın üzerinde yürümeye çalışırken, midyelerin yapıştığı kazıkların kolumda açtığı kesikten kanlar akarken, sarhoş olduğumu anladım. Ama ne çıkardı ki bundan? Kanalın karşısında iki güçlü denizci onları sızdırdığım yerde ranzalarında uyuyorlardı. BEN bir erkektim. Her ne kadar dizlerime kadar çamura batmış olsam da hâlâ iki ayağımın üzerindeydim. Yeniden yelkenliye binmeye tenezzül etmiyordum. Çamurun içinde yürürdüm. Önümdeki yelkenliyi kıyıya ittim ve tüm dünyaya erkekliğimi bağırarak ilan ettim.

Ama bunun bedelini ödedim. İki gün çok hasta oldum, kollarımdaki midye kesiklerinden zehirlenmiştim. Bir hafta iki kolumu kullanamadım, giysilerimi giyip çıkarmak bile bir işkenceydi.

"Bir daha asla!" diye yemin ettim. Oyun bu ödenen bedele değmezdi. Bedel çok ağırdı. Ahlaki bakımdan bir pişmanlığım yoktu. Tiksintim tamamen fizikseldi. Hiçbir yüce an bu sefalete ve acıya değmezdi. Yelkenlime döndüğümde, Idler'ın yanına gitmekten sakındım. Onun yanından geçmemek için kanalın karşı tarafından dolanıyordum. Scotty ortadan yok olmuştu. Zıpkıncı hâlâ oralardaydı, ama ondan kaçındım. Bir keresinde, rıhtıma çıktığında beni görmesin diye bir hangara girip saklandım. Bana içmeyi önermesinden, hatta cebinde dolu bir viski şişesi olmasından korkuyordum.

Ama yine de – burada John Barleycorn'un büyücülüğü işe karışıyor – Idler'da o öğleden sonraki içişim günlerimin tekdüzeliğinde pembe bir geçit açmıştı. Unutulmaz bir gündü. Kafam sürekli o günle meşgul-

dü. Yeniden ve yeniden tüm ayrıntıları gözden geçiriyordum. Öteki şeylerin yanı sıra erkek davranışlarının çark ve zemberekleri arasına girmiştim. Scotty'nin kendi değersizliği ve aslında bir hanımefendi olan Edinburglu annesinin hüzünlü durumu için ağladığını görmüştüm. Zıpkıncı bana kendisi hakkında korkunç harika şeyler anlatmıştı. Benim dünyamın ötesindeki dünya hakkında baştan çıkarıcı ve alevlendirici sayısız ipucu yakalamıştım. Ben de kesinlikle benimle birlikte içen iki delikanlı kadar bu dünyaya uygundum. İnsanların ruhlarının derinliklerini görmüştüm. Kendi ruhumun derinliklerine dalmış, orada hiç tahmin edilemeyen yetenekler ve büyüklükler bulmuştum.

Evet, o günün bütün öteki günlerimden farklı bir yanı vardı. Bugüne kadar böyle olmuştur bu. O günün anısı beynime kazınmıştır. Ama bunun bedeli çok yüksek olmuştu. Oyunu sürdürüp bedel ödemeyi reddedip şekerlemelerimle karamelalarıma döndüm yeniden. Mesele şu ki kimyam, sağlıklı, normal bedenim beni alkolden uzak tutuyordu. Alkol iyi gelmiyordu bana. Nefret edilecek bir şeydi. Buna karşın koşullar beni hep yeniden ve yeniden John Barleycorn'a yöneltmeye devam edecek, nihayetinde, uzun yıllar sonunda her yerde onu arayacak, iyiliksever biri, bir dost olarak onu selamlayacaktım. Ve her zaman ondan tiksinecek ve nefret edecektim. Evet, tuhaf bir dosttur o, şu bizim John Barleycorn.

VII

On beş yaşıma daha yeni girmiştim ve uzun saatler boyunca bir konserve fabrikasında çalışıyordum. Aylar, aylar geçmiş, en kısa çalışma günüm on saat olmuştu. Makine başında on saatlik fiili çalışmaya öğle tatili, evden işe, işten eve yürüme, sabahları kalkıp giyinip kahvaltı etme, akşamları yemek yiyip üstünü çıkarıp yatma zamanı da katılacak olursa, sağlıklı bir gencin uyuması için günde dokuz saatten fazlası kalmaz. Bu dokuz saatin içinden de, yatağa yatıp gözlerim kapanmadan önce, okumak için kısa bir süre çalmayı başarıyordum.

Ama bazen günlerce gece yarısına kadar çalışıyordum. Kimi zaman hiç ara vermeden on sekiz yirmi saat çalıştığım oluyordu: Bir keresinde tam otuz altı saat makinemin başında çalıştım. Bazen haftalar boyunca gece on birden önce işten çıktığım olmaz, gece yarısında eve varır, yatar, sabah beş buçukta kalkar, kahvaltı eder, işe yürür, fabrikanın düdüğü saat yedide çaldığında makinemin başında olurdum.

Sevgili kitaplarım için çalacak bir an bile bulamazdım. John Barleycorn'un on beşine yeni basmış ve böylesine ağır bir işte çalışan bir delikanlıyla ne işi olabilirdi? Oysa onunla çok işi vardı. İzin verin de size göstereyim. Yaşamanın anlamının bu mu olduğunu sorardım kendi kendime; yani bir hayvan gibi çalışmak? Oakland şehrinde benim çalıştığım kadar çok çalışan tek bir yük beygiri olmadığını biliyordum. Eğer yaşamak buysa, ona hiç de vurgun değildim. Rıhtımda tembel tembel yatıp dibi midye tutan yelkenlimi hatırlıyordum. Körfezde her gün esen rüzgârı, artık hiç görmediğim güneşin doğuşunu ve batışını, burun deliklerimi yakan tuzlu havayı, denize daldığım zaman vücudumu yakan tuzlu suyu hatırlıyordum. Benden artık esirgenen, dünyanın tüm güzelliğini, harikalığını ve zevklerini hatırlıyordum. Öldürücü işlerden kaçıp kurtulmanın tek bir yolu vardı. Denize çıkmalıydım. Ekmeğimi denizden çıkarmalıydım. Deniz yolu da kaçınılmaz olarak beni John Barleycorn'a götürüyordu. Bunu henüz bilmiyordum. Öğrendiğimde ise makinenin başındaki hayvanca yaşama dönmeyecek kadar cesaret kazanmıştım.

Macera rüzgârlarının estiği yerlerde olmak istiyordum. Macera rüzgârları da San Francisco Körfezinde dolaşan istiridye korsanlarının teknelerinin üzerinden, yağmalanmış istiridye yataklarından, geceleyin sığlıklarda ve kıyıda yapılan kavgalardan, sabahları seyyar satıcıların ve pubcıların istiridye almaya geldikleri şehir rıhtımlarındaki pazarlardan esiyordu. İstiridye yataklarında avlanmak suçtu. Cezası Eyalet hapishanesine kapatılmak, tutuklu kıyafeti ve sıkı dü-

zen yürümekti. Ne çıkardı ki bundan? Tutuklu gömleği giyenler benim makine başında çalıştığımdan daha az çalışıyorlardı. Üstelik bir istiridye korsanı ya da bir mahkûm olmakta bir makine kölesi olmaktan daha büyük bir heyecan vardı. Ve her şeyin, fıkır fıkır kaynayan gençliğimin ardında Maceranın ve Romantik Olayların fısıltısı vardı.

Kara göğüslerinden süt emdiğim eski dadım Mammy Jennie'yle görüştüm. Onun hali vakti akrabalarımdan daha iyiydi. İyi bir haftalık ücret karşılığında hastalara bakıyordu. "Beyaz çocuğuna" biraz para ödünç verir miydi acaba? Verir miydi ne demek? Neyi varsa benim sayılırdı.

Parayı bulduktan sonra Razzle Dazzle adlı teknesini satmak istediğini duyduğum istiridye korsanı French Frank'i arayıp buldum. Halicin Alameda tarafında Webster Sokağı köprüsü yakınlarında demir atmış, öğleden sonra şarabı ikram ederek konuklarını ağırlıyordu. İş konuşmak üzere güverteye çıktı. Teknesini satmak istiyordu. Ama günlerden pazardı. Üstelik konukları vardı. Ertesi gün satış sözleşmesini yazıp dolduracaktı ve ben de böylece teknenin sahibi olacaktım. Bu arada aşağı gelip arkadaşlarıyla tanışmalıydım. Arkadaşları, iki kız kardeş olan Mamie ve Tess, onlara göz kulak olan bir Bayan Hadley, on altı yaşında genç bir istiridye korsanı "Whisky" Bob ve yirmi yaşında kara bıyıklı bir rıhtım faresi olan "Örümcek" Healey idi. Örümcek'in kuzeni olan Mamie'ye İstiridye Korsanlarının Kraliçesi denirdi. Ara sıra onların eğlencelerine nezaret ederdi. French Frank ona

aşıktı, ama bunu o sıralar bilmiyordum; kız ısrarla onunla evlenmeyi reddediyordu.

French Frank alışverişimiz şerefine büyük bir damacanadan koca bir bardak kırmızı şarap doldurdu. İtalyan çiftliğindeki kırmızı şarabı hatırlayıp içten içe titredim. Viski ve bira, şarap kadar tiksindirici değildi. Ama İstiridye Korsanlarının Kraliçesi, elinde yarı boşalmış bardakla bana bakıyordu. Bir gururum vardı. On beş yaşımda olmama karşın, en azından kendimi ondan daha az erkek olarak gösteremezdim. Üstelik, kız kardeşinin, Bayan Hadley'in, genç istiridye korsanının ve bıyıklı rıhtım faresinin, hepsinin ellerinde bardaklar vardı. Ben süt kuzusu muydum? Hayır, binlerce kez hayır, bin bardak kere hayır. Koca bir bardak dolusu şarabı bir erkek gibi bir dikişte yuttum.

Yirmi dolarlık bir altın vererek bağladığım French Frank yaptığı satıştan çok memnundu. Bardağıma yeniden şarap doldurdu. Midemin ve başımın dayanıklılığını öğrenmiştim, onlarla birlikte ılımlı bir şekilde içebileceğimden ve sonra da bir hafta boyunca hasta yatmayacağımdan emindim. Onlar kadar içebilirdim, üstelik onlar ben gelmeden önce içmeye başlamışlardı.

Şarkı söylemeye başladık. Örümcek, "Boston Hırsızı" ve "Kara Lulu"yu söyledi. Kraliçe, "Küçük Bir Kuş Olsaydım"ı söyledi, kız kardeşi Tess de "Kızıma İyi Davran"ı. Eğlence büyüyüp kontrolden çıktı. Kimse farkına varmadan ve kimseye de açıklama yapmama gerek kalmadan içmeyebileceğimi fark etmiştim. Ayrıca kamara iskelesinde, elimde bardakla kafam ve omuzlarım dışarıda durduğumdan, şarabı denize dökebiliyordum.

Şöyle bir mantık yürüttüm: Bu tadı iğrenç şarabı sevmeleri bu insanların bir tuhaflığı. Öyleyse bırakalım sevsinler. Onların zevklerini tartışamam. Onların garip düşüncelerine göre, benim erkekliğim beni bu şarabı beğenmişim gibi görünmeye zorlamalı. Pekâlâ. Ben de öyle görünürüm. Ama kaçınılmaz olandan daha fazlasını içmemem gerek.

Kraliçe, istiridye korsanlarının arasına en son katılana ve aynı zamanda teknenin sahibi ve de efendisi olan bana kur yapmaya başladı. Güverteye hava almaya çıktı ve beni de yanında götürdü. Elbette, French Frank'in aşağıda nasıl öfkelendiğini biliyordu, ama ben bunu aklımdan bile geçirmiyordum. Daha sonra Tess'de bize katıldı; arkadan Örümcek ve Bob; en sonunda da Bayan Hadley ve French Frank. Orada elimizde bardaklarla oturup şarkı söyledik, bu arada büyük damacana elden ele dolaşıyordu. Aralarındaki tek ayık bendim.

Ben onların hiçbirinin eğlenemeyeceği kadar eğleniyordum. Bu bohem hava içinde, bu manzarayla bir gün önceki manzara arasındaki karşıtlığı görmeden edemiyordum; boğucu, kapalı havada, makinemin başında oturmuş, büyük bir hızla mekanik hareketlerimi sonsuzcasına tekrarlıyordum. Şimdi burada, elimde şarap bardağım, istiridye korsanlarıyla, sıradan yaşama köle olmayı reddetmiş maceracılarla, kısıtlamalara ve yasaya karşı koyanlarla, yaşamlarını ve özgürlüklerini kendi ellerinde taşıyanlarla sıcak bir dostluk kurmuştum. Bu muhteşem özgür ruhlar topluluğuna utanmadan ve korkmadan katılmam John Barleycorn aracılığıyla olmuştu.

Öğleden sonra esmeye başlayan meltemin kokusunu ciğerlerime dolduruyor, kanalın ortasında dalgalar anaforlar oluşturuyordu. Meltemle beraber salapurya uskunaları geliyor, açılır kapanır köprülerin açılması için düdüklerini öttürüyorlardı. Kırmızı bacalı römorkörler dalgaları yararak geçiyor ve yaptıkları dalgalarla Razzle Dazzle'ı sallıyorlardı. Canlı sularda güneş pırıl pırıl parlıyordu ve hayat ne kadar da büyüktü. Bir yandan da Örümcek bir şarkı tutturmuştu:

"Oh, Lulu, Kara Lulu, sevgilim,
Oh, neredeydin bu kadar zamandır?
Hapisteydim,
Kefalet bekliyordum,
Sevgilimin gelmesini bekliyordum."

İşte başkaldırı ruhunun, maceranın, hayalperestliğin, yasaklandığı halde meydan okurcasına, muhteşemce yapılanların çarpıcılığı buydu. Ve yarın konserve fabrikasındaki makinemin başına dönmeyeceğimi biliyordum. Yarın San Francisco Körfezinin sularının ve yüzyılın izin verdiği ölçüde özgür bir istiridye korsanı olacaktım. Örümcek şimdiden benim tayfam olmayı kabul etmişti, ben güverte işlerini yaparken o aşçı olarak çalışacaktı. Sabah erkenden yiyeceklerimizi ve suyumuzu alacak, ana yelkeni açacak (bu şimdiye kadar açtığım en büyük yelkendi) ve deniz çekilmeden önce ilk meltemle birlikte yola çıkacaktık. Sonra yelkenleri gevşetecek, ilk akıntıda körfezden Asparagus Adalarına kadar gidecek ve kıyıdan millerce uzakta demir atacaktık. Sonunda düşlerim ger-

çekleşecekti: Denizde uyuyacaktım. Ve ertesi sabah denizde uyanacaktım, bundan sonra bütün günlerim ve gecelerim deniz üstünde geçecekti.

Güneş batarken French Frank konuklarını karaya çıkarmaya hazırlanırken Kraliçe kendisini yelkenlimle kıyıya götürmemi istedi. French Frank'in kararını birdenbire değiştirip konuklarını karaya götürme işini Whisky Bob'a yükleyip kendisinin teknede kalmasını anlayamamıştım. Örümcek'in, "Vay anasını, amma da hızlısın," diye sırıtarak bana fısıldamasını da anlamamıştım. Bunca erkeğin beni kıskanabileceğini o çocuk kafamla nasıl düşünebilirdim?

VIII

Pazartesi sabahı erkenden, daha önce kararlaştırdığımız gibi, anlaşmamamızı tamamlamak üzere Johnny Heinhold'un "Son Şans" pubında buluştuk. Erkeklerin iş görüşmeleri yaptıkları yer elbette yine bir pubdı. Parayı ödeyip satış sözleşmesini alınca French Frank içki ısmarladı. Bu bana mantıklı bir gelenek gibi görünmüştü; parayı alan satıcı ticaretin tamamlandığı yerde bunun bir kısmını ıslatmaktaydı. Ama French Frank şaşkın bakışlarımın altında bütün puba içki ısmarladı. O ve ben karşılıklı içtik, bu oldukça doğru görünüyordu; ama barın arkasında bekleyen pubın sahibi Johnny Heinhold'u içki içmeye davet etmek de ne oluyordu? İçtiği her içkiden kâr ettiğini hesapladım hemen. Bir şekilde, dost ve gemi arkadaşları oldukları için Örümcek ile Whisky Bob'un davet edilmesini anlayabiliyordum; ama dok işçisi Bill Kelley ile Soup Kennedy'ye niçin içki ısmarlanması gerekiyordu?

Kraliçenin kardeşi de vardı, toplam sekiz kişi ediyorduk. Sabah erkendi, yine de hepsi viski ısmarlamıştı. Bu hepsi de içki içen koca erkekler arasında ne yapabilirdim ki? "Viski," dedim, bin kere aynı şeyi söylemiş olan bir insanın umursamaz havasıyla. Hem de ne viski! Bir dikleyişte içtim. Ohhh! Tadı hâlâ damağımdadır.

French Frank'in ödediği para beni hayrete düşürmüştü, tam seksen sent ödemişti. Seksen sent! Benim tutumlu yaradılışıma göre bu bir çılgınlıktı. Seksen sent benim makine başındaki sekiz saatlik çalışmama denkti, bu para göz açıp kapayıncaya kadar, ağzımızda yalnızca kötü tat bırakarak boğazımızdan aşağı gitmişti. French Frank'in savurgan biri olduğu tartışma götürmezdi.

Dışarı, gün ışığına çıkmaya, muhteşem tekneme gitmeye can atıyordum. Ama herkes oyalanıyordu. Hatta tayfam olan Örümcek bile acele etmiyordu. Ben o ahmaklığımla neden oyalandıklarını hiç anlamamıştım. Aralarına yeni kabul ettikleri ve onlarla birlikte barda duran birinin kendilerine bir içki ikram etmemesi karşısında beni nasıl gördüklerini daha sonraları sık sık düşünmüşümdür.

Benim için bilinmeyen biri olan French Frank bir gün önceki iç sıkıntısını unutmuştu; şimdi Razzle Dazzle'ın parası cebinde olduğundan bana karşı farklı davranmaya başlamıştı. Tutumundaki farklılığı sezdim, gözlerindeki o ürkütücü parıltıyı görünce şaşırdım. İnsanları ne kadar çok görürsem, onlar da o kadar çok tuhaflaşıyordu. Johnny Heinhold barın öte tarafından bana uzanarak kulağıma, "Sana kin besliyor. Dikkatli ol," diye fısıldadı.

Sanki insanlar hakkında her şeyi bilen biri gibi, söylediklerini anlayıp onaylarmış gibi başımı salladım. Ama gizliden gizliye şaşkına dönmüştüm. Tanrım! Bugüne kadar sadece çok çalışmış, macera kitapları okumuş ve yalnızca on beş yaşında olan ben, İstiridye Korsanlarının Kraliçesine ikinci bir bakış atmayı bile düşünmemiş olan ben, French Frank'in kıza çılgınlar gibi aşık olduğunu bilmeyen ben, onu utanca düşürdüğümü nasıl tahmin edebilirdim? Benim ortaya çıktığım anda, Kraliçenin onu, hem de kendi teknesinde bir kenara atıvermiş olmasının rıhtımda herkesin ağzında dolaşan bir dedikodu olduğunu nasıl tahmin edebilirdim? Aynı nedenle erkek kardeşi Pat'in benden uzak durmasının hırçınlıktan başka bir anlama gelmediğini nasıl tahmin edebilirdim?

Whisky Bob bir an için beni bir kenara çekti. "Gözünü dört aç," diye mırıldandı. "Söylediklerimi iyi dinle. French Frank pis bir adamdır. Onunla beraber istiridye avlamaya çıkacağım. İstiridye yataklarına geldiğinde gözünü dört aç. Seni ikiye biçeceğini söylüyor. Hava kararddıktan sonra demir attığın yeri değiştir ve fenerini kıs. Anladın mı?"

Anlamıştım tabii. Bir erkeğin ötekine yaptığı gibi başımı salladım, verdiği bilgiler için teşekkür ettim ve barın başındaki gruba yaklaştım. Hayır, içki ısmarlamadım. İçki ısmarlamamın beklendiğini hiç düşünmemiştim. Örümcek ile birlikte oradan ayrıldık. Arkamdan söylemiş olabilecekleri şeyleri düşündükçe şimdi bile kulaklarıma kadar kızarırım.

Havadan sudan konuşurken Örümcek'e French Frank'in içini yiyen şeyin ne olduğunu sordum. "Seni

çılgınlar gibi kıskanıyor," dedi. "Öyle mi düşünüyorsun?" dedim ve bu konuyu düşünmeye değmez bir şey olarak kafamdan silip attım.

Ama dünyanın bütün denizlerini dolaşmış bir denizci, elli yaşındaki bir maceracı olan French Frank'in İstiridye Korsanlarının Kraliçesi diye adlandırılan bir kız yüzünden beni kıskandığını öğrenmemin on beş yaşındaki erkekliğimi nasıl şişirdiğini bir düşünün artık! Böyle şeyleri kitaplarda okumuştum ve onları benden çok uzak olan olgunluk çağında olabilecek kişisel şeyler olarak görmüştüm. O sabah büyük ana yelkeni açıp, demir alıp körfezin dışına doğru yol alırken kendimi müthiş bir insan olarak hissediyordum.

Öldürücü makine işçiliğinden kaçıp istiridye korsanlığına girişim böyle oldu işte. Doğru, bu giriş içkiyle başlamıştı ve bu yaşam onunla devam edecek gibi görünüyordu. Ama böyle bir nedenden dolayı bu yaşamdan uzak mı duracaktım? Yaşamın özgür ve büyük olduğu her yerde insanlar içiyorlardı. Romantizm ve Macera John Barleycorn'la kol kola dolaşıyordu. Bu ikisini tanımak için, üçüncüsünü de tanımak zorundaydım. Yoksa halk kütüphanesine gidip başka insanların yaptıklarını okumam ve konserve fabrikasında saati on sente makine başında çalışmam gerekecekti.

Hayır, su üzerinde yaşayanların bira, şarap, viski gibi garip ve pahalı arzuları olduğu için deniz üzerindeki bu yürekli yaşamdan vazgeçecek değildim. Onların mutluluk düşünceleri arasında beni de içerken görmek vardıysa ne olurdu yani? Onlar içki alıp

önüme sürmekte ısrar ettikleri sürece ben de içecektim. Dostlukları uğruna bu bedeli ödeyecektim. Ve üstelik sarhoş olmam da gerekmiyordu. Hiç kimse ayık kalmamasına rağmen, Razzle Dazzle'ı satın almayı ayarladığım o Pazar öğleden sonrası sarhoş olmamıştım. Pekâlâ, gelecekte de bu şekilde davranabilir, eğer içmem onlara zevk verecekse içerdim, ama aşırı içmemeye dikkat ederdim.

IX

İstiridye korsanları arasında içkiye alışmam yavaş yavaş oldu, ama gerçek bir ayyaş olmam birdenbire gerçekleşti ve alkole duyulan arzunun sonucu değil, entelektüel bir inancın sonucuydu.

Bu hayatı tanıdıkça, daha fazla bağlanıyordum ona. İlk ortak istiridye yağmamızı yapmak üzere toplandığımız ilk gece yaşadığım heyecanı asla unutamam. Kaba saba, iri yarı, korkusuz erkekler, kurnaz rıhtım fareleri, birtakım eski mahkûmlar, hepsi de kanun düşmanı ve hapse layık insanlar, ayaklarında denizci çizmeleri, sırtlarında denizci giysileri, boğuk ve alçak seslerle konuşuyorlar, tabancalarını beline kuşanan "Big" George iş üzerinde olduğunu gösteriyordu.

Ah, şimdi dönüp de geriye bakınca, bütün bunların sefilce ve aptalca olduğunu görüyorum. Ama John Barleycorn'la omuz omuza olduğumuz ve onu dostum olarak kabullenmeye başladığım o günlerde dönüp de geriye bakmıyordum. Yaşamak çılgınlık ve

yürek isteyen bir işti. Ben de o kadar çok okuduğum maceraları yaşıyordum artık.

Babası "İhtiyar Scratch"ten ayırt etmek için "Genç Scratch" dedikleri Nelson, Reindeer Teknesinde Clam ile ortaktı. Clam korkusuz bir adamdı, ama Nelson dünyayı umursamayan bir manyaktı. Herkül vücutlu, yirmi yaşında biriydi. İki yıl sonra Benicia'da vurularak öldürüldüğünde otopsisini yapan doktor, onun şimdiye kadar otopsi masasına yatırdığı en geniş omuzlu insan olduğunu söylemişti.

Nelson'ın okuması yazması yoktu. Babası onu San Francisco Körfezinde büyütmüştü, bu yüzden teknelerden çok iyi anlardı. Müthiş güçlüydü, şiddet kullanmaya eğilimli kişiliği yüzünden rıhtımdaki ünü pek de hoş değildi. Kimi zaman deliye döner, çılgınca, korkunç şeyler yapardı. Onu Razzle Dazzle ile yaptığım ilk seferde tanıdım. Biz demir atmış, kıyıya yanaşmaya korkarken, o Reindeer'in kıçını rüzgâra vermiş, çevremizdeki bütün istiridyeleri silip süpürmüştü.

Esaslı bir adamdı bu Nelson; Son Şans Pubının önünden geçtiğim sırada benimle konuştuğunda çok gururlanmıştım. Ama beni içki içmeye davet ettiğindeki gururu varın siz düşünün artık. Barda birlikte birer bardak bira içtik. Erkek erkeğe istiridyelerden, teknelerden ve Annie'nin ana yelkenine iri saçmaları atanın kim olduğundan konuştuk.

Konuşup barda oyalandık. Barda oyalanmamız bana garip görünüyordu. Biralarımızı içmiştik. Ama büyük Nelson bara yaslanmışken ben kim olacaktım da pubdan dışarı çıkacaktım? Birkaç dakika sonra, şaşkın bakışlarımın altında, bana bir bardak daha

içmemi söyledi, ben de içtim. Hâlâ konuşuyorduk, Nelson'ın bardan ayrılmaya hiç niyeti yoktu.

Düşüncelerimi ve masumluğumu anlatırken lütfen bana sabır gösterin. Her şeyden önce, Nelson'la, yani istiridye korsanları ve körfez maceracılarının bu en kahraman kişisiyle birlikte olmaktan büyük gurur duyuyordum. Mideme ve mukus hücrelerime zarar verse de, Nelson'ın bana içki ikram etmekten mutluluk duymasını sağlayan garip bir yaradılışı vardı. Biraya karşı ahlaki bir isteksizliğim yoktu, biranın tadından ve yaptığı ağırlıktan hoşlanmıyorum diye de onunla birlikte olmanın onurundan vazgeçecek değildim. Mademki canı bira içmek ve benim de kendisiyle birlikte içmemi istiyordu, içecektim ben de. Pekâlâ, bu geçici sıkıntıya katlanacaktım artık.

Böylece barda konuşmaya, Nelson'ın ısmarlayıp parasını ödediği biraları içmeye devam ettik. Şimdi, geriye bakıp da o anı düşündüğümde, Nelson'ın meraklanmış olduğunu anlıyorum. Benim ne tür bir beleşçi olduğumu öğrenmek istiyordu. Karşılığında kendisine içki ikram etmeden önce onun bana kaç kere içki ısmarlamasına izin vereceğimi görmek istiyordu.

Altı bardak bira içtikten sonra, çok fazla içki içmeme siyasetimi unutmamış olarak, o an için yeterince içmiş olduğuma karar verdim. Birkaç metre ötede şehir rıhtımında yatmakta olan Razzle Dazzle'a gideceğimi söyleyerek yanından ayrıldım.

Nelson'a hoşça kal deyip rıhtıma gittim. Ama altı bardak içtikten sonra John Barleycorn başıma vurmuştu. Beynim karıncalanıyordu ve fazlasıyla canlıydı. Erkeklik duygum beni yüceltmişti. Gerçek bir

istiridye korsanı olan ben, hepimizin içinde en büyük istiridye korsanı olan Nelson'la Son Şans'ta kafayı çektikten sonra kendi tekneme gidiyordum. İkimizin bira içerek bara yaslanmamızın görüntüsü beynimde çok kuvvetliydi. Bu çok tuhaftı, insanların içki içmek istemeyen benim gibi birine içki ısmarlamak için çok para harcamaktan memnun olmasının doğanın bir yasası olduğuna karar verdim.

Bunu düşünürken, birkaç kere Son Şans'a ikişerli gruplar halinde insanların girdiğini, önce birisinin, sonra ötekinin karşılıklı olarak birbirlerine içki ısmarladıklarını hatırladım. Idler'de içtiğimiz gün Scotty'nin, zıpkıncının ve benim ceplerimiz kazıyarak tüm bozukluklarımızı viski almak için nasıl ortaya çıkardığımızı hatırladım. Sonra aklıma benim kendi ilkem geldi: Çocuklardan biri bir gün ötekine şeker ya da karamela verirse, başka bir gün şekerin ya da karamelanın iade edilmesini beklerdi.

Nelson'ın barda oyalanmasının nedeni buydu işte. Bir içki ısmarlamış, karşılığında benim de içki ısmarlamamı beklemişti. Oysa ben onun altı içki ısmarlamasına izin vermiş, karşılığında hiç içki ikram etmemiştim. Üstelik o büyük Nelson'dı! Utancımdan yüzümün kızardığını hissedebiliyordum. Rıhtımın kenarına oturup ellerimi yüzüme gömdüm. Utancımın alevi boynumu, yanaklarımı ve alnımı yakıyordu. Hayatımda yüzüm çok kızarmıştır, ama hiç o günkü kadar kızardığımı hatırlamıyorum.

Orada rıhtımın kenarında utanç içinde otururken, uzun uzun düşünüp kendi değerlerimi yeniden gözden geçirdim. Yoksul doğmuştum. Yoksul yaşa-

mıştım. Zaman zaman aç kalmıştım. Başka çocuklar gibi ne oyuncağım ne de oynayacak bir şeyim olmuştu. Hayatıma ilişkin ilk anılarım yoksulluğun çimdiğini taşıyordu. Yoksulluk hiç peşimi bırakmamıştı. Gerçekten dükkânda satılan bir fanilayı ilk kez giydiğimde sekiz yaşındaydım. Ve bu da yalnızca küçük bir fanilaydı. Kirlendiği zaman yıkanana kadar elde yapılmış o berbat şeyleri giymek zorunda kalırdım. Fanilamı giymekten o kadar gurur duyuyordum ki, onun üstüne hiçbir şey giymiyordum. Hayatımda ilk kez anneme isyan etmiştim. Histeriye tutulana kadar isyan etmiştim de annem dükkândan alınan fanilamı bütün dünya görebilsin diye giymeme izin vermişti.

Yalnızca açlık çeken bir insan yiyeceğin değerini tam anlamıyla bilebilir; yalnızca denizciler ve çölde yaşayanlar tatlı suyun anlamını bilir. Yalnızca bir çocuk, uzun süredir kendisine yasaklanmış şeylerin anlamını kendi çocuk kafasıyla bilebilir. Sahip olabileceğim şeylerin benim kendimin alacağı şeyler olabileceğini çok erkenden keşfettim. Bereketsiz çocukluğum bereketsizliği geliştirmişti. Sahip olabileceğim ilk şeyler sigara paketlerinden çıkan resimler ve posterlerdi. Kazandığım paranın harcanması benim elimde olmadığından, bu hazineleri elde etmek için "fazla" gazeteleri değiş tokuş ederdim. Gazete satıcılığı yaparak tüm şehri dolaştığım için bende iki tane bulunan resimleri başkalarıyla değiştirebiliyordum.

Çok geçmeden her sigara fabrikasının çıkardığı bütün resim dizilerini tamamlamıştım: Büyük Yarış Atları, Parisli Güzeller, Uluslar ve Kadınları, Uluslar

ve Bayrakları, Ünlü Aktörler, Şampiyon Boksörler vs gibi dizilerimin hepsi tamamlanmıştı.

Sonra bu dizilerin aynılarını yeniden biriktirmeye başladım. Bunları ailelerinin onlara verdikleri harçlıkla aldıkları şeylerle değiştirirdim. Doğal olarak, onların, bir şey alması için harçlık verilmeyen benim gibi keskin değer ölçüleri yoktu. Serilerimi posta pulları, sodalı içecekler, ufak tefek şeyler, kuş yumurtaları, misketlerle değiştirirdim. (Herhangi bir çocuğun sahip olduğunu gördüğümden daha muhteşem bir bilye koleksiyonum vardı. Bu koleksiyonun çekirdeğini en azından üç dolar eden bir avuç bilye oluşturuyordu. Bu bir avuç bilyeyi bir haberci çocuğa verdiğim yirmi sentin karşılığında rehin olarak almıştım; çocuk bedelini ödeyip geri almaya kalmadan ıslah olması için okula gönderilmişti.)

Her şeyi diğer şeyler değiştirir, sonunda değerli bir şey ele geçirene kadar bu değiştirme işine devam ederdim. Tüccar olarak ün yapmıştım. Adım da pintiye çıkmıştı. Alışveriş yaparken bir eskiciyi bile ağlatabilirdim. Öteki çocuklar şişe, paçavra, eski demir, çuvallık bez ve beş galonluk teneke kutusu koleksiyonlarını onlar adına satmak için bana başvururlar, bunun için bana komisyon bile verirlerdi.

İşte rıhtımda oturup bardağı beş sent olan ve bir anda yok olup gidiveren birayı düşünen çocuk, bu tutumlu, elisıkı, bir makine başında saati on sente kölelik yapmaya alışmış olan çocuktu. Şimdi hayran olduğum insanların arasındaydım artık. Onlarla birlikte olmaktan gurur duyuyordum. Bütün o çektiğim sıkıntılar, para biriktirmem bana istiridye korsanlarının arası-

na geldiğimden bu yana yaşadığım binbir heyecanın bir tekini bile verebilmiş miydi? Öyleyse değerli olan hangisiydi? Para mı, heyecan mı? Bu adamlar beş sentliği değil, bir sürü beş sentliği harcayıp savurmaktan korkmuyorlardı. Paraya aldırış ettikleri yoktu. French Frank'in yaptığı gibi bardağı on sente sekiz kişiye birden içki ısmarlayabilirlerdi. Nelson yalnızca ikimize bira ısmarlamak için tam atmış sent harcamıştı.

Hangisinde karar kılacaktım? Büyük bir karar vermek üzere olduğumun farkındaydım. Para ile insan arasında, pintilikle macera arasında seçim yapıyordum. Ya bütün eski para değerlerimi bir kenara atacaktım ya da alışılmadık gariplikleri onları çok içki içmeye yönelten bu adamlarla dostluğumdan vazgeçmeyecektim.

Rıhtımdan Nelson'ın hâlâ kapısının önünde durduğu Son Şans'a geri döndüm. "Gel, bir bira içelim," diye onu davet ettim. Yeniden barın önüne geçip, içerek konuşmaya başladık, ama bu kez on senti ödeyen bendim! Hiç istemediğim ve iğrenç bir tadı olan bir şeyi içmek için makine başında harcadığım tam bir saat. Ama güç bir şey değildi bu. Bir fikir sahibi olmuştum. Artık para geçmiyordu burada. Önemli olan dostluktu. "Bir tane daha?" dedim. Bir tane daha içtik ve parayı ben ödedim. Usta bir içkicinin bilgeliğiyle Nelson barmene, "Benimki küçük olsun, Johnny," dedi. Johnny başını sallayarak içmekte olduğumuz bardakların üçte biri kadar bira alan bir bardak uzattı. Ama ücret yine aynıydı: Beş sent.

Bu sırada başım iyiden iyiye dönmeye başlamıştı, bu yüzden bu savurganlık beni fazla rahatsız etmedi.

Üstelik bir şeyler öğreniyordum. Bu içki ısmarlama işinde, ısmarlanan içki miktarından çok daha önemli bir şey vardı. Bir an geliyordu ki biranın hiç önemi kalmıyor, ama yalnızca birlikte içki içmenin yarattığı dostluk duygusu baskın çıkıyordu. Ha, bir şey daha! Ben de küçük bira isteyip bu dostluğun bana yüklediği iğrenç yükü üçte iki oranında azaltabilirdim.

"Biraz para almak için tekneye gitmem gerekti," dedim laf arasında, böylece az önce neden altı kere peş peşe bana bira ısmarlamasına izin verdiğimi Nelson'ın anlamasını bekliyordum.

"Ah, ama, bunu yapmana gerek yoktu," diye cevap verdi Nelson. "Johnny senin gibi birine güvenirdi. Öyle değil mi, Johnny?"

"Elbette," diyerek onayladı Johnny gülümseyerek.

"Benim hesabım ne kadar oldu?" diye sordu Nelson.

Johnny barın arkasında sakladığı defteri çıkardı, Nelson'ın sayfasını buldu, birkaç dolarlık bir hesap çıkardı. Bir anda o defterde benim adıma da bir sayfa açılmasını çok arzuladım. Neredeyse bana erkekliğin son işareti olarak görünmüştü.

Parasını ödemekte ısrar ettiğim iki içkiden sonra Nelson gitmeye karar verdi. Gerçek birer dost olarak ayrıldık. Ben gezine gezine rıhtıma, Razzle Dazzle'ın yanına döndüm. Örümcek akşam yemeği için ateşi yakıyordu.

"Nerede yüklendin bu kadar?" diye sırıttı bana açık kaportadan bakarak.

"Nelson ile birlikteydim," dedim aldırışsızca, duyduğum gururu gizlemeye çalışarak.

Sonra aklıma bir fikir geldi. İşte karşımda onlardan biri daha duruyordu. Artık fikri kaptığıma göre, bunu baştan aşağı uygulayabilirdim. "Hadi gel," dedim. "Johnny'ye gidip bir şeyler içelim."

Rıhtımdan yukarı çıkarken, Clam'le karşılaştık. Clam Nelson'ın ortağıydı. Otuz yaşlarında, iyi, cesur, yakışıklı ve bıyıklı bir adamdı. "Hadi," dedim, "bir içki içelim." O da geldi. Son Şans'a girerken, Kraliçe'nin erkek kardeşi Pat dışarı çıkıyordu.

"Acelen ne?" diye selamladım onu. "Bir şeyler içeceğiz. Sen de gelsene." "Daha şimdi içtim," diyerek karşı çıktı. "Ne çıkar? Biz de şimdi içeceğiz," diye karşılık verdim. Pat de bize katılmaya razı oldu. İki bardak birayla gönlünü aldım onun da. Ah! O öğleden sonra John Barleycorn hakkında amma da çok şey öğreniyordum. Yuttuğunuzda ağzınızda kalan berbat tattan daha fazla bir şeyler vardı onda. On sent gibi gülünç bir para karşılığında insanın düşmanı olabilecek kasvetli, asık suratlı biri hemen iyi bir dost oluyordu. Hatta güler yüzlü oluyor, bakışları yumuşuyordu, rıhtım ve istiridye yatağında dolaşan dedikoduları konuşurken seslerimiz tatlılaşıyordu.

"Bana küçük bira ver, Johnny," dedim, diğerleri biralarını ısmarladıkları zaman. Evet, bunu tıpkı içkiye alışmış bir içkici gibi, umursamazca, üzerinde durmadan, sanki o anda aklıma gelmiş bir şey gibi söyleyivermiştim. Şimdi geriye dönüp baktığımda, barda içki içmenin acemisi olduğumu tahmin eden tek kişinin Johnny Heinhold olduğuna eminim.

"Nerede içti bu kadar?" diye Örümcek'in Johnny'ye gizli gizli sorduğu kulağıma çalındı.

"Bütün öğleden sonra burada Nelson'la kafayı çekti," diye cevap verdi Johnny.

Bunu duyduğumu belli etmedim, ama müthiş gurur duymuştum bundan. Barmen bile benim erkekliğime tanıklık ediyordu. "Bütün öğleden sonra burada Nelson'la kafayı çekti." Ne büyülü sözcüklerdi bunlar! Bir barmenin övgü sözleri!

Razzle Dazzle'ı satın aldığım gün French Frank'in Johnny'ye içki ikram ettiğini hatırladım. Bardaklar dolmuş, içmeye hazırdık. "Sen de bir şeyler iç, Johnny," dedim. Bunu hep söylemeye niyetlenmiş, ama Clam ve Pat'le yaptığımız ilginç konuşmadan fırsat bulup da söyleyememişim gibi bir havayla söylemiştim.

Johnny bana hızlı bir keskinlikle baktı, öğrenimimde büyük adımlarla olumlu yönde ilerlediğim için beni takdir ederek, özel şişesinden kendine bir bardak viski doldurdu. Bu yaptığı bir an için pintilik damarımı kabartmıştı. Bizler beş sentlik içki içerken o kendine on sentlik içki almıştı! Ama bu acıyı yalnızca bir an için hissettim. Yeni elde ettiğim fikri hatırladım ve bunu şerefsizlik kabul ederek kafamdan silip attım ve de kendimi ele vermedim.

"Bunu deftere yazsan iyi olur," dedim, içkimi bitirdiğimde. Benim adıma açılmış yeni bir sayfa görmenin ve otuz sent yapan borcumun kurşunkalemle oraya yazılmasının bana verdiği tatmin duygusunu düşünün bir! Altın parıltılı sisler arasından bu sayfaya daha çok kereler yazılıp çizileceği, yeniden yazılıp yeniden çizileceği geleceği gördüm.

Herkese yeniden içki ısmarladığımda benim şaşkın bakışlarım arasında Johnny o on sentlik içki mesele-

sini düzeltti. Bu kez barın arkasından içkileri bize o ısmarladı ve ben onun aritmetik olarak her şeyi eşitlediğine karar verdim.

"Hadi St. Louis Pubına gidelim," diye önerdi Örümcek pubdan dışarı çıktığımızda. Bütün gün kömür küreklemiş olan Pat eve dönmüş, Clam akşam yemeğini hazırlamak üzere Reindeer'e gitmişti.

Örümcek ile birlikte St. Louis'e gittik. Bu benim büyük bir bara ilk girişimdi, burada çoğu dok işçisi olan yaklaşık elli kişi toplanmıştı belki de. Orada ikinci kez Soup Kennedy ve Bill Kelley'yle karşılaştım. Annie'nin beli tabancalı Smith'i de içeri süzüldü. Daha sonra Nelson göründü. Aralarında barı işleten Vigny Kardeşlerin ve kötü bakışlı gözleriyle, yamuk burnuyla, çiçekli yeleğiyle Oakland rıhtımının bile kavrayıp hayranlık duyacağı bir şekilde gözyaşları dökerek bir melek gibi armonika çalan Joe Goose'un da bulunduğu daha başkalarıyla da rastlaştım.

İçkileri ısmarladıkça – arada başkaları da bana ısmarlıyordu – Mammy Jennie'nin verdiği borca karşılık, Razzle Dazzle'ın o haftalık kazancından pek bir şey alamayacağı geçti aklımdan. "Ama ne çıkar?" diye düşündüm, daha doğrusu John Barleycorn düşündü benim için. "Sen bir erkeksin ve erkeklerle tanışıyorsun. Mammy Jennie'nin nasıl olsa o paraya o kadar acil ihtiyacı yok. Açlıktan ölmüyor ya. Bunu sen de biliyorsun. Bankada parası var. Beklesin biraz, yavaş yavaş borcunu ödersin."

Böylece John Barleycorn'un bir başka huyunu daha öğrenmiştim. İnsanın ayıkken yapması imkânsız olan davranışlar, ayık olmadığı zaman kolayca yapılı-

yordu. Gerçekte, bu bir insanın yapabileceği tek şeydi. Çünkü John Barleycorn'un engeli, insanın o anki istekleriyle uzun sürede kazanılmış olan ahlaklılığı arasında bir duvar gibi yükseliyordu.

Mammy Jennie'ye borcum olduğu düşüncesini bir kenara ittim ve değersiz olan parayı değersizce harcamaya devam ettim. Bu arada başım da tatsızca dönmeye başlamıştı. O gece beni kimin tekneye götürüp yatırdığını bilmiyorum, ama sanırım Örümcek olmalıydı.

X

Böylece erkekliğimin mahmuzlarını kazanmıştım. Rıhtımda ve istiridye korsanlarının arasında konumum birden mükemmel bir hale geldi. Hem iyi bir insan, hem de korkak olmayan biri gözüyle bakıyorlardı bana. Ve her nasılsa, Oakland Şehri Rıhtımında oturup o fikri elde ettiğim günden bu yana bir daha parayı hiç umursamadım. Beni tanıyanlar için paraya aldırış etmemem bir üzüntü ve endişe kaynağı olmasına karşın, hiç kimse bir daha beni pinti olarak görmedi.

Pinti geçmişimle ilişkimi öylesine koparmıştım ki eve, anneme haber gönderip mahalledeki çocukları çağırmasını ve koleksiyonlarımı onlara vermesini söyledim. Hangi çocuğun hangi koleksiyonu aldığını bile merak etmedim. Ben bir erkektim artık ve beni çocukluğuma bağlayan bütün bağları tamamen koparıp atmıştım.

Ünüm gittikçe yayılıyordu. French Frank'in uskunasıyla beni nasıl ikiye biçmeye çalıştığı ve benim de,

elimde çifte namlulu av tüfeğimle, Razzle Dazzle'ın dümenini ayaklarımla kullanıp rotasında tutarak onu nasıl uzaklaşmaya zorladığım haberi rıhtımda yayılır yayılmaz, rıhtımda gençliğime karşın bende iş olduğu kararına varıldı. Bende var olanı göstermeye devam ediyordum. Razzle Dazzle'ı öteki iki kişilik teknelerden çok daha fazla istiridye yüklü olarak rıhtıma getirdiğim zamanlar oluyordu. Bir keresinde Aşağı Körfeze akın etmiştik, Asparagus Adasından gün ışığında dönen tek tekne benim teknem olmuştu. Bir Perşembe gecesi pazar yerine ulaşmak için yarışmış, Razzle Dazzle'ı dümensiz olarak ilk önce rıhtıma ulaştırmış ve Cuma sabahı alışverişinin kaymağını ben yemiştim. Bir keresinde de Scotty ana yelkeni yakınca tekneyi flok yelkeniyle Yukarı Körfezden limana sokmuştum. (Evet, bu Idler macerasında yer alan Scotty idi. Razzle Dazzle'da Örümcek'in yerini İrlandalı almış, Scotty de İrlandalının yerine geçmişti.)

Ama denizde yaptığım şeyler yalnızca kısmen önemliydi. Her şeyi tamamlayan ve bana "İstiridye Yataklarının Prensi" unvanını kazandıran şey, kıyıda paramı hesapsızca harcamam ve bir erkek gibi herkese içki ısmarlamam olmuştu. Bir zamanlar beni şaşkına çeviren Oakland rıhtımının bu kez benim yaptığım şeytanlıklar karşısında şaşkınlığa düşeceği zamanlar geleceğini hiç düşünmemiştim.

Ama yaşam hep içkiyle baş başa gidiyordu. Publar yoksulların kulüpleridir. Publar toplanma yerleridir. Birbirimize publarda randevu verirdik. İyi talihimizi publarda kutlar, kaderimize publarda ağlardık. Birbirimizle pubda tanışırdık.

Nelson'ın babası "İhtiyar Scratch" ile tanıştığım o öğleden sonrayı hiç unutabilir miyim? Son Şans'ta karşılaşmıştık. Bizi Johnny Heinhold tanıştırmıştı. İhtiyar Scratch'in Nelson'ın babası olması yeterince dikkate değerdi. Ama bunda daha fazlası vardı. Annie Mine adlı büyük uskunanın sahibi ve kaptanıydı, belki bir gün yanına denizci olarak girebilirdim. Daha da ötesi, maceracıydı. Mavi gözlü, sarı saçlı, çıkık kemikli bir Viking'ti bu adam. Yaşına karşın iri yarı kaslı bir vücudu vardı. Eski vahşi gemicilik günlerinde bütün ulusların bayrakları altında bütün denizleri dolaşmıştı.

Onun hakkında çok sayıda tuhaf hikâye dinlemiştim ve uzaktan uzağa hayrandım ona. Bizi bir araya getiren pub olmuştu. Buna karşın, içki olmasaydı bu karşılaşmamız bir el sıkışmasıyla bir iki sözden ileri gitmeyebilirdi. Az konuşan yaşlı adamdı.

"Bir şey içmez misiniz?" dedim, içki içme töresinin gerektirdiği bir süre geçtikten sonra. Parasını benim ödediğim biralarımızı içerken beni dinleyip benimle konuşması gerekiyordu elbette. Gerçek bir ev sahibi gibi davranan Johnny ortak konuşma konuları bulmamızı sağlayacak incelikli laflar etti. Elbette benim ısmarladığım birayı içen Kaptan Nelson'ın karşılık olarak içki ısmarlaması gerekiyordu. Bu daha fazla konuşmaya yol açtı ve Johnny öteki müşterilerle ilgilenmek üzere giderken bizi yalnız bıraktı.

Kaptan Nelson'la ben daha çok bira içtikçe, birbirimizi daha iyi tanıdık. Benim kişiliğimde değer bilen bir dinleyici bulmuştu. Okuduğum kitaplardan onun yaşamış olduğu deniz yaşamıyla ilgili çok şey

biliyordum. Vahşi gençlik günlerine dönerek bana bir sürü hikâye anlattı, bu arada birbirimize bira ikram etmeyi unutmuyorduk, güzel bir yaz öğleden sonrası böyle geçti. O eski deniz kurduyla uzun bir öğleden sonra geçirmemi mümkün kılan şey yalnızca John Barleycorn'du.

Johnny Heinhold barın arkasından gizlice bana işaret çakarak kafayı bulmaya başladığımı söyledi ve küçük bira içmemi tavsiye etti. Ama Kaptan Nelson büyük bira içmeye devam ettikçe, gururum büyük biradan daha başkasını içmemi engelliyordu. Kaptan kendi ilk küçük birasını ısmarlamadan kendime küçük bira söylemedim. Sıra uzadıkça uzayan veda zamanına geldiğinde sarhoştum. Ama İhtiyar Scratch'in de benim kadar sarhoş olduğunu görmekten tatmin olmuştum. Benim gençlik alçakgönüllülüğüm sert, ihtiyar korsanın benden daha fazla sarhoş olduğuna inanmama izin vermiyordu.

Sonraları Örümcek'ten, Pat'ten, Clam'den, Johnny Heinhold'dan ve başkalarından İhtiyar Scratch'in beni sevdiğini duydum, benim ne kadar iyi bir delikanlı olduğumu söylemişti. Bu çok dikkate değer bir şeydi, çünkü hiç kimseyi sevmeyen vahşi, aksi bir ihtiyar olarak tanınırdı. (Takma adı "Scratch" de zaten kavga ettiği zaman rakibinin yüzünü tırmalama numarasından gelmişti; scratch tırmalama demektir.) Ben böyle bir adamın dostluğunu kazanmış olmamı John Barleycorn'a borçluydum. Bu olayı John Barleycorn'un kendisini izleyenlere yaptığı hizmetlere ve onları nasıl kandırdığına bir örnek olsun diye anlattım.

XI

Yine de içimde alkole karşı bir arzu, kimyasal bir ihtiyaç uyanmamıştı. Yıllarca süren içmem, bende bu arzuyu yaratmamıştı. İçki içmek benim sürdürdüğüm hayatın, birlikte yaşadığım insanların yoluydu. Körfezde sefere çıktığım zamanlar yanıma içki almazdım; körfezdeyken aklıma içkinin albenisi gelmezdi. Razzle Dazzle'ı rıhtıma bağlayıp da insanların toplandığı, içkinin su gibi aktığı yerlere gelince, başkalarına içki ısmarlamak, başkalarının ısmarladığı içkiyi kabul etmek toplumsal bir görev ve erkekliğin bir töresi olarak üstüme çökerdi.

Kimi zaman şehir rıhtımında bağlıyken Kraliçe, kız kardeşi, erkek kardeşi Pat ve Bayan Hadley tekneye beni ziyarete gelirlerdi. Tekne benim teknemdi, ev sahibiydim, konukseverliğimi ancak onların anlayabileceği şekilde gösterebilirdim. Örümcek'i, İrlandalıyı, Scotty'yi ya da o sırada tayfam kimse onu aceleyle koşturur, tenekeyle bira ya da damacanayla

kırmızı şarap almaya yollardım. Yine rıhtımda istiridyelerimi boşaltırken iri yarı polisler ya da siviller gelirdi tekneye. Hepimiz polisin gölgesinde yaşadığımızdan istiridyeleri açar, üzerlerine kırmızı biberli salça döker, homurdanan bu adamlara şişelerce şarapla birlikte ikram ederdik.

Ne kadar içiyor olsam da John Barleycorn'u bir türlü sevemiyordum. Ona aşırı derecede değer vermemin nedeni kurmamı sağladığı ilişkilerdi, ama tadını değerli bulmuyordum. Erkekler arasında onlardan biri olmaya çalıştığım bütün bu süre boyunca, şeker için gizli ve utandırıcı bir özlem duyuyordum. Ama bunun öğrenilmesindense ölmeyi tercih ederdim. Tayfamın kıyıda uyuyacağını bildiğim geceler, yalnız başıma alemlere çıkardım. Halk Kütüphanesine gidip kitaplarımı değiştirir, her çeşitten bir çeyreklik şeker alır, Razzle Dazzle'a gizlice sokulur, kendimi kamaraya kilitler, yatağıma uzanır, saatlerce mutluluk içinde kitabımı okur, şekerimi emerdim. Paramın gerçek değerinin karşılığını aldığımı hissettiğim tek zamandı bu. Barda harcanan dolarlar, o yirmi beş sentin bir şekerci dükkanında harcanmasının verdiği tatmini veremezdi.

Gittikçe daha çok içmeye başladıkça, bu içkiyle girişilen güç gösterisi sırasında o pembe anların yaşandığına dikkat etmeye başladım. Sarhoşlar her zaman hatırlanıyordu. Böyle zamanlarda hep bir şeyler oluyordu. Joe Goose gibi adamlar içmeden içmeye ortaya çıkıyorlardı. Dok işçilerinin hepsi Cumartesi akşamı içecekleri anı özlemle beklerlerdi. Biz istiridyeciler ise gerçekten işe girişmek için tüm yükümüzü sata-

na kadar beklerdik, ama ara sıra içilen bir içki ya da beklenmedik bir arkadaşla karşılaşmak kimi zaman sarhoşluğu çabuklaştırırdı.

Bir bakıma en iyisi bu beklenmedik sarhoşluklardı. Böylesi zamanlarda daha garip ve daha heyecanlı şeyler olurdu. Örneğin Nelson, French Frank ve Kaptan Spink'in Whisky Bob ile Rum Nicky'nin çaldığı som balığı teknesini onlardan çaldıkları o Pazar günü. İstiridye teknelerinin çalışanlarında değişiklikler olmuştu bu arada. Nelson Annie'de Bill Kelly ile bir kavgaya girişmişti ve sol elinde bir kurşun deliği taşıyordu. Ayrıca kolu askıda olan Nelson, Clam'le kavga edip ortaklığı bozduğu gün Reindeer'i tek başına, iki açık denizci eşliğinde yüzdürmüştü; öylesine çılgınca yüzdürmüştü ki bu iki denizci korkudan ödleri patlamış halde kıyıya çıkmışlardı. Bu denizciler öyle bir umursamazlık ve dikkatsizlik hikâyesi anlatmışlardı ki bir daha rıhtımdan hiç kimse Nelson'la denize açılmamıştı. Böylece tayfasız kalan Reindeer haliçte yatmaya başladı. Onun yanında yanık ana yelkeni ve güvertesinde Scotty ile benim buluduğum Razzle Dazzle yatıyordu. Whisky Bob da French Frank'le bozuşmuş ve Rum Nicky ile birlikte yukarılarda istiridye yağmasına gitmişti.

Bu yağmadan bir İtalyan balıkçısından çaldıkları yeni, gıcır gıcır bir Columbia nehri som balığı teknesiyle dönmüşlerdi. Teknesini arayan İtalyan balıkçı bütün istiridye korsanlarını dolaşmıştı. Davranışlarından Whisky Bob ile Rum Nicky'nin bu işin suçluları olduğunu anlamıştık. Ama som balığı teknesi neredeydi? Yüzlerce Rum ve İtalyan balıkçısı tekneyi bulmak için

nehri ve körfezi köşe bucak taramışlar, ama hiçbir ize rastlayamamışlardı. Teknenin sahibi ümidini yitirmiş bir halde teknesinin bulunması için elli dolarlık bir ödül koyunca bizim de merakımız arttı ve esrar gittikçe derinleşti.

Bir Pazar sabahı yaşlı Kaptan Spink beni ziyarete geldi. Konuşacaklarımız aramızda sır olarak kalacaktı. Yelkenlisiyle eski Alameda feribot iskelesi civarında balık tutuyormuş. Deniz çekilince, suyun altında bir kazığa bağlanmış ve aşağıya doğru uzanan bir halat görmüş. Halatı boş yere çekmeye çabalamış. Biraz ötede bir başka kazığa bağlanmış, aşağıya doğru inen ve çekilmesi imkânsız benzer bir halat daha varmış. Hiç kuşkusuz bu kayıp som balığı teknesiydi. Eğer gerçek sahibine verecek olsaydık elli dolar bizim olacaktı. Ama hırsızlar hakkında garip ahlaki değer yargılarım vardı ve bu işe karışmayı kesinlikle reddettim.

Ama French Frank Whisky Bob'la kavga etmişti, ayrıca Nelson da düşmanıydı. (Zavallı Whisky Bob! Çapkın olmayan, iyi yürekli, cömert Whisky Bob zayıf bünyeli doğmuş, yoksulluk içinde büyümüş, alkole karşı konulmaz bir kimyasal istek duyan biriydi ve hâlâ körfez korsanlığı mesleğini sürdürüyordu. Çok uzun olmayan bir süre sonra bir iskelenin yanında kurşun yaralarıyla dolu cesedi bulunmuştu.) Kaptan Spink'in önerisini reddettikten sonraki bir saat içinde onu Reindeer'de Nelson'la birlikte halice doğru açılırken gördüm. Aynı zamanda, French Frank de uskunasıyla arkalarından gidiyordu.

Çok geçmeden, haliçten tuhaf bir şekilde yan yana döndü iki tekne. Rıhtıma girerlerken batık som balı-

ğı teknesi aralarında görülebiliyordu, küpeştesi suyla doluydu ve suya batmaması için halatlarla her iki yanından teknelere bağlanmıştı. Deniz yarı yarıya çekilmişti. Sırayla karaya oturarak, ortalarında som balığı teknesiyle dosdoğru kumlara ilerlediler.

French Frank'in tayfalarından biri olan Hans hemen bir sandala atlayıp hızla kuzey kıyısına doğru kürek çekmeye başladı. Sandalın kıç tarafındaki büyük damacana bu seferin nedenini belirtiyordu. Bu kadar kolayca kazandıkları elli doları kutlamak için bir an bile bekleyememişlerdi. İşte John Barleycorn'un köleleri böyledir. Talihleri iyi giderse içerler. Talihleri kötü gittiğinde de güzel bir gelecek umuduyla içerler. İşleri kötü gitmişse, bu sefer de bunu unutmak için içerler. Bir dostlarına mı rastladılar, içerler. Bir dostlarıyla kavga edip onu kaybederlerse, içerler. Aşkları başarıyla taçlanmışsa, o kadar mutlu olurlar ki içmeleri gerekir. Aşkları reddedilirlerse, üzüntüden içerler. Yapacak bir işleri yoksa yine içerler, çünkü yeterince içtikten sonra beyinlerinde kurtların dolaşmaya başlayacağını ve yapacak bir sürü iş bulacaklarını kesinlikle bilirler. Ayık oldukları zaman içmek isterler; içtiklerinde daha çok içmek isterler.

Elbette, dostları olduğumuz için, Scotty ile beni de içmeye çağırdılar. Daha henüz almadıkları elli dolarda biz de birer delik açtık. Sıradan bir yaz öğleden sonrası, birden harikulade bir öğleden sonra oluverdi. Hep birlikte konuştuk, şarkılar söyledik, atıp tuttuk ve kendimizle övünüp durduk. French Frank ile Nelson sık sık daha fazla içki getirmeleri için tayfalarını yolluyorlardı. Oakland rıhtımının manzarası ayağımızın

altındaydı, yaptığımız cümbüşün çıkardığı gürültü arkadaşlarımızı yanımıza çekti. Halicin karşısından peş peşe sandallar geliyordu. Bu arada Hans'ın yapacağı iş de belliydi artık; durup dinlenmeden karşı kıyıya ileri geri kürek çekip yeni içki getirecekti.

Sonra Whisky Bob ile Rum Nicky geldiler. Ayık ve kızgındılar. Korsan dostlarının kendi mallarını bulup ortaya çıkarmalarından dolayı öfke içindeydiler. French Frank, John Barleycorn'un da etkisiyle, erdem ve dürüstlük üzerine ikiyüzlü bir nutuk çekti, elli yaşına karşın Whisky Bob'u sahile çıkarıp bir temiz dayak attı. Rum Nicky kısa saplı bir kürekle Bob'un yardımına koşunca, Hans da onun işini bitirdi. Ve elbette, Bob ile Nicky'nin kanlar içindeki artıkları sandallarına yüklenip karşı kıyıya yollanınca, bu olayın daha fazla içki alemiyle kutlanması gerekiyordu.

Artık çeşitli uluslardan ve değişik mizaçlarda insanlardan oluşan bir kalabalık olmuştuk. John Barleycorn bunların hepsini uyandırdığı için bütün sınırlamalar bir kenara atıldı. Eski kavgalar yeniden canlandı, eski nefretler alevlendi. Havada kavga kokusu vardı. Bir dok işçisi bir uskuna gemicisinin aleyhinde bir şey hatırladığında ya da bunun tersi olduğunda, ya da bir istiridye korsanı hatırladığında ya da hatırlandığında, yumruk yumruğa geliyorlar ve yeni bir kavga başlıyordu. Her kavga yeni bir bardak içkiyle tatlıya bağlanır, dövüşenler geri kalanların yardımıyla birbirlerini kucaklar ve ölümsüz dostluk sözleri verirlerdi.

Tam bu kargaşa içinde Soup Kennedy'nin, Clam'le birlikteyken Reindeer'de bıraktığı eski gömleğini al-

maya geleceği tuttu. Nelson'la Clam'in kavgasında o Clam'in tarafını tutmuştu. Ayrıca St. Louis Pubında kafayı çekmişti, bu yüzden onu eski gömleğinin peşine düşüren aslında John Barleycorn'du. Birkaç söz arbedenin başlamasına yetti. Nelson ile Kennedy Reindeer'in kıç güvertesinde birbirlerine girdiler. Bu karışıklık içinde, iki kollu bir adamın tek kollu birine saldırmasına öfkelenen French Frank demir bir çubuğu Kennedy'nin kafasına fırlattı. Neyse ki Kennedy demiri beyninin ortasına yemekten son anda kurtuldu. (Eğer Reindeer hâlâ yüzüyorsa, demir çubuğun kıç güvertesinin sert tahtadan korkuluğunda bıraktığı iz mutlaka oradadır.)

Ama Nelson kurşunun delip geçtiği, sargılı kolunu askıdan çıkarıp bizi bir kenara itti ve çıldırmış bir halde tek kolla bile olsa Soup Kennedy'nin hakkından gelebileceğini haykırdı. Onları kumsalda karşı karşıya bıraktık. Bir ara Nelson fena dayak yerken, French Frank ve John Barleycorn haksızlık yaparak kavgaya karıştı. Scotty buna karşı çıkarak French Frank'i tutmaya çalıştı. Ama French Frank olduğu yerde dönerek Scotty'nin üstüne atlayıp onu yumruklamaya başladı. Bu ikisini ayırmaya çalışırken, geri kalanlar arasında yarım düzine kavga başladı. Bu kavgalar şu ya da bu şekilde bitti, onları içkiyle barıştırdık. Ama bu arada Nelson ve Soup Kennedy dövüşmeye devam ediyorlardı. Ara sıra onlara dönüp tavsiyeler veriyorduk, bitmiş tükenmiş, tek bir yumruk bile atmaya takâtleri kalmamış bir halde kumlarda yatarlarken, "Gözlerine kum at," diyorduk. Onlar da birbirlerinin gözlerine kum atıyor, güçlerini yeniden topluyor ve yeniden bitkin düşünceye kadar dövüşmeyi sürdürüyorlardı.

Bu sefil, gülünç ve hayvanca şeylerin, daha on altı yaşına basmamış, macera ateşiyle yanıp tutuşan, kafası korsanların, şehirlerin yağmalanması hikâyeleriyle, silahlı adamların çatışmalarıyla dolu olan ve içtiği içki nedeniyle hayal gücü çılgına dönmüş bir çocuğun üzerindeki etkisini düşünmeye çalışın. Çiğ ve çıplak, vahşi ve özgür bir yaşamdı bu; zaman ve mekân içinde doğumumun erişmeye izin verdiği tek yaşam biçimi. Ve bundan daha fazlası. Bu hayat bir beklenti taşıyordu. Bu henüz bir başlangıçtı. Kumsaldan çıkılıp Golden Gate'ten geçildi mi dünyanın maceralarına ulaşılabilinirdi. Orada büyük amaçlar ve romantik sonlar için yapılacak savaşlar vardı, eski bir gömlek ve çalıntı bir som balığı teknesi için değil.

French Frank gibi yaşlı bir adamın kendisine saldırmasına izin vermesi üzerine Scotty'ye söylediklerim yüzünden biz de kavgaya tutuştuk ve kumsaldaki eğlenceye katıldık. Scotty o gece tayfalığı bıraktı ve iki battaniyemi yürüterek çekip gitti. Geceleyin istiridye korsanları kendilerinden geçmiş bir halde ranzalarında yatarken, uskunayla Reindeer yükselen denizde sürükleniyor, attıkları demirin çevresinde dönüp duruyordu. Taş ve suyla dolu som balığı teknesi de dipte yatıyordu.

Sabahleyin erkenden Reindeer'den yükselen vahşi çığlıkları duyarak uyandım. Sabahın gri serinliğinde güverteye çıkınca bütün rıhtımı günlerce güldüren bir manzarayla karşılaştım. Güzelim som balığı teknesi kumların üstünde bir gözleme gibi ezilmiş duruyordu, French Frank'in uskunasıyla Reindeer de üstüne tünemişti. Ne yazık ki Reindeer'in iki tahtası da som balığı

teknesinin kalın meşe burnu tarafından paramparça edilmişti. Yükselen sular delikten içeri dolmuş, ranzasında yatan Nelson'u ıslatarak uyandırmıştı. Nelson'a yardım ettim, Reindeer'e dolan suyu boşaltıp hasarı tamir ettik.

Sonra Nelson kahvaltıyı hazırladı, kahvaltımızı ederken durumu gözden geçirdik. Nelson beş kuruşsuzdu. Ben de öyleydim. Altımızda, kumda yatmakta olan değersiz tahta parçaları için kimse elli dolar ödül vermezdi. Nelson'ın eli yaralıydı ve tayfası yoktu. Benim ana yelkenim yanmıştı ve tayfam yoktu. "Seninle ben, ne dersin?" diye sordu Nelson. "Tamam," diye cevap verdim. Böylece hepsinin en vahşisi, en çılgını olan "Genç Scratch" Nelson'la ortak oldum. Johnny Heinhold'dan erzak için borç para aldık, su fıçılarımızı doldurup o gün istiridye yataklarına doğru yelken açtık.

XII

Nelson'la çılgınlık yaptığım o aylardan hiç pişmanlık duymadım. Yanındakilerin korkudan ödünü patlatsa da iyi bir denizciydi. Parçalanmaktan kıl payı kurtulacak biçimde dümen kullanmak onun eğlencesiydi. Başka hiç kimsenin yapmaya cesaret edemeyeceği şeyleri yapmak ona gurur veriyordu. Yelken indirmemek başlıca hastalığıydı; onun yanında bulunduğum sürece, rüzgâr sert ya da yumuşak essin, Reindeer'in yelkeni hiç indirilmemişti. Oakland rıhtımını terk edip macera aramak için daha uzaklara açılmıştık.

Hayatımın bu en muhteşem dönemini benim için mümkün kılan John Barleycorn olmuştur. Ondan yakındığım tek nokta da budur zaten. Çılgınca macera yaşamına susuzluk çekiyordum ve bu yaşama ulaşmamın tek yolu John Barleycorn'dan geçiyordu. Bu, hayatı yaşayan erkeklerin yoluydu. Nelson ile ortaklığımı ve dostluğumu içki sayesinde kazanmıştım. Yalnızca onun ısmarladığı içkiyi içmeseydim, ya da

hiç içki içmeseydim, asla beni kendine ortak seçmezdi. İş hayatında olduğu gibi sosyal hayatında da anlaşabileceği bir ortak istiyordu o.

Kendimi bu hayata bıraktım ve John Barleycorn'un sırrının çılgıncasına sarhoş olmakta, yalnızca demirden bir bedenin nihai sersemliğe ve domuzsu kendinden geçmeye dayanabilecek kadar içmekte olduğu şeklinde yanlış bir düşünce geliştirdim. Tadını sevmiyordum, bu yüzden yalnızca sarhoş olmak, umutsuzcasına, kendinden geçercesine sarhoş olmak amacıyla içiyordum. Para biriktiren, tefeci gibi alışveriş yapan ve eskicileri bile ağlatan ben; French Frank'in bir seferde sekiz kişiye birden seksen sentlik viski ısmarladığını görünce donakalan ben, şimdi hepsinden daha çok küçümsüyordum parayı.

Bir akşam Nelson'la birlikte karaya çıktığımızı hatırlıyorum. Cebimde yüz seksen dolar vardı. Niyetim önce kendime giyecek bir şeyler almak, daha sonra da biraz içki içmekti. Giysiye ihtiyacım vardı. Bütün giyeceklerim üzerimdekilerdi: İçine giren suyu aynı hızla dışarı sızdıran altı delik bir çift denizci çizmesi, elli sentlik bir iş tulumu, kırk sentlik bir pamuklu gömlek ve muşamba denizci başlığı. Şapkam yoktu, bu yüzden muşamba denizci başlığını takmak zorundaydım. Dikkat edilirse saydıklarım arasında çorap ve iç çamaşırı yoktur. Çünkü bunlar yoktu bende.

Kıyafet satılan dükkânlara ulaşmak üzere için bir düzine pubın önünden geçmemiz gerekiyordu. Onun için önce içkimi aldım. Kıyafet satan dükkânlara ise hiç ulaşamadım. Sabahleyin beş parasız, zehirlenmiş, ama mutlu bir halde tekneye geldim ve yelken açtık.

Üstümde kıyıya çıkarken bulunan kıyafetler vardı yalnızca, yüz seksen dolardan geriye bir sent bile kalmamıştı. Bunu hiç denememiş olanlar bir delikanlının yüz seksen doların tamamını içkiye yatırmasının imkânsız olduğunu sanabilirler. Ama ben bunun mümkün olduğunu biliyorum.

Pişman değildim. Aksine gurur duyuyordum. Onların en iyisinden daha fazla para harcayabileceğimi göstermiştim onlara. Güçlü erkekler arasında benim de güçlü olduğumu kanıtlamış, "Prens" unvanıma layık olduğumu, sık sık gösterdiğim gibi, bir kere daha göstermiştim. Ayrıca bu davranışım, çocukluğumda çektiğim yoksulluğa ve yine aynı dönemde aşırı çalışmama bir tepki olarak da değerlendirilebilir. Belki de henüz gelişmemiş düşüncem şuydu: Saati on sentten günde on iki saat makine başında çalışmaktansa ayyaşlar arasında bir prens olarak hüküm sürmek daha iyidir. Makine başında çalışırken göz kamaştırıcı anlar yaşamak yoktu. Ama eğer yüz seksen doları on iki saatte harcamak göz kamaştırıcı değilse, o zaman göz kamaştırıcı olan ne bilmek isterdim.

Bu dönemde John Barleycorn'la olan içli dışlı ilişkimin ayrıntılarını atlayıp onun çalışma biçimine ışık tutacak olaylardan söz edeceğim yalnızca. Böylesine aşırı içmeye karşı dayanmamı sağlayan üç şey vardı: birincisi, ortalamanın çok üzerinde muhteşem bir bünyemin oluşu; ikincisi, denizde geçen sağlıklı açık hava yaşamı; üçüncüsü, düzensiz aralıklarla içişim. Denize çıktığımızda, yanımıza asla içki almazdık.

Dünya önümde açılıyordu artık. Şimdiden yüzlerce millik su yollarını, şehirlerini, kıyılardaki balıkçı

köylerini biliyordum. İçimde bir şey bu ufku daha da genişletmemi fısıldıyordu. Daha hepsini keşfetmemiştim. Geride daha fazlası vardı. Ama bu kadarcık dünya bile Nelson için çok genişti. O, sevgili Oakland rıhtımını özlüyordu. Sonunda oraya dönmeye karar verince dostça ayrıldık.

Şimdi karargâhımı Carquinez Boğazındaki eski bir şehir olan Benicia'da kurmuştum. Rıhtımdaki direklere bağlanmış küme küme balıkçı tekneleri arasında kafa dengi bir serseri ve ayyaş kalabalığı yaşıyordu. Ben de onların arasına katıldım. Som balığı avcılığı ile balık avlanma devriye polisi yardımcısı olarak körfezin yukarısı ve aşağısında yaptığım baskınlar arasında daha çok kıyıda kalıyor, daha çok içiyor ve içki hakkında daha çok şey öğreniyordum. İçki konusunda herkesle boy ölçüşebiliyordum ve çoğu zaman erkekliğimin gücünü göstermek uğruna kendi payıma düşenden daha fazlasını içiyordum. Bir sabah, bilinçsiz bedenimin bir gece önce aptalca, kör gözle uyumak için süründüğü, kurumaya bırakılmış ağlar arasından çekilip çıkarıldığımda; rıhtımdaki herkes kıkırdayıp gülerek içki içerken bu olayı konuştuğunda ne kadar da gurur duymuştum. Bu bir kahramanlıktı.

Bir keresinde tam üç hafta boyunca içime tek bir ayık soluk çekmediğim zaman en üst noktaya eriştiğime emindim. Elbette, insan aynı yönde daha ileri gidemezdi. Benim için hareket etme zamanı gelmişti. Çünkü her zaman, sarhoş da olsam, ayık da olsam, bilincimin gerilerinden bir şey bu sürekli içki alemi yapmanın ve körfez maceracılığının hayatın kendisi olmadığını fısıldardı. Bu fısıltı benim iyi talihimdi.

Ben her zaman ve dünyanın her yerinde bunu işitecek biçimde yaratılmıştım. Bu kendi adıma açıkgözlülük değildi. Meraktı, bilme arzusuydu, nasılsa gözüme ilişen ya da tahmin ettiğim harika şeyleri arama isteği veren bir huzursuzluktu. Bu yaşamın anlamı nedir, diye sorardım, eğer her şey bu kadarsa? Hayır, daha uzaklarda ve ötede daha başka şeyler vardı. (Bu fısıltı, yaşamın gerisindeki şeylere ilişkin bu vaat, daha sonradan bir ayyaş olarak gelişmemle ilişkili olarak ele alınmalıdır, çünkü John Barleycorn ile daha yakın dönemdeki boğuşmalarımda uğursuz bir rol oynamıştır.)

Ama hareket etme kararıma hız veren şey, John Barleycorn'un bana oynadığı bir oyun oldu. O ana kadar hayal bile edilmemiş sarhoşluk uçurumlarını gösteren korkunç, inanılmaz bir oyun. Yine aşırı içtikten sonra, sabahın birinde uyumaya niyetli bir halde, rıhtımın sonundaki bir tekneye doğru yalpalaya yalpalaya ilerliyordum. Sendeleyip denize düştüğüm zaman sular yükselmişti ve akıntı Carquinez Boğazını değirmen gibi süpürüyordu. Rıhtımda da, teknede de kimseler yoktu. Akıntıya kapılmıştım. Korkmamıştım. Bu aksiliği hoş bir olay olarak karşıladım. İyi bir yüzücüydüm. Su, ateş gibi yanan vücuduma serin çarşaflar içinde yatıyormuşum duygusu veriyordu.

İşte o zaman John Barleycorn manyakça oyununu oynadı bana. Akıntıyla birlikte sürüklenme düşüncesi aniden içimi kapladı. Hastalıklı bir kafam yoktu. İntihar düşüncesi kafamda hiç yer etmemişti. Ama şimdi bunu düşünmeye başlamıştım. Bunun kısa ama heyecanlı yaşamımı sona erdirmenin güzel, mükem-

mel bir yolu olduğunu düşünüyordum. Ne bir kızın, ne bir kadının, ne de çocukların sevgisini tatmış olan ben; sanatın geniş alanlarında hiç oynamamış, felsefenin yıldız gibi serin yüksekliklerine tırmanmamış, bu muhteşem dünyanın toplu iğne başından daha büyük bir parçasını görmemiş olan ben; her şeyin bu kadar olduğuna, her şeyi gördüğüme, yaşadığıma, değerli olan her şeyi tattığıma ve artık buna bir son verme zamanının geldiğine karar vermiştim. Bu John Barleycorn'un oyunuydu, sarhoş bir hayal aleminde beni yakalamış, ölüme sürüklüyordu.

İnandırıcıydı da. Ben gerçekten her şeyi görüp geçirmiş ve bunların pek de kaydadeğer olmadığını görmüştüm. Aylardan beri yaşadığım domuzca sarhoşluk (buna yıkım ve eski günah duygusu da eşlik ediyordu) yaşadıklarımın en sonuncusu ve en iyisiydi. Bunun benim için değerini anlayabiliyordum. Kendilerine içki ısmarladığım serseri ve aylaklar vardı. Hayattan geri kalanlar bunlardı. Ben de onlar gibi mi olmak istiyordum? Binlerce kez hayır; akıntıya kapılıp giden gençliğim için tatlı keder gözyaşları döküyordum. (Ağlayan sarhoşu, melankolik sarhoşu görmemiş olan var mıdır? Bunlar bütün publarda bulunur, dertlerini dinleyecek kimse bulamazlarsa dinlemek için para alan barmenlere dökerler içlerini.)

Su şahaneydi. Bu bir erkeğin ölme biçimiydi. John Barleycorn, içkiden deliye dönmüş beynimin içinde çaldığı havayı değiştirdi. Gözyaşlarını ve pişmanlığı bir yana bırak. Bu bir kahramanın ölümüydü, kahramanın kendi iradesi ve eliyle gelen ölümdü. Böylece büyük bir güçle ölüm şarkımı söylemeye başladım.

Bu sırada akıntının kulaklarımdaki çağıltısı, içinde bulunduğum durumu hatırlattı bana.

Benicia şehrinin açıklarında, Solano rıhtımının çıkıntı yaptığı yerde, Boğaz genişler. Ben Solano rıhtımının altından geçerek körfeze çıkan akıntıya kapılmıştım. Akıntının Dead Man's Adasının ucundan dönüp hızla rıhtımın altından geçerken ne kuvvetli bir emiş gücü olduğunu biliyordum. Rıhtımın kazıkları arasından geçmek istemiyordum. Bu güzel bir şey olmazdı ve akıntıyla körfez dışına çıkmak için bir saat kaybedebilirdim.

Suyun içinde soyunup kuvvetli kulaçlar atarak akıntıyı dik açıyla geçtim. Rıhtım ışıklarını görüp de akıntıdan kurtulduğumu anlayana kadar kulaç atmayı bırakmadım. Sonra sırtüstü yatıp dinlendim. Yüzmek çok yorucu olmuştu, nefesim düzelinceye kadar biraz bekledim.

Anafordan kurtulmayı başardığım için sevinçliydim. Ölüm şarkımı söylemeye başladım yine. "Şarkı söyleme... henüz," diye fısıldadı John Barleycorn. "Solano bütün gece açık. Rıhtımda demiryolcular var. Seni duyacaklar ve bir sandala atlayıp kurtarmaya gelecekler. Sense kurtulmak istemiyorsun." Elbette kurtulmak istemiyordum. Ne demekti bu? Kahramanca ölümümü elimden mi kaptıracaktım? Asla. Yıldızların altında sırtüstü yattım, rıhtımın tanıdık kırmızı, yeşil ve beyaz ışıklarını seyrettim, hepsine birer birer hüzünlü, duygusal bir elveda dedim.

Kanalın ortasına gelince yeniden ölüm şarkımı söylemeye başladım. Kimi zaman birkaç kulaç atıyordum, ama çoğu zaman suyun üstünde yatıyor ve uzun

sarhoş rüyaları görüyordum. Gün doğmadan önce, suyun serinliğiyle ayıldığımda saatlerin geçmiş olması Boğazın neresinde olduğumu merak etmeme neden oldu. Aynı zamanda akıntının yön değiştirip de beni San Pablo Körfezine sürüklemeden önce geri götürüp götürmeyeceğini de merak ediyordum.

Sonra çok yorgun ve üşümüş olduğumu fark ettim, ayılmıştım ve hiçbir şekilde boğulmak istemiyordum. Contra Costa kıyısında Selby Smelter'i ve Mare Adası fener kulesini seçebiliyordum. Solano kıyısına doğru yüzmeye başladım, ama çok yorulmuştum ve üşümüştüm, böylesi acı veren çabalarıma karşın çok az ilerleyebildim, sonunda vazgeçtim ve kendimi suyun üzerine bıraktım; kimi zaman akıntının suyun yüzeyinde yarattığı anaforlar içinde dengemi sağlamak için bir iki kulaç atıyordum. Korkuyu tanımıştım artık. Şimdi ayıktım ve ölmek istemiyordum. Yaşamak için bir sürü neden buluyordum. Ve bir sürü neden buldukça, nasıl olsa boğuşacakmışım gibi geliyordu.

Gün doğduğunda, suda geçirdiğim dört saat sonunda, kendimi Mare Adasının fener kulesinin önünde, Vallejo Boğazı ile Carquinez Boğazından gelen hızlı akıntıların birbiriyle karşılaştığı bir noktada tehlikeli bir durumda buldum. Orada San Pablo Körfezinde kabaran deniz bu akıntılarla kaynaşıyordu. Kuvvetli bir rüzgâr çıkmış, küçük dalgalar ısrarla ağzıma doluyordu. Tuzlu su yutmaya başlamıştım. Yüzücülüğümden gelen bilgimle, sonumun yakın olduğunu anlamıştım. Sonra Vallejo'ya gitmekte olan bir sandal, bir Yunan balıkçı geldi; John Barleycorn'un elinden yine bünyem ve fiziksel gücüm sayesinde kurtulmuştum.

Ve geçerken şunu da söyleyeyim ki John Barleycorn'un bana oynadığı bu manyakça oyun seyrek görülen bir şey değildi. John Barleycorn'un neden olduğu intiharların kesin istatistiği dehşete düşürücüdür. Benim durumumda, sağlıklı, normal, genç ve hayat dolu bir insanın kendini öldürmeye kalkışması alışılmışın dışında bir şeydi; ama bunun büyük bir içki aleminin sonunda geldiğini, sinirlerimin ve beynimin müthiş zehirlendiğini, deliliğe varıncaya dek içkiden çılgınlaştığımı ve hayal gücümün dramatik ve romantik yanının buna kandığını göz önünde tutmak gerekir. Yine de daha yaşlı, daha hasta ruhlu ayyaşlar, yaşamdan daha çok bıkmış ve hayal kırıklığına uğramış olanlar, genellikle uzun süren içki alemlerinin sonunda, sinirleri ve beyinleri tamamen zehirlendiğinde öldürürler kendilerini.

XIII

Böylece John Barleycorn'un neredeyse beni ele geçirdiği Benicia'dan ayrılıp yaşamın gerisindekilerin fısıltısının peşine takılarak daha geniş alanlara gittim. Ve her nereye gitsem, geçtiğim yollar alkolle ıslanmış yollardı. İnsanlar yine publarda toplanıyorlardı. Buraları yoksulların kulüpleriydi ve benim kabul edildiğim tek kulüplerdi. Publarda yeni şeyler öğreniyordum. Bir puba girip herhangi biriyle konuşabiliyordum. Dolaştığım yabancı kasabalarda ve şehirlerde benim için gidilebilecek tek yer pubdı. Puba girdiğim anda artık o şehrin yabancısı olmuyordum.

Ve tam burada sözümü kesip daha geçen yıl yaşadığım bir olayı anlatayım. Küçük bir arabaya dört at koşup Charmian'ı da yanıma alarak üç buçuk ay süreyle California ve Oregon'un en vahşi dağlık bölgelerini dolaştım. Her sabah günlük yazımı yazıyordum. Bu iş bitince, gün ortasında yola çıkıyor ve öğleden sonraya kadar bir sonraki duraklama yerine

gidiyorduk. Ama duraklama yerlerinin düzensizliği ve değişken yol koşulları bir gün önceden ertesi günün yazı ve yolculuk planını hazırlamak zorunda bırakıyordu bizi. Günlük yazımı yazmaya başlayabilmek için ne zaman yola çıkacağımızı bilmem gerekiyordu. Böylece, kimi zaman, yolculuk uzun olacaksa, sabah beşte kalkıp yazımın başına otururdum. Daha kolay yolculuk günlerinde saat dokuza kadar yazmaya başlamadığım olurdu.

Ama bu planlamayı nasıl yapacaktım? Bir kente varır varmaz, atları ahıra yerleştirip, ahırdan otele giderken publara uğrardım. İlk iş bir içki içmekti. Ah, içkiyi istiyordum, ama şu da unutulmamalı ki öğrenmek istediklerimi öğrenmek için içmeyi de biliyordum artık. Pekâlâ, ilk işim bir içki içmekti. "Kendine de bir tane doldur," derdim barmene. Ardından, içkimizi içerken, önümüzdeki yollar ve duraklama yerleri hakkındaki soruşturmama başlardım.

"Durun bakayım," derdi barmen. "O tarafa giden Tarwater Divide yolu var. Orası iyi bir yol. Üç yıl önce oradan geçmiştim. Ama bu bahar o yol kapanmış dediler. Dur bak, sana ne diyeceğim. Bir de Jerry'ye soracağım..." Barmen dönüp masada oturan ya da bara yaslanmış olan ve ismi Jerry, Tom ya da Bill olabilecek birine seslenir. "Söylesene Jerry, Tarwater Yolu nasıl? Geçen hafta Wilkins'e gitmiştin hani?"

Ve Bill, Jerry ya da Tom düşünme ve konuşma aletini çalıştırmaya uğraşırken, ona bizimle içki içmeye katılmasını öneririm. Bundan sonra şu ya da bu yolun daha iyi olduğu, hangi duraklama yerinin en iyisi olduğu, nereden gidersem daha çabuk varacağım, en

iyi alabalık ırmaklarının nerede olduğu hakkında tartışmalar başlar, öteki adamlar da söze katılır, tartışma bardak bardak içilen içkilerle noktalanırdı.

İki üç pubı daha dolaşınca içimi ılık bir duygu kaplar, kasabada yaşayanlar hakkında, kasaba hakkında ve civar bölge hakkında epeyce bir şey öğrenmiş olurdum. Avukatları, editörleri, işadamlarını, yerel politikacıları, kasabayı ziyarete gelen çiftçileri, avcıları ve madencileri tanırdım. Öyle ki akşam olunca, kasabanın ana caddesinde yürüyüşe çıktığımızda Charmian bütünüyle yabancısı olduğum bu kasabada tanıdığım insanların sayısına şaşar kalırdı.

İşte bu da John Barleycorn'un izleyicilerine yaptığı kanıtlanmış bir hizmettir. Bu hizmetle insanlar üzerindeki gücünü artırır. Dünya yüzünde, her nereye gittiysem, bütün bu yıllar boyunca hep aynı şey olmuştur. Burası Latin Quarter'de bir kabare, adı sanı duyulmamış bir İtalyan köyünde bir kahve, bir denizci kasabasında bir pub, viski soda içilen bir kulüp olabilir; ama benim hemen ilişki kurduğum, tanıştığım, bildiğim insanlar John Barleycorn'la dostluk yapılan bu yerlerdedir. Gelecek güzel günlerde, öbür barbarlıklarla birlikte John Barleycorn'un da varlığına son verildiğinde, yabancı insanların toplandığı ve ilişki kurup, tanışıp birbirlerini bilecekleri başka bir kurum, başka bir toplantı yeri pubların yerini alacaktır.

Şimdi hikâyeme devam edeyim. Benicia'ya sırtımı döndüğümde, yolum hep publara çıkıyordu. İçki içmeye karşı ahlaki kuramlar geliştirmiş değildim, tadını da her zamanki gibi sevmiyordum. Ama John Barleycorn'dan saygılı bir kuşku duymaya başlamış-

tım. Bana oynamış olduğu oyunu unutamıyordum, ölmek istemeyen bana oynamış olduğu oyunu. Böylece içki içmeye devam ettim, ama gözümü de John Barleycorn'dan ayırmadım. Gelecekteki tüm kendini ortadan kaldırma öğütlerine direnmeye kararlıydım.

Yabancı kasabalarda publarda hemen dostluklar kuruyordum. Serserilik yaptığımda ve cebimde bir yatak parası olmadığı günlerde, beni kabul edip ateşin yanında bana bir sandalye veren tek yer pubdı. Bir puba gidip yıkanabilirdim, giysilerimi fırçalayabilir, saçlarımı tarayabilirdim. Publar her zaman uygun yerlerdi. Benim dolaştığım batı eyaletlerinin her yerinde publar vardı.

Yabancıların evlerine publara girdiğim gibi giremezdim. Onların kapıları bana açık değildi, ateşlerinin yanında bana yer yoktu. Ayrıca kiliseleri ve vaizleri hiç bilmiyordum. Bilmediğim için de beni kendilerine çekmezlerdi. Üstelik kilisede bir cazibe, romantizm, macera vaadinde bulunmuyordu. Vaizler başlarına hiçbir şey gelmeyen insanlardı. Hep aynı yerde yaşayıp aynı yerde kalırlardı, düzen ve kural yaratıklarıydılar, dar, sınırlı ve kısır. Büyüklükleri, hayal güçleri, dostlukları yoktu. Benim tanışmak istediğim iyi insanlar, rahat ve neşeli, gözüpek ve sırası gelince çılgın olabilen insanlardı, cömert yürekli ve cömert elli insanlar, yoksa tavşan yürekliler değil.

John Barleycorn'dan bir şikâyetim daha var bu konuda. O bu iyi insanları eline geçirir: içlerinde ateş taşıyan, yürekli, sıcak ve insan zayıflıklarının en iyilerini barındıranları... Ve John Barleycorn ateşi söndürür, canlılığı yumuşatır, hemen öldürmediği ya da

çıldırtmadığı takdirde bu insanları kabalaştırır, yaradılışlarının ilk iyilik ve inceliklerini allak bullak eder, biçimsizleştirir.

Ah! Daha sonraki deneyimlerime dayanarak söylüyorum. Tanrı beni içlerinde iyilik taşımayan, yürekleri ve kafaları buz gibi soğuk, sigara ve içki içmeyen, küfür etmeyen ortalama erkek cinsinin çoğundan korusun. Bunların zayıf damarlarında yaşamın sınırlarını zorlayacak, şeytani ve cesur olabilecek ne bir heyecan ne de bir dürtü vardır. Bu insanlara publarda rastlayamazsınız, yitik davalar peşinde koşmazlar, macera yollarında alev alev yanmazlar, Tanrı'nın kendi çılgın aşıklarını sevdiği gibi sevmezler de. Bunlar ayaklarını kuru tutmakla, yürek atışlarını korumakla, ruh bayağılıklarından sevimsiz başarılar çıkarmakla uğraşırlar.

İşte bu konuda suçluyorum John Barleycorn'u. Hep bu iyi insanları, değerli insanları, aşırı gücün, aşırı ruhun, güzel şeytanlığın aşırı ateş ve alevine sahip olanları kışkırtıp yıkıma uğratır. Elbette, bu arada zayıfları da mahvettiği olur, ama onlarla, soyumuzun bu en kötüleriyle ilgilenmiyorum ben burada. Benim derdim John Barleycorn'un yetiştirdiğimiz insanların en iyilerini yok etmesi. Bu en iyilerin mahvolmasının nedeni de John Barleycorn'un her caddede, her arka sokakta kolayca ulaşılabilir olması, yasalar tarafından korunması, devriye gezen polisler tarafından selamlanması, onlarla konuşması, onları ellerinden tutup iyi ve yürekli insanların toplanıp içmeye daldıkları yerlere götürmesidir. John Barleycorn'un ortadan kalkmasıyla, bu yürekli insanlar yine doğacak, ama telef olmak yerine bir şeyler yapacaklar.

Her zaman içkinin dostluğu ile karşılaşmışımdır. Geçecek bir yük trenini beklemek için su tankının oraya doğru yürüdüğümde "ceset"lere tesadüf ederim. Ceset diye eczaneden ispirto alıp içenlere denir. Hemen selamlar ve hatır sormalarla beni aralarına alırlar. Suyla karıştırılmış alkol uzatılır, çok geçmeden âleme dalarım. Beynimde kurtlar kımıldayıp durmaya başlar. John Barleycorn yaşamın çok büyük olduğunu, hepimizin cesur ve iyi, kayıtsız tanrılar gibi çimenlerde zıplayıp duran özgür ruhlar olduğumuzu, dünyanın kesilip biçilmiş kurallarının hepsinin cehenneme kadar yolu olduğunu fısıldayıp durur.

XIV

Gezip tozmam bitip de Oakland'a, rıhtıma döndüğümde Nelson'la dostluğumu tazeledim. Nelson şimdi artık hep karada yaşıyor, eskisinden daha çılgınca bir hayat sürüyordu. Ben de zamanımı onunla birlikte karada geçirmeye başladım. Arada sırada bir tayfası eksik uskunalara yardımcı olmak için birkaç gün denize açıldığım oluyordu.

Oakland'a dönmemle beraber açık havada yaşarken ve sağlıklı işler yaparken kazandığım canlılığı yitirdim. Her gün içiyordum, fırsat çıktıkça da aşırı içiyordum; çünkü hâlâ John Barleycorn'un sırrının bilinçsizleşip hayvanlaşıncaya kadar içmekte yattığı yanılsaması içindeydim. Bu dönemde tamamen bir alkol fıçısı haline geldim. Hemen hemen publarda yaşıyordum; publarda yaşayan bir aylak, hatta daha kötüsü olup çıkmıştım.

John Barleycorn şimdi beni akıntıya kaptırıp götürdüğü zamankinden daha az öldürücü değilse bile

daha sinsi bir yola sürüklüyordu. On yedi yaşıma basmama hâlâ birkaç ay vardı; sürekli bir işe sahip olma düşüncesini küçümsüyordum; bir sürü belalı adam arasında kendimi de belalı biri olarak düşünüyordum. İçiyordum, çünkü bu adamlar da içiyordu ve çünkü onlarla iyi geçinmek istiyordum. Gerçek bir çocukluğum olmamıştı, erken gelişmiş erkekliğimde de çok sert ve acınacak kadar akıllıydım. Bir kızın aşkını tatmamış olsam da öyle derinliklere batmıştım ki hayat ve sevgi hakkında söylenebilecek her şeyi kesinlikle bildiğime inanıyordum. Ve bu bildiklerim güzel şeyler değildi. Hiç karamsar olmadan, yaşamın çok ucuz ve sıradan bir şey olduğunu biliyordum.

Görüyorsunuz ya, John Barleycorn beni köreltiyordu. Ruhun eski iğneleri ve dürtüleri artık keskin değildi. Merak beni terk edip gidiyordu. Dünyanın öte yanında ne olup bittiği ne fark ederdi ki? Oradaki erkeklerle kadınlar da, hiç kuşkusuz, bildiğim erkeklerle kadınlara çok benziyordu; evleniyorlar ve evlenerek bütün küçük insan kaygılarından vazgeçiyorlardı. İçkiden de tabii. Ama dünyanın öte tarafı da bir içki için gidilemeyecek kadar uzun bir yoldaydı. Köşeyi dönüp Joe Vigy'nin pubında istediğim her şeyi bulabilirdim. Johnny Heinhold hâlâ Son Şans'ı işletiyordu. Her köşede pub ve bunların arasında bir sürü pub daha vardı.

Zihnim ve vücudum hamurlaştıkça yaşamın gerisinden gelen fısıltılar da belirsizleşiyordu. Eski huzursuzluğum uykuda gibiydi. Başka bir yerde öleceğime burada, Oakland'da çürüyüp ölmek en iyisiydi. Eğer iş yalnızca John Barleycorn'a kalsaydı, beni sürükle-

diği bu hızla çok uzun bir zaman geçmeden çürüyüp ölecektim de. İştahsızlığın ne demek olduğunu öğreniyordum. Sabahları keyifsiz bir halde, midem bulanarak, dermansız parmaklarla kalkmanın ne demek olduğunu da öğreniyordum. Kendime gelmek için bir bardak susuz viski içme ihtiyacı duymaya başlamıştım. (Ah, John Barleycorn büyücü bir kandırıcıdır. Yanıp kavrulmuş ve zehirlenmiş beyin ile vücut, bu hasara neden olan zehrin kendisinde arar çareyi.)

John Barleycorn'un hilelerinin sonu yoktur. Beni kendimi öldürmeyim diye kandırmıştı. Bu dönemde de büyük bir hızla beni öldürmek için elinden geleni yapıyordu. Ama bununla da yetinmeyerek yeni bir oyuna başvurdu. Neredeyse beni ele geçirmişti ve o zaman onun hakkında yeni bir ders aldım; daha akıllı, daha usta bir içici oldum. Muhteşem bünyemin bir sınırı olduğunu, ama John Barleycorn'un sınırı filan olmadığını öğrendim. Bir iki saat gibi kısa bir süre içinde güçlü kafamı, geniş omuzlarımı ve göğsümü ele geçirebileceğini, beni sırtüstü yatırıp boğazıma bir şeytan gibi sarılarak canımı almaya kalkışabileceğini öğrendim.

Nelson ile birlikte Overland pubında oturuyorduk. Akşamın erken saatleriydi, orada bulunmamızın tek nedeni beş kuruşsuz olmamız ve seçim zamanı olmasıydı. Görüyorsunuz ya, seçim zamanlarında yerel politikacılar, memurluk peşinde koşanlar, oy toplamak amacıyla pubları dolaşırlardı. İnsan masanın başında ağzı kupkuru oturmuş, acaba kimin kalkıp da içki ısmarlayacağını ya da başka bir pubda kredisinin olup olmadığını, bunu öğrenmek için o kadar uzağa

gitmeye değecek olup olmadığını düşünürken, birden pubın kapıları ardına kadar açılır, birtakım iyi giyimli, çevrelerine refah ve dostluk havası saçan insanlar içeri girer.

Herkese verecek gülücükleri ve selamları vardır bunların; cebinizde bir bira parası olmayan size, bir köşeye sinmiş ve oy hakkı olmadığı açık olan ürkek bir serseriye bile. Biliyor musunuz, onları iyimser ve yaşamın efendileri yapan geniş omuzları, iri vücutları ve koca göbekleriyle bu politikacılar kapıları ardına kadar açıp içeri girdiğinde, siz de şöyle bir silkinip canlanırsınız. Her şeyden önce sıcak bir gece olacak, en azından bir şeyler içebileceksinizdir.

Ve – kim bilir? – belki tanrılar cömert davranır, başka içkiler ısmarlanır ve gece muhteşem bir şekilde sona erebilir. Sonra bir de bakarsınız, barın önünde sıraya girmiş, boğazınızdan aşağı içkileri yuvarlıyor, beyefendilerin adını sanını, hangi görevlere gelmek istediklerini öğreniyorsunuz.

Politikacıların pubları dolaştığı bu dönemde ben çok acı dersler alıyor, yanılsamalarım paramparça oluyordu. "Demiryolu Dolandırıcısı" ve "Kanal İşçiliğinden Devlet Başkanlığına" adlı kitapları kendimi vererek heyecanla okuyordum. Evet, politikacıların ve politikanın nasıl da soylu olduğunu öğreniyordum.

İşte, böyle bir akşam, beş kuruşsuz, susuz, ama içimizde beklenmedik bir kadeh içkiye olan bir ayyaş inancıyla, Nelson ve ben Overland'de bir şeylerin olmasını, özellikle politikacıları bekliyorduk. Söndürülemez susuzluğu, kötü bakışlı gözleri, eğri burnu ve çiçekli yeleğiyle Joe Goose girdi içeri.

"Hadi arkadaşlar, beleş içki var, istediğiniz kadar hem de. Bunu kaçırmanıza gönlüm razı olmadı."

"Nerede?" diyerek öğrenmeye çalıştık.

"Hadi gelin. Giderken anlatırım. Kaybedecek bir dakikamız bile yok." Hızla şehre doğru giderken, Joe Goose anlatmaya başladı: "Hancock İtfaiyesi. Bütün yapacağınız iş, kırmızı bir gömlekle bir miğfer giymek ve bir meşale taşımak. Geçit resmi yapmak için özel bir trenle Haywards'a gidiyorlar."

(Sanırım Haywards demişti. San Leandro ya da Niles de olabilir. Hancock İtfaiyesinin cumhuriyetçi mi, yoksa demokrat mı olduğunu da hatırlamıyorum. Ama zaten bu töreni düzenleyen politikacıların meşale taşıyıcılarına ihtiyacı vardı ve resmi geçide katılacak herkese bedava içki dağıtılacaktı.)

"Kasaba ardına kadar açık olacak," diye devam etti Joe Goose. "İçki mi? İçki su gibi akacak. Politikacılar pubların stoklarını satın aldılar. Her şey beleş. Yapacağınız tek şey, içeri girip içki istemek. Bu gece dünyanın canına okuyacağız."

Broadway yakınlarındaki Sekizinci Caddedeki salonda itfaiyeci gömlekleriyle miğferlerini giydik, meşaleleri aldık ve yola çıkmadan önce içecek bir şeyler verilmedi diye homurdanarak sürü halinde trene bindik. Bu politikacılar bizi daha önceden tanıyorlardı. Haywards'da trenden inince de içki vermediler. Önce geçit resmi, daha sonra içkiydi gecenin kuralı.

Geçit resmini yaptık. Sonra publar açıldı. Fazladan barmenler işe alınmıştı, her içkiden önce en az altı kişi kuyrukta bekliyordu. Bardakları doldurmanın dışında ne barı silmeye, ne bardakları yıkamaya ne de başka

bir şey yapmaya vakit vardı. Oakland rıhtımında yaşayanlar gerektiği zaman gerçekten susuz olabilirler.

Barın önündeki bu sıkışıklık ve itiş kakış bizim için çok yavaşlatıcı bir şeydi. İçkiler bizimdi. Onları bize politikacılar satın almıştı. Geçit resmine katılıp bunu hak etmiştik, öyle değil mi? Bu yüzden barın ucundan, yan taraftan bir saldırıya giriştik, karşı koyan barmenleri bir kenara itekleyip şişeleri aldık.

Dışarı çıkınca, şişelerin ağızlarını kaldırımın kenarına vurup açarak içmeye başladık. Joe Goose ile Nelson viskiyi susuz içmeyi öğrenmişlerdi. Ben ise bunu beceremiyordum. İnsan eline ne geçiriyorsa içmeli gibi yanlış bir görüşe sahiptim, özellikle de bedavaysa. Şişelerimizi başkalarıyla paylaşıyorduk, epey içmiştik çünkü, ben ise hepsinden daha çok içmiştim. Üstelik içtiğim şeyi sevmemiştim. Bunu da beş yaşımda bira, yedi yaşımda şarap içtiğim gibi içmiştim. Midemin bulantısını önlemeye çalışarak, viskiyi sanki ilaç içiyormuşum gibi içtim. Daha fazla içki içmeyi istediğimizde, bedava içkinin su gibi aktığı başka publara gidiyor ve içkimizi alıyorduk.

Ne kadar içtiğime dair en ufak bir fikrim yoktu, dört mü, yoksa beş litre miydi? Bu içki âlemine büyük yudumlarla içerek başladığımı, ağzımda kalan tadı temizlemek için su içmediğimi ya da viskiyi suyla karıştırmadığımı biliyorum.

Politikacılar kasabayı Oakland rıhtımı ayyaşlarıyla dolu olarak bırakmayacak kadar akıllıydılar. Trenin kalkma vakti geldiğinde, publar tek tek dolaşıldı. Zaten viskinin etkisini hissetmeye başlamıştım. Nelson ve ben bir pubdan itiş kakışla dışarı çıkarıldık

ve kendimizi düzensiz bir alayın son sırasında bulduk. Ben var gücümle ilerlemeye çalışıyordum, aklım gidip geliyor bacaklarım tutmuyor, başım dönüyor, kalbim küt küt atıyor, ciğerlerim soluk soluğa hava almaya çalışıyordu.

Öylesine hızla güçsüz düşüyordum ki, dönen beynim bana eğer alayın sonunda kalırsam yıkılıp sızacağımı ve trene asla yetişemeyeceğimi söylüyordu. Sıradan ayrılarak yol kenarındaki gür yapraklı ağaçların altında koşmaya başladım. Nelson da gülerek beni takip ediyordu. Bazı şeyler, bir kâbusun anıları gibi gözümün önünde duruyor. Özellikle o ağaçları, onların altında umutsuzca koşuşturmamı, her düşüşümde öteki sarhoşların bana gülüşünü hatırlıyorum. Maskara bir sarhoş olduğumu düşünüyorlardı. John Barleycorn'un ölümcül kavrayışıyla beni boğazımdan yakaladığını bilmiyorlardı. Ama ben bunu biliyordum. Ölümle mücadele ettiğimi yalnızca benim bildiğimi, diğerlerinin bunun farkında olmadığını acı acı düşündüğümü hatırlıyorum. Sanki, onları eğlendirmek için numaralar yaptığımı düşünen bir seyirci kalabalığının önünde boğuluyor gibiydim.

Ağaçların altında koşarken yere düşüp kendimi kaybettim. Daha sonra ne olduğunu bana anlatmaları gerekmişti. Olağanüstü güçlü olan Nelson beni sırtlayıp trene taşımış. Beni bir yere oturttuğunda öylesine karşı koyuyor ve hava almak için öylesine şiddetle soluyormuşum ki bütün o içki sersemliğine karşın benim kötü bir durumda olduğumu anlamış. İşte orada, herhangi bir anda, ölebileceğimi şimdi biliyorum. Sık sık, ölüme en yakın olduğum anın o an olduğunu

düşünürüm. O anki davranışlarım hakkında sadece Nelson'un anlattıklarını biliyorum.

Yanıp kavruluyor, içten içe canlı canlı yanıyordum, bu yanma ve boğulma ıstırabı içinde daha çok hava istiyordum. Çılgıncasına hava istiyordum. Pencere açma çabalarım boşunaydı, çünkü vagondaki bütün pencereler vidalanmıştı. Nelson, içkiden çıldırmış insanlar görmüştü ve benim de kendimi pencereden aşağı atacağımı sanmıştı. Beni zaptetmeye çabaladı, ama ben boğuşmaya devam ettim. Birisinin elinden meşalesini kapıp camı kırdım.

Oakland rıhtımında Nelson taraftarları ve Nelson karşıtları diye iki hizip vardı. Hepsi de aşırı derecede içkili olan bu iki hizipten insanlar vagonu tıka basa doldurmuştu. Benim camı kırmam Nelson karşıtları için bir işaret oldu. İçlerinden biri uzanıp beni yere devirdi ve dövüşmeye başladı. Bu kavga hakkında bana sonradan anlatılanlar ve ertesi gün çenemde gördüğüm çürükten başka hiçbir şey bilmiyorum. Bana vuran adam üstüme düştü, Nelson da adamın üstüne atladı. Dediklerine göre bundan sonra vagondakiler arasında başlayan kavgada vagonda kırılmadık sadece birkaç cam kalmıştı.

Yumruk yiyip bayılmam belki de başıma gelebileceklerin en iyisiydi. Şiddetli çabalamalarım zaten tehlikeli bir şekilde atmakta olan kalbimi hızlandırıyor, boğulmakta olan ciğerlerimin oksijen ihtiyacını artırıyordu.

Dövüş bittikten ve kendime geldikten sonra hâlâ tam olarak ayılamamıştım. Bilincini yitirdikten sonra da çabalamaya devam eden, boğulan birine benzi-

yordum. Yaptıklarımı hatırlamıyorum, ama o kadar ısrarla "Hava! Hava!" diye haykırmıştım ki Nelson kendimi öldürmeyi düşünmediğimi anlamıştı. Pencere kenarındaki kırık camları temizleyip başımı ve omuzlarımı dışarı çıkarmama izin verdi. Kısmen, durumumun ciddiyetini anlamıştı ve dışarı daha fazla sürünmemi önlemek için beni belimden tutuyordu. Bundan sonra Oakland'a gidene kadar başımı ve omuzlarımı dışarıda tuttum, Nelson beni içeri çekmeye her çabalayışında bir manyak gibi dövüşüyordum.

İşte burada gerçek bilinçliliğimin ışık yayan bir çizgisi vardı. Ağaçların altında düşmemden ertesi akşam uyanıncaya kadar hatırladığım tek şey başımı camdan dışarı çıkardığımdır. Trenin gidişinin neden olduğu rüzgâr yüzüme vuruyor, kıvılcımlar yüzümü gözümü yakıyor, bu arada ben irade gücümü kullanarak soluk almaya çalışıyordum. Bütün iradem soluk almak üzerinde yoğunlaşmıştı; ciğerlerimin alabileceği kadar havayı içime çekiyor, mümkün olan en kısa zamanda en çok havayı içime çekebilmek uğruna derin derin nefes alıp veriyordum. Ya havayı içime çekecek ya da ölecektim, iyi bir yüzücü ve dalgıç olduğumdan bunu biliyordum. Bilinçli olduğum o anlarda, bu uzun süreli boğulmanın dayanılmaz ıstırabı içinde, yüzümü rüzgâra tutuyor ve yaşamak adına havayı içime çekiyordum.

Geri kalanı bir boşluktan ibaret. Ertesi akşam bir pansiyonda kendime geldim. Yalnızdım. Doktor çağırılmamıştı. Ve orada ölebilirdim, çünkü Nelson ve diğerleri "sarhoşluğum içinde sızdığımı" zannederek benim orada on yedi saat komada yatmama izin ver-

mişlerdi. Doktorların da bildiği gibi birçok insan bir litre viskinin etkisiyle aniden ölmüştür. Böyle insanların bahse girip öylece çatlayarak öldükleri gazetelerde okunur. Her ne kadar ben bunu o zamanlar bilmesem de, sonradan ögrendim. Erdemle ya da yiğitlikle değil, ama sırf iyi talih ve sağlam bir bünye yüzünden... Bünyem John Barleycorn'u yine alt etmişti. Bir başka ölüm çukurundan daha kaçmış, kendimi bir başka bataklıktan daha kurtarmış ve tehlikeli bir yoldan da olsa, bundan sonra uzun yıllar boyunca aklı başında içki içmemi sağlayacak bir tecrübe edinmiştim.

Hey Tanrım! Bu yirmi yıl önceydi ve bugün hâlâ hayattayım, hem de akıllıca yaşıyorum. Aradaki tüm bu yıllar boyunca çok şey gördüm, çok şey yaptım, çok şey yaşadım. Zaten benim olan o yüzyılın muhteşem beşte birini kaçırmaya ne kadar yaklaştığımı düşündükçe hâlâ ürperirim. Ve Hancock İtfaiyesi'nin o gecesinde beni öldürememesinin suçu John Barleycorn'un değildir.

XV

Denize çıkmaya karar verdiğimde 1892 kışının başlarıydı. Bunda Hancock İtfaiyesi tecrübemin çok az etkisi vardı. Hâlâ içiyor ve sık sık publara gidiyordum; hemen hemen publarda yaşıyordum bile denilebilir. Benim düşünceme göre viski tehlikeliydi, ama kötü değildi. Doğal dünyadaki tehlikeli diğer şeyler kadar tehlikeliydi. İnsanlar viskiden ölüyorlardı; ama balıkçılar da tekneleri alabora olunca boğuluyor, serseriler tren altında kalıp paramparça oluyorlardı. Rüzgârlar ve dalgalarla, trenler ve publarla başa çıkabilmek için insanın yargısını kullanması gerekir. Bir erkek gibi sarhoş olmak tamamdı, ama bunu akıllıca yapmalıydı. Artık litrelerce viski içmeyecektim.

Gerçekten denize açılmama karar vermeme neden olan şey John Barleycorn'un müptelalarına ayırdığı ölüm yolunu görmüş olmamdı. Bu bulanık, belli belirsiz bir görüntüydü, bununla birlikte iki aşaması vardı ve o zamanlar biraz karmaşıktı. Birlikte yaşadığım insanları gözlemlemiş, sürdürdüğümüz hayatın

ortalama bir insanın hayatından daha yıkıcı olduğu kafama dank etmişti.

Ahlaklılığı ortadan kaldıran John Barleycorn insanı suç işlemeye kışkırtıyordu. Her yerde sarhoşların, ayıkken yapmayı akıllarından bile geçirmeyecekleri şeyleri yaptıklarını görüyordum. Üstelik bu işin en kötü yanı da değildi. İşin kötü yanı ödenmesi gereken cezaydı. Suç yıkıcı bir şeydi. Ayıkken zararsız ve iyi huylu pub arkadaşlarım, sarhoş olduklarında en şiddetli ve çılgınca hareketleri yapıyorlardı. Sonra polis bunları toplar, uzun süre ortadan kaybolurlardı. Kimi zaman onları demir parmaklıklar ardında ziyaret eder, körfezin karşısına gidip üstlerine suçlu kıyafetlerini giymeden önce onlara veda ederdim. Zaman zaman ağızlarından hep aynı şeyi duymuşumdur. "Sarhoş olmasaydım yemezdim bu haltı." Kimi zaman, John Barleycorn'un büyüsü altında çok korkunç şeyler yapılıyordu, benim katılaşmış ruhumu bile sarsıyordu bu şeyler.

Ölüm yolunun öbür aşaması alkoliklerin görünüşte hiçbir neden olmaksızın birdenbire ölüvermeleriydi. Sıradan bir insanın çok rahatça alt edebilecekleri sıkıntıları olan bir hastalığa yakalandıklarında bile ölüp gidiyorlardı. Kimi zaman yataklarında tek başlarına ölü bulunurlardı; bazen cesetleri denizden çıkarılırdı; bazen de basit bir kazaya kurban giderlerdi. Bill Kelley'in sarhoş kafayla yük boşaltırken parmağının kopması gibi. Aynı koşullar altında kopan, parmağı değil rahatlıkla kafası da olabilirdi.

Bunun üzerine durumumu gözden geçirdim ve kötü bir hayat yoluna girdiğimi fark ettim. Gençliğime ve yaşam enerjime yakışmayacak kadar süratle ölüme gi-

diyordum. Bu tehlikeli yaşama biçiminden kurtulmanın tek bir yolu vardı, o da çekip gitmekti. Fok balığı filosu San Francisco Körfezinde kışlıyordu, publarda kaptanlara, tayfalara, avcılara, dümencilere ve kürekçilere rastlıyordum. Fok avcısı Pete Holt ile tanıştım ve kürekçisi olmayı, onun yazılacağı herhangi bir tekneye yazılmayı kabul ettim. Anlaşmamızı mühürlemek üzere hemen o an Pete Holt ile beş altı bardak bir şey içmek zorunda kaldım.

Ve John Barleycorn'un uykuya yatırdığı eski huzursuzluğum bir anda yeniden canlandı. Oakland rıhtımının pub yaşamından gerçekten sıkılmıştım ve bu hayatta nasıl bir çekicilik bulduğumu merak ediyordum. Ayrıca kafama takılan bu ölüm yolu düşüncesi yüzünden, ocak ayı olarak kararlaştırılan yola çıkma zamanından önce başıma bir şey gelmesinden korkmaya başlamıştım. Kendime daha çok dikkat ederek yaşıyor, daha az içiyor, daha sık eve gidiyordum. İçki âlemleri zıvanadan çıkmaya başlayınca oradan ayrılıyordum. Nelson'a manyaklık krizleri gelmeye başlayınca, ondan ayrılmayı başardım.

12 Ocak 1893'te on yedi yaşıma bastım, 20 Ocakta da üç direkli fok balığı avcı gemisi Sophie Sutherland'a yazıldım. Gemi Japonya kıyılarına gidecekti. Elbette bunun şerefine de içmek zorundaydık. Joe Vigy gemiden aldığım avans senedini paraya çevirdi, Pete Holt ısmarladı, ben ısmarladım, Joe Vigy ısmarladı ve öteki avcılar ısmarladı. Bu erkeklerin davranış tarzıydı ve on yedi yaşına daha yeni girmiş olan ben kim olacaktım da bu iyi yürekli, iri göğüslü, yetişkin birer erkek olan adamların yaşam biçimini reddedecektim?

XVI

Sophie Sutherland'de içecek hiçbir şey yoktu. Güney yolundan ilerleyerek kuzeydoğu rüzgârlarının altında Bonin Adalarına kadar şahane bir elli bir gün geçirdik. Japonya'ya bağlı olan bu yalıtılmış adalar Kanadalı ve Amerikan fok balığı avcı filolarının buluşma yeri olarak seçilmişti. Tekneler su fıçılarını burada doldurur, Japonya'nın kuzey kıyılarından Behring Denizine kadar olan yüz günlük yolda fok sürülerini yağmalamaya başlamadan önce onarımlarını burada yaparlardı.

Elli bir günlük güzel yolculuk ve hiç içki içmemek beni mükemmel bir hale getirmişti. Alkol bütün vücudumdan atılmıştı ve yolculuğun başladığı andan itibaren içkiye hiç özlem duymadım. Hatta içkinin aklıma bir kere bile gelmediğini söyleyebilirim. Elbette baş kasarada sık sık içki üzerine konuşmalar dönerdi, insanlar heyecan verici ve gülünç içki hikâyelerini anlatıyorlardı, bu içki anlarını maceracı yaşamlarının

diğer anlarından çok daha belirgin ve çok daha büyük bir hazla hatırlıyorlardı.

Baş kasaradaki en yaşlı denizci, elli yaşlarında şişman bir adam olan Louis'ti. İflas etmiş bir kaptandı. John Barleycorn onu yükseldiği yerlerden aşağı devirmişti, o da mesleğine ilk başladığı yerden, baş kasaradan devam ediyordu. Onun durumu beni bir hayli etkilemişti. John Barleycorn insan öldürmekten başka şeyler de yapıyordu. Louis'i öldürmemişti. Çok daha beterini yapmıştı. Gücünü, mevkisini ve rahatını elinden almış, gururunu ayaklar altında çiğnetmiş, onu uzun süreceğe benzeyen son sağlıklı soluğu tükeninceye kadar sıradan bir denizcinin cefalarına mahkum etmişti.

Pasifik'teki yolculuğumuzu tamamladık, Bonin Adalarının ormanlarla kaplı, volkanik tepelerini gördük, kayalıklar arasından geçerek karanın doğal bir liman oluşturduğu yere geldik ve bizim gibi birkaç deniz çingenesinin yanında gürültüyle demir attık. Burnumuza tropikal toprakların yabancı bitkilerinin kokuları geliyordu. Tuhaf uskundralı kanolarıyla Aborijinler ve daha da tuhaf sampanlarıyla* Japonlar körfezde kürek çekerek gemiye yaklaşıyorlardı. Bu benim gittiğim ilk yabancı ülkeydi; dünyanın öte tarafına gelmiştim işte ve kitaplarda okuduğum her şeyin gerçekleşeceğini görecektim. Karaya çıkmak için can atıyordum.

İsveçli Victor ve Norveçli Axel ile hep birlikte dolaşmayı planlamıştık. (Ve bunu öyle mükemmel

* Sampan: Çin denizlerinde kullanılan altı düz kayık.

gerçekleştirdik ki seferin sonuna kadar adımız "Sac Ayak" kaldı.) Victor vahşi kanyonda gözden kaybolan bir patikayı gösterdi; sarp, çıplak bir lav tepesinde yeniden ortaya çıkıyor, daha sonra yeniden palmiyeler ve çiçekler arasında bir ortaya çıkıp bir kayboluyordu. Bu patikadan gidelim, dedi Victor, biz de kabul ettik, güzel manzarayı, garip yerli köylerini görecek ve Tanrı bilir sonunda başımızdan ne maceralar geçecekti. Axel ise balığa çıkmak istiyordu. Üçümüz bu konuda da anlaştık. Bir sampan ve balık yataklarını bilen iki Japon balıkçısı alacak, çok eğlenecektik. Bana gelince, ben her şeye hazırdım.

Sonra, planlarımızı yapmış olarak, mercanların üzerinde kıyıya kürek çekip sandalımızı beyaz kumsala çıkardık. Hindistancevizi ağaçlarıyla kaplı kumsalı geçip küçük kasabaya girdik. Birdenbire karşımıza dünyanın her tarafından, müthiş derecede içen, şarkı söyleyen, dans eden gürültücü birkaç yüz denizci çıktı. Bu eğlenceyi kasabanın ana caddesinde, bir avuç çaresiz Japon polisinin şaşkınlıktan açılmış gözleri önünde yapıyorlardı.

Victor ile Axel uzun yürüyüşümüze başlamadan önce bir içki içmemizi önerdiler. Bu iki geniş omuzlu gemi arkadaşımla içki içmeyi geri çevirebilir miydim? Bardaklar elde birlikte içmek dostluğu mühürlerdi. Bu yaşamın yoluydu. İçki içmeyen kaptanımızla içki içmediği için hepimiz alay ederdik. Canım hiç içki içmek istemiyordu, ama iyi bir insan ve iyi bir arkadaş olmak istiyordum. Yakıcı içkiyi boğazımdan aşağı yuvarlarken Louis'in durumu bile beni vazgeçiremedi. John Barleycorn, Louis'i çok kötü bir duruma dü-

şürmüştü, ama ben gençtim. Kanım kıpkızıl ve canlı akıyordu; demir gibi bir bünyem vardı ve... Gençlik zaten ilerlemiş yaşın haline hep küçümseyerek bakar.

İçtiğimiz şey tuhaf, sert bir şeydi. Nerede, nasıl yapıldığını bilmek mümkün değildi; büyük olasılıkla yerlilerin yaptığı bir karışımdı. Ama ateş gibi yakıcı, su gibi soluk, etkisi bakımından ölüm kadar hızlıydı. Bir zamanlar içinde efsanevi "Demir Marka" Hollanda cini bulunan "dört köşe" şişelere doldurulmuştu. Elbette orada demir atmamıza neden oldu. Kasabadan dışarı bile çıkamadık. Sampanla balığa gidemedik. On gün orada kalmamıza karşın, lav tepelerinin ve çiçeklerin arasında ilerleyen vahşi patikadan yürüyemedik.

Öbür uskunalardan eski tanıdıklara rastladık. Bunları denize açılmadan önce San Francisco publarından tanıyorduk. Ve her karşılaşma bir içki demekti; konuşacak çok şey vardı; içilecek çok içki vardı; söylenecek çok şarkı vardı; yapılacak çok maskaralık vardı. Hayal gücümdeki kurtlar kımıldanmaya başladı, her şey, bir içki âleminde toplanmış bu deniz korsanları mükemmel ve harika göründü gözlerime. Büyük şölen salonlarında sofra başında oturmuş şövalyeler, denizden henüz dönmüş ve savaşmaya hazır Vikinglerin ziyafetleri geldi aklıma. O eski zamanların ölmediğini, bizlerin de o eski insanlardan olduğumuzu biliyordum.

Öğleden sonra olduğunda Victor içkiden çıldırmış, herkes ve her şeyle dövüşmek istiyordu. O günden sonra akıl hastanesi koğuşlarında Victor'dan çok da farklı davranmayan deliler görmüşümdür; tek fark

belki de Victor'ın onlardan daha çılgın olmasıydı. Axel ile ben araya girdik, karışıklıkta itilip kakıldık ve sonunda sonsuz bir ihtiyat ve sarhoş bir kurnazlıkla, arkadaşımızı sandala bindirip gemiye kürek çekerek gitmeye ikna edebildik.

Ama Victor güverteye ayak basar basmaz önüne geleni yıkıp devirmeye başladı. Birkaç adamın gücü vardı onda ve cinnet geçirerek etrafa saldırıyordu. Bir adamla zincir ambarına girdiğini, ama sarhoşluktan adama vuramadığını özellikle hatırlıyorum. Adam sağa sola kaçıyor, başını eğiyordu ve Victor demir zincirinin iri halkalarına vura vura her iki elinin boğumlarını kırdı. Kendisini bundan kurtardığımızda, çılgınlığı büyük bir yüzücü olduğu inancına kaymıştı. Bir an sonra denize atladı ve yeteneğini hasta bir yunus gibi suyun içinde çırpınıp tuzlu su yutarak göstermeye başladı.

Onu kurtardık. Aşağı indirip, çıplak olarak ranzasına yatırdığımızda bizim de canımız çıkmıştı. Ama Axel ile ben karayı daha fazla görmek istiyorduk ve Victor'u horlamasıyla baş başa bırakarak geri döndük. Kendileri de içkici olan gemi arkadaşlarının Victor hakkındaki yargıları gerçekten ilginçti. Onaylamazcasına başlarını sallayarak mırıldanıyorlardı: "Onun gibi bir insan içmemeli." Oysa Victor baş kasaradaki en akıllı, en iyi huylu denizciydi. Çok meziyetli, mükemmel bir denizciydi; arkadaşları onun değerini anlamış, ona saygı gösteriyor ve onu seviyorlardı. Yine de John Barleycorn onu şiddetli bir çılgına dönüştürebilmişti. Denizcilerin anlatmaya çalıştıkları da buydu zaten. İçkinin – denizciler de zaten hep aşırı

içerlerdi – onları çılgına döndürdüğünü biliyorlardı, ama bu yalnızca hafif bir çılgınlıktı. Şiddetli çılgınlık sakıncalıydı, çünkü başkalarının eğlencesini bozuyor ve çoğunlukla trajediyle sonlanıyordu. Onların bakış açısına göre hafif bir çılgınlık zararsızdı. Ama bütün insanlığa göre, deliliğin her türlüsü sakıncalı değil miydi? Ve John Barleycorn'dan daha büyük bir çılgınlık yaratıcısı var mıdır?

Neyse, biz yine hikâyemize dönelim. Karada, bir Japon eğlence evinde rahat rahat oturmuş, birbirimize yara berelerimizi gösteriyor, içerek öğleden sonra olan olayları konuşuyorduk. Mekânın sessizliğinden hoşlanıp bir içki daha söyledik. Bir arkadaş geldi, arkadan birkaç arkadaş daha geldi ve sakin sakin içmeye devam ettik. Sonunda, bir Japon orkestrası tutup ilk samisen ve taiko namelerini dinlemeye başlamıştık ki, kâğıt duvarların arasından, sokaktan vahşi bir çığlık yükseldi. Bu sesin sahibini tanıyorduk. Hâlâ uluyarak, kapı pencere dinlemeden, kan bürümüş gözleriyle, kaslı kollarını çılgınca sallayarak kâğıt duvarlardan içeri daldı Victor. Yine deliliği tutmuştu, kan istiyordu, kimin kanı olursa olsun. Orkestra kaçtı; biz de kaçtık. Kapılardan, kâğıt duvarlardan, nereden bulursak oradan dışarı attık kendimizi.

Bulunduğumuz yer yarı yarıya enkaza döndükten, bizler de zararı ödemeyi kabul ettikten sonra kısmen sakinleşmiş ve koma belirtileri gösteren Victor'ı orada bırakıp Axel ile içecek daha sessiz bir yer aradık. Ana caddede çılgınlık alıp başını yürümüştü. Yüzlerce denizci neşe içinde aşağı yukarı dolanıyordu. Polis müdürü elindeki küçük kuvvetle çaresiz kaldığından,

sömürge valisi kaptanların gün batmadan önce bütün adamlarını gemilere çağırmalarını emretti.

Ne? Bize böyle davranmak ha! Bu haberler yayılınca, gemiler bir anda boşalıverdi. Herkes karaya çıktı. Karaya çıkmaya niyeti olmayanlar bile sandallara atladılar. Talihsiz valinin emri herkesin içki âlemine dalmasını hızlandırmıştı. Güneş batalı saatler olmuştu, adamlar kimin onları gemiye götüreceğini görmek istiyordu. Yetkililere gidip kendilerini gemilere bindirmeye çalışmaları için kışkırtıyorlardı onları. Valinin evinin önünde büyük bir kalabalık oluşturmuş, naralar atarak denizci şarkıları söylüyor, dolanıyor, yalpalaya yalpalaya gürültülü Virginia dansları ediyorlardı. Polis, yedek kuvvetler de dahil olmak üzere, küçük, sahipsiz gruplar halinde toplanmış, valinin vermeyecek kadar akıllı olduğu emri vermesini bekliyorlardı. Bu cümbüşü şahane buluyordum. Eski İspanyol devri korsanları geri gelmişti sanki. Bu kuralları hiçe sayıştı, bir maceraydı. Ve ben de bunun bir parçasıydım. Kâğıttan Japon evleri arasında geniş omuzlu öteki deniz korsanları arasında geniş omuzlu bir deniz korsanıydım ben de.

Vali sokakların temizlenmesi emrini hiç vermedi. Axel ile ben de pubdan puba koşup durduk. Bir süre sonra ben de çevremi bulanık görmeye başlayınca onu kaybettim. Yeni tanıdıklar bularak, yeniden içerek, gittikçe daha sarhoş olarak oradan oraya dolaşıyordum. Bir ara, bir yerde, halka olmuş Japon balıkçılarla, bizim gemilerimizden Kanadalı sandal dümencileriyle, Arjantin'de kovboyluk yapmaktan yeni gelmiş ve yerli gelenekleriyle ayinlerine düşkün, genç bir Danimarkalı

denizciyle oturduğumuzu hatırlıyorum. Japonları en eski ve karmaşık törenlerine uygun olarak halka halinde oturarak küçük porselen kâselerden renksiz, ılık sake içkisi yudumluyorduk.

Sonra kaçak miçoları hatırlıyorum. Bunlar on sekiz yirmi yaşlarında, orta sınıf İngiliz ailelerinden gelen çocuklardı, gemilere atlamışlar, dünyanın çeşitli limanlarında miçoluk yapmışlar ve sonunda fok balığı avcısı uskunalarının baş kasaralarına sürüklenmişlerdi. Sağlıklı, pürüzsüz tenli, temiz bakışlı gençlerdi. Benim yaşımdaydılar ve bu erkek dünyasında nerede duracaklarını öğrenmeye çalışıyorlardı. Ve erkektiler aynı zamanda. Öyle hafif sake filan içmiyorlardı. Dört köşe yüzleri damarlarında alev alev dolaşan ve kafalarında büyük bir yangına dönüşen aşındırıcı bir ateşle doluydu. Söyledikleri bir şarkıyı hatırlıyorum, nakaratı şöyleydi:

"Küçük bir altın yüzükten başka bir şey değil bu
Bunu sana gururla uzatıyorum
Denize açıldığında tak bunu
Hatırı için annenin."

Analarının gururlarını ayakları altına alan bu genç haylazlar, şarkıyı söylerken ağlıyorlardı. Ben de onlarla birlikte şarkı söyleyip, onlarla birlikte ağladım. Bu durumun dokunaklılığı ve trajedisi bana zevk vermişti, hayat ve romantizm üzerine sarhoşça genellemeler yapmaya çalışıyordum. Aklımda kalan son hayal, belirsizliğin ortasında çok berrak ve parlak bir tablodur; bundan sonrası ise karanlık. Biz – yani miçolarla

ben – yıldızların altında el ele tutuşmuş, sallanıyoruz. Yere oturmuş, ağlayan biri dışında hepimiz eğlenceli bir denizci şarkısı söylüyoruz, sallanan kare biçimli yüzlerle ritim tutuyoruz. Sokaktan bizim gibi şarkı söyleyenlerin sesleri geliyor. Yaşamak muhteşem, güzel, romantik ve fevkalade çılgın.

Bundan sonra, üzerime çöken karanlığın ardından, gün doğarken gözlerimi açıyorum ve bir Japon kadını görüyorum, endişeyle üzerime eğilmiş. Liman kılavuzunun karısı bu ve kapısının önüne serilip kalmışım. Üşümüşüm, tir tir titriyorum, içki sonrası hastalanmışım. Üstümde giyecek bir şey kalmamış. Şu alçak kaçak miçolar! Kaçıp gitme huyları var. Kıyafetlerimi, her şeyimi alıp kaçmışlar. Saatim gitmiş. Kalan birkaç dolarım gitmiş. Ceketim gitmiş. Kemerim de gitmiş. Hatta ayakkabılarım bile.

Yukarıda anlattıklarım Bonin Adalarında geçirdiğim on günden bir örnek. Victor deliliğini atlattıktan sonra Axel ile bana katıldı. Ondan sonra biraz daha dikkatli içmeye devam ettik. Çiçekler arasındaki o lav patikasına asla tırmanmadık. Bütün gördüğümüz kasabayla dört köşe yüzlerdi.

Ateş üzerine vaazı ateşin yaktığı insan vermeli. Eğer yapmam gerekeni yapmış olsaydım, Bonin Adalarının tadını hem daha çok çıkaracaktım, hem de daha sağlıklı kalacaktım. Ama şimdi görebildiğim kadarıyla, önemli olan bir insanın ne yapıp ne yapmaması gerektiği değil. Önemli olan ne yaptığı... Bu gerçeğin aksi iddia edilemez. Ben yaptığımı yaptım sadece. Bonin Adalarında herkesin yaptığını yaptım ben de. Zamanın o belirli anında dünyadaki milyonlarca

insan ne yapıyorsa onu yaptım. Tüm yollar aynı yere çıktığı için, ne bir anemili ne de bir tanrı olduğum için, yalnızca çevremin yarattığı bir varlık, bir insan evladı olduğum için yaptım bunu. Yalnızca bir insandım, bu dünyada hayran olduğum erkeklerin yolunu seçmiştim. Kanlı canlı, güçlü kuvvetli, geniş omuzlu özgür ruhların, hayatı harcarken hiç de cimri davranmayanların yolunu.

Üstelik yol açıktı. Çocukların oyun oynadıkları avluda üstü kapanmamış bir kuyu gibiydi. Hayat bilgisi elde etme yolunda emekleyerek yürüyen cesur küçük çocukları üstü kapanmamış kuyunun yanında oynamamaları gerektiği konusunda uyarmanın pek yararı yoktu. Onlar o kuyunun yanında oynayacaklardır. Her ana baba bilir bunu. Bu çocuklardan belli bir oranının, en yürekli ve canlı olanların kuyuya düşeceklerini biliriz. Yapılacak tek şey – bunu hepimiz biliriz – kuyunun ağzını kapatmaktır. John Barleycorn karşısında da durum aynıdır. John Barleycorn bu kadar kolay elde edilebilir oldukça ve erkeklik, yüreklilik ve büyük ruhluluk anlamına geldikçe, ne kadar hayır dense de, dünyadaki erkekleri ve erkeklik yolunda ilerleyen gençleri John Barleycorn'dan uzak tutmakta başarısız olacağız.

Yirminci yüzyıl insanının yapabileceği tek akıllıca iş kuyunun üstünü kapatmak. Yirminci yüzyılı gerçekten yirminci yüzyıl yapmalı, eski yüzyılların büyücü yakmalarını, hoşgörüsüzlüklerini, fetişlerini ve bu barbarlıkların arasında yer alan John Barleycorn'u on dokuzuncu yüzyılın ve daha önceki yüzyılların yanına sürgün etmeli.

XVII

Fok balığı sürüsünü toplamak üzere Bonin Adalarından kuzeye yöneldik ve kuzeye doğru tam yüz gün, buz gibi havada, güneşi bizden bir hafta gizleyen sisler arasında avlandık. Bu çok ağır bir işti. Tek bir içki içmedik, içkiyi aklımıza bile getirmedik. Daha sonra güneye, Yokohama'ya yelken açtık, ambarlarımız tıka basa tuzlu derilerle doluydu ve ödeme alacağımız gün yaklaşıyordu.

Karaya çıkıp Japonya'yı görmek için can atıyordum, ama ilk gün geminin işleriyle uğraştık ve akşam olmadan önce karaya çıkamadık. Burada da işlerin düzeni, hayat biçimi ve insanların çalışma yöntemleri yüzünden, yine John Barleycorn uzanıp koluma girdi. Kaptan bizim paralarımızı avcılara vermişti. Avcılar da gidip paralarımızı alalım diye bizi belirli bir Japon pubında bekliyorlardı. İnsanların çektiği iki tekerlekli küçük faytonlarla gittik oraya. Bütün gemiciler oradaydı. İçki su gibi akıyordu. Herkesin parası vardı, herkes bir-

birine içki ısmarlıyordu. Yüz günlük ağır çalışmadan ve ağzımıza bir damla içki koymamamızdan dolayı herkes fiziksel olarak sağlıklıydı, disiplin ve koşullarla bastırılmış ruhlarımız taşkınlaşmıştı. Elbette bir iki bardak içecektik. Sonra da kasabayı gezmeye çıkacaktık.

Burada da eski hikâye tekrarlandı tabii. İçilecek çok fazla içki vardı ve ılık büyü damarlarımıza yayılıp seslerimizi ve duygularımızı yumuşatınca haksız ayrımlar yapma zamanının olmadığını biliyorduk. Şu arkadaşla içip bu arkadaşla içmemek olmazdı. Hepimiz aynı tehlikelerden, fırtınalardan geçmiş, aynı yelkenleri ve palangaları indirip kaldırmış, birbirimizin dümenlerine nöbetleşe geçmiş, teknenin başı dalgalara daldığında aynı cıvadrada yan yana yatmış, gemi tekrar suyun yüzeyine çıktığında kimin dalgalara kapılıp kimin geride kaldığına birlikte bakmıştık. Onun için hep birlikte içtik, birbirimize ısmarladık, seslerimizi yükselttik, sayısız dostça davranışımızı hatırlayıp kavgalarımızı ve sözlü tartışmalarımızı unuttuk, birbirimize dünyanın en iyi insanları gözüyle baktık.

O puba girdiğimizde akşam henüz erkendi. İlk gece Japonya'da gördüğüm tek yer o pub oldu. İnsanın kendi memleketindeki ya da dünyanın herhangi bir yerindeki publara çok benzeyen bir pubdı orası da.

Yokohama limanında iki hafta kaldık. Japonya'da görebildiğimiz yerler sadece denizcilerin toplanıp bir araya geldiği publar oldu. Bazen, içimizden biri daha heyecanlı bir sarhoşlukla bu tekdüzeliği bozuyordu. Böyle bir sefer ben gecenin karanlığında uskunaya kadar yüzerek bir kahramanlık gösterisi gerçekleştirdim. Bu arada deniz polisi herkese giysilerimi gösterip

kimliğimi öğrenmeye çalışırken ve limanda cesedimi ararken, ben mışıl mışıl uykuya dalmıştım.

İnsanların belki de bu tür şeyleri yapabilmek için sarhoş olduklarını düşünüyorum. Bizim yaşadığımız dar çevrede yaptığım bu hareket dikkate değer bir olaydı. Bütün liman bundan söz ediyordu. Japon balıkçıları ve kıyı pubları arasında birkaç gün süren bir ünün tadını çıkardım. Bu hatırlanacak ve gurur duyularak anlatılacak bir olaydı. Yirmi yıl sonra bile bunu gizli bir gurur parıltısıyla hatırlıyorum. Victor'ın Bonin Adalarındaki çay evini enkaza çevirmesi, kaçak miçoların elbiselerimi yağmalamaları gibi hoş bir anıydı bu da.

Asıl sorun, John Barleycorn'un büyüsünün benim için hâlâ bir sır olmasıydı. Organik bakımdan alkolik olmadığımdan alkol bana çekici gelmiyordu; içimde yarattığı kimyasal tepkimeler, böylesi bir kimyasal doygunluk ihtiyacı duymadığım için beni tatmin etmiyordu. İçiyordum, çünkü birlikte olduğum insanlar içiyordu, çünkü doğam eğlenmekte olan öbür erkeklerden daha az erkek olmama izin vermiyordu. Hâlâ tatlıya düşkündüm, çevremde beni görecek kimse olmayınca hâlâ şeker alıyor ve kendimden geçercesine zevkle yiyip yutuyordum.

Neşeli denizci şarkılarının eşliğinde demir aldık ve San Francisco'ya gitmek üzere Yokohama limanından yelken açtık. Kuzey yolunu izledik, kuvvetli batı rüzgârını arkamıza alarak Pasifik Okyanusunu otuz yedi günde aştık. Asıl büyük parayı San Francisco'da alacaktık ve otuz yedi gün ağzımıza zihinsel süreçlerimizi bozacak bir yudum içki bile koymadan sürekli paramızı nasıl harcayacağımızı planladık.

Herkesin ilk söylediği şey – eve dönüş yolunda baş kasaralarda hep böyle konuşulurdu zaten – şuydu: "Artık ucuz ve kötü otellerde kalmak yok." İkinci olarak, laf arasında, Yokohama'da o kadar çok para harcamaktan duyulan pişmanlıktı. Bundan sonra herkes kendi en büyük hayalini süsleyip püslemeye başlıyordu. Örneğin Victor, San Francisco'ya ayak basar basmaz ilk işinin rıhtımdan ve Barbary Sahilinden geçerek gazetelere ilan vermek olacağını söylüyordu. İlanında basit bir işçi ailesinin yanında kalmak için bir oda arayacaktı. "Sonra," dedi Victor, "sırf kızlarla ve oğlanlarla tanışayım diye birkaç haftalığına bir dans okuluna gideceğim. Sonra dans eden grupların arasına katılacağım, onların evlerine ve partilerine davet edileceğim, elimdeki parayla gelecek ocak ayına kadar idare ederim. Ocak gelince yine fok balığı avına çıkarım."

Hayır, içmeyecekti. Şarabın nasıl içildiğini, özellikle kendisinin onu nasıl içtiğini, şarabın içeri girince aklının dışarı kaçtığını, parasının hemen bittiğini biliyordu. Yapacağı seçim acı deneyimlere dayalıydı. Ya Barbary Sahilinin ayyaşları arasında üç gün içki âlemi yapacak ya da bütün bir kışı sağlıklı bir eğlenceyle geçirecekti. Bunlardan hangisini seçeceği konusunda en küçük bir kuşkusu yoktu.

Dansı ve sosyal etkinlikleri pek umursamayan Axel, "Elime iyi para geçecek," dedi. "Artık evime dönebilirim. Annemi ve bütün ailemi görmeyeli on beş yıl oldu. Paramı alınca, eve göndereceğim. Sonra Avrupa'ya giden iyi bir gemide iş bulacağım. Böylece oraya ayak bastığımda yeniden para alacağım. Paralarımı bir araya getirince hayatımda daha önce hiç olmadığı kadar

çok param olacak. Evde krallar gibi yaşayacağım. Norveç'te hayatın ne kadar ucuz olduğu hakkında en küçük bir fikriniz bile yok. Herkese hediyeler alabilirim, onlara beni milyoner zannettirecek kadar çok para harcayabilirim ve bütün bir yıl orada yaşayabilirim. Sonra da yeniden dönerim denize."

"Ben de aynısın yapacağım," dedi Kızıl John. "Evden tek bir satır almayalı üç yıl geçti. On yıldır oraya uğramadım. Axel, hayat İsveç'te de, Norveç'teki gibi ucuzdur. Benim ailem çiftçilikle uğraşıyor. Aldığım parayı eve göndereceğim ve seninle birlikte aynı gemiye yazılacağım. İyi bir gemi buluruz."

Axel Gunderson ve Kızıl John birbirlerinin ülkelerinin kırsal güzelliklerini ve neşeli geleneklerini öyle güzel canlandırdılar ki, her biri diğerinin ülkesine aşık oldu ve ciddi bir şekilde birlikte yolculuk yapmaya, altı ay birinin İsveç'teki evinde, altı ay da ötekinin Norveç'teki evinde geçirmeye birbirlerine söz verdiler. Planlarını tartışmaya o kadar daldılar ki, yolculuğun sonuna kadar bir an bile birbirlerinden ayrılmadılar.

Uzun John eve düşkün biri değildi. Ama baş kasaradan da bıkmıştı artık. O da ucuz otellerde kalmayacak, sakin bir işçi ailesinin yanında bir oda bulacak, denizcilik okuluna gidecek ve okuyup kaptan olacaktı. Hepsi buna benzer şeylerden konuşuyordu. Herkes bir kere olsun aklını başına toplayacağına ve parasını çarçur etmeyeceğine yeminler ediyordu. Baş kasaradaki slogan ucuz otellere hayır, denizci kasabasına hayır, içkiye hayırdı.

Hepsi cimrileşmişti. Hiç böylesine bir tutumluluk görmemiştim. Gemi kantininden hiçbir şey almıyor-

lardı. Eski giyeceklerinin dayanması gerekiyordu ve yama üstüne yama yapıyorlar, bu şaşırtıcı boyutlardaki yamalara "eve dönüş yamaları" demeye başlamışlardı. Hatta kibritten bile tasarruf ediyorlardı, ikisi üçü pipolarını doldurarak aynı kibritle pipolarını yakıyorlardı.

San Francisco limanına girerken, limanın karantina doktorları yanımızdan ayrılır ayrılmaz, liman pansiyonlarının işletmecileri kayıklarla teknemize yaklaştılar. Hepsi güverteye üşüştüler, kendi pansiyonlarını övüp göklere çıkarmaya başladılar, gömleklerinin içinde de bedava bir şişe viski vardı. Ama onları azimle yanımızdan uzaklaştırdık. Ne pansiyonlarını, ne de bedava viskilerini istiyorduk. Biz ayık, tutumlu denizcilerdik, paramızı daha iyi yerlere harcayacaktık.

Sonunda paralarımızı aldık. Karaya ayak bastığımızda, hepimizin cebi para doluydu. Otellerin çığırtkanları akbaba sürüsü gibi çevremize üşüşmüşlerdi. Birbirimizin yüzüne baktık. Yedi aydır birlikte yaşamıştık ve şimdi yollarımız ayrılıyordu. Arkadaşlığın son bir veda töreni kalmıştı geriye. (Ah, bu böyleydi, bir gelenekti.) "Hadi çocuklar," dedi baş dümencimiz. Karşı konulmaz pub hemen yanı başımızdaydı. Zaten her yanımız publarla doluydu. Baş dümencinin seçtiği publardan birine girdiğimizde, otellerin çığırtkanları dışarıda, kaldırımda kalabalıklaşmışlardı. İçlerinden bazıları içeri girmeye yeltendi, ama bizim onlarla bir alışverişimiz yoktu.

Hep beraber uzun barın başına toplanmıştık; baş dümenci, ikinci kaptan, altı avcı, altı sandal kürekçisi ve beş sandal kürekçisi. Sadece beş sandal dümencisi

vardı, çünkü altıncısı Jerimo Burnu önünde yelkenli teknemizi önüne katan iki kar fırtınası arasında bacağına bağlanmış kömür dolu bir çuvalla denize düşmüştü. On dokuz kişiydik, bu birlikte içeceğimiz son içki olacaktı. Yedi ay havanın iyiliğine kötülüğüne aldırmadan bir erkek dünyasında yaşamış olan bizler şimdi son kez birbirimizin yüzüne bakıyorduk. Bunu biliyorduk, çünkü denizcilerin yolları çok genişti. Baş dümencinin ısmarladığı içkileri on dokuzumuz da içtik. Sonra ikinci kaptan dokunaklı gözlerle bize baktı ve yeni bir tur içki ısmarladı. İkinci kaptanı da baş dümenciyi sevdiğimiz kadar seviyorduk. Her ikisini de seviyorduk. Biriyle içip, ötekiyle içmemek olur muydu?

Sonra benim avcım Pete Holt birer bardak ısmarladı. Zaman geçiyor, içki bardakları birbiri ardına geliyor, seslerimiz yükseliyor, kurtlar beyinleri kemirmeye başlıyordu. Altı avcı vardı ve her biri dostluğun kutsallığı adına birer bardak daha içmemizde ısrar ettiler, biz de içtik. Altı sandal dümencisiyle beş sandal kürekçisi de aynı mantığı ileri sürdüler. Herkesin cebi parayla doluydu, bizim paramız da herkesin parası kadar alın teriyle kazanılmıştı ve yüreklerimiz özgür ve cömertti.

On dokuz bardak içki. John Barleycorn insanlara istediğini yaptırmak için bundan daha fazla ne isteyebilirdi? Herkes o kadar titizlikle yaptığı planları unutacak kadar kafayı bulmuştu. Sallana sallana pubdan çıktılar ve kendilerini bekleyen çığırtkanların ellerine düştüler. Sonlarının gelmesi uzun sürmedi. İki gün ilâ bir hafta içinde hepsinin parası suyunu çekmişti ve pansiyoncular tarafından denize açılacak teknelere

taşındılar. Victor iri yapılı bir adamdı ve şanslı bir arkadaşlık sayesinde cankurtaran işine girmeyi başardı. Ne bir işçi ailesinin yanında bir oda tutmak için gazeteye ilan verebilmişti, ne de dans okuluna gidebilmişti. Uzun John da denizcilik okuluna giremedi. Bir haftanın sonunda bir nehir vapuruna geçici ateşçi olarak girdi. Kızıl John ile Axel paralarını memleketlerine gönderemediler. Bunun yerine, diğerleriyle birlikte, dünyanın dört bir yanına giden gemilerden birine kapılandılar.

Beni kurtaran şey gidecek bir evim ve ailem olmasıydı. Körfezi geçip Oakland'a gittim ve ölüm yoluna bir göz atmak istedim. Nelson, sarhoşken polise karşı gelirken vurularak ölmüştü. Bu olaydaki ortağı hapiste yatıyordu. Whisky Bob gitmişti. İhtiyar Cole, İhtiyar Smoudge ve Bob Smith hep gitmişlerdi. Annie'den beli tabancalı öbür Smith boğulmuştu. French Frank'in yaptığı bir şeyden dolayı nehrin yukarısında saklandığını ve aşağıya inmeye korktuğunu söylediler. Diğerleri San Quentin ya da Folsom hapishanelerinde hükümlü tulumları giyiyorlardı. Benicia'daki eski günlerimden tanıdığım ve birçok gece birlikte içki içtiğim Rumların Kralı Büyük Alec iki adam öldürmüş ve yabancı topraklara kaçmıştı. Fish Patrol'de birlikte yelken açtığım Fitzsimmons sırtından ciğerlerine kadar bıçaklanmış ve veremle de tamamlanan uzun bir can çekişme sonunda ölmüştü. Benim bütün bunlardan anladığım kadarıyla, Annie'den Smith'in dışında herkesin ölümünden John Barleycorn sorumluydu.

XVIII

Oakland rıhtımına duyduğum delicesine sevdam da ölmüştü artık. Ne rıhtımı, ne de oradaki hayatı seviyordum. İçkiyi de, içkinin serseriliğini de umursamıyordum. Yeniden Oakland Halk Kütüphanesine dönüp büyük bir kavrayışla kitap okumaya başladım. Sonra, annem de gençlik çılgınlıklarımın bittiğini ve düzenli bir işe girme zamanımın geldiğini söylüyordu. Ayrıca ailenin paraya ihtiyacı vardı. Böylece saati on sente günde on saat çalıştığım hintkeneviri fabrikasında işe girdim. Gücümün ve enerjimin artmasına karşın, birkaç yıl önce çalıştığım konserve fabrikasında kazandığımdan fazlasını almıyordum. Ama birkaç içinde günlüğümün bir dolar yirmi beş sente çıkarılması olasılığı vardı. Ve John Barleycorn söz konusu olduğunda, bir masumiyet dönemi başlamıştı. Ay sonundan ay sonuna içiyordum sadece. Henüz on sekiz yaşıma basmamıştım, sağlıklıydım, çalışmaktan sertleşmiş, ama ezilmemiş kaslarım vardı. Herhangi

bir genç hayvan gibi eğlence, heyecan, kitapların ve mekanik çalışmanın dışında bir şeyler arıyordum.

Ne yapacağımı şaşırıp Genç Hıristiyanlar Derneğine girdim. Buradaki hayat sağlıklı ve atletikti, ama çok çocuksuydu. Benim için artık çok geçti. Bu dünyada henüz az yaşamış olamama karşın, ben ne bir çocuktum ne de bir delikanlı. Büyük insanlarla arkadaşlık etmiştim. Esrarlı ve korkunç şeyler biliyordum. O dernekte tanıştığım gençlere göre ben hayatın öte yanından biriydim. Başka bir dilde konuşuyordum, daha kederli ve daha müthiş bir aklım vardı. (Şimdi yeniden düşününce hiçbir zaman çocukluğumun olmadığını fark ediyorum.) Her neyse, oradaki gençler benim yanımda çok çocuk, çok tecrübesiz kalıyorlardı. Eğer kafaca bana yardım edip benimle bir olabilselerdi buna aldırmayacaktım. Ama ben kitaplardan onların öğrendiklerinden daha çok şey çıkarmıştım. Yavan fiziksel deneyimleri artı yavan zihinsel deneyimleri öylesine olumsuz bir toplam oluşturuyordu ki bu onların sağlığa yararlı ahlaklarının ve sağlıklı sporlarının değerini düşürüyordu.

Kısacası, benden daha küçük sınıftaki öğrencilerle oynayamazdım. Sürdürdükleri temiz, mükemmel gençlik yaşamı bana yasaklanmıştı; John Barleycorn'un beni çok erken vesayeti altına alması sayesinde. Çok genç yaşımda çok fazla şey biliyordum. Yine de, alkolün insanların kurumlarından ve gereksinimlerinden çıkarılıp atıldığı o gelecek güzel günlerde, bu ve benzeri yerler düşünülemez ölçüde daha iyi, daha akıllıca ve daha erkekçe toplanma yerleri olacaktır. Kendilerini ve başkalarını bulmak için

şimdi publara gidenleri kabul edeceklerdir. Bu arada, şimdi bugünü yaşıyoruz ve yaşadığımız bugünü tartışıyoruz.

Hintkeneviri fabrikasında günde on saat çalışıyordum. Sıkıcı bir makine başı işiydi bu. Bense hayatı istiyordum. Bir makine başında saati son sente çalışmaktan çok daha başka şekilde var etmek istiyordum kendimi. Buna karşın publardan bıkmıştım artık. Yeni bir şeyler istiyordum. Büyüyordum. O ana kadar fark etmediğim ve beni rahatsız eden yetenekler ve eğilimler geliştiriyordum. Tam da bu dönemde Louis Shattuck'a rastlayıp onunla arkadaş olmam büyük bir şanstı benim için.

Louis Shattuck kendisinin kültürlü bir şehir çocuğu olduğuna inanan, kötü özellikle olmayan, gerçekten masum, şeytan gibi genç biriydi. Bense hiç de bir şehir çocuğu değildim. Louis yakışıklıydı, zarifti ve kızlara karşı sevgi doluydu. Bu onun her anını kapsayan heyecanlı bir şeydi. Bense kızlar konusunda hiçbir şey bilmiyordum. Erkek olmakla uğraşıyordum ben. Bu hiç yaşamadığım bütünüyle yeni bir aşamaydı benim için. Louis'i bana veda edip, tanıdığı bir kıza şapkasını çıkarıp selam vererek kaldırımda onunla yan yana yürürken görünce, hem heyecanlanır, hem de onu kıskanırdım. Ben de bu oyunu oynamak istiyordum.

"Pekâlâ, yapacak tek bir şey var," dedi Louis. "Sana da bir kız bulmamız gerek."

Bu göründüğünden daha zor bir işti. Konuyu dağıtma pahasına da olsa izin verin bunu açıklayayım. Louis'nin kızların ev hayatı konusunda bir şey bildiği yoktu. Hiçbir kızın evine girip çıkmamıştı. Bu

yeni dünyada bir yabancı olan ben de elbette aynı konumdaydım. Üstelik Louis ile ben kızlarla tanışmak için çok iyi yerler olan dans okullarına ya da partilere gidemiyorduk. Paramız yoktu bu iş için. Louis bir nalbantın yanında çıraktı, ama kazancı benimkinden fazlaydı. İkimiz de evlerimizde yaşıyor ve geçim parası olarak bir şeyler veriyorduk. Bunu ödedikten, sigara, giyecek ve ayakkabı aldıktan sonra her birimize kişisel harcamalarımız için haftada yetmiş sentle bir dolar arasında değişen bir para kalıyordu. Bunu bazen birlikte harcar, bazen paylaşır ve kimi zaman da muhteşem bir kızla çıkalım diye birbirimize borç verirdik. Blair Parkına gidiş geliş yol parası yirmi sent, iki dondurma otuz sent, bir Meksika yemek salonunda ucuz bir Meksika yemeği sadece yirmi sent tutardı.

Paramızın azlığına pek aldırdığım yoktu. İstiridye korsanları arasında öğrendiğim parayı küçümseme huyumdan kurtulamamıştım. Kişisel zevkim için umursamıyordum onu; felsefemi şöyle tamamlıyordum, on sentten yoksun olduğum bir anla bütün herkesi bara benimle içmeye çağırıp yüzlerce dolar harcamak arasında bir fark göremiyordum.

Ama kızı nasıl bulacaktık? Louis'in beni götürüp orada kızlarla tanıştıracağı hiçbir kız evi yoktu ki. Ben de bilmiyordum. Louis tanıdığı birkaç kızı kendisi için istiyordu, zaten kızların ve oğlanların yaradılışı gereği, bunların hiçbirini bana devredemezdi. Bazen onları benim için yanlarında kız arkadaşlar getirmeye ikna ediyordu; ama bunlar Louis'in yanındakilere göre cılız kız kardeşler, soluk ve etkisiz kızlardı.

"Senin de benim yaptığım gibi yapman gerek," dedi sonunda. "Bu kızları ben kendim tavladım. Sen de aynı şeyi yapacaksın."

Bana bunun nasıl yapılacağını da öğretti. Louis ile benim ne kadar zor bir durumda olduğumuz hatırlanmalıdır. Hem yemek paramızı ödemek, hem de iyi giyinmek için mücadele etmek zorundaydık. İşten çıktıktan sonra akşamları ya köşede ya da sık sık gittiğimiz tek yer olan ara sokaktaki küçük bir şekerci dükkânında buluşurduk. Buradan sigaralarımızı ve bazen de beş sentlik şeker alırdık. (Ah, evet, Louis ile ben hiç utanmadan şeker yerdik, hem de bulabildiğimiz kadar. İkimiz de içmiyorduk. İkimiz de bir kere olsun puba gitmedik.)

Ama iş kız konusuna gelince ne yapacağımı şaşırıyordum. Louis'in bana tavsiye ettiği gibi, kızı seçecek ve en ilkel şekilde kendimi onunla tanıştıracaktım. Akşamın erken saatlerinde sokaklarda dolaşırdık. Kızlar da bizim gibi çifter çifter dolaşıyorlardı. Böyle dolaşan kızlar kendilerine bakan oğlanlara bakarlar. (Bugün bile, şu orta yaşımda, bulunduğum herhangi bir kasabada, şehirde ya da köyde eski deneyimlerle eğitilmiş gözlerimle kızlara bakar, ilkbahar ve yaz akşamlarında sokaklarda dolaşan oğlanlarla kızlar arasında oynanan bu tatlı, masumca oyunu seyrederim.)

Sorun şu ki yaşamın oldukça sert kabuk bağlamış öteki yanından gelmiş olan ben, çekingen ve utangaçtım. Louis beni durmadan cesaretlendirirdi. Ama ben kızlar hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Erken gelişmiş erkeklik hayatımdan sonra kızlar bana garip ve olağanüstü yaratıklar olarak görünüyordu. En önemli

an gelip çattığında cesaretimi yitiriyor ve gerekli ataklığı gösteremiyordum.

O zaman Louis bana bu işin nasıl yapılacağını gösteriyordu. Dokunaklı bir bakış, bir gülümseme, şapkayı çıkarıp selam verme, söz atma, duraksama, kıkır kıkır gülme, ürkek bir sinirlilik hali. Bir de bakıyorsunuz ki Louis kızla tanışmış, beni de tanıştırmak için yanına çağırıyor. Ama ikimiz de bir kız bulup dolaşmak için birbirimizden ayrıldığımızda, Louis'in her zaman güzelini kendisine aldığını, bana kusurlu, küçük kız kardeşi bıraktığını fark ediyordum.

Sayısız denemeden sonra elbette ben de ilerleme kaydettim. Benim de artık şapkamı kaldırıp selam verdiğim ve akşamın erken saatlerinde yanında yürüyeceğim kız arkadaşlarım vardı. Ama kızların sevgisini hemen hissetmeye başlamadım. Heyecanlanıyor, ilgileniyor ve aramaya devam ediyordum. Bu arada içmek aklımın ucundan bile geçmiyordu. Sosyolojik genellemeler yapmaya kalkıştığım zaman Louis ile maceralarım beni ciddi olarak düşündürmüştür. Ama bunların hepsi güzel ve masumca şeylerdi. Sosyolojik olmaktan çok biyolojik bir genellemeye varmıştım: "Bütün kızlar derilerinin altında hep aynıdır."

Çok geçmeden bir kızın aşkını, onun bütün lezzetini, şanını ve mucizesini tattım. Ona Haydee diyeceğim şimdi. On beş on altı yaşlarındaydı. Küçük eteklikliği ayaklarının üzerine kadar iniyordu. Salvation Army* toplantısında yan yana oturuyorduk. Din değiştirmiş biri değildi, öbür yanında oturan teyzesi de değildi.

---

* Fakirler için para toplayan bir Protestan grubu.

Teyzesi köyden gelmiş ve merakından yarım saatliğine bu toplantıya katılmıştı. Louis de yanımızda oturmuş bizi gözetliyordu. Louis'nin gözetlemekten başka bir şey yapmadığına eminim, çünkü Haydee onun tipi değildi.

Konuşmadık, ama o uzun yarım saat boyunca utangaç bakışlarla birbirimize baktık, ürkek bakışlarımızı birbirimizden kaçırdık, sonra yeniden utangaç bakışlarla baktık ve birbirimizin bakışları bir kereden daha çok birbiriyle buluştu. İnce uzun, oval bir yüzü vardı. Kahverengi gözleri çok güzeldi. Burnu, tatlı dudakları ve sinirli ağzı rüya gibiydi. Bir İskoç beresi takmıştı ve saçının gördüğüm en güzel kahverengi saç olduğunu düşünüyordum. O yarım saatlik tecrübe beni ilk görüşte aşık olma gerçekliğine inandırmıştı.

Haydee ile teyzesi çok geçmeden ayrıldılar. (Bir Salvation Army toplantısından istediğiniz zaman ayrılmanıza izin verilir.) Artık toplantıyla ilgilenmiyordum ve bir iki dakika daha bekleyip Louis ile birlikte salondan çıktık. Biz dışarı çıkarken, salonun arkalarından bir kadın bakışlarıyla beni tanıdığını belirterek ayağa kalktı ve peşimden geldi. Bu kadını anlatmayacağım. Bu kadın benim cinsimdendi ve rıhtımda yaşadığım eski günlerden kalma bir tanışıklığımız vardı. Sheldon vurulduğunda bu kadının kollarında ölmüştü. Kadın benim Nelson'ın arkadaşlarından biri olduğumu biliyordu. Nelson'ın nasıl öldüğünü bana anlatmak istiyordu, ben de bunu öğrenmek istiyordum. Onunla birlikte, kahverengi saçlı, İskoç bereli bir kıza duyulan aşktan, eskiden tanıdığım kederli vahşete dönüverdim.

Hikâyeyi dinledikten sonra, ilk aşkımı kaybetmiş olmanın korkusuyla Louis'i bulmaya koştum. Ama bu konuda Louis güvenilirdi. Kızın adı Haydee idi. Nerede oturduğunu biliyordu. Her gün çalıştığı nalbant dükkanının önünden geçiyor, Lafayette Okuluna gidip geliyordu. Bundan başka, onu ara sıra Ruth adlı bir başka okullu kızla birlikte görmüştü. Ruth ise bize şeker satan Nita'nın arkadaşıydı. Yapılacak şey, şekerci dükkânının çevresinde dolaşmak ve Nita'ya vereceğimiz bir mektubu Haydee'ye iletmesi için Ruth'a vermesini sağlayıp sağlayamayacağımızı görmekti. Eğer bu ayarlanabilirse, yapılacak tek şey oturup mektubu yazmaktı.

Böyle de oldu. Oradan buradan çalınmış yarım saatlik buluşmalarda bir delikanlıyla bir genç kızın aşklarının tüm tatlı çılgınlıklarını öğrendim. Bu dünyanın en büyük aşkı değildi belki, ama en tatlı aşkı olduğunu ileri sürmeye cesaret edebilirim. Ah, o günlerin tatlı anısı! Hiçbir kızın benim kadar masum bir sevgilisi olmamıştı. Oysa ben yaşımdan daha büyük kötülük ve şiddet biliyordum. Kızlar hakkında ise hiçbir şey bilmiyordum. İstiridye Korsanlarının Prensi olarak çağrılan ben, erkekler arasında bir erkek olarak dünyada her yere gidebilir, tekneleri yüzdürebilir, karanlıkta ve fırtınada denize açılabilir, denizci kasabalarında en belalı yerlere girip çıkabilir, çıkan bir kavgada kendi üstüme düşeni yapabilir ve herkese barda içki ısmarlayabilirdim. Ama dar eteği ayakkabılarının ancak üstüne kadar inen küçük bir kız karşısında ne söyleyeceğimi, ne yapacağımı bilemiyordum. Üstelik hakkında çok şey bildiğimi düşündüğüm hayat hakkında hiçbir şey bilmeyen bu küçük kız karşısında.

Bir bankta ay ışığı altında oturduğumuzu hatırlıyorum. Aramızda bir karış mesafe ya vardı ya yoktu. Hafifçe birbirimize dönmüş, dirseklerimizi sıranın arkasına dayamıştık. Bir iki kere dirseklerimiz birbirine değdi. Bu arada ben mutluluktan çılgına dönmüş, onun duyarlı kulaklarını incitmeyecek en nazik ve en ince sözlerle konuşuyor, bir yandan da ne yapmam gerektiğini kafamı patlatırcasına düşünerek kestirmeye çalışıyordum. Kızlar, bir bankta oturan ve aşkın nasıl bir şey olduğunu deneme yanılma yoluyla bulmaya çalışan oğlanlardan ne beklerlerdi acaba? Haydee ne yapmamı bekliyordu? Onu öpmem mi bekleniyordu? Bunu denememi mi bekliyordu? Eğer bunu denememi bekliyorduysa ve ben de onu öpmezsem hakkımda ne düşünürdü?

Şimdi biliyorum ki ayakkabılarının üzerine gelen eteği içinde o küçük masum kız benden daha akıllıydı. Bütün yaşamı boyunca oğlan çocuklarını tanımıştı. Pek çok kız gibi yüreklendirmişti onları. Eldivenlerini elinden çıkarmış bir elinde tutuyordu ve hatırlıyorum da söylediğim bir şeyden dolayı alaycı bir azarla, hafifçe, adeta okşar gibi eldivenle dudaklarıma vurmuştu. Bu bana baygınlık veren bir zevkti. Hayatımda başıma gelen en şahane şeydi bu. Eldivenlerin hafif esans kokusunu ve dudaklarıma değdiği anda içime soluğumu çektiğimi hâlâ hatırlıyorum.

Daha sonra endişe ve kuşku dönemi başladı. Az önce dudaklarıma değmiş olan kokulu eldivenli küçük eli avuçlarımın arasına alsa mıydım? Onu öpmeye ya da kolumu beline dolamaya kalkışmalı mıydım? Ya da yanına daha çok yaklaşmalı mıydım?

Hiçbirini yapmaya cesaret edemedim. Hiçbir şey yapmadım. Sadece orada oturmaya ve bütün ruhumla onu sevmeye devam ettim. O akşam ayrıldığımızda onu öpmemiştim. Başka bir gece ayrılırken onu ilk kez öpüşümü hatırlıyorum, çok büyük yüreklilik gerektiren zorlu bir andı. Beş on gizli buluşmadan başka bir şey yapamadık, belki de sadece beş on kere öpüşebildik. Kızların ve oğlanların öpüştükleri gibi kısa ve masumca ve merak dolu. Birlikte hiçbir yere, sinemaya bile gitmedik. Bir keresinde beş sentlik bir şekeri paylaşmıştık. Ama ben her zaman safça onun beni sevdiğine inandım. Onu sevdiğimi biliyordum, bir yıldan uzun bir süre gözlerimin önünde her an onu gördüm. Haydee'nin bende çok değerli bir anısı vardır.

XIX

İçki içmeyen insanlarla birlikte olduğumda aklıma hiç içmek gelmiyordu. Louis içki içmiyordu. Ne onun ne de benim içki içecek paramız vardı, ama bundan daha önemlisi, içki içme arzusu duymuyorduk. Sağlıklı, normal, alkolik olmayan kişilerdik. Alkolik olsaydık, paramız olsa da olmasa da ne yapar eder içerdik mutlaka.

Her akşam işten çıkıp yıkandıktan, üstümüzü başımızı değiştirdikten ve akşam yemeğini yedikten sonra ya köşede ya da küçük şekerci dükkânında buluşurduk. Ama ılık sonbahar akşamları sona ermişti ve ayazlı sert gecelerde ya da ince ince yağan nemli akşamlarda caddenin köşesi rahat bir buluşma yeri olmaktan çıkmıştı. Şekerci dükkânı da soğuktu. Nita ya da o sırada kasada kim varsa müşteri beklerken ısıtılan arka odaya giderdi. Bizi bu odaya almazlardı. Dükkânın içiyse sokak kadar soğuk olurdu.

Louis ile bu durumu enine boyuna tartıştık. Tek bir çözüm vardı: puba, erkeklerin toplanma yerine,

John Barleycorn'la arkadaşlık edilen yere gitmek. Parasızlıktan kendimize palto alamamıştık. Nemli ve soğuk bir gecede, üstümüzde palto bile yokken, tir tir titreyerek Louis ile bir pub seçmeye başladığımız geceyi çok iyi hatırlıyorum. Publar her zaman sıcak ve rahattır. Ancak Louis ile ben puba içki içmek istediğimiz için gitmemiştik. Yine de pubların hayırsever kurumlar olmadığını biliyorduk. İnsan ara sıra bir şey içmeden pubı dinlenme yeri olarak kullanamaz.

Çok az paramız vardı. Kız arkadaşlarımızla birlikte parka gidiş dönüş yol parasını verirken para biriktirmemiz imkânsızdı. (Yalnız başımızayken yürümeyi tercih ettiğimizden hiç yol parası vermezdik.) Paramız az olduğu için bu pubda harcayacağımız paranın karşılığını tam olarak almak istiyorduk. Bir deste iskambil kâğıdı isteyip bir masaya oturarak bir saat oyun oynadık. Bu sırada bir kere Louis bir kere de ben bira ısmarlamıştık. En ucuz içki biraydı. İki bardağı on sent. Savurganlık! Nasıl da acıyarak verirdik bu parayı!

Puba girenleri inceledik. Hemen hemen hepsi orta yaşlı ya da yaşlıca işçilerdi, çoğunluğu Almandı. Hep arkadaş grubu halinde toplanıyorlardı. Bunlarla bir dostluk kurma imkânımız yoktu. Bu pubı defterden sildik. Ama boş yere bir gece ve hiç istemediğimiz biraya on sent harcadığımız için keyfimiz kaçmıştı.

Bunu takip eden gecelerde birkaç pub daha denedik ve sonunda Onuncu Cadde ile Franklin Sokağının köşesindeki National adlı pubı keşfettik. Burada çok daha kafa dengi insanlar vardı. Louis burada tanıdığı bir iki kişiye rastladı, ben de daha kısa pantolonla okula gittiğim zamandan kalma arkadaşlarımla kar-

şılaştım. Eski günlerden, şunun bunun nasıl olduğundan, şimdi ne iş yaptığından konuştuk. Bunları konuşurken elbette bir yandan da içiyorduk. Onlar ısmarlıyor, biz de içiyorduk. İçki içme kurallarına göre sonra da bizim ısmarlamamız gerekiyordu. Bu bize çok acı geliyordu, çünkü bir sürü palavra için kırk elli sent demekti bu.

Kısa süren akşam sona erdiğinde neşelenmiştik; fakat cebimizdeki para da suyunu çekmişti. Bir haftalık harçlığımız bitmişti. Sonunda o pubın bizim için uygun olduğuna karar verdik, ama bundan sonra içki ısmarlama konusunda daha tedbirli olma konusunda anlaştık. Ayrıca haftanın geri kalan kısmında tutumlu olmak zorundaydık. Yol paramız bile kalmamıştı. Yeni bir aşk yaşamaya giriştiğimiz Batı Oaklandlı iki kızla randevumuzu iptal etmek zorunda kaldık. Ertesi gün şehirde bizimle buluşacaklardı, ancak onları evlerine bırakacak yol paramız yoktu. Para sıkıntısı çeken pek çok insan gibi biz de en azından Cumartesi günü paramızı alıncaya kadar bu keyifli yaşamla ilgimizi kestik. Böylece Louis ile bir ahırda randevulaştık ve sürgünümüz sona erene kadar, ceketlerimizin düğmeleri ilikli, dişlerimiz takırdayarak vaktimizi iskambil oynayarak geçirdik.

Sonra yeniden National Pubına döndük, biraz rahatlık ve sıcak için gerekenden fazla para harcamaktan özenle kaçınmaya dikkat ettik. Kimi zaman aksilikler oluyordu, içki ısmarlamacasına iki kere beş kişiyle oynanan Sancho Pedro oyununa girdik. Böyle bir felaket her yerde oyuncuların kaçının on sentlik içki söylediğine göre yirmi beş sentle seksen sent arasında

değişiyordu. Ama bazen bu içkileri veresiye ısmarlayarak bu felaketin etkilerinden geçici olarak kurtuluyorduk. Elbette, bu sadece hesap ödeme gününü geciktiriyordu ve nakit olarak yapacağımız harcamadan daha fazlasını harcamaya ayartıyordu bizi. (Gelecek baharda aceleyle Oakland'dan ayrılıp macera yoluna düştüğümde o pubın sahibine bir dolar yetmiş sent borcum kaldığını çok iyi hatırlıyorum. Uzun süre sonra döndüğümde adam oradan ayrılmıştı. Ona hâlâ bir dolar yetmiş sent borçluyum. Eğer bir rastlantıyla bu satırları okursa, istediği zaman borcumu ödeyeceğimi bilmesini istiyorum.)

Yukarıda sözü edilen National Pubı örneğini bütün köşelerdeki publarla toplumda örgütlenmiş John Barleycorn'un insanı nasıl ağına düşürdüğünü, nasıl kendisine mecbur ettiğini göstermek için verdim. Louis ile ben sağlıklı iki gençtik. İçki içmek istemiyorduk. İçecek paramız da yoktu. Yine de soğuk ve yağmurlu hava nedeniyle bir puba sığınmaya, zaten acınacak kadar az olan paramızın bir kısmını içkiye yatırmaya yönlendirildik. Bazı eleştirmenler Genç Hıristiyanlar Derneğine, bir gece okuluna ya da bir arkadaşın evine gidebilecek olduğumuzda ısrar edebilir. Buna verilecek tek cevabımız bunu yapmamış olmamızdır. Bu aksi iddia edilemez bir gerçektir. Bunu yapmadık. Bugün, tam da bu anda, yüz binlerce delikanlı Louis ile benim yaptığımı yapmaktadır. Sıcak ve rahatlık verici John Barleycorn, onların da kollarına girmiş, onlara da kendi yumuşak yollarını öğretmeye başlamıştır.

XX

Hintkeneviri fabrikası günlüğümü bir dolar yirmi sente çıkarma anlaşmasına uymadı. Ben de ataları Devrim öncesi Kızılderili savaşlarından bu yana bütün savaşlarda dövüşmüş, özgür bir Amerikalı olarak serbest sözleşme hakkımı kullanıp işten çıktım.

Hâlâ yerleşik olmaya kararlıydım ve iş bulmak için çevreyi kolaçan ediyordum. Bir şey kesinlikle çok açıktı. Vasıfsız işler para kazandırmıyordu. Bir sanat öğrenmeliydim ve elektrikçilikte karar kıldım. Elektrikçilere duyulan ihtiyaç gittikçe artıyordu. Ama nasıl elektrikçi olunurdu? Teknik okula ya da üniversiteye gidecek param yoktu, üstelik okula gitmeyi de pek düşünmüyordum. Pratik bir dünyada pratik yaşayan biriydim ben. Ayrıca çocukluğumdan bu yana Amerikan çocuklarının mirası olan eski efsanelere hâlâ inanıyordum.

Kanallarda çalışan bir çocuk yükselip başkan olabilirdi. Herhangi bir şirkete girmiş bir çocuk tutumluluğu, çalışkanlığı ve ciddiyetiyle işi öğrenebilir, sonun-

da küçük hissedar olana kadar terfi edebilirdi. Bundan sonra daha büyük bir ortaklık sadece zamana kalmış bir işti. Efsaneye göre, çalışan çocuk, sabır ve inancıyla sonunda patronun kızıyla evlenirdi. Ben o sıralarda kızlar konusunda kendime o kadar çok güveniyordum ki patronun kızıyla evleneceğimden neredeyse emindim. Efsanelerdeki bütün küçük çocuklar yeterince büyür büyümez patronlarının kızlarıyla evlenirlerdi.

Böylece macera yoluna sonsuza kadar veda ederek Oakland tramvay şirketlerinden birinin enerji santralına gittim. Şefin kendisini gördüm. Özel ofisi o kadar güzeldi ki beni neredeyse şaşkınlıktan serseme çevirmişti. Buna karşın açık açık konuştum. Ona bir elektrikçi olmak istediğimi, işten korkmadığımı, ağır işlere alışkın olduğumu, benim güçlü ve bu işe uygun olduğumu anlaması için bana bir kere bakmasının yeterli olacağını anlattım. İşe en alt basamaktan başlayıp yükselmek istediğimi, hayatımı bu işe adayacağımı da ekledim sözlerime.

Şef beni dinlerken gülümsüyordu. Benim başarılı olacağıma ve yükselmek isteyen Amerikan gençlerini cesaretlendirmeye inandığını söyledi. İşverenler hep benim gibi gençler arıyorlardı, ama heyhat, böylelerine pek seyrek rastlıyorlardı. Amacımın güzel ve değerli olduğunu, bana bir fırsat tanıyacağını söyledi. (Kabaran yüreğimle onu dinlerken, onun kızıyla mı evleneceğimi merak etmeye başlamıştım.)

"Sokağa çıkıp işin daha karmaşık ve ileri ayrıntılarını öğrenmeden önce," dedi, "depoda motorları takan ve tamir edenlerin yanında çalışacaksın." (Bu sırada evleneceğim kızın onun kızı olduğunda emin-

dim, şimdi de şirkette ne kadar hissesi olduğunu merak ediyordum.)

"Ama," dedi. "Senin de açıkça anlayacağın gibi, hiçbir şey bilmeden depo elektrikçilerine yardımcı olarak işe başlayamazsın. Bir süre çalıştıktan sonra sıra ona gelecek. Gerçekten de işin en alt basamağından başlamalısın. Depoda ilk işin ortalığı süpürmek, pencereleri yıkamak, etrafı temiz tutmak olacak. Bu işte kendini başarıyla gösterdikten sonra, depo elektrikçilerinin yanında çırak olabilirsin."

Bir binayı silip süpürmenin elektrikçilik sanatına nasıl bir hazırlık olacağını pek anlamamıştım. Ama kitaplarda bütün çocukların hep köle gibi çalıştıkları bayağı işlerden başladıklarını ve adım adım ilerleyerek sonunda bütün şirketin sahibi olduklarını okumuştum.

"İşe ne zaman geleyim?" diye sordum, bu göz kamaştırıcı işe bir an önce başlama hevesiyle.

"Ama," dedi şef, "anlaştığımız gibi, en aşağı basamaktan başlamalısın işe. Hemen depodan işe başlayacak vasfın da yok. Ondan önce makine dairesinde yağcılık yapman gerek."

Bir an bozulur gibi oldum. O anda kızıyla aramdaki yolun uzadığını gördüm, sonra yine kendime geldim. Buhar makinelerini öğrenirsem daha iyi bir elektrikçi olurdum. Büyük makine dairesinde yağcılık yaparken, buharlı makineler hakkında öğrenmediğim şey kalmazdı. Tanrım! Mesleğim her zamankinden daha göz kamaştırıcı bir şekilde gözlerimin önünde parlıyordu.

"İşe ne zaman başlayayım?" diye sordum minnetle.

"Ama," dedi şef, "makine dairesine de hemen girmeyi bekleyemezsin. Bunun için de bir hazırlık yap-

malı. Burası da kazan dairesi elbette. Hele bir iyi düşünürsen bu konuyu anlayacağından eminim. Kömür taşımanın bile bilimsel bir iş olduğunu, hiç de öyle alay edilecek, küçümsenecek bir şey olmadığını anlayacaksın. Yaktığımız her kilo kömürü tarttığımızı biliyor musun? Böylece satın aldığımız kömürün değerini öğreniriz. Üretimdeki her aşamanın maliyetini kuruşuna kadar öğrenir, en savurgan ateşçinin kim olduğunu hemen buluruz. Hangi ateşçinin aptallığı ya da dikkatsizliğinin bize ne kadar kömüre mal olduğunu saptarız." Şef sözünün burasında yine gülümsedi. "Şu küçücük kömür işinin bile ne kadar önemli olduğunu görüyorsun ya. Bu küçük işleri öğrene öğrene daha iyi bir işçi olacaksın, hem bize hem de kendine daha yararlı hale geleceksin. Şimdi çalışmaya hazır mısın?"

"Ne zaman isterseniz," dedim yiğitçe. "Ne kadar çabuk olursa benim için o kadar iyi."

"Çok güzel," diye cevap verdi. "Yarın sabah saat yedide gel."

Beni dışarı çıkarıp yapacağım işleri gösterdiler. Ayrıca çalışma şartlarım da bana anlatıldı. Pazarları ve tatil günleri de içinde olmak üzere günde on saat çalışacak ve ayda otuz dolar maaş alacaktım. Ayda bir gün izin kullanma hakkım vardı. Bu şartlar hiç de heyecan verici değildi. Yıllar önce de, konserve fabrikasında, günde on saatlik çalışma karşılığında bir dolar kazanıyordum. Kendimi aradan geçen yıllara ve gücümün artmasına karşın kazancımın artmamasının nedenini vasıfsız bir işçi olarak kalmama bağlayarak avuttum. Ama şimdi her şey farklıydı. Ustalık elde et-

mek, sanat öğrenmek, meslek ve gelecek edinmek ve de şefin kızıyla evlenmek için işe başlıyordum.

Doğru yerden başlıyordum, en başından doğru başlıyordum. Esas olan buydu. Ateşçiye kömür taşıyordum, ateşçi kömürü ocağa kürekliyor, kömür enerjisi buhara dönüşüyor, buhar makine dairesinde elektrik haline geliyordu. Bu kömür taşıma işi bütün işin ilk aşamasıydı. Tabii şef sokaklardaki tramvayların elektriğinin nereden geldiğini daha iyi anlamam için beni kömürlerin çıkarıldığı madenlerde çalışmaya göndermeyi kafasına takmazsa.

İş! O kadar insan içinde çalışmış olan ben çalışmanın ç'sinden bile haberim olmadığını hemen anladım. Günde on saatlik çalışma! Gündüz ve akşam vardiyalarına kömür taşımak zorundaydım ve öğle tatilinde de çalışmama karşın akşam sekizden önce işimi bitirdiğim hiç olmuyordu. Günde on iki on üç saat çalışıyor, üstelik konserve fabrikasında olduğu gibi mesai ücreti de almıyordum.

Oldu olacak işin sırrını da açıklayayım bari. İki kişinin işini tek başıma yapıyordum. Benden önce, aynı işte biri gündüz, biri akşam vardiyasında olmak üzere iki kişi çalışıyormuş. Bunların her biri ayda kırk dolar alıyormuş. Hesaplı bir yönetime eğilimli olan şef beni iki kişinin işini ayda otuz dolara yapmaya kandırıvermişti. Oysa ben elektrikçi olmak üzere işe başladığımı düşünüyordum. Gerçekte, şirketin masraflarından ayda elli dolar tasarruf ediyordu.

Ama ben iki kişinin yerini aldığımı bilmiyordum. Kimse bana söylememişti. Aksine, şef herkesi bana bunu anlatmamaları için uyarmıştı. O ilk gün ne bü-

yük bir hevesle sarılmıştım işe. Büyük bir süratle çalışıyor, demir el arabasını kömürle dolduruyor, tartıya koşturuyor, yükü tartıyor, sonra arabayı kazan dairesine sürüyor, ocakların önüne boşaltıyordum.

İş ha! Yerlerini aldığım iki adamdan daha çok iş yapıyordum. Onlar sadece kömürü getirip ocağın önüne boşaltırlarmış. Ben gündüz kömürünü onlar gibi getirip ocakların önüne döküyordum, ama bir de akşam vardiyası için hazırladığım kömürleri duvarın dibine yığıyordum. Kazan dairesi çok küçüktü. Sadece gece vardiyasında çalışan bir kömür taşıyıcısı için planlanmıştı. Bu yüzden ben gece vardiyası için hazırladığım kömürleri üst üste yığıyor, devrilememesi için sağlam tahta payandalarla tutturuyordum. Yığın yükseldikçe kömürü ikinci kez taşımak zorunda kalıyor, üstüne kürekle kömür atıyordum.

Terden sırılsıklam oldum, ama yorgunluktan bittiğimi hissetmeme karşın bir an bile durmadım. Sabah saat on olduğunda bütün enerjimi harcamıştım, kendimi aç hissettim ve sefer tasımdan iki koca dilim tereyağlı ekmek alıp yedim. Kömür tozundan kapkara olmuş, bacaklarım titreye titreye ayakta mideye indiriyordum yemeğimi. Saat on bir olduğunda, bu şekilde bütün öğle yemeğimi yemiştim. Ama ne çıkardı bundan? Bunun benim öğle paydosunda da çalışmamı mümkün kılacağının farkına vardım. Bütün bir öğleden sonra çalıştım. Hava kararda, ben de elektrik ışığının altında çalıştım. Gündüz ateşçisi gitti, gece ateşçisi geldi. Ben hâlâ çalışıyordum.

Saat sekiz buçukta, açlıktan bitkin bir halde, sendeleye sendeleye gittim yıkandım, üstümü değiş-

tirdim, tükenmiş bedenimi tramvaya kadar sürükledim. Çalıştığım yer oturduğumuz yere üç millik mesafedeydi. Tramvayda bedava gitmem için paso vermişlerdi. Oturacak ücretli yolcu olmaması koşuluyla oturma hakkım da vardı. Dışarıdaki koltukların bir köşesine gömüldüğümde oturacak bir yolcunun gelmesin diye dua ettim. Ama tramvay ağzına kadar doldu ve yarı yolda bir kadın tramvaya bindi, ona oturacak bir yer kalmamıştı. Ayağa kalkmaya çalıştım, ama şaşkınlıkla kalkamadığımı gördüm. Üstüme doğru esen serin rüzgâr yorgunluktan tükenmiş bedenimi koltuğa yapıştırmıştı sanki. Yolun geri kalan kısmında eklem yerlerimi ve kaslarımı ağır ağır hareket ettirerek tramvayın kapısına kadar yaklaşabildim. Tramvay bizim evin köşesinde durduğu zaman inmek için adımımı attığımda az daha tepetaklak yere düşüyordum.

Eve kadar sağa sola çarpa çarpa iki blok yürüdüm ve mutfağa yığılıverdim. Annem yemeği hazırlarken ben ekmekle tereyağına saldırmıştım; ama iştahım yatışmadan, ocakta biftek kızarmadan olduğum yerde uyumuşum. Annem eti yemem için beni boşu boşuna uyandırmaya çalıştı. Bunda başarısız olunca, babamın yardımıyla beni odama kadar götürmeyi becerdi, yatağa serilip ölü gibi uyumuşum. Giysilerimi çıkarıp, üstümü de örtmüşler. Sabahleyin uyandırılmak çok acı geldi. Berbat bir haldeydim, en kötüsü de bileklerim şişmişti. Ama akşam yemediğin yemeğin acısını çıkararak müthiş bir kahvaltı ettim. Tramvayı yakalamak için koşarken elimde bir gün öncesinin iki misli öğle yemeği taşıyordum.

İş ha! On sekizine daha yeni basmış bir delikanlı iki yetişkin kömür işçisinin yaptığı işi tek başına yapmaya kalkışsın. İş ha! Daha öğle olmadan devasa öğle yemeğimi son kırıntısına kadar mideye indirmiştim. Ama yükselmeye kararlı dayanıklı bir gencin neler yapabileceğini onlara göstermeye kararlıydım. İşin kötü yanı bileklerim şişiyor ve çalışmamı engelliyordu. Burkulmuş bir ayak bileğine basarak yürümenin ne kadar acı verici olduğunu bilmeyen çok az insan vardır. Bir de kömürü küreklemenin, iki burkulmuş bilekle yüklü bir el arabasını itmenin vereceği acıyı düşünün!

İş ha! Bir defadan daha fazla kimsenin beni göremeyeceği zamanlar kömürlerin üstüne oturup öfke, küçük düşme, yorgunluk ve umutsuzlukla hıçkıra hıçkıra ağladım. İşteki ikinci günüm en zor günümdü. O günün sonuna kadar dayanmamı ve on üç saat sonunda gece vardiyası için kömür hazırlamamı gündüz ateşçisi sağladı. Her iki bileğimi de geniş deri bantlarla sardı. Öyle sıkı sarmıştı ki bir parça esnek alçı gibiydiler. O zamana kadar bileklerime yüklenen basıncı ve ağırlığı alıyorlardı. O kadar sıkıydılar ki burkulan yerlerin iltihaplanmasını önlüyorlardı.

Bu şekilde bir elektrikçi olmayı öğrenmeye devam ettim. Her akşam topallaya topallaya eve dönüyor, yemeğimi yiyemeden uyuyakalıyor, yatağıma taşınıyor ve üstüm başım çıkarılıyordu. Her sabah da sefer tasımda bir gün öncesinden daha fazla yemekle, evden çıkıp topallaya topallaya işe gidiyordum.

Artık kütüphaneden kitap da okuyamaz olmuştum. Kızlarla buluşamıyordum. Tam bir iş hayvanıy-

dım. Çalışıyor, yiyor ve uyuyordum; bu sırada zihnim hep uykudaydı zaten. Bütün bunlar bir kâbustu. Her gün, pazarları da dahil olmak üzere çalışıyordum ve ayın sonundaki tek tatil günümü hevesle bekliyordum. O gün akşama kadar yatıp uyumaya ve dinlenmeye kararlıydım.

Bu tecrübenin en garip yanı hiç içki içmemem, hatta içki içmeyi bile düşünmememdi. Yine de ağır yük altındaki insanların her zaman içtiklerini biliyordum. Onların içtiklerini görmüş, geçmişte aynı şeyi sık sık ben de yapmıştım. Ama alkolik olmaktan öylesine uzaktım ki içkinin bana iyi gelebileceğini hiç düşünmemiştim. Bu örneği alkole karşı eğilimden yaradılış gereği nasıl tamamen yoksun olduğumu göstermek için veriyorum. John Barleycorn'la ilişkim çok daha sonra, uzun yıllar sonunda bende alkol isteğini uyandırabilmiştir.

Gündüz ateşçisinin sık sık bana garip gözlerle baktığını sık sık fark ediyordum. Sonunda, bir gün bana açıldı. Önce anlatacaklarını kimseye söylememem için yemin ettirdi bana. Şef bunu bana söylemesin diye onu uyarmıştı ve bana anlatarak işini tehlikeye sokuyordu. Bana gündüz kömürcüsüyle gece kömürcüsünün ayrı ayrı insanlar olduğunu ve ne kadar ücret aldıklarını anlattı. Onların seksen dolara yaptığı işi ben ayda otuz dolara yapıyordum. Bunu bana daha önce anlatabilirdi, ama benim pes edip işi bırakacağımdan emin olduğundan daha önce anlatmamıştı. Böyle çalışarak bir hiç uğruna kendimi öldürüyordum. Üstelik hem işin ücretini düşürüyor, hem de iki kişinin çalışmasına engel oluyordum.

Amerikalı bir çocuk, gururlu bir Amerikalı çocuk olduğum için, işten hemen çıkmadım. Böyle davranarak aptallık ettiğimi biliyorum, ama bu işte pes etmeden yeterince uzun bir süre çalışabileceğimi şefe kanıtlamaya kararlıydım. Ancak ondan sonra bırakacaktım işi, o da ne kadar değerli bir genci kaybettiğini anlayacaktı.

Gerçekten de bağlılıkla ve aptalca yaptım bu işi. Gece kömürünü taşımayı saat altıda bitirdiğim güne kadar çalışmaya devam ettim. Sonra da iki kişinin işini tek başıma bir çırak parasına yaptığım elektrikçiliği öğrenme işini bırakıp eve gittim ve yirmi dört saat uyudum.

Neyse ki kendime zarar verecek kadar uzun bir süre kalmamıştım bu işte. Ama bir yıl kadar bileklik takmak zorunda kaldım. Kendimi kaptırdığım bu çalışma deliliğinin bir etkisi de beni çalışmaktan iğrendirmesi oldu. Artık çalışmayacaktım. Çalışma düşüncesi bile tiksindiriciydi. Artık bir yere yerleşmeyi ya da bir baltaya sap olmayı umursamıyordum. Meslek sahibi olmanın cehenneme kadar yolu vardı. Bundan önce yaptığım gibi dünyada eğlenerek gezip tozmak çok daha iyiydi. Böylece yeniden macera yoluna düştüm. Demiryolunu izleyerek Doğu'ya doğru serserice yürümeye başladım.

XXI

Ama şu işe bakın! Macera yoluna çıkar çıkmaz yeniden John Barleycorn'la karşılaştım. Yabancılar dünyasında dolaşıyordum, ancak içki içmekle insan dost buluyor, önünde macera yolu açılıyordu. Bu, sarhoş kasabalılarla dolu bir pub ya da cebinde şişesi, kafayı çekmiş çakırkeyif bir demiryolu işçisi olabilirdi. Ya kuytu bir köşede ya da bir mahzende "ceset"ler olabilirdi. Evet, 1894'te Iowa'da olduğu gibi içki yasağı konulmuş bir eyalet de olabilirdi. Des Moines anacaddesinde bir aşağı bir yukarı taban tepmiş ve çeşitli kereler yabancılar tarafından içki içmeye çağrılmıştım. Berber dükkânlarında, tesisatçılarda ve mobilya mağazalarında içki içtiğimi hatırlıyorum.

Her yerde John Barleycorn vardı. O cennet gibi bereketli günlerde bir dilenci bile sık sık sarhoş olabilirdi. Bir keresinde nasıl Buffalo hapishanesinin içinde birkaç kişiyle birlikte sarhoş olduğumuzu ve serbest bırakıldıktan sonra Buffalo sokaklarında dilencilik

yaparak topladığım birkaç kuruşla nasıl yeniden kafayı çektiğimi hatırlıyordum.

Alkol için pek bir arzu duymasam da içenlerle birlikte olduğum zaman ben de onlarla birlikte içiyordum. En canlı ve en esaslı kimselerle yolculuk yapmak ya da bunlarla boş boş gezmek isterdim, çoğunlukla içenler de bu canlı ve esaslı adamlardı. Bunlar daha dost canlısı, daha macera düşkünü, daha kişilikli insanlardı. Belki de onları daha çok yaradılışları onları sıkıcı ve sıradan şeylerden uzaklaştırıp John Barleycorn'un yalancı ve hayalci güvenliğinde bir mutluluk aramaya yöneltiyordu. Her neyse, en çok sevdiğim insanlar, birlikte olmayı en çok arzuladıklarım her zaman John Barleycorn'un yanında bulunurlardı.

Birleşik Devletler'i serserilik yaparak karış karış gezerken yeni bir bakış açısı elde etmiştim. Bir serseri olarak, toplumun sahne arkasındaydım, daha doğrusu bodrumundaydım. Mekanizmanın nasıl işlediğini görebiliyordum. Toplumsal makinenin çarklarının nasıl işlediğini çok iyi gördüm. El emeğinin onurunun öğretmenler, vaizler ve politikacıların bana anlattıklarından bambaşka bir şey olduğunu öğrendim. Mesleği olmayan insanlar çaresiz sığırlar gibiydiler. Eğer bir insan bir meslek öğrenirse, mesleğinde çalışmak için bir sendikaya bağlı olmak zorundaydı. Sendikası da işverenlerin sendikalarına karşı koyarak ücretleri yükseltmeye ya da çalışma saatlerini düşürmeye çalışırdı. İşverenlerin sendikaları da keza bunun tersine çaba gösterirdi. Bu işte herhangi bir onurlu yan göremiyordum. Ve bir işçi yaşlandığında ya da bir kazaya

uğradığında, hurda bir makine gibi döküntü yığınına fırlatılıyordu. Yaşamlarının sonunu hiç de onurlu sayılmayacak bir biçimde getiren, buna benzer pek çok insan görmüştüm.

Bu yüzden yeni bakış açıma göre el emeği onursuz bir şeydi, üstelik para da etmiyordu. Ne mesleğim olacaktı, ne de şef kızından bir karım. Kararımı vermiştim. Suç da işlemeyecektim, buna da karar vermiştim. Suç işlemek de işçi olmak kadar feci bir şeydi. Kas gücü değil, beyin para ediyordu. Artık kaslarımı kas gücü pazarında satılığa çıkarmamaya karar verdim. Bundan sonra sadece ve sadece beynimi satacaktım.

Beynimi geliştirmeye kesin karar vererek California'ya döndüm. Bu okul eğitimi almak anlamına geliyordu. Uzun yıllar önce ilkokulu bitirmiş olduğum için, bu kez Oakland Ortaokuluna girdim. Masraflarımı karşılamak uğruna kapıcılık yapıyordum. Kız kardeşim de bana yardım ediyordu. Boş bir yarım günüm olunca, şunun bunun bahçesindeki çimenleri biçiyor, halılarını dövüyordum. İşte kaçmak için çalışıyordum ve bu işteki çirkin ikilemin farkına varıyordum.

Kız erkek aşkı geride kalmıştı artık; bununla birlikte Haydee, Louis Shattuck ve akşam gezintileri de geride kalmıştı. Zamanım yoktu. Henry Clay Tartışma Kulübüne girdim. Bazı üyelerin evlerine çağrılıyordum, buralarda etekleri yerleri süpüren güzel kızlarla tanışıyordum. Şiir, sanat ve gramer tartıştığımız küçük ev kulüplerine giderek vakit öldürüyordum. Politik ekonomi, felsefe ve politika araştırdığımız ve konuştuğumuz bölgenin sosyalist derneğine katıldım.

Halk kütüphanesinde geçerli olan yarım düzine kadar üyelik kartım vardı ve çok sayıda kitap okuyordum.

Bir buçuk yıl boyunca ne bir yudum içki içtim, ne de içmeyi düşündüm. Zamanım yoktu. Üstelik buna eğilimim de yoktu. Kapıcılığım, çalışmalarım ve satranç gibi masum eğlencelerim dışında ayıracak tek bir boş dakikam bile olmuyordu. Yeni bir dünya keşfediyordum. Bu keşfe öyle bir tutkuyla sarılmıştım ki John Barleycorn'un eski dünyası beni hiçbir şekilde tahrik edemiyordu.

Az daha unutuyordum, bir kere puba gitmiştim. Son Şans'ta Johnny Heinhold'u görüp borç para istemeye gitmiştim. İşte size John Barleycorn'un bambaşka bir yüzü! Pubcılar iyi insanlardır. Ortalama olarak işadamlarıyla kıyaslanamayacak ölçüde çok daha fazla cömertlik yaparlar. Umutsuz bir durumda kalıp, gidecek hiç kimsem yokken on dolara ihtiyacım olduğunda Johnny Heinhold'a gittim. Pubına gidip barında bir sent bile harcamayalı yıllar geçmişti. On dolar borç almaya gittiğimde de bir şey içmedim. Ve Johnny Heinhold kefil ya da faiz istemeden on doları çıkarıp verdi bana.

Eğitim almak için mücadele ettiğim o günlerde borç almak üzere pek çok kere Johnny Heinhold'a gittim. Üniversiteye girdiğim zaman, ondan kırk dolar borç almıştım, kefil göstermeden, faiz vermeden, hatta bir kadeh içki bile içmeden. Öte yandan – kural ve geleneğin esas noktası da budur zaten – aradan yıllar geçipte zengin olduktan sonra, çeşitli borçların birikmiş faizlerini ödemek adına çok kereler yolumu değiştirip Johnny Heinhold'un pubına gitmişimdir.

Johnny Heinhold benden bunu yapmamı istediği ya da beklediğinden değil. Bunu yaptım, çünkü daha önce söylediğim gibi, John Barleycorn'la ilgili birçok şeyin yanı sıra öğrendiğim bir kurala boyun eğişti bu. Başı sıkıntıya girdiğinde, başvuracak başka kimsesi olmadığında, insafsız bir tefecinin kabul edeceği bir rehini olmadığında, insan tanıdığı bir pubcıya gidebilir. Minnettarlık doğuştan insanın doğasında vardır. Bu şekilde yardım edilen bir insanın eline yeniden para geçtiğinde, bunun bir kısmını kendisine yardım eden pubcının barında harcayacağına emin olun.

Yazarlık kariyerimin ilk günlerini hatırlıyorum. Dergilerden kazandığım ufak tefek paralar düzensiz olarak gelirdi. Aynı zamanda sırtımda gittikçe büyüyen bir ailenin yükü vardı: Karım, çocuklarım, annem, yeğenim. Sütannem Mammy Jennie ile ihtiyar kocası da zor günler geçiriyorlardı. Borç para alabileceğim iki yer vardı: bir berber ve bir pub. Berber benden peşin olarak ayda yüzde beş faiz alırdı. Yani demek istiyorum ki yüz dolar borç aldığımda bana doksan beş dolar verirdi. Kalan beş doları ilk ayın faizi olarak alıkoyardı. İkinci ayın başında ona beş dolar daha verirdim, editörlerden para alıp borcu kapatıncaya kadar bu her ay böyle devam ederdi.

Başım sıkıntıya girdiği zaman gittiğim öteki yer pubdı. Buranın sahibini iki yıldır şöyle böyle tanıyordum. Pubında bir kuruş bile harcamamıştım, borç para aldığımda bile hiç para harcamadım. Buna rağmen ondan ne zaman para istediysem, beni geri çevirmedi. Ne yazık ki ben zengin olunca o başka bir şehre taşındı. Bugün bile gitmiş olmasına üzülürüm. Benim

öğrendiğim kural buydu. Onun nerede olduğunu bilsem, bugün bile yapacağım ilk iş, bir fırsatını bulup eski günlerin hatırına pubında birkaç dolar harcamak olacaktır.

Bunları pubcıları yüceltmek için anlatmıyorum. John Barleycorn'un gücünü yüceltmek ve insanın eninde sonunda onsuz yapamayacağını anlayıncaya kadar onunla ilişkisini sürdürmek zorunda kaldığını göstermek için anlattım.

Ama yine hikâyeme dönelim. Macera yolundan uzakta, kulaklarıma kadar kitaplarıma gömülmüş, her dakikam dolu, John Barleycorn'un varlığından habersiz olarak yaşıyordum. Çevremde hiç kimse içki içmiyordu. Eğer biri içmiş olsa ve bana da ikram etse, kuşkusuz içerdim. Ama ben boş zamanlarımı satranç oynayarak geçiriyor, benim gibi öğrenci olan güzel kızlarla dolaşıyor, tefecinin elinden kurtarabildiğim şanslı zamanlarımda bisiklete biniyordum.

Bütün bu süre boyunca üzerinde ısrarla durduğum nokta şu: İçimde içki içmek için en küçük bir istek bile yoktu; hem de John Barleycorn'a o kadar uzun ve ağır bir çıraklık yaptığım halde. Hayatın öte yanından geri dönerek bu kız ve erkek öğrencilerin basitliklerinde bir mutluluk yakalamıştım. Ayrıca zihnin ülkesine girmiş, entelektüel olarak sarhoş olmuştum.

XXII

Ortaokulu bitirmek için üç yıl gerekiyordu. Oysa ben sabırsızlanmaya başlamıştım. Bir yandan da, okula gitmem mali olarak imkânsız hale geliyordu. Böyle giderse işin sonunu getiremeyecektim. Oysa ben devlet üniversitesine gitmeyi çok istiyordum. Ortaokulda bir yıl okuduktan sonra kestirme bir yola sapmaya karar verdim. Borç para bulup üniversiteye öğrenci yetiştiren bir akademinin üst sınıfına devam etmeye başladım. Böylece dört ayın sonunda doğrudan üniversiteye girmek üzere mezun olacak ve iki yıl kazanacaktım.

Nasıl sıkı çalıştığımı bilseniz aklınız durur! İki yıllık çalışmayı bir yılın üçte birinde bitirmek zorundaydım. Tam beş hafta, kulaklarımdan ikinci dereceden matematik denklemleri ve kimya formülleri fışkırana kadar kafamı kaldırmadan çalıştım. Bir gün akademinin müdürü beni bir kenara çekti. Çok üzgündü, ama okul taksitimi geri verip okuldan ayrılmamı istemek

zorundaydı. Söz konusu olan yeteneksizliğim değildi. Derslerimde iyi gidiyordum, üniversiteye gitmek için mezun olduğumda orada da başarılı olmaya devam edeceğimden emindi. Tüm sorun hakkımda çok dedikodu yapılıyor olmasıydı. Ne demekti bu! Dört ayda iki yıllık çalışmayı tamamlamıştım! Sonunda bir rezalet çıkacaktı. Üstüne üstlük üniversiteler de resmen tanınmış hazırlık okullarına karşı daha sert davranmaya başlamıştı. O böyle bir rezaletin kendi okulunun başına gelmesine dayanamazdı, bu yüzden hiç sorun çıkarmadan okuldan ayrılmam gerekiyordu.

Ayrıldım. Borç aldığım parayı geri verip dişlerimi gıcırdatarak kendi başıma deliler gibi çalışmaya başladım. Üniversiteye giriş sınavlarına daha üç ay vardı. Laboratuvarsız, öğretmensiz, yatak odamda oturarak, iki yıllık dersi üç aya sığdırdım.

Günde on dokuz saat çalışıyordum. Üç ay, sadece bazen ara vererek, bu tempoda çalışmayı sürdürdüm. Bedenim yorulmaya başlamıştı, zihnim yorulmaya başlamıştı, ama ben inat ettim. Gözlerim yorgunluktan seğirmeye başladı, ama neyse ki bozulmadı. Ne var ki sonlara doğru biraz oynatmaya başlamıştım. O sırada, bir daireyi dörtgen yapmanın formülünü keşfettiğime emindim; ama bu formülü açıklamayı sınav sonrasına ertelemeye karar verdim. O zaman gösterecektim ben onlara.

Sınav günleri geldi çattı sonunda. Bu süre içinde, her anımı çalışmaya ve konuları yeniden gözden geçirmeye adayarak, uyumak için gözlerimi nadiren yumdum. Son sınav kâğıdını da verdiğimde tam bir zihin yorgunluğu yaşıyordum. Tek bir kitap bile gör-

mek istemiyordum. Ne düşünmek istiyordum, ne de düşünen herhangi birini görmek.

Bu durumdan kurtulmanın tek reçetesi vardı, ben de bunu uyguladım: Macera yoluna çıkmak. Sınav sonuçlarını öğrenmeyi beklemedim. Ödünç aldığım yelkenliye birkaç battaniye, biraz da soğuk yiyecek istif ettim ve yelken açtım. Oakland Halicinin dışında bir sabah akıntısına yakalandım, körfezin yukarısında sert esen rüzgârı da arkama alıp suların üstünde uçmaya başladım. San Pablo Körfezi, Carquinez Boğazı sisler içindeydi.

Benicia göründü önümde. Turner's Shipyard koyunun açıklarından geçtim, Solana rıhtımının çevresinden dolandım, eski günlerimde yaşadığım ve çok içtiğim balıkçı teknelerinin bulunduğu yerlerin önünden geçiyordum.

Tam o sırada bir hâl çöktü üstüme. Öyle ki bunun önemini aradan yıllar geçene kadar anlayamamıştım. Benicia'da durmak gibi bir niyetim yoktu. Akıntı lehimeydi, rüzgâr iyiydi ve uluyordu; tam bir denizci havasıydı. Önümde Bull Head ve Army Points görünüyor, sisler içinde olduğunu bildiğim Suisun Körfezinin girişini işaret ediyorlardı. Ama rıhtımda yatan o balıkçı teknelerini görünce, o anda, bir an bile düşünmeden, dümeni kırıp, yelkeni gevşettim ve kıyıya yöneldim. O anda, beyin zafiyetimin ortasında, ne istediğimi biliyordum. İçmek istiyordum. Sarhoş olmak istiyordum.

Bu çağrı hükmediciydi. Bunda bir belirsizlik yoktu. Benim yıpranmış, parça parça olmuş beynim dünya üzerinde kendisini yorgunluktan kurtaracak tek şeyi istiyordu. İşin özü de burada zaten. Hayatımda

ilk kez bilerek, isteyerek sarhoş olmayı özlüyordum. John Barleycorn'un gücünün yeni, tamamen farklı bir tezahürüydü bu. Alkole karşı bedensel bir istek değildi. Zihinsel bir arzuydu. Aşırı çalışmış ve bitkin düşmüş zihnim unutmak istiyordu.

İşte bu noktada durum çok kesin olarak ortaya çıkar. Müthiş beyin zafiyetimi bir yana bırakalım, geçmişte içki içmemiş olsaydım, sarhoş olma düşüncesi o anda hiç aklıma gelmeyecekti. Alkole karşı fiziksel tahammülsüzlükle başlayıp yıllar boyunca dostluk hatırına ve macera yolunda her yerde alkol olduğu için içmiştim. Şimdi ise beynimin sadece içki içmek için değil, ama sarhoş olmak için haykırdığı bir aşamaya gelmiştim. Eğer içkiye bu kadar uzun süre maruz kalmasaydım, beynim böylesine haykırmazdı. Bull Head'i geçer, Suisun Körfezinin beyaz sisleri arasında, yelkenimi şişiren ve içime dökülen rüzgârın şarabı içinde yorgun beynimi unutur, dinlenir ve tazelenirdim.

Böylece kıyıya doğru ilerledim, yelkenliyi rıhtıma bağlayıp hızla balıkçı teknelerinin arasına girdim. Charley Le Grant boynuma sarıldı. Karısı Lizzie geniş göğsüyle bana sarıldı. Billy Murphy, Joe Lloyd ve eskilerden kalanlar çevremi sarıp kollarını bana doladılar. Charley damacanayı yakaladığı gibi demiryolunun karşısındaki Jorgensen'in pubına koşturdu. bunun anlamı biraydı, oysa ben viski istiyordum, bir şişe de viski alması için seslendim arkasından.

O şişe o gün pek çok kez demiryolunun karşısına gidip geldi. Eski özgür ve rahat günlere ait başka eski dostlar da takıldılar. Balıkçılar, Rumlar, Ruslar

ve Fransızlar, hepsi oradaydılar. Hepsi sırayla ikram ediyorlar, sonra yeniden ikram ediyorlardı. Gelip gidiyorlardı, ama ben oturuyor ve hepsiyle birlikte içiyordum. Çok hızlı içtim. Çok içtim. İçkiyi boğazımdan aşağı dikiyor ve beyinimin içindeki kurtçuklar şahlandıkça keyfim yerine geliyordu.

Bir ara Nelson'ın benden önceki ortağı Clam geldi. Her zamanki gibi yakışıklı, ama her zamankinden daha pervasızdı. Yarı yarıya delirmişti. Viski yakıp bitiriyordu onu. Az önce Gazelle teknesindeki ortağıyla kavga etmişti. Bıçaklar çekilmiş, yumruklar konuşmuştu ve bu anının ateşini daha fazla viski içerek körüklemek istiyordu. İçerken Nelson'ı ve son uykusuna tam da bu Benicia kasabasında yattığını hatırladık. Onun anısına ağladık, onun yalnızca iyi yanlarını andık ve şişeleri tekrar tekrar doldurulması için gönderip içtik.

Kalmamı istiyorlardı, ama kapının aralığından denizdeki sert rüzgârı görebiliyordum. Kulaklarım rüzgârın uğultusuyla doluydu. Tam üç ay günde on dokuz saat kitaplara gömüldüğümü unuttuğumda, Charley Le Grant eşyalarımı büyük bir Columbia Nehri som balığı teknesine taşıdı. Biraz mangal kömürü, bir balıkçı mangalı, bir kahve kavanozu, kızartma tavası, kahve, et ve daha o gün denizden tutulmuş taptaze bir levrek...

Sallanan rıhtımdan somon balığı teknesine binmeme yardım ettiler. Yelkenli hareket edene kadar sereni ve açavele gönderli yelkeni açtılar. İçlerinden bazıları açavele gönderli yelkeni açmaktan çekindiler, ama ben ısrar ettim, Charley'in benden kuşkusu yoktu.

Beni eskiden beri tanıyordu, gözümün gördüğü sürece yelken kullanabileceğimi biliyordu. Pruva halatımı çözdüler. Dümen yekesini yerine taktım, bulanık gözlerle gözden geçirdim, tekneyi çevirdim ve elimi sallayarak veda ettim.

Akıntı yön değiştirmişti, şiddetli rüzgârın önüne kattığı sular çekilmiş, deniz sertleşmişti. Suisun Körfezi öfkeden ve deniz köpüğünden bembeyaz kesilmişti. Ama bir somon balığı teknesi yüzebilirdi, ben de tekneyi nasıl yüzdüreceğimi biliyordum. Böylece olanca hızımla daldım dalgaların arasına, bir yandan da tüm kitaplara ve okullara bağıra çağıra hakaret ediyordum. Teknenin üstünden aşan dalgalar teknenin içini bir karış suyla doldurmuştu. Ayaklarımın çevresinde sıçrayan suya bakarak kahkahalarla gülüyor, suyu ve rüzgârı küçük gördüğümü haykırıyordum. Kendimi hayatın efendisi olarak selamlıyor, bu gemi azıya almış doğa güçlerinin üstünde uçuyordum. John Barleycorn da benimle birlikteydi. Matematik ve felsefe üzerine söylevler arasında konserve fabrikasından korsan olmak için istiridye teknelerine geldiğim eski günlerde öğrendiğim bütün şarkıları söylüyordum: "Kara Lulu", "Uçan Bulut", "Kızıma İyi Davran", "Boston Hırsızı", "Gelin Avare Dolaşan, Kumar Oynayan Adamlar", "Küçük Bir Kuş Olsaydım", "Shenandoah" ve "Ranzo, Çocuklar, Ranzo."

Saatler sonra, gün batımının alevleri arasında, Sacramento ve San Joaquin'in çamurlu akıntılarının birleştiği yerde, Black Diamond'ı geçen dümdüz suyu sıyırıp San Joaquin'e ve Antioch'a geçtim. O sırada

biraz ayılmıştım ve müthiş acıkmıştım. Tekneyi armasını tanıdık olan büyük bir patates teknesinin yanına çektim. Güvertede eski dostlar vardı, levreğimi zeytinyağında kızarttılar. Onlarda etli balıkçı güveci, yağsız, gevrek İtalyan ekmeği vardı. Hepsini kocaman kulplu bardaklarla içtiğimiz kırmızı şarapla mideye indirdik.

Somon balığı teknem su almıştı, teknenin sıcak kamarasında bana kuru battaniyelerle kuru bir döşek verdiler. Uzandığımız yerde hem sigaralarımızı tüttürüyor, hem de eski günlerimizi anıyorduk. Tepemizde rüzgâr olanca şiddetiyle teknenin donanımı arasında uğulduyor, gergin yeken ipleri teknenin direğine küt küt vuruyordu.

XXIII

Somon balığı teknesindeki seferim bir hafta sürdü ve üniversiteye girmek için hazır olarak geri döndüm. Seferde olduğum bir hafta boyunca yine içmedim. Bunu becermek için eski dostlarla karşılaşmaktan kaçınmıştım, çünkü macera yolu John Barleycorn tarafından kuşatılmıştı. Canım o ilk gün içmek istemişti, o günü takip eden günlerde içmek istemiyordum. Yorgun beynim eski gücünü kazanmıştı. Bu konuda ahlaki tereddütlerim yoktu. Benicia'daki o ilk günün sefahatinden ne utanç ne de üzüntü duyuyordum. Bunu bir daha düşünmedim ve büyük bir sevinçle kitaplarıma ve çalışmalarıma döndüm.

O günü yeniden gözümün önüne getirip önemini anlamam için aradan uzun yıllar geçmesi gerekti. O zamanlar ve ondan sonra çok uzun bir süre bu olaya sadece bir eğlence olarak bakmıştım. Ama daha sonra, beyin zafiyeti ve zihinsel yorgunluk batağına saplanınca, alkolde bulunan uyuşturucu niteliğini hatırlayacak ve tutkuyla bunu isteyecektim.

Bu arada, kötü yola saptığım Benicia olayı dışında, içkiden uzak durmaya devam ettim, çünkü öncelikle içki içmek istemiyordum. İkincisi, içki içmiyordum, çünkü yeni yolum içkinin içilmediği kitapların ve öğrencilerin arasına çıkıyordu. Eğer macera yolunda olsaydım, hiç kuşkusuz içiyor olurdum. John Barleycorn'un dolaşmayı en sevdiği yerlerden biri olan macera yolunun kötü yanı da bu işte.

Üniversitede ilk yılımın yarısını tamamladım ve Ocak 1897'de ikinci dönemin derslerini aldım. Ama parasızlığın baskısı, artı üniversitenin ona ayırdığım zaman içinde bana istediğim şeyleri vermediğine inancım beni üniversiteden ayrılmaya zorladı. Büyük bir hayal kırıklığına uğramış değildim. İki yıl çalışmış, daha da önemlisi bu iki yıl içinde şaşılacak ölçüde çok okumuştum. Gramerim de düzelmişti.

Hemen bir mesleğe atılmaya karar verdim. Dört tercihim vardı: ilki müzik, ikincisi şiir, üçüncüsü felsefi, ekonomik ve politik denemeler yazmak, dördüncüsü de roman yazarı olmak. İmkânsız olduğunu düşünerek müziği kararlı bir şekilde kenara attım, sonra yatak odama kapanıp eşzamanlı olarak ikinci, üçüncü ve dördüncü tercihlerimle uğraştım. Tanrım, nasıl da yazıyordum ama! Benim gibi yaratıcı bir hummaya tutulup da ölümden kurtulmuş insan yoktur. Çalışma biçimim beynimi sulandırıp beni tımarhaneye göndermeye yeterliydi. Yazıyordum, her şeyi yazıyordum; ağır makaleler, bilimsel yazılar, sosyolojik kısa hikâyeler, mizahi şiirler, sekizlik kıtalar ve sonelerden kafiyesiz trajedilere ve Spencer tarzı çok uzun destanlara kadar her şey. Bir keresinde günde on beş saat çalışıp

günlerce melodi yazdığımı hatırlarım. Zaman zaman yemek yemeyi unutuyor, ihtiraslı çalışmama ara verip de yemek istemiyordum.

Bir de yazdıklarımı daktiloya çekme sorunu vardı. Kayınbiraderimin gündüzleri kullandığı bir yazı makinesi vardı. Bu makine mükemmel bir şeydi. Onunla nasıl boğuştuğumu hatırlayınca şimdi bile ağlayabilirim. Daktilo çağının ilk modellerinden biri olmalıydı. Sadece büyük harflerle yazıyordu. Bilinen fizik kurallarının hiçbirine uymuyordu. Benzeri şeylerin benzeri şekilde çalışıp sonuçta ortaya benzeri şeyler çıkardığına dair en eski aksiyomu bile yıkıyordu. O makinenin iki kere üst üste aynı şeyi aynı şekilde yapmadığına yemin edebilirim. Farklı hareketlerin benzer sonuçlar doğurduğunu defalarca kanıtlamıştı bana.

Onun başında sırtım nasıl da ağrırdı! Bu makineyle yazmaya başlamadan önce, sırtım hiç de hafif olmayan işlerin kendisine yüklediği her zorlu yükün altına rahatça girerdi. Fakat o yazı makinesi bana sırt yerine boş bir boruya sahip olduğumu kanıtladı. Ayrıca beni omuzlarımdan da kuşkulandırdı. Makineyle her boğuşmamın ardından omuzlarım romatizmadan ağrıyordu. Makinenin tuşlarına öyle sert basmak gerekiyordu ki evin dışında duran bir insan uzaklarda gök gürlediğini ya da evin içinde birisinin mobilyaları parçaladığını sanırdı. O sert vuruşlar yüzünden parmaklarım dirseklerime kadar gerilmiş, parmak uçlarım su toplamıştı. Makine benim makinem olsaydı, parmaklarımın yerine bir marangoz çekici kullanırdım.

İşin en kötü yanı, bir yandan makineye hâkim olmaya çalışırken, bir yandan da yazdıklarımı daktilo-

ya çekmek zorunda oluşumdu. Bin kelimeyi yazmak için bedensel dayanıklılık ve beyin fırtınasının birleşmesi gerekiyordu. Bekleyen editörlere göndermek için her gün daktiloya çekilmesi gereken bin kelime yazıyordum.

Ah, yazmakla daktiloya çekmek arasında yorgunluktan bitkin düşüyordum. Beyin ve sinir yorgunluğu çekiyordum, bedensel olarak da yorgun düşmüştüm. Yine de aklıma hiç içki içmek gelmiyordu. Bir uyuşturucuya ihtiyaç duymayacak kadar yükseklerde yaşıyordum. O cehennemi andıran makinenin başında harcadığım saatler dışında, uyanık olduğum saatlerimi yaratıcı bir cennette geçiriyordum. Bunun yanında içmek için bir arzu duymuyordum, çünkü hâlâ birçok şeye inanıyordum. Erkek ve kadın aşkı konusunda erkeklerin ve kadınların sevgisine; babalığa; insan adaletine; sanata inanıyordum. Dünyayı kendi çevresinde döndüren tüm iyi hayallerin hepsine inanıyordum.

Ama bekleyen editörler beklemeye devam etmeyi seçiyorlardı. Yazılarım Pasifik ve Atlantik arasında gidip gelme rekorları kırıyordu. Belki de editörleri gönderdiğim yazılardan en azından birini kabul etmekten alıkoyan o yazı makinesinin tekinsizliğiydi. Bilmiyorum, yazdıklarım belki de yazı makinesi kadar tekinsizdi. Binbir güçlükle satın aldığım okul kitaplarımı çok komik bir fiyata ikinci el bir kitapçıya satmıştım. Nereden bulabilirsem oradan küçük küçük borçlar alıyor, yaşlı babamın artık tükenmiş gücünün getirdiği pek az şeyle beni beslemesine katlanıyordum.

Bu durum çok uzun sürmedi, sadece birkaç hafta sonra teslim olup bir işe girmek zorunda kaldım.

Hâlâ uyuşturucu bir içkiye ihtiyaç duymamıştım. Hayal kırıklığına da uğramamıştım. Kariyerim biraz gecikmişti, hepsi bu kadardı. Belki de biraz daha hazırlık yapmam gerekiyordu. Bilginin giysisinin sadece kenarına dokunduğumu fark edecek kadar kitaplardan yeterince çok şey öğrenmiştim. Ben yine de yükseklerde yaşıyordum. Uyanık olduğum saatleri, hatta uykuda olmam gereken saatlerin çoğunu okumakla geçiriyordum.

XXIV

Şehir dışında Belmont Akademisinde küçük, ama mükemmel bir şekilde donatılmış bir çamaşırhanede işe girdim. Başka bir çocukla birlikte çamaşırları sınıflandırıyor, beyaz gömlekleri, yakaları, kol ağızlarını ve profesörlerin karılarının süslü eşyalarını ütüleyip kolalıyorduk. Deliler gibi çalışıyorduk, özellikle yaz gelip de akademi öğrencileri beyaz pantolonlarını giyince. Bir beyaz pantolonu ütülemek müthiş zaman alır. Üstelik bunlardan çok vardı. Bitmek tükenmek bilmeyen işlerle uzun haftalar boyunca uğraşarak ter içinde kalırdık. Çoğu geceler, öğrenciler yataklarında horlarken, iş arkadaşımla ben elektrik ışığının altında iki silindirli ütü makinesinin ya da ütü masasının başında çalışır dururduk.

Gereksiz hareketleri en aza indirme sanatında ustalaşmamıza karşın çalışma saatlerimiz uzun, işimiz çok ağırdı. Yiyecek ve yatacak yerin yanında ayda otuz dolar alıyordum. Kömür taşıdığım ve konserve

fabrikasında çalıştığım günlerdekinden biraz daha fazlaydı bu. En azından yatacak yere ve yiyeceğe para vermiyordum, bunlar da patrona çok az paraya mal oluyordu (yemeklerimizi mutfakta yiyorduk) ki bu da benim hesabıma göre ayda yirmi dolar ederdi. O zamandan bu yana geçen yılların verdiği kuvvet, artmış vasıflarım ve kitaplardan öğrendiğim onca şey ücretimdeki bu yirmi dolarlık artışı sağlamıştı bana. Bu gelişme hızını göz önüne alarak, ölmeden önce ayda atmış dolar alan bir gece bekçisi ya da rüşveti falan da hesaba katılırsa ayda yüz dolar kazanan bir polis olmayı ümit edebilirdim.

Hafta boyunca işimize öyle deli gibi sarılırdık ki Cumartesi akşamı geldiğinde tam bir enkaza dönerdik. Yine eskisi gibi bir iş hayvanı olmuştum, beygirlerin çalıştığından daha çok çalışıyor, beygirlerin düşündüğünden daha fazla düşünmüyordum. Kitaplar benim için kapanmıştı. Çamaşırhaneye bir sandık dolusu kitap getirmiştim, ama bende onları okuyacak hâl kalmamıştı. Okumaya çalıştığım anda uyuyakalıyordum; eğer birkaç sayfa okuyacak kadar gözlerimi açık tutmayı başarsam bile ne okuduğumu anlayamıyordum. Hukuk, politik ekonomi, biyoloji gibi ağır şeyleri bırakıp tarih gibi daha hafif şeyleri okumayı denedim. Yine de uyuyakalıyordum. Edebiyatı denedim, yine uyuyakaldım. En sonunda, hafif romanları okurken bile uyuyunca pes ettim. O çamaşırhanede kaldığım sürece tek bir kitap okumayı bile başaramadım.

Cumartesi akşamı geldiğinde Pazar sabahına kadar o haftanın işi bitmiş olurdu. Uyumaktan başka istediğim bir şey daha vardı, o da sarhoş olmaktı. Bu

da John Barleycorn'un açık çağrısını hayatımda ikinci kez işitişimdi. Birincisi beyin zafiyetinden olmuştu. Ama şimdi aşırı derecede çalışmış bir beyin yoktu ortada. Aksine, bütün bildiğim hiç çalışmayan bir beynin uyuşukluğuydu. Asıl sorun da buydu zaten. Beynim öylesine canlanmış, öylesine dirilmiş, kitapların önüme serdiği yeni dünyaların mucizeleriyle öyle hızlanmıştı ki, şimdi hareketsizliğin ve uyuşukluğun verdiği sefaletin acısını çekiyordu.

Uzun zamandır John Barleycorn'un tanışı olan ben, onun neler vaat ettiğini çok iyi biliyordum: Hayaller, güç rüyaları, unutma vaat ederdi o. Çamaşır makinelerinin dönen pervanelerinden, iki silindirli ütü makinesinden, uğuldayan merkezkaç çamaşır mengenesinden, koladan, uçan ütümün altında buhar içinde akan sonsuz beyaz pantolon dizisinden daha başka şeyler vaat ederdi. Sorun da burada zaten. John Barleycorn zayıflığa ve yenilgiye, yorgunluğa ve tükenmişliğe seslenir. Kolay yolu seçer. Her zaman da yalan söyler. Bedene sahte bir güç, ruha sahte bir yüceliş verir; her şeyi olduklarından daha güzel gösterir.

Ama John Barleycorn'un çok dönek olduğu, her kalıba girebildiği unutulmamalıdır. Yorgunluk ve tükenmişliğe olduğu kadar, aşırı kuvvete, taşkın canlılığa, boş kalmanın can sıkıntısına da seslenir. Bir insan hangi ruh durumunda olursa olsun, onun koluna girebilir. Ağını her insanın üzerine atarak onu tuzağa düşürebilir. Eski lambaları yenileriyle, gerçekliğin iç karartıcılığını hayallerin parlaklığıyla değiştirir ve sonunda kendisiyle ilişkisi olan herkesi kandırır, aldatır.

Buna karşın sarhoş olmadım, çünkü en yakın puba bir buçuk mil uzaktaydım. Demek sarhoş olma çağrısı kulaklarımda çok kuvvetli çınlamıyordu. Çok kuvvetli olsaydı, puba varmak için o uzaklığın on katını yürürdüm. Öte yandan, eğer pub yalnızca köşede olsaydı, sarhoş olurdum. Gel gelelim durum böyle olmadığından, tatil günümde bir gölgeliğe uzanır, Pazar gazeteleriyle oyalanırdım. Ama bu gazetelerin hafif yazılarını okumak için bile çok yorgun olurdum. Mizah eki dudaklarıma silik bir gülümseme getirirdi. Sonra da uyuyakalırdım.

Çamaşırhanede çalışırken John Barleycorn'a teslim olmadığım halde, ortaya belirli bir kesin sonuç çıktı. Bu çağrıyı duymuştum, arzunun kemirmesini hissetmiştim, uyuşturucuyu özlemle istemiştim. Daha sonraki yılların daha güçlü isteklerine hazırlanıyordum.

Asıl nokta şu ki bu arzunun gelişmesi tamamen beynimde oluyordu. Bedenim alkol için haykırmıyordu. Her zaman olduğu gibi, alkol bedenim için iğrenç bir şeydi. Kömür küreklemekten bedensel olarak bitkin düştüğüm zaman bir içki içmek fikri aklıma hiç gelmemişti.

Üniversiteye giriş sınavlarından sonra beynim yorgun düştüğünde, anında sarhoş olmuştum. Çamaşırhanede de bedensel tükeniş yaşıyordum ve buradaki bedensel tükenişim kömür taşıdığım zamanki kadar çok değildi. Ama arada bir fark vardı. Kömür küreklerken zihnim henüz uyanmamıştı. O zamanla çamaşırhanede çalışmaya başladığım zaman arasında zihnim, zihnin krallığını keşfet-

mişti. Kömür küreklerken zihnim uyukluyordu. Çamaşırhanede çalışırken artık bilgi sahibi olan zihnim çarmıha gerilmişti.

Benicia'da olduğu gibi içkiye teslim olsam da, çamaşırhanede olduğu gibi ondan kaçınsam da beynimde alkol arzusunun tohumları filiz veriyordu.

XXV

Çamaşırhaneden sonra kız kardeşimin ve kocasının yardımlarıyla Klondike'a altın aramaya gittim. 1897 yılının sonbaharının başında o bölgede ilk altına hücumdu bu. Yirmi bir yaşındaydım ve fiziksel durumum mükemmeldi. Hiç unutmuyorum, Dyea Beach'ten Linderman Gölüne kadar olan yirmi sekiz millik yolun sonunda Kızılderililerle birlikte yük taşıdım ve onların çoğundan daha fazla taşıdım. Linderman'a son durak üç mil ötedeydi. Günde dört kere bu yolu gidip geldim ve her seferinde yetmiş beş kilo yük taşıdım. Yani en kötü yollarda günde yirmi dört mil yürüyor ve bunun on iki milinde yüz elli kilo yük altına giriyordum.

Evet, mesleği falan bir kenara atmış, servet arayışı peşinde yine macera yoluna düşmüştüm. Ve tabii ki macera yolunda John Barleycorn'la karşılaştım. Karşımda yine geniş omuzlu adamlar, serseriler ve maceracılar vardı. Aç kalmaya aldırdıkları yokken,

viskisiz edemiyorlardı. Yol kenarındaki kovuklara saklanan unlara dokunulmazken, kimse viskisini yanından ayrılmazdı.

İyi talihime bakın ki birlikte olduğun kişilerden üçü içki içmiyordu. Bu yüzden ben de seyrek durumlarda, başkalarıyla birlikteyken rezilce içtim. Kendi ilaç kutumda bir litrelik bir şişe viskim vardı. Bu şişenin mantarını ancak altı ay sonra, ıssız bir kampta, uyuşturucu yokken, bir doktor birini ameliyat etmek zorunda kaldığı zaman açtım. Ameliyat ancak doktorla hasta şişeyi kendi aralarında bitirdikten sonra başladı.

Bir yıl sonra California'da iskorbüt hastalığından yatarken, babamın öldüğünü, ailenin eline baktığı, eve ekmek götürecek tek kişinin ben olduğumu öğrendim. Bering Denizinden İngiliz Kolombiyası'na bir buharlı gemide kömürcülük yaparak geçtiğimi, oradan da San Francisco'ya kasara altında yolculuk ettiğimi söylersem, Klondike'tan iskorbütten başka hiçbir şey getirmediğim anlaşılacaktır.

Çok zorlu zamanlardı. İş bulmak çok zordu. Her çeşit işi yapmak zorundaydım, çünkü hâlâ vasıfsız bir işçiydim. Bir meslek edinme düşüncem falan yoktu. O fasıl çoktan kapanmıştı. Benimkinden başka iki boğaza daha yiyecek yetiştirmem, başımızı sokacak bir çatı sağlamam gerekiyordu. Ayrıca takım elbisem yazlık olduğundan kendime bir kışlık takım almam da lazımdı. Ne olursa olsun, hemen bir iş bulmak zorundaydım. Hele bir soluk alayım, geleceği sonra düşünürüm diyordum.

Zor zamanların sıkıntısını ilk duyanlar vasıfsız işçilerdir. Benim denizcilik ve çamaşırcılıktan başka

bildiğim bir iş yoktu. Üzerime yüklenen yeni sorumluluklar nedeniyle denize açılmayı göze alamadım ve çamaşırcılık yapacak bir iş de bulamadım. Herhangi bir iş bulamadım. Beş işçi bulma kurumuna adımı yazdırdım. Üç gazeteye ilan verdim. Bana iş bulabileceklerini düşündüğüm birkaç arkadaşımı aradım, ama ya ilgilenmemişler ya da bir şey bulamamışlardı.

Durum umutsuzdu. Saatimi, bisikletimi, babamın çok sevdiği ve bana bıraktığı yağmurluğu rehine verdim. Bu yağmurluk, dünyada bana miras kalan tek şeydi. On beş dolar ediyordu, ama rehinci bana iki dolar verdi. Ve, ah evet, bir gün eski günlerden kalma bir rıhtım arkadaşım gazeteye sarılı bir elbiseyle çıkageldi. Bunu nereden bulduğuna dair inandırıcı bir açıklama yapamıyordu, zaten ben de hiç üstelemedim. Elbiseyi almak istiyordum. Hayır, giymek için değil. Buna karşılık olarak ben de ona hiç işime yaramayan, üstelik rehincinin de istemeyeceği, bir sürü ıvır zıvır verdim. O bu ıvır zıvırları birkaç dolara sattı, ben de elbiseyi beş dolara rehine verdim. Bildiğim kadarıyla elbise hâlâ o dükkândadır, onu geri almak niyetinde olmamıştım hiç.

Ama bir türlü iş bulamıyordum. Oysa emek pazarında kelepir sayılırdım. Yirmi iki yaşındaydım, seksen kilo geliyordum ve her kilom çalışmak için mükemmeldi. Çiğ çiğ çiğnediğim patates tedavisiyle iskorbüt hastalığımın son izleri de geçiyordu. Stüdyo modeli olmayı denedim, ama çok sayıda güzel vücutlu erkek vardı bu işi yapan. Arkadaş arayan yaşlı hastaların ilanlarına cevap verdim. Bir ara dikiş makinesi acentesi olacak, maaş almayıp primle çalışacaktım.

Ama zor zamanlarda yoksul insanlar dikiş makinesi alamazlardı, sonuçta bundan da vazgeçmek zorunda kaldım.

Elbette, bu ufak tefek işlerin yanı sıra rıhtım işçisi olarak iş bulmaya da çalışıyordum. Ama kış yaklaşıyordu, fazla işçi ordusu şehirlere akın ediyordu. Ayrıca dünyanın çeşitli ülkelerinde ve zihnin krallığında kaygısızca sürtmüş olan ben hiçbir sendikaya da üye değildim.

Her türlü işe razıydım. Günlüğüne, yarım günlüğüne, kaç paraya olursa olsun çalışıyordum. Çimen biçiyor, bahçe çitlerini onarıyor, çalıları budayıp düzeltiyor, halı dövüyordum. Bundan başka, posta dağıtıcılığı sınavına girdim ve kazandım. Ama heyhat! Boş kadro yoktu, ben de beklemek zorundaydım. Beklerken ve yaptığım ufak tefek işler arasında, bir gazeteye, Yukon Nehri boyunca açık bir tekneyle on dokuz günde bitirdiğim bin dokuz yüz millik yolculuğun hikâyesini yazdım. Gazetecilik konusunda hiçbir şey bildiğim yoktu, yine de makalem için on dolar alacağımdan emindim.

Fakat alamadım. Yazıyı postaladığım ilk San Francisco gazetesi yazının ellerine ulaştığını bile bildirmedi, ama yazıyı bekletiyordu. Uzun süre bekletince de yazıyı kabul ettiklerinden daha çok emin oluyordum.

İşin komik yanı da burada ya. Bazıları talihli doğarlar, bazıları da talihe zorla itilirler. Ne var ki benim durumumda ben talihe sopayla itildim, sopayı kullanan da acı bir ihtiyaçtı. Uzun zaman önce bir meslek olarak yazarlığı bir kenara bırakmıştım. Bu makaleyi

yazmaktaki tek dürüst niyetim on dolar kazanmaktı. Bu da niyetimin sınırıydı. Düzenli bir iş bulana kadar bu para beni idare edecekti. O sırada postanede bir yer boşalmış olsaydı, hemen atlayacaktım üstüne.

Ama ne postanede bir yer boşaldı, ne de düzenli bir iş buldum. Günlük, ufak tefek işler arasında bulduğum zamanda "Youth's Companion" dergisine yirmi bir bin kelimelik bir yazı dizisi yazdım. Yedi gün içinde yazıp daktiloya çektim. Yazının geri gönderilmesinin nedeninin bu olduğunu düşündüm.

Yazımın gidip gelmesi epey bir zaman almıştı. Bu arada kısa hikâyeler yazmayı denedim. Bir hikâyemi "Overland Monthly" dergisine beş dolara sattım. Bir başka hikâye için "Black Cat" dergisi kırk dolar verdi. "Overland Monthly" basıldığında ödenmek üzere göndereceğim her hikâye için yedi buçuk dolar vermeyi önerdi. Bisikletimi, saatimi ve babamın yağmurluğunu rehinden kurtarıp bir daktilo kiraladım. Bana kredi açan birkaç bakkala olan borcumu da ödedim. Hesabımın dört doları aşmasına asla izin vermeyen o Portekizli bakkalı hatırlıyorum. Bir başka bakkal olan Hopkins de beş dolardan öteye asla geçmiyordu.

Tam bu sırada postaneden işe başlamam için haber geldi. İşte bu haber beni çok güç bir duruma soktu. Her ay düzenli olarak kazanabileceğim atmış beş dolar çok çekiciydi. Ne yapacağıma karar veremiyordum. Oakland posta müdürünü de asla affetmeyeceğim. Çağrıya uyarak ona gittim ve bir erkek gibi konuştum onunla. Durumu ona açıkça anlattım. Yazı yazarak hayatımı kazanacak gibi görünüyordum. Bu

iyi bir şanstı, ama kesin değildi. Mümkünse şu anda işi benden sonrakine versin, beni de bir kez daha yeni bir yer boşaldığında çağırsın...

Ama posta müdürü lafı ağzıma tıkadı: "Öyleyse bu işi istemiyorsun?"

"İstiyorum," diye karşı çıktım. "Görmüyor musunuz, beni bu seferlik atlasanız..."

"Eğer istiyorsan işe girersin," dedi soğuk bir sesle.

İyi ki, adamın kahrolasıca sertliği beni öfkelendirdi.

"Öyle olsun," dedim. "İşe girmeyeceğim."

XXVI

Böylece gemileri yaktıktan sonra, kendimi tamamen yazmaya verdim. Ne yazık ki ben hep aşırıya kaçan biri oldum. Sabahın erken saatlerinden gece yarılarına kadar bu işle uğraşıyordum artık. Yazıyor, yazdıklarımı daktiloya çekiyor, gramer çalışıyor, bütün yazı biçimlerini öğreniyor, nasıl başarılı olduklarını anlayayım diye başarılı yazarları inceliyordum. Yirmi dört saatte beş saatlik uykuyla ayakta duruyor, geri kalan on dokuz saatte sürekli çalışıyordum. Işığım sabahın ikisine üçüne kadar yanıyordu. Bu da iyi bir insan olan komşu kadını duygusal bir Sherlock Holmes dedektifliğine yöneltmişti. Beni hiç gündüz vakti görmediğinden kumarbaz olduğum sonucuna varmıştı, penceremdeki ışık da doğru yoldan sapmış oğlunun evinin yolunu bulması için annem tarafından pencereye yerleştirilmişti.

Yazarlığa yeni başlamış bir insanın en büyük sıkıntı çektiği zamanlar editörlerden hiç çek gelmediği ve

rehine verilebilecek her şeyin rehine verildiği zamandır. O kış hep yazlık takımımı giydim. Yaz çok büyük bir krizle geçti, çünkü bu dönemde memurlar tatile çıkmış ve gönderilen yazılar da tatil sona erene kadar editörlerin bürolarında beklemişti.

Asıl sıkıntım yanımda bana öğüt verecek kimsenin olmayışıydı. Yazı yazmış ya da yazmaya çalışmış tek bir kişi bile tanımıyordum. Bir gazete muhabiri bile tanıdığım yoktu. Bu da yetmezmiş gibi, yazarlıkta başarılı olmak uğruna öğretmenlerin lisede ve üniversitede bana öğrettikleri her şeyi unutmam gerektiğini fark ettim. Zamanında bu duruma çok öfkeleniyordum oysa şimdi anlayabiliyorum bunu. 1895–1896 yıllarında başarılı yazı yazmanın yollarını bilmiyorlardı. Bütün bildikleri "Snow Bound" ile "Sartor Resartus"tu. Ama 1899'un Amerikalı editörleri bunları istemiyordu. Onların istedikleri 1899'da satılacak şeylerdi. Bunun karşılığında o kadar iyi para veriyorlardı ki eğer yazabilecek olsalardı edebiyat öğretmenleri ve profesörleri hemen işlerini bırakırlardı.

Çok mücadele ettim, kasaba ve bakkala yine borç taktım, saatimi, bisikletimi, babamın yağmurluğunu rehine verdim ve çalıştım. Gerçekten de çok çalışıyor, çok az uyuyordum. Eleştirmenler yarattığım karakterlerden biri olan Martin Eden'in bu kadar hızlı bir eğitim sürecinden geçmesinden yakınıyorlardı. Martin Eden'i, üç yılda, devlet okulu eğitimi almış bir denizciden başarılı bir yazar haline getirmiştim. Eleştirmenler bunun imkânsız olduğunu söylediler. Oysa Martin Eden bendim. İki yılı lisede ve üniver-

sitede, bir yılı da yazarak geçirilen üç çalışma yılı sonunda, (bu üç yıl da çok fazla ve çok yoğun çalışmayla geçmişti), "Atlantic Monthly" gibi dergilerde hikâye yayımlıyor, ilk kitabımın (Houghton, Mifflin Co. tarafından basılmıştı) düzeltilerini yapıyor, "Cosmopolitan" ve "McClure's" dergilerine sosyolojik makaleler satıyordum. New York'tan telgrafla teklif edilen editör yardımcılığı işini reddetmiştim ve evlenmeye hazırlanıyordum.

Yukarıda anlatılanlara çok çalışmak denir. Özellikle bunun son yılı, yazar olarak mesleğimin inceliklerini öğrenirken, nasıl çalıştığımı bir ben bilirim. O yıl uykumdan feragat ederek ve beynimi son sınırına kadar zorlayarak çalışırken, hiç içmediğim gibi, içkiyi aklıma bile getirmedim. O güne kadar sanki hiç alkol olmamıştı. Zaman zaman beyin zafiyeti geçirdim, ama hiçbir zaman alkolü bunun üstesinden gelmekte bana yardımcı olacak bir şey olarak düşünmedim. Tanrım! Derdimin dermanı yalnızca editörlerin yazılarımı kabul etmeleri ve gönderdikleri çeklerdi. Sabah postasında bir editörden gelen ince bir zarf yarım düzine kokteylden daha canlandırıcıydı. Zarftan yüklü bir çek çıkmasıysa kendi içinde tam bir sarhoşluktu.

Üstelik hayatımın o döneminde kokteylin ne olduğunu bilmiyordum. Hatırlıyorum, ilk kitabım basıldığı zaman, Bohem Kulübü üyesi olan birkaç Alaskalı beni bir gece San Francisco'da bir kulübe davet etmişlerdi. Harika deri koltuklara oturduk ve içkiler söylendi. Hayatımda duymadığım viski markaları duydum o gece. Likörün ya da viskinin ne olduğunu bilmiyordum, "Scotch"un da viski anlamına geldiğini

bilmiyordum. Ben sadece yoksul insanların içkilerinden, sınır bölgelerinin ve denizci kasabalarının içkilerinden haberdardım; ucuz bira ve adına viski denilen ve biradan da ucuz olan viski. Seçim yapmam gerekince şaşırmıştım, yemekten sonra şarap ısmarlayınca garson neredeyse olduğu yere çökecekti.

XXVII

Yazı hayatında başarılı kazandıkça, hayat standardım da yükseldi ve ufkum genişledi. Pazarları ve tatil günleri de içinde olmak üzere kendimi her gün bin kelime yazıp daktilo etmeye adadım. Hâlâ çok çalışıyordum, ama eskisi kadar aşırıya kaçmıyordum. Kendime beş buçuk saat uyuma izni veriyordum. Bu yarım saatlik uykuyu zorunlu olduğumdan eklemiştim. Mali başarım sayesinde spor yapmaya daha fazla vakit ayırabiliyordum. Artık rehinden tamamen kurtulduğu için daha çok bisiklete biniyor, boks yapıyor, eskrim oynuyor, ellerimin üzerinde yürüyor, yüksek ve uzun atlama yapıyor, gülle atıyor ve yüzmeye gidiyordum. Bedensel çalışmanın zihinsel çalışmadan daha fazla uyku gerektirdiğini öğrendim. Zihinsel olarak çok yorgun düştüğüm geceler altı saat uyurken; çok spor yaptığım zamanlarda bilfiil yedi saat uyuduğum oldu. Ama bu uyku şölenleri öyle sık sık tekrarlanmazdı. Öğrenecek, yapılacak o kadar çok şey vardı ki, yedi

saat uyuduğumda kendimi suçlu hissederdim. Çalar saati icat eden insana dualar okuyordum.

İçimde hâlâ içki içmek için bir istek yoktu. Bir sürü iyi şeyin olacağına inanıyordum, çok hızlı yaşıyordum. Dünyayı kurtarma amacında olan bir sosyalisttim. Alkol, düşüncelerimin ve ideallerimin verdiği coşkuyu veremezdi bana. Başarılı bir yazar olmam nedeniyle konuşmalarım daha bir önem kazanmıştı ya da ben öyle sanıyordum. Ne olursa olsun, yazar olarak ünüm, konuşmacı olarak çekeceğimden daha fazla kalabalık topluyordu çevreme. Mesajlarımı vereyim diye her türden kulübe ve kuruluşa konuşmacı olarak davet ediliyordum. İyi bir savaş verdim, çalışmaya ve yazmaya devam ettim, çok meşguldüm.

Bu zamana kadar çok sınırlı bir arkadaş çevrem vardı. Nihayet ortalıkta görünmeye başlamıştım. Dışarıya, özellikle akşam yemeklerine davet ediliyordum. Ekonomik durumları benden çok daha iyi olan çok sayıda arkadaş ve tanıdık edinmiştim. Bunların çoğu içiyordu. Kendi evlerinde içiyorlar, bana da ikram ediyorlardı. Ama hiçbiri ayyaş değildi. Az içiyorlardı, ben de onlarla birlikte bir dostluk belirtisi olarak, gösterilen konukseverliğe karşılık vermek adına az içiyordum. İçkiyi umursadığım yoktu, ne istiyor ne de istemiyordum. Bunun bana etkisi o kadar önemsizdi ki, ne ilk Scotch'umu, ne de ilk kokteylimi hatırlıyorum bugün.

Benim de bir evim vardı. İnsan başkalarının evine çağrıldı mı, doğal olarak onları da kendi evine çağırır. İşte, hayat standardının yükselişine bakın şimdi. Diğer evlerde bana içki ikram edildiğinden, benim

de onlara kendi evimde içki vermemden başka bir şey beklenemezdi. Bu nedenle eve bira, viski ve şarap stoku yaptım. O gün bugündür evimden içki hiç eksik olmadı.

Bütün bu dönem boyunca John Barleycorn'u hiçbir şekilde umursamadım. Başkaları içerken, ben de toplumsal bir davranış olarak onlarla birlikte içiyordum. Bu konuda seçim hakkım yok gibi bir şeydi, onlar ne içerse, ben de ondan içiyordum. Eğer viski içerlerse, viski içiyordum. Alkolsüz bira ya da saparna içerlerse, ben de onlarla birlikte alkolsüz bira ya da saparna içiyordum. Evde konuk olmadığı zaman hiçbir şey içmiyordum. Yazı yazdığım odada her zaman viski sürahileri olurdu. Aylarca ve yıllarca kendi başıma olduğumda gidip de içtiğimi hiç hatırlamıyorum.

Dışarıda akşam yemeğine çıktığımda yemek öncesi kokteylinin sevecen, güleryüzlü parıltısıyla karşılaştım. Çok uygun ve canayakın görünüyordu bu. Yine de kendi canlılığım ve yoğunluğum bana yetiyordu, bu nedenle yalnız başıma yediğim zamanlar yemekten önce bir kokteyl içmeyi aklıma bile getirmezdim.

Öte yandan, arada sırada beni ziyarete gelen, benden biraz daha yaşlı ve çok zeki bir adamı çok iyi hatırlıyorum. Viskiyi severdi. Öğleden sonraları çalışma odamda oturur, karşılıklı içerdik. O hafifçe sarhoş olmaya başladığında ben de biraz viski içtiğimin farkına varırdım. Niçin yapardım bunu? Bilmiyorum. Herhalde eski günlerin yetişme tarzından dolayı, eskiden gece gündüz elimizde bardaklarla içkiciler arasında bulunurduk.

Üstelik John Barleycorn'dan korkmuyordum artık. Bir insanın John Barleycorn'un efendisi olduğuna inandığı en tehlikeli aşamadaydım. Uzun yıllar süren çalışmalarım sonucu bunu kanıtlamıştım. İstediğim zaman içebiliyor, istediğim zaman bırakabiliyor, sarhoş olmadan içebiliyordum. Her şey bir yana, içkiyi hiç sevmediğimden emindim. Bu dönem boyunca, Scotty'yle, zıpkıncıyla ve istiridye korsanlarıyla hangi nedenle içiyorsam, kesinlikle aynı neden yüzünden içtim. Karşılarında bir erkek olarak davranmak istediğim insanlarla birlikte yapılan bir şeydi içmek. Bu parlak insanlar, bu zihin yolu maceracıları da içiyorlardı. Çok güzel. Benim de onlarla birlikte içmemem için bir neden yoktu. Hele de John Barleycorn'dan korkacak hiçbir şeyim olmadığından öylesine emin olan benim!

Yukarıda anlatılanlar benim yıllar süren zihinsel tutumumdu. Ara sıra içkiyi fazla kaçırdığım oluyordu, ama bu seyrek görülen bir durumdu. Çalışmama engel oluyordu ve hiçbir şeyin çalışmama engel olmasına izin vermezdim. Hatırlıyorum da, Londra'nın Doğu Yakasında bir kitap yazmak için birkaç ay kenar mahallelerin en yoksul insanları arasında yaşamıştım. O zaman birkaç kere sarhoş olmuş ve kendime çok öfkelenmiştim, çünkü yazmama engel olmuştu. Ne var ki bu duruma yine John Barleycorn'un her zaman dolaştığı macera yolunda olduğum için düşmüştüm.

Uzun süren tecrübenin ve kötü sıkı fıkılığın verdiği güvenle, insanlarla içki içme yarışlarına da girdiğim oluyordu. Elbette bu dünyanın çeşitli yerlerinde macera yolundayken olmuştu ve bir gurur mesele-

siydi. Bir insanı başka insanlarla, kendi kafasının da onlarınki kadar sağlam olduğunu göstermek için içmeye yönelten şey garip bir erkeklik gururudur. Ama bu garip erkeklik gururu sözde kalan bir şey değil, bir gerçektir.

Örneğin, devrimci gençlerden oluşan, delifişek bir grup şeref konuğu olarak beni bira içmeye çağırmıştı. Çağrıyı kabul ettiğimde işin gerçek yüzünü bilmiyordum. Yüksek ve havadan konuşmalar yapılacağını, bazılarının gereğinden fazla içeceğini, benim de azar azar dikkatle içeceğimi sanıyordum. Ancak sonradan anlaşıldığı üzere bu bira alemi bu ateşli gençlerin varoluş sıkıntısını kendilerinden üstün insanlarla alay ederek dağıttıkları bir çeşit eğlenceymiş. Sonradan öğrendiğime göre, içkiyle arası iyi olmayan ve parlak bir genç radikal olan benden önceki konuklarını epeyce sarhoş etmişler.

Kendimi onların arasında bulup da durumu anladığımda garip erkeklik gururum kabardı. Gösterecektim bu genç haydutlara kimin daha güçlü, daha dayanıklı olduğunu. Kimin bünyesinin ve dayanma gücünün daha iyi olduğunu... Kimin kafasının ve midesinin sağlam olduğunu... Kimin domuz gibi olup da bunu göstermediğini... Bu süt kuzuları beni sarhoş edeceklerini sanıyorlardı ha!

Görüyorsunuz ya, bu bir dayanıklılık testiydi ve kimse üstünlüğünü başkasına kaptırmak istemezdi. Aman aman! Üstelik karşımdaki biraydı. Ben ne içkiler içmiştim. Sadece yıllarca bira içmekle kalmamıştım; ama içtiğim zaman, erkeklerle birlikte içmiştim ve gençlere bira içmek konusunda bir şeyler gösterebi-

leceğimi düşünüyordum. Sonunda içki içme faslı başladı. Onların en iyilerine karşı içecektim. Aralarında bazıları işi gevşek tutabilirdi, ama şeref konuğunun bunu yapmasına izin yoktu.

Yarış sona erdiğinde ben hâlâ ayaktaydım ve sallanmadan, dimdik yürüyebiliyordum. Ev sahiplerim için aynı şey söylenemezdi. Birinin öfkeli gözyaşları içinde bir sokak lambasına sarıldığını, benim ayık halimi göstererek ağladığını hatırlıyorum. Eski tecrübelerime dayanarak dönen beynime rağmen demir gibi sağlam olacağımı, kaslarımı ve öğürtülerimi kontrol edebileceğimi, konuşmamın bozulmayacağını ve düşüncelerimin mantıklı bir süreç içinde birbirini izleyebileceğini hiç aklına getirmemişti. Bu yarışta beni budala yerine koyamamışlardı. Başarımdan dolayı kendimle gurur duyuyordum. Lanet olsun, hâlâ da gurur duyarım bundan. İnsan ne garip bir yaratık!

Ama ertesi sabah bin kelimemi yazamadım. Hastaydım, zehirlenmiştim. Perişan bir gündü o gün. Öğleden sonra bir konferans verecektim. Verdim de... Ama bu konferansın kendimi berbat hissettiğim kadar berbat olduğundan eminim. Bir gece önceki ev sahiplerimden bazıları ön sıraya oturmuş, gecenin üzerimdeki etkilerini kolluyorlardı. Onların bende ne gibi etkiler gördüklerini bilmiyorum, ama ben onların en az benim kadar hasta olduklarını görerek teselli bulmuştum.

Bir daha asla içmeyeceğime yemin ettim. Bir daha da hiç kimse beni bira yarışına girmeye kandıramadı. Bu nedenle bu benim son içki yarışımdı. Ah, ondan

sonra elbette içtim, ama daha akıllıca, daha dikkatle, asla rekabete girmeyerek. Deneyimli bir içkici de böyle deneyim kazanır zaten.

Hayatımın bu döneminde içki içmemin tamamen bir arkadaşlık meselesi olduğunu göstermek için, Tetonic gemisiyle Atlantik Okyanusunu geçişimi anlatabilirim. Yolculuğun başında İngiliz bir telsizci ve bir İspanyol gemicilik şirketinin genç bir memuruyla arkadaş olmuştuk. İçtikleri tek şey, içinde bir parça elma ya da portakal kabuğu bulunan hafif, soğuk bir içkiydi. Ben de bu yolculuk boyunca bu iki arkadaşımla birlikte hep bu içkiden içtim. Öte yandan, eğer içtikleri viski olsaydı, ben de onlarla birlikte viski içerdim. Bundan benim zayıf yaradılışlı biri olduğum sonucu çıkarılmamalıdır. Benim içkiyi umursadığım yoktu. Bu konuda ahlaki kurallarım da yoktu. Genç, kuvvetli ve korkusuzdum; alkol tamamen önemsenmeyecek bir şeydi benim için.

XXVIII

John Barleycorn'un koluna girmeye hazır değildim henüz. Yaşlandıkça, başarım artıyor, daha fazla para kazanıyor, dünyanın benim etkim altına giren kısmı genişliyor, John Barleycorn'un hayatımdaki yeri göze çarpacak şekilde büyüyordu. Buna karşın onunla tanışıklığım hâlâ bir selam sabahtan öteye geçmiyordu. Yine dostluk hatırına içiyor, yalnızken ağzıma bir damla içki koymuyordum. Kimi zaman sarhoş oluyordum, ama bu sarhoşluklar toplum içinde yaşamanın karşılığında ödediğim ucuz bedellerdi.

Bu dönemde John Barleycorn için ne kadar hazırlıksız olduğum, umutsuzluk batağına battığım zamanlar bir yardım eli uzatsın diye John Barleycorn'a dönmeyi hiç aklıma getirmememden bellidir. Bu anlattığım hikâyede yeri olmayan hayat sıkıntılarım, aşk sıkıntılarım vardı. Ama bunların yanı sıra bu hikâyeyle gerçekten ilgili entelektüel sıkıntılarım da bulunuyordu.

Olağandışı bir tecrübe değildi benimki. Çok fazla pozitif bilim okumuştum ve çok fazla pozitif bir hayat yaşıyordum. Gençlik hevesiyle Gerçek'i amansızca kovalama hatasını yapmıştım. Onun peçesini yırtıp atmıştım. Gördüğümse, karşısında duramayacağım kadar korkunçtu. Kısacası, insanlık dışında hemen hemen her şeye inancımı kaybetmiştim. İnandığım insanlık da epey suratsız bir insanlıktı doğrusu.

Uzun süren bu kötümserlik hastalığını pek çoğumuz, burada ayrıntılarına girmeye gerek kalmayacak kadar biliriz. Bu hastalığa çok kötü bir şekilde yakalandığımı belirtmek yeterli. Bir Yunan filozofu kadar soğukkanlılıkla intihar etmeyi düşünüyordum. Yakındığım tek şey, çok sayıda insanın yiyecek ve barınmak için bana bağımlı olmasıydı. Ancak bu işin ahlaksal yönüydü. Gerçekteyse beni kurtaran, geri kalan tek hayaldi: HALK.

Uğruna mücadele ettiğim, sabahlara kadar kandil yaktığım şeyler beni hayal kırıklığına uğratmıştı. Başarı... Hor görüyordum onu. Ün... Soğumuş bir küldü benim için. Toplum, rıhtımla baş kasaradaki ayaktakımının ve pisliğin üzerinde yaşayan kadın ve erkekler... Onların sevimsiz zihinsel aleladeliği karşısında şaşkına dönüyordum. Kadınların aşkı... O da diğerleri gibiydi. Para... Aynı anda ancak tek bir yatakta yatabilirdim, günde sadece bir tane yiyebileceğime göre yüz bifteklik bir gelirin ne önemi vardı? Sanat, kültür... Biyolojinin demirden gerçekleri karşısında ne kadar gülünç şeylerdi bunlar, böyle şeyleri temsil edenlerse sadece daha da gülünçtü.

Bu yukarıda söylediklerimden ne kadar hasta olduğum anlaşılabilir. Ben doğuştan dövüşçüydüm. Uğrunda dövüştüğüm şeyler sonunda dövüşmeye değmez olduklarını kanıtlamışlardı. Geriye HALK kalıyordu. Savaşım sona ermişti, yine de uğrunda savaşılacak bir şey daha vardı: HALK.

Ama beni hayata bağlayan bu son bağı keşfederken, umutsuzluğumun derinliklerinde gölgeler vadisinde yürürken, kulaklarım John Barleycorn'un çağrısına sağırdı. Bilincimde John Barleycorn'un yatıştırıcı olduğuna, beni yaşamaya kandıracağına dair bir fısıltı bile yükselmiyordu. Düşüncelerimde bir tek çıkar yol ortaya çıkıyordu: tabancam ve bir kurşunun parçalayıcı sonsuz karanlığı. Evde konuklarım için çok viski vardı. Onlara elimi bile sürmedim. Tabancamdan korkmaya başlamıştım. Zihnimde ve irademde HALK'ın parlak, ışıltılı hayalinin biçimlendiği bu dönemde ölmek arzusu tüm benliğimi öylesine sarmıştı ki bu işi uykumun arasında yapacağımdan korkuyordum. Tabancamı, bilinçsiz elimin bulamayacağı bir yere saklamaları için başkalarına vermek zorunda kaldım.

Ama beni HALK kurtardı. HALK ile hayata kelepçelendim. İçimde hâlâ uğrunda savaşılacak bir şey kalmıştı, uğrunda savaşılacak şey de buydu. Her türlü önlemi bir kenara bırakarak, kendimi daha şiddetli bir coşkuyla sosyalizm uğruna savaşmaya fırlattım. Beni uyaran ve günde yüz bifteklik gelirimin kaynağı olan yayıncılarla ve editörlerle alay ettim, kimin duygularını incittiğime ve onları nasıl vahşice kırdığıma hiç dikkat etmedim. "Dengeli radikaller"in söyledi-

ğine göre çabalarım öylesine tehlikeli ve mantıksız, öylesine aşırı devrimciymiş ki, Birleşik Devletler'de sosyalist gelişmeyi en azından beş yıl geciktirmişim. Geçerken şunu belirtmek isterim, benim inancıma göre ben Birleşik Devletler'deki sosyalist gelişmeyi en azından beş dakika hızlandırmışımdır.

Beni bu uzun süren hastalıktan kurtaran John Barleycorn değil, HALK'tı. Ve iyileşme dönemimde bir kadının aşkı tedaviyi tamamladı ve John Barleycorn yeniden uyandırana kadar kötümserliğimi uzun günler uyuttu. Ama bu arada, Gerçek'i daha az amansızca kovalıyor, elimle yakalasam bile son peçelerini yüzünden çekip atmaktan kaçınıyordum. Artık Gerçek'i çıplak olarak görmeye aldırmıyordum. Bir kere görmüş olduğum şeyi ikinci kez görme izni vermiyordum kendime. Eskiden görmüş olduklarımın anısını da kararlılıkla zihnimden silip attım.

Çok mutluydum. Hayat bana karşı iyi davranıyordu, küçük mutluluklardan sevinç duyuyordum. Büyük şeyleri de ciddiye almıyordum. Hâlâ kitap okuyordum, ama eski hevesimden eser kalmamıştı. Bugün de hâlâ kitap okuyorum, ama hayatın gerisindeki ve yıldızların ardındaki sırrı elde etmek için bana fısıldayan sesin çağrısını dinlediğim eski gençlik tutkusuyla okumuyorum artık.

Bu bölümde anlatmak istediğim şey, çoğumuzun başına kimi zaman gelen bu uzun hastalıktan, John Barleycorn'un yardımına başvurmadan kurtulmuş olmamdır. Beni tedavi eden ve kurtaran şeyler insan zihninin sağlıklı uydurmaları olan aşk, sosyalizm ve HALK'tı. Eğer alkolik olarak doğmamış olan bir in-

san varsa, o insanın ben olduğuma inanıyorum. Ama gerisini hikâyemin bundan sonrası anlatsın. Çünkü bu bölümlerde her an ulaşılabilen John Barleycorn'la bundan önceki yirmi beş yıllık ilişkimin bedelini nasıl ödediğim gösterilecek.

XXIX

Uzun hastalığımın ardından keyifle içmeye devam ettim. Yanımdakiler içerken ben de içiyordum. Ama alkole olan ihtiyacım fark edilmeyecek bir biçimde şekil kazanıp büyümeye başladı. Bu bedensel bir ihtiyaç değildi. Boks yapıyor, yüzüyor, yelken kullanıyor, at biniyor, açık havada sağlıklı bir yaşam sürüyor, hayat sigortası muayenelerinden tam bir başarıyla geçiyordum. Şimdi geriye dönüp baktığımda, başlangıçta bu alkol ihtiyacının zihinsel bir ihtiyaç, bir keyif ihtiyacı olduğun görüyorum. Bunu başka nasıl açıklayabilirim?

Şuna benzer bir şeydi. Fiziksel olarak, damak tadı ve mide bakımından, alkol her zaman olduğu gibi, beni tiksindiren bir şeydi. Beş yaşındayken içtiğim biranın, yedi yaşındayken içtiğim acı şarabın tadından daha iyi bir tadı yoktu. Yalnız başımayken, yazarken ya da çalışırken, ona ihtiyaç duymuyordum. Ama yaşlanıyor ya da akıllanıyordum ya da bunuyordum.

Dostlar arasındayken söylenen ya da yapılan şeylerden daha az keyif alıyor, daha az heyecanlanıyordum. Eskiden değerli olan eğlence ve hüner gösterileri artık bu değerlerini yitirmişlerdi. Kadınların yavanlıklarını ve aptallıklarını, yarı pişkin küçük adamların tantanalı, kibirli sözlerini dinlemek işkenceye dönüşmüştü. Bu bir insanın çok fazla kitap okuması ya da budala olması nedeniyle ödediği cezadır. Benim durumumda sıkıntımın hangisi olduğu önemli değil. Sıkıntının kendisi gerçekti. Benim için hayat, insan ilişkilerinin ışığı ve kıvılcımları sönüyordu.

Ya çok yükseklere, yıldızların arasına tırmanmış ya da çok derin uyumuştum. Ama ne isteriktim, ne de aşırı yorgun. Nabzım normaldi. Kalbim, sigorta doktorlarına göre şaşırtıcı ölçüde mükemmeldi. Ciğerlerim aynı doktorları kendilerinden geçirtiyordu. Her gün bin kelime yazıyordum. Hayatla ilgili gündelik işlerimi titizlikle yapıyordum. Neşe ve mutluluk içinde spor yapıyordum. Geceleri bir bebek gibi mışıl mışıl uyuyordum. Ama...

Başkalarının yanına çıkar çıkmaz melankoliye kapılıyor, ruhsal gözyaşları döküyordum. Can sıkıcı eşekler olarak gördüğüm insanların ciddi sözlerine ne gülebiliyor, ne de onlarla birlikte gülüyordum. Kadınların yüzeysel, budalaca gevezeliklerine eskiden takıldığım gibi takılıp alay edemiyordum. Kendi tüylü derilerini döküp de yerine başka hayvanların kürklerini giymeden önce nasıl birer maymun idilerse, şimdi de yumuşaklıkları ve aptallıkları altında biyolojik yazgılarının peşinde ilkel, doğrudan doğruya ve öldürücü bir biçimde koşan maymunlardı kadınlar.

Kötümser değildim. Yemin ederim ki kötümser değildim. Sadece canım sıkılıyordu. Aynı gösteriyi çok kere seyretmiştim, aynı şarkıları ve şakaları çok sık dinlemiştim. Gişe gelirleri hakkında çok şey biliyordum. Sahne arkasındaki makinelerin çarklarını öyle iyi biliyordum ki sahnedeki davranışlar, gülüşler ve şarkılar arkadan gelen çarkların gıcırtısını örtemiyordu.

Sahne arkasına gidip de melek sesli tenorun karısını dövdüğünü görmek hiç de iyi bir şey değildir. Ben sahne arkasına gitmiştim ve şimdi de bunun bedelini ödüyordum. Belki de aptalın biriydim. Benim durumumun ne olduğu önemli değildi. Önemli olan durumdur, durum da toplumsal ilişkilerin benim için giderek daha acı verici ve zor olduğuydu. Öte yandan, nadir durumlarda olduğunu söylemeliyim, çok nadir durumlarda, benim gibi az rastlanılan aptallarla karşılaşıyor, onlarla yıldızlar arasında ya da aptallar cennetinde şahane saatler geçiriyordum. Böyle nadir rastlanan bir ruhla ya da bir aptalla evliydim, benim canımı hiç sıkmaz, her zaman yeni ve sonsuz bir neşe ve sürpriz kaynağı olurdu. Ama bütün saatlerimi yalnızca onun yanında geçirmezdim.

Onu bütün saatlerini benim yanımda geçirmeye zorlamak ne doğru ne de akıllıca bir iş olurdu. Üstelik bir dizi başarılı kitap yazmıştım ve toplum kitap yazan bir insanın dinlenme saatlerinden bir kısmını talep eder her zaman. Ve her normal insan da hemcinsinin kimi saatlerini ister.

İşte şimdi asıl konuya gelmeye başladık. Cazibesi yok olmuş toplumsal ilişkileri nasıl karşılamak gerekir? John Barleycorn ile elbette! O her zaman sabırlı

olan John Barleycorn ihtiyaç duyarak elimi ona uzatmamı çeyrek yüzyıl kadar beklemişti. İyi bünyem ve iyi talihim sayesinde binlerce oyunu boşa çıkmıştı, ama kesesinde ne oyunlar daha vardı onun? Bir iki ya da daha çok kokteylin aptal insanların aptallıklarına gülmemi sağladığını fark etmiştim. Yemekten önce içtiğim bir ya da birkaç kokteyl uzun süredir gülünebilir olmaktan çıkmış şeylere katıla katıla gülmeme yol açıyordu. Kokteyl yorgun zihnim ve sıkılmış ruhum için bir mahmuz, bir kışkırtıydı. Yeniden şarkı söyleyip gülebiliyor, hayal gücümü hareketlendirebiliyordum. Artık en neşelileriyle gülüyor, şarkı söylüyor, aptalca laflar ediyor ya da başka türlü konuşmasını bilmeyen en sıradan kendini beğenmiş insanları tatmin edecek yavan sözleri şevk ve istekle dile getiriyordum.

Kokteylsiz zavallı bir dost olan ben, kokteyl içince çok iyi bir dost oluyordum. Sahte bir canlılık gelmişti üstüme, kendimi alkolle zehirleyerek sahte bir neşe elde etmeye başladım. Bu iş o kadar fark edilmeyecek bir biçimde başladı ki, John Barleycorn'un eski bir tanışı olan ben onun beni nereye sürüklediğini fark edemedim bile. Müzik ve şarap istemeye başlamıştım; çok geçmeden daha çılgın bir müzik ve daha çok şarap isteyecektim.

İşte bu arada yemek öncesi kokteylini umutla, hevesle beklediğimi fark etmeye başladım. Onu İSTİYORDUM ve onu istediğimin BİLİNCİNDEYDİM. Hatırlıyorum da, Uzakdoğu'da savaş muhabirliği yaparken, belirli bir eve karşı konulmaz bir biçimde cezbedilmiştim. Üstelik her yemek davetini kabul etmek bir yana, hemen hemen her öğleden sonrası oraya uğramak için

bir bahane bulurdum. Tam bu noktada şunu söylemek gerekir ki ev sahibesi büyüleyici bir kadındı, ama onun çatısına bu kadar sık uğramamın nedeni o değildi. Kokteyl yapmak yabancı nüfusun bir kısmında gerçekten bir sanattı ve o büyük şehirde bulunabilecek en güzel kokteylleri bu kadın yapıyordu. Kulüpte, otellerde, diğer özel evlerde böyle kokteyller yapılamıyordu. Kokteylleri şahaneydi. Birer şaheserdiler. İçtiğim tüm içkiler içinde damak tadına en az tiksinti veren ve en çok kafa yapan bu kokteyllerdi. Yine de ben onun kokteyllerini, kendimi insan içine çıkmaya hazırlamak, toplumsal bir ruh haline girmek için isterdim. O şehirden ayrılıp da yüzlerce millik pirinç tarlalarından ve dağlardan geçerken, aylarca süren seferberlik süresinde ve zafer kazanmış Japonlarla birlikte Mançurya'ya girene kadar ağzıma bir damla bile içki sürmedim. Yük atlarımın sırtında her zaman için birkaç şişe viski bulunurdu. Yine de kendime hiç şişe açmadım, kendime bir içki bile almadım ve içki içmek için hiç istek duymadım. Çadırıma beyaz bir adam geldiği zaman bir şişe açar ve alışılageldiği üzere karşılıklı içerdik. Ben onun çadırına gittiğim zaman da o bana bir şişe açar ve benimle birlikte içerdi. Bu viskiyi toplumsal amaçlar yüzünden yanımda taşıyordum ve masrafı çalıştığım gazetenin hesabına yazardım.

Yalnızca geçmişe baktığımda bu arzumun neredeyse gözle görülemez bir biçimde büyüdüğünü fark edebiliyorum. O zamanlar aldırmadığım küçük ipuçları, havada uçuşan, ama benim görmediğim saman çöpleri, ciddiyetlerini fark etmediğim küçük küçük olaylar vardı.

Örneğin yıllar boyunca San Francisco Körfezinde her kış altı ya da sekiz haftalık deniz yolculuğu yapmayı alışkanlık haline getirmiştim. Spray adlı sağlam yatımın rahat bir kamarası ve bir kömür sobası vardı. Koreli bir çocuk yemeklerimi pişirirdi. Bu yolculuğun neşesini paylaşmak adına yanıma genellikle bir iki arkadaş da alırdım. Ayrıca yazı makinemi de unutmaz, günde bin kelimemi yazardım. Şimdi aklıma gelen bir yolculukta yanımda Cloudesley ile Toddy vardı. Toddy'nin ilk yolculuğuydu bu. Daha önceki yolculuklarımızda Cloudesley bira içmeyi tercih etmişti; bu yüzden yatta bir bira stoku yapmıştım ve onunla birlikte bira içiyordum.

Ama bu yolculukta durum farklıydı. Toddy, bu lakabı, toddyleri* karıştırmaktaki şeytani ustalığı yüzünden almıştı. Bu yüzden tekneye viski aldım; hem de iki galon. Heyhat! Yolculuk boyunca pek çok galon viski daha almak zorunda kaldık, çünkü Cloudesley de ben de, insanın boğazından aşağı akarken gerçekten de lezzetli bir tat bırakan ve akla gelebilecek en neşeli kafayı yapan sıcak toddy içmeye alışmıştık.

Bu toddylerden hoşlanmıştım. Yapılmasını dört gözle bekler hale gelmiştim. Düzenli olarak toddy içiyorduk, bir tane kahvaltıdan önce, bir tane öğle yemeğinden önce, bir tane akşam yemeğinden önce, ve son olarak da bir tane yatmadan önce. Hiç sarhoş olmadık. Ne var ki günde dört kere çok neşelendiğimizi söyleyebilirim. Ne var ki yolculuğun ortasında, Toddy iş için San Francisco'ya çağrıldığında, Cloudesley ile

* Toddy: sıcak su ve şekerle karıştırılmış bir içki –çn.

ben Koreli çocuğun formülüne uygun olarak toddy karıştırmasına dikkat ettik.

Fakat bu iş yalnızca teknedeyken oluyordu. Karaya dönüp de eve girince ne kahvaltıdan önce açılmak için, ne de yatmadan önce içki içiyordum. O zamandan bu yana sıcak toddy içmedim ve bu da yıllar önceydi. Ama mesele şu ki o toddyleri SEVMİŞTİM. Şahane bir neşe uyandırıyordu insanın içinde. Kendi sinsi yollarında John Barleycorn'un ateşli bir taraftarıydı. Günden güne büyüyerek günlük ve ölümcül bir istek haline gelmeye yazgılı olan şeyin ilk gıdıklamalarıydı. John Barleycorn'la uzun yıllardır bir arada yaşayan ve beni ele geçirmek için harcadığı nafile çabalara gülen ben hiçbir şey bilmiyor, bunu hayal bile etmiyordum.

XXX

Uzun süren hastalığımdan kurtulmamın bir yolu da küçük şeylerde, kitaplarla ve sorunlarla ilgili olmayan şeylerde, oyunda, yüzmekte, uçurtma uçurmakta, atlarla vakit geçirmekte, mekanik bilmeceler çözmekte mutluluk bulmam oldu. Sonuç olarak şehirden bıktım. Ay Vadisindeki çiftlikte cennetimi buldum. Şehirlerde yaşamayı bıraktım. Bütün şehirler benim için artık müzik, tiyatro ve Türk Hamamı demekti.

Ve her şey benim için yolunda gidiyordu. Çok çalışıyor, çok oynuyordum ve çok da mutluydum. Daha çok kurgu kitap, daha az gerçeğe dayalı kitap okuyordum. Geçmişte çalıştığımın onda biri kadar çalışmıyordum. Varlığın temel sorunlarına hâlâ bir ilgi duyuyordum, ama bu çok dikkatli bir ilgiydi; çünkü Gerçek'in peçesini yakalayıp zorla söküp attığım zaman parmaklarımı yakmıştım. Benim bu davranışımda bir parça yalan, bir parça ikiyüzlülük vardı; fakat bu yaşamayı arzulayan insanların yalanı ve ikiyüzlülüğüydü. Biyolojik gerçeğin vahşi yorumu olarak düşündüğüm şeye gözlerimi bile bile kapatıyordum. Ne

de olsa yeminle bu kötü alışkanlığı bırakmaya çalışıyordum yalnızca, kötü bir düşünce yolundan vazgeçiyordum. Ve tekrarlıyorum, çok mutluydum. Serinkanlı ve düşünceli bir yargıyla ölçtüğüm zaman bu dönemin yaşamımın diğer bütün dönemlerinden çok daha fazla mutlu olduğum dönem olduğunu ekliyorum.

Ama yıllardan beri John Barleycorn'la oynamamın bedelini ödeme zamanı, bu bana göre ne kadar uygunsuz ve nedensiz olsa da, geliyordu o zamanlar. Ara sıra çiftliğe konuklar geliyor, birkaç gün kalıyorlardı. Bunların bazıları içmezdi. Ama içenler için, çiftlikte alkol bulunmaması sıkıntı oluyordu. Onları bu sıkıntıya katlanmaya zorlayarak konukseverlik anlayışıma karşı davranamazdım. Bunun üzerine ben de konuklar için bir içki stoku yaptım.

Kokteyllerle hiçbir zaman, nasıl yapıldıklarını öğrenecek kadar ilgilenmemiştim. Bu yüzden Oakland'da bir barmenle anlaşarak onları toptan hazırlatıp hazır olarak eve gönderttim. Konuklarım yokken içki içmiyordum. Ama sabah çalışmamı bitirdiğimde evde bir konuk varsa, bundan memnun olmaya başladığımı fark ettim, çünkü onunla birlikte bir kokteyl içebiliyordum.

Vücudum alkolden o kadar temizlenmişti ki bir tek kokteyl bile başımı döndürmeye yetiyordu. Yemekten birkaç dakika önce içilen tek bir kokteyl bile insanın zihnini açıyor, masaya oturmadan önce insanı gülümsetiyor, yemeğe neşeyle başlatıyordu. Öte yandan midem o kadar dayanıklı, alkole karşı direncim o kadar kuvvetliydi ki içtiğim o tek kokteyl yalnızca bir parıltı, bir gülümsemenin soluk bir gıdıklamasıydı. Bir gün, bir arkadaş açıkça ve utanmadan ikinci bir kokteyl

içmemizi önerdi. Onunla birlikte içtim. Parıltı daha uzun ve daha sıcak, gülümseme daha derin ve daha yankılıydı. Bir insan böylesi tecrübeleri kolay kolay unutmaz. Bazen gerçekten içmeye başlamamın nedeninin çok mutlu olmam olduğunu bile düşünürüm.

Hatırlıyorum da, bir gün Charmian ile birlikte atlarımıza binip dağlarda uzun uzun dolaşmıştık. O gün hizmetçilere izin vermiştik, akşamın geç bir saatinde gayet neşeli olarak dönmüştük eve. Oh, akşam yemeği hazırlanırken, ikimiz mutfakta yalnızken yaşamak ne kadar da güzeldi. Ben, şahsen, hayatın zirvesindeydim. Kitaplar ve mutlak gerçek gibi şeyler yoktu. Vücudum fevkalade sağlıklıydı ve sağlıklı bir şekilde uzun süre ata binmekten yorgun düşmüştü. Mükemmel bir gün geçirmiştik. Gece de mükemmeldi. Eşim olan kadınla birlikteydim, neşeli bir kendini bırakışla piknik yapıyorduk. Hiçbir sıkıntım yoktu. Bütün borçlarım ödenmiş, dört bir yandan para yağıyordu. Gelecek gittikçe açılıyordu önümde. Ve orada, mutfakta, tavada fevkalade lezzetli bir şeyler kızarıyor, kahkahalarımız evin içinde çınlıyor ve midem şahane bir açlıkla kazınıyordu.

Kendimi o kadar iyi hissediyordum ki her nasılsa, içimde bir yerde, kendimi daha iyi hissetmek için doymak bilmez bir hırs yükseldi. O kadar mutluydum ki mutluluğumu daha da artırmak istiyordum. Ve bunun yolunu biliyordum. John Barleycorn'la on bin ilişki bunu bana öğretmişti. Kokteyl şişesinin bulunduğu yere gitmek için mutfaktan defalarca çıktım. Şişeyi her bırakışımda kokteyl bir içimlik azalıyordu. Sonuç mükemmeldi. Ne sarhoştum, ne de başım dönüyordu; ama içim ısınmıştı, parıl parıldım, mutluluğum bir pi-

ramit gibi yükseliyordu. Yaşam bana cömert davranıyordu, ben de bu cömertliğe katkıda bulunuyordum. Bu muhteşem bir saatti, benim en muhteşem saatlerimden biri. Ama sizin de göreceğiniz gibi bunun bedelini çok geçmeden ödedim. Bir insan böylesi tecrübeleri unutmaz ve bütün budalalığıyla aynı şeylerin aynı sonuçları doğuracağı gibi değişmez bir yasanın olmadığı ona öğretilemez. Çünkü böyle olmaz, yoksa bininci afyon çubuğu birincisinin verdiği zevkin aynısını verirdi, yoksa bir kokteyl de yıllarca içilen kokteylden sonra oluşan parıltının aynısını verirdi.

Bir gün, öğle yemeğinden hemen önce, sabah yazımı yazdıktan sonra, evde konuk falan yokken, kendi başıma bir kokteyl içtim. Ondan sonra, evde konuk yokken, her gün düzenli olarak bu yemek öncesi kokteylini içmeye başladım. İşte John Barleycorn sonunda ele geçirmişti beni. Düzenli olarak içmeye başlıyordum. Tek başıma içmeye başlıyordum. Konukseverlik ya da tadından dolayı değil, ama yaptığı etki yüzünden içmeye başlıyordum.

O günlük, yemek öncesi kokteylini İSTİYORDUM. Bunu içmemem için herhangi bir neden olabileceği aklımın köşesinden bile geçmiyordu. Parasını ödüyordum ya. İstesem her gün bin kokteyl parası ödeyebilirdim. Yıllarca bundan daha sert içkileri, çok daha aşırı miktarda içmiş ve bundan zarar görmemiş benim gibi biri için bir kokteyl – tek bir kokteyl – neydi ki?

Çiftlikte yaşarken şöyle bir program izlerdim: Her sabah, saat sekizde, saat dört ya da beşten beri yatağımda okuduğum tashihleri bitirir, çalışma masama giderdim. Saat dokuza kadar gelen mektuplarla,

notlarla ve günlük işlerle meşgul olur, her zaman saat tam dokuzda yazmaya başlardım. Saat on bir olduğunda, kimi zaman birkaç dakika önce ya da sonra, bin kelimeyi yazıp bitirmiş olurdum. Bir yarım saat de masamı derleyip toplamam için gerekiyordu, böylece günlük çalışmam biterdi. Saat on bir buçukta sabah gazetelerini ve mektupları alır ağaçların altındaki hamağıma uzanırdım. Saat yarımda öğle yemeğimi yer, öğleden sonraları da yüzer ve ata binerdim.

Bir sabah, saat on bir buçukta, hamağıma yatmadan önce bir kokteyl içtim. Bunu daha sonraki sabahlarda da tekrarladım. Bu arada saat yarımda yediğim öğle yemeğinden önce bir başka kokteyl daha içmeyi ihmal etmiyordum tabii. Çok geçmeden kendimi, masamda oturmuş bin kelimemi yazarken, o on bir buçuk kokteylini hevesle beklerken buldum.

Sonunda, artık alkolü istediğimin iyice bilincine varmıştım. Ama ne çıkardı bundan? John Barleycorn'dan korkmuyordum. Onunla uzun zaman bir arada yaşamıştım. İçki konusunda akıllıydım ben. Tedbirliydim. Hiçbir zaman bir daha aşırı içmeyecektim. John Barleycorn'un tehlikelerini ve tuzaklarını, geçmişte beni ne yollarla öldürmeye çalıştığını biliyordum. Ama bunların hepsi geçmişte, çok eskide kalmıştı. Bir daha kendimi kaybedinceye kadar içmeyecektim. Bir daha asla sarhoş olmayacaktım. Bütün istediğim ve bütün yapacağım şey içimi ısıtacak, yüreğime ferahlık verecek, içimdeki neşeyi canlandıracak, boğazıma kahkahayı yükseltecek, beynimdeki kurtları harekete geçirecek kadar bir şey içmekti. Ben gerçekten de hem kendimin hem de John Barleycorn'un tamamen efendisiydim.

XXXI

Ama insan organizmasına yapılacak aynı uyarı aynı tepkiyi üretmeye devam etmeyecektir. Yavaş yavaş tek bir kokteylin aynı etkiyi yapmadığını keşfettim.Tek bir kokteyl ölü gibi bırakıyordu beni. Ne bir parıltı vardı, ne de bir kahkaha gıdıklaması. İlk başlarda tek bir kokteylin yaptığı etkiyi yaratmak uğruna artık iki ya da üç kokteyl gerekiyordu. Ve ben bu etkiyi hissetmek istiyordum. İlk kokteylimi saat on bir buçukta sabah postasıyla hamağıma giderken içiyordum, ikincisini de bir saat sonra, yemekten hemen önce. Yemekten önce iki kokteyl daha fazla içebilecek zaman bulayım diye hamağımdan on dakika önce kalkma alışkanlığı edindim. Artık program bu olmuştu; çalışma masamla yemek arasındaki süre içinde üç kokteyl. En öldürücü içme alışkanlığının ikisidir bu: düzenli ve yalnız içmek.

Çevremde herhangi biri varken içmeye her zaman istekliydim. Kimse yokken de kendi başıma içiyor-

dum. Sonra bir başka adım daha attım. Sınırlı miktarda içebilen bir konuğum olduğu zaman, onun içtiği bir içkiye karşılık ben iki içki içiyordum. Birini onunla birlikte, ötekini onun haberi olmadan. O ikinci içkiyi ÇALIYORDUM yani. Bundan da kötüsü, yanımda birlikte içki içebileceğim bir konuk, bir adam, bir dost olduğunda bile da tek başıma içme alışkanlığı edinmiştim. Ama John Barleycorn bunda da hafifletici nedenler buluyordu. Aşırı konukseverlik gösterip bir konuğu sarhoş etmek yanlış bir şeydi. Sınırlı miktarda içki içen birini benimle birlikte içmeye zorlasaydım, kesinlikle onu sarhoş ederdim. O zaman ikinci içkiyi çalmaktan başka ne gelirdi ki elimden? Yoksa o benim yarım kadar içtiği halde, ben onun elde ettiği etkiden kendimi mahrum edecektim.

İçki içme alışkanlığımın gelişimini anlatırken aptal ya da zayıf yaradılışlı biri olmadığımı unutmayın lütfen. Dünya ölçülerine göre başarılı bir insanım ben. Sıradan başarılı bir adamın başarısından daha dikkat çekici bir başarı olduğunu söyleyebilirim benimkinin. Oldukça iyi bir akıl ve irade gücü isteyen bir başarıya sahibim. Bedenim güçlü bir bedendir. Zayıfların sinekler gibi öldükleri yerde benim bedenim ayakta kalmıştır. Yine de bu anlattığım şeyler benim ve bedenimin başına geldi. Ben bir gerçeğim. İçki içmem de bir gerçek. İçki içmem olmuş bitmiş bir şeydir; ne bir teori ne de bir kurgu. Benim görüşüme göre bu, John Barleycorn'un gücüne vurgu yapmaktadır. Hâlâ var olmasına izin verdiğimiz bir vahşet, eski vahşi günlerden kalma öldürücü bir gelenek olan ve ürettiklerimizin en iyilerini, en güçlülerini ve en gençlerini alan John Barleycorn'un gücüne...

Hikâyemize dönelim. Bir gün öğleden sonra yüzme havuzunda epey yüzdükten, at sırtında Ay Vadisindeki dağlarda yaptığım mükemmel bir gezintiden sonra, kendimi öylesine keyifli, öylesine mükemmel hissettim ki, kendimi daha keyifli, daha mükemmel hissetmek istedim. Bunun yolunu biliyordum. Akşam yemeğinden önce içilecek bir kokteyl, istediğimi veremezdi bana. En azından iki üç tane içmek gerekiyordu. İçtim. Neden içmeyecektim ki? Yaşamaktı bu. Yaşamayı her zaman çok sevmiştim. Bu kokteyller aynı zamanda günlük programımın bir parçası haline gelmişlerdi.

Ayrıca fazladan kokteyl içmek için sürekli bahaneler de buluyordum. Bu özellikle neşeli bir kalabalığın bir araya gelmesi olabiliyordu; mimarıma ya da ahırda çalışan duvarcının hırsızlığına kızmış olmam; dikenli tele takılan sevgili atımın ölümü ya da sabah postasında editörlerim ve yayımcılarımdan gelen iyi bir haber buna bahane olabiliyordu. Bahanesinin ne olduğunun bir önemi yoktu, bir kere içki içme isteği içimde filizlenmişti. Mesele şuydu: Alkolü İSTİYORDUM. Yirmi yıldan uzun süren bir oynaşlıktan ve istemeyişten sonra, sonunda, artık onu istiyordum. Gücüm zayıflığımda yatıyordu. Ortalama bir insanın bir içkiden aldığı keyfi alabilmek için benim iki, üç, dört kadeh içmem gerekiyordu.

Tek bir kurala uyuyordum. Günlük bin kelimemi yazmadan asla elimi içkiye sürmezdim. Yazma işim bitince, kokteyller beynimde, yapılmış günlük işimle gelecek eğlenceli saatler arasında bir yasaklama duvarı yükseltiyordu. İşim bilincimden uzaklaşmış olurdu.

Ertesi sabah saat dokuzda masamın başına oturup yeni bir bin kelime yazmaya başlayana kadar bir daha yazımı düşünmezdim. Bu, zihnin arzulanabilir bir duruma kavuşmasıydı. Bu alkol yasaklaması aracılığıyla enerjimi koruyordum. John Barleycorn söylendiği kadar kötü değildi. Pek çok insana iyilikte bulunmuştu o. Bu da onlardan biriydi.

Ortaya çıkardığım işler de daha sağlam, mükemmel ve samimiydi. Karamsar bir satır bile yazmıyordum. Uzun hastalığım süresinde yaşama giden yolu öğrenmiştim. Yanılsamaların yararlı olduğunu biliyor, onları yüceltiyordum. Ah, hâlâ aynı türden yazılar yazıyorum; temiz, canlı, iyimser ve yaşama yönelik yazılar. Oysa eleştirmenler bende olağanüstü bir canlılık olduğunu ve kullandığım bu yanılsamalar tarafından nasıl tamamen aldatıldığımı söyler dururlar.

Söz buraya gelmişken, kendi kendime on bin kere tekrarladığım soruyu tekrarlamama izin verin. NEDEN İÇİYORDUM? Buna niçin ihtiyacım vardı? Mutluydum. Çok mutlu olduğum için miydi bu? Güçlüydüm. Çok güçlü olduğum için miydi bu? Çok fazla mı canlılığa sahiptim? Neden içtiğimi bilmiyorum. İçimde sürekli büyüyen kuşkuyu seslendirsem de buna cevap veremem. Uzun yıllar boyunca, John Barleycorn'la iç içe yaşamıştık. Solak bir insan, uzun bir denemeden sonra, sağ elini kullanabilen bir insan olabilir. Alkolik olmayan ben uzun denemeler sonunda alkolik mi olmuştum?

Öylesine mutluydum ki! Uzun hastalığım sonunda bir kadının beni doyuran sevgisini kazanmıştım. Daha az çaba harcayarak daha çok para kazanıyordum.

Sağlıkla parıl parıl parlıyordum. Bir bebek gibi mışıl mışıl uyuyordum. Başarılı kitaplar yazmaya devam ediyordum ve sosyolojik tartışmalarda rakiplerimin zamanın gerçekleri tarafından çürütülerek entelektüel konumuma yeni destekler konulduğunu görüyordum. Bir günden bir güne ne keder, ne hayal kırıklığı, ne de pişmanlık duyuyordum. Her zaman mutluydum. Yaşam sonu gelmeyen bir şarkıydı. Uyuduğum saatleri bile kıskanıyordum, çünkü uyuduğum saatlerde eğer uyanık olsaydım benim olacak mutluluk benden çalınıyordu. Ama yine de içiyordum. Farkında değildim, ama John Barleycorn bana kendisine ait olan bir hastalığın sahnesini hazırlıyordu.

Ne kadar çok içersem, aynı etkiyi elde etmek uğruna daha çok içmem gerekiyordu. Ay Vadisinden çıkıp şehre indiğimde, dışarıda yemek yediğim zamanlarda, masada ikram edilen kokteyl yavan ve değersiz bir şey olarak kalıyordu. Onda yemek öncesi olan etki yoktu. Yemeğe giderken iki üç tane, hatta yolda arkadaşlara rastlarsam dört, beş, altı tane, kaç tane olduğu önemli değil, kokteyl içerek aynı etkiyi elde ediyordum. Bir keresinde çok acelem vardı. Birkaç kadeh içecek zamanım yoktu. Parlak bir fikir geldi aklıma. Barmene duble kokteyl hazırlamasını söyledim. Ondan sonra, acelem olduğu zamanlar, hep duble kokteyl ısmarladım. Zaman kazandırıyordu bana.

Düzenli biçimde çok içmenin bir sonucu da çok yorgun düşmem oldu. Zihnim yapay yollarla çalışmaya ve canlanmaya o kadar alışmıştı ki, yapay yollar olmadan çalışıp canlanmıyordu artık. İnsanlarla bu-

luşmak, topluma yaraşır olmak için alkol giderek bir zorunluluk haline gelmişti. Arkadaşlarımın arasına katılmak, onlardan biri olmak için içkinin dürtüklemesine, kurtların beynimde kımıl kımıl oynamasına, kafamın neşelenmesine, gülümsemenin gıdıklamasına, ısınmaya, parıltıya gereksinimim vardı.

Böyle içmenin bir başka sonucu da John Barleycorn'un beni kösteklemeye başlaması olmuştu. Uzun hastalığımı bana yeniden dayatıyordu. Beni baştan çıkararak yeniden Gerçek'in peşinden koşmaya, yüzünden peçesini çekip atmaya, gerçekliğin ölü gibi yüzüne bakmaya yöneltiyordu. Gel gelelim bu yavaş yavaş oldu. Düşüncelerim yeni baştan, ağır ağır katılaşıyordu.

Kimi zaman uyarıcı düşünceler aklımdan geçiyordu. Düzenli içki içme alışkanlığı beni nereye sürüklüyordu? Ama böylesi soruları susturmak söz konusu olduğunda John Barleycorn'a güvenebilirsiniz. "Hadi gel, bir tek at da sana her şeyi anlatayım," der o. Ve dediği olur da. Örneğin şu anlatacağım hikâye buna iyi bir örnektir ve John Barleycorn'un bana hatırlatmaktan bıkmadığı bir konudur:

Hassas bir ameliyatı gerektiren bir kaza geçirmiştim. Bir sabah, ameliyat masasından kalktıktan bir hafta sonra, yorgun ve bitkin bir halde hastanedeki yatağımda yatıyordum. Dağınık ve uzamış sakalımın altında çok az bir kısmı görülebilen yüzümün güneş yanığı rengi hastalıklı bir sarıya dönmüştü. Hastaneden ayrılmadan önce doktor yatağımın başında durmuştu. Hiç de onaylamayan bakışlarla içtiğim sigaraya bakıyordu.

"Bunu bırakman gerekiyor," dedi. "Sonunda seni götürecek. Bana baksana."

Baktım. Benim yaşlarımda, geniş omuzlu, geniş göğüslü bir adamdı. Gözleri parıl parıldı ve sağlıktan yüzü kıpkırmızıydı. Bundan daha güzel bir erkek olamazdı doğrusu.

"Ben de sigara içerdim," diye devam etti. "Puro. Ama bıraktım. Şimdi halime bak."

Adam sağlıklı olmasından haklı olarak gururlanıyordu. Ve bir ay içinde öldü. Hem de kazada filan değil. Uzun bilimsel adları olan yarım düzine kadar değişik mikrop adama saldırıp, onu yok etmişti. Komplikasyonlar acı verici ve şaşırtıcıydı, ölümünden birkaç gün önce bu mükemmel erkeğin attığı çığlıklar birkaç sokak öteden duyulabiliyordu. Bağıra bağıra öldü sonunda.

"Gördün mü kendine bakan adamı," dedi John Barleycorn. "Puro içmeyi bile bırakmıştı. Bak sonunda ne oldu? Boktan iş, ha? Mikroplarla başa çıkılamaz. Senin muhteşem doktorun her türlü önlemi almıştı, ama yine de ele geçirdiler onu. Mikrop sıçradığı zaman nereye konacağını bilemezsin. Belki de sana sıçrar. Bir de kaçırdığı şeylere bak doktorun. Sen de bir mikrobun üstüne sıçrayıp seni yere sermesi için sana verdiklerimi kaçıracak mısın? Hayatta adalet diye bir şey yoktur. Hayat tümüyle bir piyangodur. Ama ben hayatın yüzüne yalancı bir gülümseme kondurur, gerçeklere kahkahalarla gülerim. Sen de benimle birlikte gülümse ve gül. Nasıl olsa öleceksin sonunda, ama bu arada hiç olmazsa gülmüş olursun. Bu dünya çok karanlık. Ben senin için aydınlatıyorum

onu. Doktorunun başına gelenleri düşünecek olursak hayat berbat değil de nedir? Yapılacak tek bir şey var: Bir kadeh daha iç ve unut gitsin."

Ve elbette, bir başka içki daha içtim. John Barleycorn bu olayı bana her hatırlattığında yeniden içtim. Buna rağmen akıllı mantıklı bir şekilde içiyordum. İçtiklerimin en iyi cins içki olmasına dikkat ediyordum. İçkinin yaptığı etkiyi arıyor, kötü içkiden ve sarhoşluktan kaçınıyordum. Bu arada geçerken şunu da söylemek gerekir ki bir adam akıllı mantıklı bir şekilde içmeye başladı mı, bu onun ne kadar çok yol aldığının ciddi bir göstergesidir.

Ne var ki bin kelimemin son kelimesini yazmadan o gün içmeye başlamama kuralıma uymaya devam ediyordum. Buna karşın ara sıra yazmaya bir günlük ara veriyordum. Böyle zamanlarda, kuralımı çiğnemek diye bir şey söz konusu olmadığından, ilk içkimi ne kadar erken içtiğime aldırmıyordum. İçki oyununa hiç girmemiş insanlar, içki içme alışkanlığının nasıl büyüdüğüne şaşar kalırlar!

XXXII

Snark, San Francisco'dan uzun yolculuğuna çıktığı zaman teknede içecek hiçbir şey yoktu. Daha doğrusu biz içecek herhangi bir şey olduğundan habersizdik, aylarca da bunu keşfedemedik. Bu "kuru" tekneyle yolculuk yapmak benim önceden tasarladığım bir kötülüktü. John Barleycorn'a bir oyun oynamıştım. Bilincimden yükselmeye başlayan belli belirsiz uyarılara kulak verdiğimi gösteriyordu bu.

Elbette, bu durumu kendimden bile sakladım ve John Barleycorn'a bir sürü bahaneler uydurdum. Çok bilimseldim bu konuda. Yalnızca limanlarda içeceğimizi söylüyordum. Limanlar arasında içki içmeden geçen yolculuk boyunca vücudum alkolden temizlenecekti. Böylece bir limana vardığımızda John Barleycorn'un tadına daha çok varmak için formumda olacaktım. Etkisi daha sert, tadı daha güzel olacaktı.

San Francisco ile Honolulu arasını yirmi yedi günde aldık. Yolculuğun ilk gününden sonra içki içmek

aklıma bile gelmedi. Bu da benim nasıl gerçekten de bir alkolik olmadığımı gösterir sanırım. Kimi zaman Hawaii'deki o lezzetli yemekleri düşününce (daha önce birkaç kere orada bulunmuştum) doğal olarak bu yemeklerden önce içilecek içkiler de aklıma geliyordu. Ama bu içkileri bir özlemle, yolculuğun uzunluğundan bıkarak düşünmüyordum. O içkilerin iyi bir yemeğin havasına uygun, güzel ve neşeli olacağını düşünüyordum sadece.

Böylece, bir kere daha, kendi kendime John Barleycorn'un efendisi olduğumu kanıtladığıma çok memnun olmuştum. İstediğim zaman içer, istemediğim zaman içmezdim. Bundan böyle de istediğimde içmeye devam edecektim.

Hawaii'nin çeşitli adaları arasında beş ay geçirdik. Karaya çıktığımda içtim. Hatta yolculuktan önce California'da içmeye alıştığımdan biraz daha fazla içtim. Hawaii halkı, genel olarak, daha ılıman bölgelerde yaşayan insanlardan daha fazla içiyor gibi görünüyordu. Yine de Hawaii yalnızca yarı tropik bir bölgeydi. Tropiklere ne kadar çok inersem, insanların daha çok içtiğini görüyordum. Ben de daha fazla içiyordum.

Hawaii'den Marquesas adalarına gittik. Yol altmış gün sürdü. Altmış gün boyunca hiç karaya çıkmadık, ne bir yelkenli, ne de bir buharlı geminin dumanını görebildik. Ama bu altmış günün başlarında mutfağı elden geçiren aşçı bir buluş yaptı. Bir dolabın dibinde bir düzine şarap şişesi buldu. Bunlar çiftliğin mutfağından marmelat ve turşu kavanozlarının arasına karışmış olarak gelmişlerdi. Sıcak mutfakta altı ay

durmak, koyu tatlı şarapta bir çeşit farklılık yapmış olmalıydı; daha da olgunlaşmıştı şaraplar sanırım.

Tadına baktım. Enfesti! Ondan sonra, her gün bir kere, saat on ikide, Snark'ın denizdeki pozisyonu harita üzerinde işaretlendikten sonra, bu içkiden yarım bardak içtim. Neşemi artırır, denizin zaten güzel olan yüzüne daha bir güzellik katardı. Her sabah, kamaramda, kan ter içinde bin kelimemi yazarken, kendimi saat on ikideki günün en önemli olayını beklerken bulurdum.

İşin kötü yanı şarabı paylaşmak zorunda oluşumdu. Yolculuğun kaç gün süreceği belli değildi. Bir düzine şişeden daha fazla şarap olmamasına üzülüyordum. Şarap bitince, bu sefer de paylaşmış olduğuma üzüldüm. Alkol susuzluğu çekiyordum ve bir an önce Marquesas adalarına varmaya can atıyordum.

Marquesas'a vardığımda susuzluğum iyice artmıştı. Orada birkaç beyaz adam, bir sürü hasta görünüşlü yerli, şahane bir manzara, çok bol rom ve absent vardı, ama viski ya da cin yoktu. Rom insanın ağzının içini yakıp kavuruyordu. Bunu biliyorum, çünkü denedim. Ben de absent içtim. Bunun kusuru da azıcık kafayı bulmak için aşırı miktarda tüketmek gerekmesiydi.

Marquesas'tan yola çıktığımda Tahiti'ye kadar bana yetecek miktarda absent vardı teknede. Tahiti'de Scotch ve Amerikan viskisi yükledim. Bundan sonra artık limanlar arasında kuru bir gün geçmedi. Ama lütfen yanlış anlamayın. Anlaşıldığı anlamda sarhoşluk, sendelemek, sallanmak, tökezlemek, duyuların uyuşması yoktu. Usta ve deneyimli içkici, kuvvetli bir bünyesi de varsa, hiçbir zaman bu kadar alçalmaz.

Kendini iyi hissetsin, biraz neşelensin diye içer. Bundan fazlası için değil. Aşırı içkinin neden olacağı mide bulantısından, çok içmenin sonradan yapacağı etkiden, çaresizlikten ve gururunun kırılmasından kaçınır.

Usta ve deneyimli bir içkicininki tedbirli ve kurnazca bir yarı sarhoşluktur. Bunu, yılın on iki ayı gözle görünür bir ceza ödemeden elde edebilir. Bugün Birleşik Devletler'de kulüplerde, otellerde ve kendi evlerinde böyle yüz binlerce insan var. Bunlar hiç sarhoş olmaz. Ama çoğunluğu öfkeyle inkâr etse bile pek seyrek olarak ayıktırlar. Ve hepsi de, tıpkı benim inandığım gibi, oyunun kurallarında hile yaptıklarına inanırlar.

Denizdeyken yine de bir dereceye kadar içmiyordum, ama karaya çıkınca daha çok içiyordum. Sanki tropiklerde içkiye daha çok ihtiyacım vardı. Bunu herkes yapar, çünkü tropiklerde beyaz adamların aşırı alkol tüketmeleri nam salmıştır. Tropikler beyaz derililere göre bir yer değildir. Derilerinin rengi onları güneşin aşırı beyaz ışığına karşı koruyamaz. Ultraviyole ışınları, diğer yüksek hızlı ve görünmez ışınlar dokularını yırtar; tıpkı x-ışınlarının tehlikeyi öğrenene kadar birçok araştırmacının dokularını yırtıp atması gibi.

Tropiklerde yaşayan beyaz adamlar radikal kişilik değişiklikleri gösterirler. Vahşi ve amansız olurlar. Kendi ılıman iklimlerinde yapmayı hayal bile edemeyecekleri korkunç zalimce ve gaddar işler yaparlar. Sinirli, titiz ve ahlaksız olurlar. Daha önce hiç içmedikleri gibi içerler. Güneşin aşırı beyaz ışığına fazlasıyla maruz kalmış beyaz adamların yozlaşmaları çeşitli biçimlerde olur. İçmek de bu biçimlerden biridir. Alkol

tüketimindeki artış otomatiktir. Tropikler uzun süre kalmaya uygun bir yer değildir. Zaten ölmeye yazgılı gibidirler, aşırı içki içmek de bu süreci hızlandırır. Bu konuda hiç kafa yormazlar. Sadece içerler.

Güneş hastalığı beni de pençesine almıştı. Halbuki tropiklerde sadece iki yıl kalmıştım. Bu süre içinde çok içtim, ama tam da burada yanlış anlaşılmayı önlemek isterim. İçmek ne hastalığın nedeniydi, ne de yolculuğu yarıda bırakışımızın nedeni. Bir boğa gibi kuvvetliydim, uzun aylar boyunca derimi ve sinir dokularımı paramparça eden güneş hastalığına karşı mücadele ettim. New Hebride ve Solomon adalarından ve Line'daki mercanadalarından geçerken, tropik güneşin altındaki bütün bu dönem boyunca, sıtmadan kırılmış bir halde, gümüşsü derimle cüzam hastalığının küçük acılarını çekerken, yine de beş kişinin işini yapıyordum.

Bir tekneyi kayaların arasından, geçitlerden ve mercan denizlerinin aydınlatılmamış sahillerinden geçirmek başlı başına bir adamın işiydi. Teknedeki tek gemici bendim. Yaptığım hesaplamaları benimle birlikte denetleyecek kimse yoktu yanımda, tehlikeli karanlıkta haritada gösterilmeyen kayalıklar ve sığlık bölgeler konusunda danışabileceğim biri de yoktu. Hep ben nöbet bekliyordum. Bir ikinci kaptan nöbetini tutabileceğine güvendiğim hiçbir denizci yoktu teknede. Hem kaptandım, hem de ikinci kaptan. Denizde yirmi dört saat nöbette duruyor, fırsat buldukça ayak üstü şekerleme yapıyordum. Üçüncüsü, doktorluk da yapıyordum. O sırada Snark'ta bir doktorun işini yapmanın da bir adamın işi olduğunu söylememe izin

verin. Teknedeki herkes sıtmadan çekiyordu; hem de insanı üç ayda öldürebilen gerçek, tropikal sıtmadan. Teknedeki herkes ayrıca insanın midesini delen ülsere yakalanmıştı ve ngari-ngari denilen çıldırtıcı bir kaşıntıya tutulmuştu. Japon aşçı çektiği sayısız acıdan dolayı çıldırmıştı. Polinezyalı tayfalarımdan biri, karasu hummasından ölüm döşeğinde yatıyordu. Tam bir erkek işiydi yaptığım; ilaç veriyor, doktorluk yapıyor, diş çekiyor, hastalarımı zehirlenme gibi küçük hastalıklardan kurtarıyordum.

Dördüncüsü, bir yazardım. Hâlâ kan ter içinde her gün bin kelimemi yazıyordum. Bunu ancak sıtmadan kıvrandığımda ya da Snark sabahları fırtınalı denizlere daldığında bırakıyordum. Beşincisi, bir gezgin yazardım; pek çok şey görmeye ve izlenimlerimi defterlerime geçirmeye hevesliydim.

Altıncı olarak da, pek az kimsenin gittiği ve bu yüzden ziyaretçilerin önemli kişiler olarak karşılandığı yabancı yerleri ziyaret eden bir teknenin sahibi ve kaptanıydım. Bu yüzden toplumsal görevlerim de vardı, teknede konukları ağırlıyordum, karada da çiftçiler, tüccarlar, savaş gemilerinin kaptanları, çalı süpürgesi saçlı yamyam reisleri ve pazen pamuklu giysiler giyecek kadar şanslı başbakanlar tarafından ağırlanıyordum.

Elbette ki içiyordum. Hem konuklarımla hem de ev sahiplerimle içiyordum. Ayrıca tek başıma da içiyordum. Beş kişinin işini birden yapıyor olmanın bana içki içme hakkı kazandırdığını düşünüyordum. Alkol aşırı çalışan bir insan için yararlıydı. Küçük mürettebatım üzerinde bunun etkisini görüyordum. Kırk

kulaç derinlikten demir alırken, yarım saatin sonunda soluk soluğa ve titreyerek mola verdikleri zaman bir kadeh romun sarsıntısı onlara yeniden hayat veriyordu. Solukları yerine geliyor, ağızlarını ellerinin tersiyle siliyor ve yeni bir iradeyle yeniden zincire sarılıyorlardı. Snark'ı karinaya yatırdığımızda ve ateşler içinde boğazımıza kadar gelen suyun içinde çalışmak zorunda kaldığımızda, romun çalışmaya yaptığı olumlu etkiyi fark ediyordum.

İşte burada yeniden çok yanlı John Barleycorn'un yeni bir yanıyla karşı karşıya geliyoruz. Görünüşe bakılırsa, karşılıksız olarak bir şeyler vermektedir. İnsanın gücü kalmadığı zaman yeni güç kaynağı yaratmaktadır. Yorgun insan daha büyük çabalara girişmektedir. O an için gerçek bir kuvvet kazancı olur. Okyanusu geçen buharlı bir gemide sekiz cehennem gibi gün boyunca ateşçilik yaptığımı hatırlıyorum. Biz ateşçiler viskiyle ayakta kalabilmiştik. Her zaman yarı sarhoş çalışıyorduk. Viski olmasaydı ateşçilik yapamazdık.

John Barleycorn'un verdiği güç uydurma bir güç değildir. Gerçek bir güçtür. Ama bu güç, kaynaklarından zorla çıkarılmaktadır ve en sonunda bedelinin ödenmesi gerekir, faiziyle birlikte. Ama hangi yorgun insan gözünü uzaklara diker? Açıkça mucizevi olan bu gücünü kendi değeri olarak kabul eder. Aşırı çalışan sıradan emekçiler gibi, aşırı derecede çok çalışan profesyonel işadamları da bu yanılgı yüzünden John Barleycorn'un ölüm yolunda yolculuk etmiştir.

XXXIII

Kendime baktırmak için Avustralya'da bir hastaneye gittim. Bunda sonra da yolculuğa devam etmeyi planlıyordum. Hastanede yattığım uzun haftalar boyunca, daha ilk günden alkolü hiç aramadım. Onu hiç aklıma getirmedim. Ayağa kalktığımda onu yeniden içeceğimi biliyordum. Ne var ki yeniden ayaklarımın üstünde durduğumda tüm acılarımdan tamamen kurtulamamıştım. Egzamam hâlâ geçmemişti. Avustralyalı uzmanların tam olarak anlayamadıkları, gizemli güneş hastalığı dokularımı paramparça ediyordu. Sıtma içimde hâlâ iltihaplanıyordu, hiç beklenmedik anlarda ürpertici hezeyanlarla beni sırtüstü deviriyor, daha önceden ayarlanmış bir dizi konferansı iptal etmeye zorluyordu.

Böylece Snark ile çıktığım geziyi bırakarak daha serince bir iklim aradım kendime. Hastaneden çıktığım gün elbette içkiye yeniden başladım. Yemeklerde şarap içiyordum. Yemeklerden önce kokteyl içiyor-

dum. Yanında bulunduğum kişi Scotch içiyorsa ben de Scotch içiyordum. John Barleycorn'un tamamen efendisiydim, ömür boyu yaptığım gibi, istediğim zaman içer, istemediğim zaman içmezdim.

Bir süre sonra, daha serin bir iklim bulmak için daha güneye, Tazmanya'ya indim. Ve kendimi içecek hiçbir şeyin bulunmadığı bir yerde buldum. Benim için hiçbir anlama gelmiyordu bu. İçmedim. Bu bir zorluk değildi. Serin havada dolaşır, ata biner, sıtma nöbetinin tuttuğu zamanların dışında her sabah bin kelimemi yazardım.

Geçmiş yıllarda içmemin kuvvetsizliğimin nedeni olduğunu düşünebileceklere şunu söyleyeyim ki hâlâ benimle birlikte olan Japon kamarotum Nakata, tıpkı Charmian gibi sıtmadan kırılıyordu. Bu da yetmezmiş gibi bir de tedavi edilmesi için birkaç yılın gerekli olduğu tropikal nevrasteni hastalığının batağına saplanmışlardı ve Nakata da Charmian da kafa çekmek bir yana, ağızlarına içki bile sürmüyorladı.

İçkinin bulunabildiği Hobart Town'a döndüğümde, yine eskisi gibi içmeye başladım. Avustralya'ya döndüğümde de aynı şey oldu. Öte yandan, Avustralya'dan Amerika'ya içki içmeyen bir kaptanın kumanda ettiği tarifesiz bir buharlı gemiyle döndüğümüzde, yanıma içki almadım ve kırk üç gün süren yol boyunca hiç içmedim. Ekvator güneşi altında kavrulan Ekvador'a vardığımda, insanlar sarı humma, çiçek hastalığı ve vebadan ölüyordu. Derhal yeniden içmeye başladım, kafa yapan her tür içkiyi içiyordum. Bu hastalıklardan hiçbirine yakalanmadım. Hiç içmeyen Charmian ile Nakata da yakalanmadılar.

Bana verdiği zararlara karşın tropiklere hayran olduğumdan çeşitli yerlerde durdum. California'nın ılıman iklimine geri dönünceye kadar da epey uzun bir süre oyalandım. Yolda da olsam, bir yerde de konaklasam günde bin kelimemi yazıyordum. En son hafif sıtmamı geçirdim, egzamam geçti, güneş yanığı dokularım yeniden sağlıklı olarak birbirine kenetlendi ve geniş omuzlu, iri göğüslü erkeklerin içtiği gibi içmeye başladım.

XXXIV

Ay Vadisindeki çiftliğimize döndüğümde düzenli olarak içmeye devam ettim. Programım sabahları içmemekti, ilk içki zamanım bin kelimemi tamamladıktan sonra geliyordu. Sonra, çalışmamla öğle yemeği arasında çakırkeyif olana kadar birkaç kadeh içiyordum. Yine, akşam yemeğinden önceki bir saatte, keyiflenecek kadar içiyordum. Hiç kimse beni sarhoş görmüyordu, çünkü hiç sarhoş olmuyordum, sadece günde iki kere çakırkeyif oluyordum. Ama benim her gün tükettiğim içki miktarı, içkiye alışkın olmayan birinin vücuduna boşaltılsaydı, o insan sırt üstü devrilip sızardı.

Eskiye dönmüştük yine. Ne kadar çok içersem, aynı zevki elde edebilmek uğruna daha fazla içmek zorunda kalıyordum. Sonunda öyle bir an geldi ki kokteyller yetersiz kalmaya başladı. Ne kokteyl içecek kadar bol zamanım, ne de onları yerleştirecek bir yerim vardı. Viski daha kuvvetliydi. Daha az içtiğim halde daha fazla etkiliyordu. Öğleden önceleri eski

burbon ya da çavdar viskileri içerdim. Öğleden sonraysa Scotch ve soda.

Her zaman mükemmel olan uykum da giderek bozulmaya başlamıştı. Gece uyandığım zamanlar sırtüstü kitap okuyarak uyumaya alışmıştım. Ama artık bunu yapamıyordum. İki üç saat okuyup da hâlâ uyanık olduğumu görünce uykumun gelmesi için çareyi içmekte buldum. Bazen iki üç kadeh gerekiyordu uykuya dalabilmem için.

Böyle gecelerde, sabahları erken kalktığım için o kadar az uyuyordum ki, vücudum aldığı alkolü eritecek zaman bulamıyordu. Bunun sonucu olarak da kalktığımda ağzım kupkuru, başımda bir ağırlık, midemde hafif bir bulantı oluyordu. Yani kendimi iyi hissetmiyordum. Düzenli ve çok içen birinin sabah rahatsızlığını çekiyordum. Beni sabahları kendime getirecek bir içkiye ihtiyaç duyuyordum. İnsanın savunması bir kere kırıldıktan sonra, gerisini John Barleycorn'a bırakın! Böylece rahat bir kahvaltı yapabilmek için kahvaltıdan önce bir bardak içmeye başladım, yılanın eski zehri ısırmıştı beni! Bu sırada yeni bir âdet daha geliştirdim. Alev alev yanan içimi serinletsin diye artık geceleri yatağımın yanına bir sürahi su koyuyordum.

Vücudumun bir an bile alkolsüz kalmadığı bir duruma geldim. Ben de alkolden kendimi uzak tutamıyordum. Uzak, ıssız yerlere gitmem gerektiği zaman, orayı içkisiz bulma riskini göze alamıyordum. Çantamda birkaç litre içki götürüyordum. Eskiden böyle yapanlara şaşkınlıkla bakardım. Şimdi hiç utanmadan aynı şeyi ben yapıyordum. Arkadaşlarla dışa-

rı çıktığımda bütün kuralları bir kenara atıyordum. Onlar ne içiyorsa onu içiyor, ne zaman içiyorsa o zaman içiyor, nasıl içiyorsa öyle içiyordum.

Artık kendimle beraber güzel bir alkol ateşi taşıyordum. Bu ateş kendi ısısıyla besleniyor ve daha çok alevleniyordu. Uyanık olduğum saatlerde içmek istemediğim tek bir anım yoktu. Günlük bin kelimemi yazmayı tamamlamayı yalnızca beş yüz kelime yazmışken bir içki içerek tamamlamayı bekler olmuştum. Çok geçmeden de bin kelimeyi yazmaya bir içki içerek başlamayı alışkanlık haline getirdim.

Durumun ciddiyetinin gayet farkındaydım. Yeni kurallar koydum. Çalışmam bitmeden önce kesinlikle içmemeye karar verdim. Ama yepyeni ve şeytanca bir karışıklık çıktı ortaya. İçmeden yazamıyordum. Yazamıyordum işte. Yazabilmek için içmem gerekiyordu. Artık savaşmaya başlıyordum. Sonunda özlemime kavuşmuştum ve şimdi bu özlem bana hükmediyordu. Masamın başına oturuyor, kâğıt kalemle oynuyordum, ama kelimeler akmayı reddediyorlardı. Doğru düzgün düşünemiyordum, çünkü aklım sürekli odanın karşısındaki likör dolabında duran John Barleycorn'daydı. Sonunda, umutsuzluk içinde içer, o anda beynim gevşer ve bin kelime su gibi akardı.

Oakland'daki evimde içki stokum bitince inat ettim ve yeni içki almadım. Ne var ki bunun da bir yararı olmadı, çünkü ne yazık ki içki dolabının diplerinde bir yerde bir kasa bira kalmıştı. Boş yere yazmaya çalıştım. Bira kuvvetli içkilerle karşılaştırılınca hafif bir içkidir, üstelik birayı sevmiyordum. Yine de dolabın dibindeki biradan başka hiçbir şey düşünemiyor-

dum. Birkaç yudum içince kelimeler akmaya başladı, birkaç şişe içtiğimde de bin kelimem tamamlanmıştı. İşin kötü yanı bira midemin fena halde yanmasına neden oluyordu, buna rağmen çok geçmeden bitirdim o kasayı.

İçki dolabı artık tamtakırdı. Yeniden doldurmadım. Gerçekten de kahramanca bir azimle sonunda John Barleycorn'un mahmuzlaması olmadan günlük bin kelimemi yazmaya zorladım kendimi. Ama yazdığım sürece içki özlemi çektiğimin farkındaydım. Sabah çalışmam biter bitmez, evden dışarı çıkar ve şehre inip ilk içkimi içerdim. Merhametli Tanrım! Alkolik olmadığım halde John Barleycorn'un benim üstümde böylesine kuvvetli bir etkisi olabiliyorsa, gerçekten alkolik olanların çektiği ıstırap kim bilir ne müthişti. Üstelik onlar kimyasal yapılarının organik isteklerine karşı savaşırken, en yakınları bile çektiklerini anlamaz, onları küçük görür ve alay ederdi!

XXXV

Ama bedelin ödenmesi gerekiyordu. John Barleycorn bu bedeli almaya başlamıştı, bedenden çok zihinden alıyordu. Tamamen entelektüel olan eski, uzun hastalık yeniden nüksetti. Çoktandır ölüme terk edilmiş eski hayaletler yeniden başlarını kaldırdılar. Ama bunlar daha farklı ve daha ölümcül hayaletlerdi. Başlangıçta entelektüel olan eski hayaletler aklı başında ve normal bir mantık tarafından öldürülmüşlerdi. Şimdi bunlar John Barleycorn'un Beyaz Mantık'ı tarafından diriltiliyorlardı. John Barleycorn da kendi yarattığı hayaletleri asla öldürmez. İçkinin neden olduğu bu karamsarlık hastalığına karşı bir insan John Barleycorn'un vaat ettiği, ama hiçbir zaman vermediği uyuşturucu arayışı peşinde daha çok içmek zorunda kalır.

Başından hiç geçmeyenlere bu Beyaz Mantık'ı nasıl anlatmalı! Belki de en iyisi ilk önce bunu anlatmanın nasıl imkânsız bir şey olduğunu söylemektir.

Örneğin büyük mesafeler ve zamanlar ülkesi olan Haşhaş Ülkesini düşünün bir. Geçmiş yıllarda o uzak ülkeye iki unutulmaz yolculuk yapmıştım. Oradaki maceralarım en küçük ayrıntısına kadar beynime kazınmıştır. Ne var ki oraya gitmemiş olanlara bunun en küçük bir kısmını bile, sonsuz kelimeler kullanmama karşın, boş yere anlatmaya çalışmışımdır.

Abartılı mecazlar kullanıyorum ve piyanoda süratle çalınan hızlı bir melodinin notaları arasındaki her aralıkta, nasıl akla hayale sığmayan acı ve dehşet dolu yüzyıllar geçtiğini anlatmaya çalışıyorum. Haşhaş Ülkesinin bir görünüşünü ayrıntılarıyla anlatarak bir saat konuşuyorum, sonra da bakıyorum ki onlara hiçbir şey anlatamamışım. Tüm o korkunç ve harika şeylerin sonsuzluğunda, onlara bu küçücük şeyi bile anlatamadığımda, Haşhaş Ülkesi hakkında zerre kadar fikir vermekten aciz kaldığımı fark ediyorum

Ama o tekinsiz ülkede bir başka gezginle konuşmaya göreyim, beni hemen anlıyor. Bir cümle, bir kelime onun zihnine, orayı gezmemiş olanların zihnine saatlerce söylenecek kelimelerin ve cümlelerin veremediğini hemen ulaştırıyor. Beyaz Mantık'ın hüküm sürdüğü John Barleycorn'un ülkesi için de durum aynıdır. Oraya gitmemiş insanlar için, orada bulunan birinin anlattıkları her zaman anlaşılmaz ve hayal ürünüymüş gibi görünür. O yola düşmemiş okuyucularımın burada anlattığım şeylere inanmaya çalışmalarını rica edebilirim ancak.

Çünkü alkolde gerçeğin ölümcül sezgileri bulunur. Bu konuda ayık Philip sarhoş Philip'e yemin ederek kefil olur. Bu dünyada gerçeğin çeşitli sıralamaları var

gibidir. Bazı gerçekler ötekilerden daha gerçektir. Bazı gerçeklerse yalandır; kendini gerçekleştirmek ve yaşamak isteyen hayat için en büyük kullanım değeri bu tür gerçeklerde bulunur. Ey bu yoldan geçmemiş olan okuyucu, görüyorsun ya, sana John Barleycorn kabilesinin diliyle anlatmaya çalıştığım ülke nasıl da çılgınca bir yerdir. Bütün üyelerinin ölüme çıkan yoldan kesinlikle kaçındığı ve yalnızca hayata açılan yollarda yürüdüğü sizin kabilenizin dili değildir bu. Yolların çeşit çeşit olması gibi, gerçekler de çeşitlidir. Ama sabırlı olun biraz. Hiç olmazsa yalnızca bir laf kalabalığı gibi görünen bu şeyin arasından belki de şans eseri öteki ülkelerin ve kabilelerin uzak manzaralarını, soluk da olsa seçebilirsiniz.

Alkol gerçeği söyler, ama onun gerçeği normal değildir. Normal olan sağlıklıdır. Sağlıklı olan hayata yönelir. Normal gerçek farklı çeşittendir, gerçeğin daha zayıf bir çeşididir. Yük arabası çeken bir atı düşünün. Hayatının ilk gününden son gününe kadar yaşadığı tüm olaylar boyunca hayatın güzel olduğuna; koşum takımları altında ağır işin güzel olduğuna; her ne kadar kör bir içgüdüyle kavransa da ölümün iğrenç bir dev olduğuna; hayatın lütufkâr ve değerli olduğuna bir şekilde, öngörülemeyen bir bulanıklıkla inanması gerekir. Sonunda, hayatı solup giderken, ayakları burkulup bacakları şişinceye kadar zorlanmayacağına, dövülüp bir kenara fırlatılmayacağına; yaşlılığın, külüstür bir eskici arabasına koşulup her adımda bir kamçı yemek olsa da onurlu, saygıdeğer ve değerli bir şey olduğuna inanmalıdır. Merhametsiz kölelik boyunca aptalca sendeleyerek ve yaklaşan

sonuna doğru yavaşça parçalanıp dağılmaktadır. Sendeleyerek yaklaşan sonunun son tökezlenişine kadar bu yük beygiri hayatın gerçeği olan ve hayatın devamını mümkün kılan daha zayıf gerçeğin fermanlarına itaat etmelidir.

Bu yük beygirinin de, bütün öteki atlar gibi, bütün öteki hayvanlar gibi, insanlar da içinde olmak üzere, gözleri yaşamaktan kör olmuş, duyularına darbe indirilmiştir. Bedeli ne olursa olsun yaşayacaktır o. Sonunda hayat zarar görmüş olsa da, bütün canlılar oyunu kaybedecek olsalar da hayat oyunu güzeldir. Gerçeğin bu biçimi, ne kadar hatalı olursa olsun, gerçeğin aklı başında ve normal düzenidir, hayatını sürdürmek için inanmak zorunda olduğu yaşamın akıllı biçimidir.

Hayvanlar arasında yalnızca insana o korkunç mantık ayrıcalığı verilmiştir. İnsan, beynini kullanarak, şeylerin sarhoş edici görünüşüne nüfuz edebilir, kendisini ve düşlerini arsız bir kayıtsızlıkla çevreleyen evrene bakabilir. Bunu yapabilir, ama bunu yapmak onun için iyi olmaz. Yaşamak, doyasıya yaşamak, hayatla kışkırtılmak, canlı olmak (ki bu, olduğu gibi olmaktır) insanın gözlerinin hayat tarafından körleştirilmesi ve duyularının darbe alması iyidir. İyi olan şey doğrudur. İnsanın bilmesi gereken şey gerçeğin bu biçimidir ve bunu mutlak gerçek olarak kabul edip evrende başka hiçbir gerçek biçiminin ele geçiremeyeceği şaşmaz bir kesinlikle davranışlarına yön vermelidir. İnsanın görünüş değeri olarak duyguların hilelerini ve tenin tuzaklarını kabul etmesi ve duygusallığın sisleri arasından tutkunun tuzak ve yalanlarının peşinden

gitmesi iyidir. Açgözlülüğünden ve arzularından dehşete düşmemesi, gölgeler ve boşa çıkan çabalar görmemesi iyi bir şeydir.

Ve insan bunu yapar. Sayısız insan gerçeğin öteki ve daha gerçek biçimini görmüş ve ondan kaçmıştır. Sayısız insan uzun hastalığı yaşamış, bunu anlatmış ve sonra bile isteye bunu ömürlerinin sonuna kadar unutmuşlardır. Yaşamışlardır. Hayatın farkına varmışlardır, çünkü hayat kendileridir. Doğru yapmışlardır.

Ve şimdi de John Barleycorn hayat dolu, yaşamayı arzulayan hayalci bir insanı lanetlemektedir. John Barleycorn Beyaz Mantık'ını, gerçeğin ötesindeki beyaz haberciyi, yıldızlararası uzay kadar zalim ve çıplak, mutlak sıfır kadar cansız ve donuk, aksi iddia edilemez mantığın ve unutulmaz gerçeğin buzuyla göz kamaştıran yaşamın antitezini gönderir. John Barleycorn hayalcinin düş kurmasına, yaşayanın yaşamasına izin vermez. Doğumu ve ölümü yok eder, kurbanını, "The City of Dreadful Night"ta olduğu gibi, "Yaşamımız bir hile, ölümümüz kara bir uçurum," diye bağırtana kadar varoluş çelişkisini sislerin içinde eritir. Böylesine korkunç bir sıkı dostluğun kurbanının ayakları da ölüme giden yolu tutar.

XXXVI

Yine kişisel deneyimlere ve John Barleycorn'un Beyaz Mantık'ının geçmişte üzerimde yaptığı etkilere dönelim. Ay Vadisindeki sevgili çiftliğimde, beynim aylardır alkolle sırılsıklam olmuş bir halde, insanın doğuştan mirası olan kozmik keder tarafından baskı altına alındım. Neden kederli olmam gerektiğini kendi kendime boş yere sorup duruyordum. Gecelerim sıcak bir mekânda geçiyordu. Çatım akmıyordu. Evde her türlü yiyecekten bol bol vardı. Her türlü konforum sağlanıyordu. Bedenim ne bir ağrı ne bir sızı çekiyordu. Eski güzel ten makinesi düzenli işliyordu. Beynim de, kaslarım da fazla çalışmıyordu. Toprağım, param, kudretim, dünya çapında ünüm, başkalarına hizmet etmek için bilincim, sevdiğim bir eşim, kendi kanımdan çocuklarım vardı. Dünyanın iyi bir yurttaşının yapması gereken şeyleri yapmış ve yapıyordum. Evler yaptırdım, birçok ev ve yüzlerce dönüm toprağı işledim. Ağaçlara gelince, yüz binlerce ağaç dikmedim

mi? Evimin hangi penceresinden bakarsam bakayım, güneşe doğru dimdik, kahramanca yükselen ve kendi ellerimle diktiğim bu ağaçları görebiliyorum.

Dünyadaki yüz milyon kişiden yüz insan bile benim kadar şanslı olmamıştır. Yine de, bütün bu iyi talihime karşın, hâlâ kederliyim. Kederliyim, çünkü John Barleycorn benimle birlikte. John Barleycorn benimle birlikte, çünkü ben gelecek çağların rasyonel uygarlıktan önceki karanlık çağlar olarak adlandıracakları bir çağda doğdum. John Barleycorn benimle birlikte, çünkü gençliğimin bilinçsiz günlerinde John Barleycorn'a kolay ulaşılabiliyordu, her köşede ve köşelerin arasındaki her sokakta bana seslenip beni çağırıyordu. İçine doğduğum bu sahte uygarlıkta bu ruh zehrinin satılması için her yerdeki ruhsatlı dükkânlara izin verilmiş. Hayatın düzeni benim (ve benim gibi milyonlarca insanın) bu zehir satan dükkânlara girmeleri için kandırıldığı, baştan çıkarıldığı ve zorlandığı biçimde düzenlenmiş.

John Barleycorn'un insanı soktuğu sayısız kederli ruh halinden birinde gelin birlikte dolaşalım. Güzel çiftliğimde atımla dolaşıyorum. Bacaklarımın arasında güzel bir at var. Hava şarap gibi. Tepelerin yamaçlarına yaslanmış bağlardaki üzümler sonbahar aleviyle kızıla kesmiş. Sonoma Dağları üzerinde denizden gelen sis var. İkindi güneşi uyuklayan gökte için için yanıyor. Beni yaşadığıma memnun edecek her şeyim var. Rüyalarla ve sırlarla doluyum. Baştan aşağı güneşim, havayım ve parıltıyım. Hayat doluyum, canlıyım. Hareket ediyorum, hareket etme gücüm var, üstüne bindiğim canlı şeyin hareketlerini istediğim gibi yö-

netebiliyorum. Var olmanın ihtişamına sahibim, bana gurur veren tutkuları ve ilhamları biliyorum. Duygu krallığında bir kralım ben ve hiç yakınmayan tozları ayaklarımın altında çiğniyorum...

Yine de, çevremdeki güzelliklere ve mucizeye güvenmez gözlerle bakıyorum. Ben olmadan bu kadar zamandır süregelen ve ben gittikten sonra da sürecek olan bu dünyada doldurduğum zavallı yeri düşünüyorum. Şimdi bana ait bu inatçı topraklarda bellerini ve yüreklerini kıran insanları hatırlıyorum. Sanki yok olamaz herhangi bir şey yok olabilen bir şeye aitmiş gibi! Bu adamlar gelip geçtiler. Ben de geçip gideceğim. Bu adamlar çalışıp çabaladı, toprağı temizledi, ekip biçtiler. Çalışmaktan kaskatı kesilmiş vücutlarını dinlendirirken ağrıyan gözlerle bu aynı güneşin doğuşuna ve batışına, üzümlerin sonbahardaki ihtişamına, dağlardaki sis bulutlarına baktılar. Ve şimdi onlar yoklar. Biliyorum ki, bir gün, çok geçmeden, ben de yok olup gideceğim.

Gitmek mi? Gidiyorum bile. Çenemde şimdiden gitmiş parçalarımın yerine dişçilerin taktıkları takma dişler var. Gençliğimin parmakları bir daha hiç olmayacak ellerimde. Eski kavgalar ve güreşler onları onarılamayacak şekilde yaraladılar. Adını bile hatırlamadığım bir adamın kafasına vurduğum yumruk şu elimin başparmağını o günden beri sonsuza kadar sakat bıraktı. Öteki elimin parmakları da güreşirken sakatlanmıştı. Bir koşucununkine benzeyen midem hafızanın zindanlarında kaldı. Vücudumu taşıyan bacaklarımın eklem yerleri eskiden olduğu kadar sağlam değiller. Halbuki çılgınca çalışma ve eğlence gün ve de

gecelerinde onları zorlar, gererdim. Bir daha yeniden fırtınanın yalnız karanlığında tek bir ipe asılıp bir direkten ötekine sıçrayacak kadar gururla güvenemem bacaklarıma. Bir daha yeniden kutup buzları üstünde kızak çeken köpeklerle birlikte millerce koşamam.

Doğduğum günden bu yana ölmekte olan bu çürüyen vücudun içinde bir iskelet, yüzüm dediğim deri kabuğunun altında kemikli, burunsuz bir ölü kafası taşıdığımın farkındayım. Bunlar beni korkudan ürpertmiyor. Korkmak sağlıklı olmak demektir. Ölüm korkusu yaşama yardımcı olur. Ama Beyaz Mantık insanın korkmamasını sağlar. Beyaz Mantık'ın hastalığı bir insanı Burunsuz Olan'ın yüzüne karşı alaycı alaycı güldürür ve yaşamın bütün hayallerine hakaretle dudak büktürür.

Atımın üstünde giderken çevreme bakıyorum ve doğal seleksiyonun amansız ve sonsuz yıkıcılığını görüyorum. Beyaz Mantık uzun zamandır kapatmış olduğum kitapları yeniden açmam için direterek benim hiçlik ve toz olarak gördüğüm bu güzelliği ve harikaları paragraf paragraf ifade ediyor. Çevremde bir mırıltı, bir vızıltı var ve bu uğultunun, havasının rahatsız edildiğinden yakınan birtakım hayvanlardan, bir tatarcık sürüsünden yükseldiğini biliyorum.

Yeniden çiftliğe dönüyorum. Alacakaranlık çökmek üzere, av hayvanları ortaya çıkmışlar. Canlının canlıyla beslenmesi olan acıklı oyunu seyrediyorum. Bunda bir ahlak yok. Yalnızca insanda ahlak var, insan yaratmıştır ahlakı; yaşamaya, yani gerçeğin daha azına yönelmiş bir davranış kuralıdır o. Yine de ben bunları daha önceden, uzun hastalığımın yorgun gün-

lerinde biliyordum. Bunlar kendimi başarıyla unutmaya alıştırdığım daha büyük gerçeklerdi. O kadar ciddiydiler ki ciddiye almayı reddetmiştim. Onunla öylesine nazik bir şekilde oynamıştım ki tıpkı bilincimin gerilerinde uyuyan köpekleri uyandırmak istemediğim gibi onları da uyandırmak istememiştim. Onlara hiç dokunmadım, bıraktım oldukları gibi yatsınlar. Onları uyandırmayacak kadar akıllıydım. Ama şimdi Beyaz Mantık onları benim için bana sormadan uyandırıyor, çünkü çok yürekli olan Beyaz Mantık dünyaya ait hayal canavarlarının hiçbirinden korkmuyor.

"Bırak, bütün ekollerin doktorları beni suçlasın," diye fısıldıyor kulağıma ben atımın üzerinde ilerlerken. "Ne çıkar bundan? Ben gerçeğim. Biliyorsun bunu. Benimle mücadele edemezsin. Benim ölüme götürdüğümü söylerler. Ne çıkar bundan? Gerçek bu. Hayat sürmek için yalan söyler. Hayat sürekli yalan söyleme sürecidir. Hayat, akışın ülkesinde çılgınca bir danstır. Bu ülkede kuvvetli gelgitler içindeki görünüşler aklımızın alabileceğinin ötesinde ayların tekerleklerine zincirlenmiştir. Görünüşler hayalettir. Hayat, görünüşlerin değiştiği, karıştığı, birbirinin içinden geçtiği, titrek titrek çırpındığı, solduğu, gelip geçtiği, bütün diğer görünüşler gibi yeni görünüşler olarak yeniden ortaya çıktığı bir ülkedir. Sen de geçmişin sayısız görünüşlerinden oluşmuş böyle bir görünüşsün. Bir görünüş sadece serap görebilir. Sen arzu seraplarını bilirsin. İşte bu seraplar senin üzerine yığılan ve seni geçmişte oluşturan akıl almaz ve hesaba gelmez görünüş yığınlarıdır, seni geleceğin hayalet ülkesini kalabalıklaştırmak adına akıl almaz ve hesaba gelmez

görünüş yığınlarının içine sürükler. Hayat bir hayalettir, geçer. Sen de bir hayaletsin. Seni önceleyen ve senin parçalarını oluşturan hayaletlerden, evrimsel çamurdan bir söz kalabalığıyla yükseldin ve senin yerine geçecek hayaletlerin içinden geçerek, onlara karışarak söz kalabalığıyla geçip gideceksin."

Elbette bütün bunlar cevaplandırılamaz şeylerdir ve ikindi gölgeleri arasında atımla ilerlerken Comte'un Büyük Fetiş dediği dünyaya sırıtıyorum. Ve başka bir karamsarın şu sözleri söylediğini hatırlıyorum: "Her şey gelip geçicidir. Doğan ölmelidir, ölünce de dinlendiği için mutludur."

Ama şimdi tozların arasından dinlenmekten mutlu olmayan biri çıkıyor karşıma. Çiftlikte çalışan yaşlı bir İtalyan göçmeni bu. Bütün köleliğiyle şapkasını çıkararak selam veriyor bana, çünkü gerçekten, ona göre ben hayatın efendisiyim. Ben onun için yiyecek, barınacak bir yer ve var olmak anlamına geliyorum. O ömrü boyunca bir hayvan gibi çalışıp çabaladı ve saman dolu ahırlardaki atlarım kadar bile konforlu bir hayatı olmadı. Çalışmaktan sakatlanmış. Ayaklarını sürüye sürüye yürüyor. Bir omuzu ötekinden düşük. Elleri budaklı pençeler gibi, tiksindirici ve korkunç. Bir hayalet olarak sefil bir örnek. Beyni de, vücudunun çirkin olması gibi, aptal.

"O kadar aptal bir beyni var ki hayalet olduğunu bile bilmiyor," diye kıkırdayarak söylüyor bana Beyaz Mantık. "Duyuları sarhoş olmuş. Hayat rüyasının kölesi. Beyni akıl üstü yasaklarla ve sabit fikirlerle dolu. Yüce bir öte dünyaya inanıyor. Kendisine muhteşem bir Cennet vaat eden olan peygamberlerin kuruntuları-

na kulak vermiş. Hiçbir kuşkunun gölgesi olmadan evrenin kendisi için yaratıldığına inanmış. Ve onun yazgısı, onun ve onun türünün görünüşten ve aldatmacadan kurduğu önemsiz diyarlarda sonsuza kadar yaşamak.

"Ama kitaplar açan ve benim korkunç sırlarımı paylaşan sen, onun ne olduğunu biliyorsun. Senin ve tozun kardeşi o, kozmik bir şaka, kimyanın bir oyunu. Aynı zamanda goril ile şempanzenin de kardeşi. Öfkelendiği zaman göğsünü yumruklar, kendinden geçerek hissiz, bir vahşetle kükreyip titrer. Canavarca, atalarından kalma dürtüleri bilir ve unutulmuş içgüdü parçalarından oluşur."

"Yine de ölümsüz olduğunu hayal ediyor," diye tartışıyorum zayıf bir sesle. "Bu kadar cahil bir budalanın zamanın omuzlarına binip sonsuzluklara gitmesi harikulade bir şey."

"Hah!" oluyor Beyaz Mantık'ın karşılığı. "Öyleyse kitaplarını kapatıp yalnızca bir iştah ve arzu, karın ve bel kuklası olan bu şeyle yer değiştirir misin?"

"Aptal olmak mutlu olmaktır," diye ileri sürüyorum.

"Öyleyse senin mutluluk idealin ılık bir akşamın akıntısız denizinde yüzen denizanası gibi bir organizma, ha?"

Ah, John Barleycorn'un kurbanı onunla mücadele edemez!

"Bu, Buda'nın Nirvana'sının imha edilebilir mutluluğundan bir adım uzakta," diye ekledi Beyaz Mantık. "Ah işte, eve geldik. Neşelen biraz, bir şeyler iç. Biz aydınlanmışlar, sen ve ben, bütün budalalıkları ve komediyi biliyoruz."

Duvarları kitaplarla dolu çalışma odamda, düşünce adamlarının bu mozolesinde içiyorum, birkaç kadeh daha içiyorum, beynimin iç taraflarında uyuyan köpekleri uyandırıyorum ve önyargının ve yasanın duvarları üzerinden ve hurafelerin ve imanın labirentleri arasından onlara merhaba diyorum.

"İç," diyor Beyaz Mantık. "Yunanlar varoluşun sefaletini unutabilmeleri için şarabı onlara tanrıların verdiğine inanırdı. Heine'nin ne dediğini de hatırla."

O ateşli Yahudi'nin dediklerini hatırlıyorum: "Son nefeste her şey biter: sevinç, aşk, keder, makarna, tiyatro, limon ağaçları, ahududu taneleri, insan ilişkilerinin gücü, dedikodu, köpeklerin havlaması, şampanya."

"Senin berrak beyaz ışığın bir hastalık," diyorum Beyaz Mantık'a. "Yalan söylüyorsun."

"Gerçekleri çok güçlü söylediğim için," diye alaycı cevap veriyor.

"Ne yazık ki evet, varoluş o kadar karmakarışık ki," diye onaylıyorum üzgün.

"Liu Ling senden daha akıllıydı," diyor Beyaz Mantık. "Onu hatırlıyor musun?"

Başımı salladım. Yüzyıllar önce Çin'de yaşayan, bir grup içkiye düşkün şairden biri olan ayyaş şair Liu Ling.

"Sarhoş bir insana bu dünya işlerinin ırmakta akan su mercimeği gibi göründüğünü söyleyen Liu Ling'di. Çok güzel. Hadi bir Scotch daha iç. Bırak görünüş ve aldatmaca da bir ırmaktaki su mercimeğine benzesin."

Scotch'umu bardağıma doldurup bir yudum alırken bir başka Çinli filozofu, Chuang Tzu'yı hatırlı-

yorum. İsa'dan dört yüzyıl önce şu sözleri söyleyerek bu hayal dünyasına meydan okumuştu: "Nereden biliyorum, ölülerin daha önceden yaşama sarılmaktan pişmanlık duyduklarını? Ziyaret sofrası hayalleri kuranlar, uyandıklarında keder ve acıyla karşılaşıyorlar. Keder ve acının rüyasını görenler, uyandıklarında neşeyle ava çıkıyorlar. Rüya görürken, rüya gördüklerinin farkında değiller. Bazıları rüya görürken gördükleri rüyayı yorumlamaya kalkışıyorlar, ancak uyandıklarında bunun rüya olduğunu anlıyorlar... Budalalar şimdi uyanık olduklarını sanıyorlar, sanki gerçekten prens ya da köylü olduklarını biliyorlarmış gibi kendileriyle övünüyorlar. Konfüçyus da, sen de birer rüyasınız; size rüya olduğunuzu söyleyen ben de bir rüyayım.

"Bir zamanlar ben, Chuang Tzu, rüyamda oradan oraya uçuşan bir kelebek olduğumu gördüm. Yalnızca kelebekliğimin bilincindeydim, insan olarak kişiliğimin bilincinde değildim. Birdenbire uyandım, işte orada kendim olarak yatıyordum. Şimdi bilemiyorum, ben kelebek olduğunu gören bir insan mıydım, yoksa şimdi insan olduğunu gören bir kelebek miyim?"

XXXVII

"Hadi," diyor Beyaz Mantık, "unut şu eski Asyalı düşçüleri. Bardağını doldur da senin olan şu ılık tepelerde kendi düşlerini gören dünün düşçülerinin parşömenlerine bakalım."

Petaluma adlı büyük çiftliğin Tokay denilen üzüm bağlarının eski sahiplerini hatırlamaya çalışıyorum. Uzun, hüzün verici bir isim listesi bu. Bir zamanlar Meksika'da Kızılderililerden çalınmış elli kilometrekarelik toprağı ülkesine yaptığı hizmetler ve on yıl boyunca askerlerine ödediği para karşılığında Albay Don Mariona Guadalupe Vallejo'ya senetle devreden Meksikalı "Vali, Başkomutan ve Californialılar Dairesi Müfettişi" Manuel Micheltoreno ile başlıyor bu liste.

Birdenbire insanoğlunun toprak hırsının bu köhne kaydı bir savaşın korkunçluğuna bürünüyor; tozla yapılan mücadeleye. Borç senetleri, ipotekler, ipotek kaldırma sertifikaları, devir işlemleri, mahkeme ka-

rarları, cebri icra, haciz ilamları, satış emirleri, vergi alacakları, işletme imtiyazları için verilen dilekçeler, taksim kararları. Bu pastırma yazında uykulu uykulu yatan ve yüzeyini tırmalamaktan başka hiçbir şey yapamadan ölüp giden insanlardan sonra yaşamaya devam eden bu inatçı toprak hiç sindirilemeyen bir canavara benziyor.

Böylesine tuhaf bir adı olan Williamlı James King de kimdi acaba? Ay Vadisinde yerleşenlerin en yaşlısı bile onu tanımıyor. Yine de sadece altmış yıl önce, o zaman henüz bağlık olmayan ve sonradan Tokay adı verilecek olan bölümü de içine alan toprakları teminat gösteren Mariano G. Vallejo'ya on sekiz bin dolar borç vermiş. Sonradan üzüm bağları olacak ormanlık alana adını kaydettiren Peter O'Connor nereden gelmiş ve sonra nereye kaybolmuş? Daha sonra Louis Csomortanyi ortaya çıkıyor; önemli biri olmalı. Bu dayanıklı toprağın kayıtlarında sayfalar boyunca adı geçiyor.

Bundan sonra eski Amerikan soyu geliyor. Büyük Amerikan Çölünü susuzluktan kıvranarak aşanlar, Berzahı katır sırtında geçenler, Burunu yelkenlilerle dolaşanlar, vahşi Kızılderili adlarının on binlerce kuşak boyu unutulduğu bu yere benzer şekilde unutulacak olan kendi kısacık ve unutulmuş adlarını yazdıranlar – Halleck, Hastings, Swett, Tait, Denman, Tracy, Grimwood, Carlton, Temple gibi adlar. Ay Vadisi'nde artık buna benzer adlara rastlanmıyor.

Adlar tapu sayfalarında şimşek hızıyla bir görünüp bir kayboluyor. Ama ısrarcı toprak başkalarının gelip kendi adını yazmasını hâlâ bekliyor. Bunlardan

sonra haklarında birkaç şey duyduğum, ama kendilerini hiç tanımadığım insanların adları geliyor. Kohler ve Frohling. Tokay denilen üzüm bağında taştan büyük şaraphaneyi yapan adamlar, ama öteki bağcılar üzümlerini bu tepeye taşımayı reddetmişler. Bu yüzden Kohler ve Frohling bu toprakları kaybetmişler, 1906 depremi şaraphaneyi yerle bir etmiş ve şimdi ben onların yıkıntıları üzerinde yaşıyorum.

Sonra toprağı terbiye eden, bağ kütüklerini ve meyve ağaçlarını diken, ticari balık avlama kültürünü kurup yerleştiren, zamanında ünü dört bir yana yayılan malikâneyi inşa eden La Motte geliyor. Toprak onu da yenmiş, o da gelip geçmiş. Sonra benim adımın günleri geliyor. Onun meyve ağaçlarının ve üzüm bağlarının, azametli malikânesinin, balık havuzlarının bulunduğu yere ben de kendi adımı yüz bin okaliptus ağacı dikerek kazıdım.

Sonra Cooper ve Greenlaw... Bugün Hill Ranch denilen yerde iki ölü bırakıp kaçmışlar; elle yontulmuş çit kazıklarından yapılma küçük bir kare kutunun içinde uyuyan "Küçük Lillie" ile "Küçük David". Aynı zamanda Cooper ile David ormanlık alanda yüz yirmişer dönümlük üç tarla açmışlar. Bugün ben bu üç tarlaya Kanada bezelyesi ektirdim, bahar geldiğinde yeşil gübre olarak kullanılmak üzere sürülecekler.

Haska... Bir kuşak öncesinin karanlık efsanevi kişiliklerinden biri, dağların ardına gidip şimdi kendi adını alan küçük vadide üç dönüm toprağı çalılıklardan temizlemiş. Toprağı işlemiş, taş duvarlar ve bir ev yapmış, elma ağaçları dikmiş. Şimdi ise evinin bulunduğu yer bilinmiyor, taş duvarların bulunduğu

yer manzara genel olarak gözden geçirildiğinde belki çıkarılabilir. Şimdi ben de savaşı yeniden sürdürüyorum, Haska'nın temizlediği alanı istila eden ve Haska'nın diktiği elma ağaçlarını öldüren çalılıklarda otlasınlar diye Ankara keçileri koyuyorum oraya. Böylece ben de emeğimle toprağı tırmalıyorum ve adımı tapu kâğıdına ölmeden ve kâğıt küflenmeden önce yazıyorum.

"Düşçüler ve hayaletler," diye kıkırdıyor Beyaz Mantık.

"Ama elbette bunca uğraş tamamen boşuna değildi," diye ileri sürüyorum.

"Hepsi bir yanılsamaya dayalıydı ve bu yüzden bir yalan."

"Hayati değeri olan bir yalan," diye karşılık veriyorum.

"Ama Allah aşkına hayati değeri de olsa yalan yalan değil midir?" diye meydan okuyor Beyaz Mantık. "Hadi. Bardağını doldur da kitap raflarını dolduran şu hayati önemdeki yalanları söyleyen yalancıları bir inceleyelim. William James'le ilgilenelim biraz."

"Sağlıklı bir adam," diyorum. "Kendisinden bakırı altına çevirmesini bekleyemeyiz, ama en azından bağlanabilecek birkaç sağlam ve kuvvetli şey bulabiliriz onda."

"Duygusallaşana kadar hadım edilmiş akılcılık," diye sırıtıyor Beyaz Mantık. "O kadar düşünmesine rağmen sonunda hâlâ ölümsüzlüğün duygusallığına saplanıp kalmış. Olgular, umut imbiğinden geçirilip inanca dönüştürülmüş. Aklın en olgun meyvesi aklın budalalaşması oluyor. Mantığı zirvesine ulaşan James,

oradan akıl yürütmeyi durdurmamızı ve her şeyin iyi olduğuna ve iyi olacağına inanç duymamızı telkin ediyor. Metafizikçilerin eski, ah çok eski akrobatik küstahlıkları bu sayede aklın çirkin ve dürüst uygulamasının sonucu karamsarlıktan kaçmak uğruna akıl yürüterek akıldan kaçıyorlar.

"Şu senin üstündeki et sen misin? Yoksa bu et senin sahip olduğun harici bir şey mi? Ya bedenin – o nedir? Uyarıcıları tepkiye çeviren bir makine. Tepkiler uyarıcılarla hatırlanırlar. Böylece tecrübeyi oluştururlar. O zaman sen bilincinde bu tecrübelerden başka bir şey değilsin. Herhangi bir anda düşündüğün şeysin sen. Senin ben'in hem öznedir hem de nesne. Şeyleri kendi içlerinde doğrular ve şeyler böylece doğrulanırlar. Düşünen insan düşüncedir, bilen insan da bilinen şey, malik de malik olunan şeyler.

"Her şeyden önce, senin de çok iyi bildiğin gibi, insan bilincin akışıdır, geçen düşüncelerin bir akışı, her kendilik düşüncesi bir başka kendiliktir, sayısız düşüncedir, sayısız kendiliktir, sürekli bir oluştur, ama asla bir varlık değildir, hayaletler ülkesinde oradan oraya dolaşan hayaletlerdir. Ama insan kendisini olduğu gibi kabul etmez. Kendisinin geçip gittiğini reddeder. O geçip gitmeyecektir. Bunu yapmak için ölmesi gerekse bile yeniden yaşayacaktır.

"O atomlarla ışık fıskiyelerini, en uzak yıldız kümelerini, su damlacıklarını, duyguların sivri uçlarını, cıvık çamurlu akıntıları, kozmik kütleleri karıştırır, bunları da inanç incilerine, kadın aşkına, varsayılmış değerlere, ürkütücü şüphelere, debdebeli kibre katar ve bundan kendisine gökleri ürkütecek, sonsuzlukları

şaşırtacak bir sonsuzluk yaratır. Kendi gübre yığınının üstünde kıvranıp durur ve karanlıkta cinlerin arasında kaybolan bir çocuk gibi tanrılara seslenerek kendisinin onların küçük kardeşi olduğunu, şimdi canlılığın mahkumu olsa da sonunda onlar gibi özgür olacağını söyler. Düş kuran insan yok olduğunda yok olan ve ancak öldüğünde onunla birlikte ölen düşler ve düş tozları, benliğin anıtlarıdır bunlar.

"İnsanların kendi kendilerine söyledikleri bu hayati yalanlar, Gece'nin güçlerine karşı mırıldandıkları bu büyüler hiç de yeni şeyler değildir. Vudu büyücüleri, sihirbaz hekimler metafiziğin babalarıydılar. Gece ve Ölüm ışığa ve hayata giden yolu kuşatan insan yiyen devlerdi. Metafizikçiler inandırmak için yalan söylemek zorunda kalsalar da inandırmaya zorunluydular. Hıristiyanlığın bir kolu olan Ecclesiastların insanların da hayvanlar gibi öldüklerini ve sonlarının aynı olduğunu belirten o utanmaz yasası, metafizikçileri kızdırıyordu. İnançları kendi planları, dinleri kendi kocakarı ilaçları, felsefeleri kendi icatlarıydı, bunlarla birlikte Ölüm'ü ve Gece'yi alt edeceklerine yarı yarıya inanıyorlardı.

"Bataklık ışıkları, mistisizm sisleri, ruhsal çığlıklar, ruh cümbüşleri, gölgeler arasında ağlamalar, tuhaf gnostisizmler, ontolojik düşler, sanrılar; senin kitap raflarını dolduran şeyler, umut fantezileri işte bunlar. Bak bir onlara, şu zavallı çılgın adamların acıklı hayallerine bak, bu tutkulu isyancılara bak; senin Schopenhauerlerine, senin Strindberglerine, senin Tolstoylarına ve Nietzschelerine bir bak hele.

"Hadi gel. Bardağın boşalmış. Doldur ve unut."

Ona itaat ediyorum, çünkü beynimde artık alkol kurtçukları oynaşıyor. Kitap raflarımdaki zavallı düşünürlere kadeh kaldırırken dudaklarımdan Richard Hovey'in dizeleri dökülüyor:

"Sakınma kendini! Hayat ve Aşk, gece ve gündüz gibi
Bize ancak istediklerince verirler kendilerini,
Biz isteyince değil. Elindeyken kabul et cömertliklerini,
Bizi kurtlar kabul etmeden önce."

"Seni selamlayacağım," diye haykırıyor Beyaz Mantık.

"Hayır," diye cevap veriyorum, kurtçuklar beni çılgına çevirirken. "Ben senin ne olduğunu biliyor ve senden korkmuyorum. Suratındaki o hazcılık maskesi altında sen Ölüm'ün ta kendisisin ve senin yolun Gece'ye çıkıyor. Hazcılığın bir anlamı yok. O da bir yalan, bir korkağın kendini beğenmiş uzlaşmasıdır."

"Şimdi selamlayacağım seni!" diye araya giriyor Beyaz Mantık.

"Ama bu zavallı hayatı tamamlamayacaksan eğer,
İşte, ne zaman istersen o zaman sona erdirmekte özgürsün,
Ölümden sonra uyanma korkusu olmaksızın."

Kendi meydan okuyuşuma gülüyorum; çünkü şu anda, Beyaz Mantık'ın gelmiş geçmiş en cilveli düzen-

baz olduğunu ve kulağıma ölümü fısıldadığını biliyorum. Kendi maskesinin düşmesinden kendi suçlu, eski hayalleri uyandıran onun kendi kurtçukları, gençliğimin ötesinden gelen o sesi yeniden seslendirip canlandırıyor, hayatın ve kitapların var olmadığını bana öğrettiği olanakların ve güçlerin hâlâ daha elimde olduğunu yineliyor.

Yamak zili çalarken bardağımı ters çeviriyorum. Beyaz Mantık'la alay ederek, dışarı çıkıp sofradaki konuklarıma katılıyor, yapmacık bir ciddiyetle dergilerin son sayıları ve hayatın saçmalıkları üzerine tartışıyorum. Tartışmanın her numarasını ve hilesini ikilemlerle ve alay ederek kışkırtıyorum. Konu değiştikçe, saygın ve korkak burjuva fetişleriyle endişelenerek ve zevkle oynamak, gülmek ve bilgeliğin uçarılıklarına ve budalalıklarına ve tanrının hayaletlerine nükteli sözler etmek kolaylaşıyor.

Soytarı modası var şimdi! Soytarı! İnsan bir filozof olacaksa, bırakın Aristofanes olsun. Sofradaki hiç kimse benim kafayı bulduğumun farkında değil. Neşeliyim, hepsi bu. Düşünme yorgunluğundan bıkıp usanınca, sofradan kalktığımızda, şaka yapmaya başlıyor ve ortaya salon oyunları atıyorum. Hep birlikte gülüp oynuyor, neşemizi buluyoruz.

Akşam sona erip de karşılıklı iyi geceler dilekten sonra, rafları kitapla dolu çalışma odamdan geçip uyuduğum verandaya, kendime ve hiç de yenik olmayarak beni bekleyen Beyaz Mantık'a dönüyorum. Kafam dumanlı bir şekilde uyumak üzere yatarken gençliğin çığlıklarını duyuyorum; tıpkı Harry Kemp'in duyduğu gibi:

"Gençliğin geceleyin seslendiğini duydum:
'Dünyadan aldığım eski tat kalmadı artık;
Ayaklarımı basacak bir yer yok,
Sabah karışıyor gündüze,

Bir an bile beklemeye gelmez
Dünyayı ışığa boğmalı artık.
Gülden daha çabuk unutulan
Gökkuşağım geliyor ve gidiyor,
Parıltılar sona eriyor gökte—
Evet, Gençliğim ben, çünkü ölüyorum!'"

XXXVIII

Yukarıda anlattıklarım, Beyaz Mantık'la ruhumun alacakaranlığında yaptığım gezintilere bir örnektir. Elimden gelenin en iyisini yaparak, okuyucuya bir insanın John Barleycorn'la birlikte paylaştığı gizli yere kısa bir göz atmasını sağlamaya çabaladım. Ve okuyucu, bir çeyrek saatte okuduğu bu ruh halinin, John Barleycorn'un sayısız ruh hallerinden biri olduğunu ve böylesi ruh hallerinin günler, haftalar ve aylar boyunca sürebileceğini unutmamalıdır.

Alkoliklik anılarım sona eriyor. Beni yeryüzünde bugüne kadar yaşatan şeyin hak etmediğim şansım olduğunu herhangi bir kuvvetli, iri göğüslü içkici kadar söyleyebilirim; geniş omuzların ve bünyenin şansı. İnsanın karakterinin ve vücudunun şekillendiği on beş ile on yedi yaşlarım arasında benim dayandığım ağır içki baskısına çok az gencin dayanabileceğini söylemeye cüret ediyorum. Ve çok az insan benim yetişkinlik yıllarımda yaptığım gibi alkolün üstesinden

gelebilir ve bunun hikâyesini anlatabilecek kadar yaşayabilirdi. Hayatta kaldım, kişisel erdemlerim sayesinde değil, ama bir dipsomanyağın kimyasına sahip olmadığımdan, John Barleycorn'un tahribatına olağanüstü dirençli bir organizmaya sahip olduğumdan. Ben hayatta kalırken benim kadar talihli olmayan başkalarının bu uzun, kederli yolda ölüp gittiklerini gördüm.

Beni John Barleycorn'un ateşleri arasından çekip çıkaran tam ve mutlak iyi talihimdi, kaderdi, her ne derseniz deyin oydu. Hayatım, mesleğim, yaşama sevincim yok olmadı. Bunlar kavruldu, bu doğru; tıpkı kaybedilen umutların geride kalanları gibi, inanılmaz mucizevi yollardan kurtulanlar, katliamın çetelesi karşısında şaşkınlığa düşmüşlerdir.

Eski, kanlı savaşlardan sağ kurtulan birinin, "Artık savaş olmasın!" diye bağırması gibi ben de, "Artık gençlerimizin zehirle bu savaşları son bulsun!" diye haykırıyorum. Savaşı durdurmanın yolu onu durdurmaktır. İçmeyi durdurmanın yolu onu durdurmaktır. Çin afyonun genel kullanımını afyon ekimini ve ithalatını durdurarak durdurmuştu. Çin'in filozofları, din adamları ve doktorları soluksuz kalıncaya kadar binlerce yıl telkinlerde bulunabilirlerdi ve yine de afyon kullanımı, afyon kolay elde edilebilir ve ulaşılabilir bir şey olduğu sürece devam edecekti. Biz böyle yaratılmışız, hepsi bu.

Çocuklarımızın yok olmaması için arseniği, striknini, tifo ve verem mikroplarını büyük bir başarıyla ortadan kaldırdık. John Barleycorn'a da aynı şekilde davranın. Durdurun onu. Ruhsat verilmiş ve yasal

olarak, ortalıkta dolaşıp gençliğimizi avlamasına izin vermeyin. Ben ne alkolikler hakkında ne de alkolikler için yazıyorum, gençliğimiz için yazıyorum; yeni doğmuş ya da doğmakta olan sağlıklı, normal çocuklarımız için yazıyorum.

İşte bu nedenle, başka bir nedenden dolayı değil, ve şevkle, kafam kıyak bir şekilde Ay Vadisine indim ve kadınlara oy hakkı verilmesi yönünde kullandım oyumu. Kadınların oy kullanması yönünde oy kullandım, çünkü gelecek kuşakların karılarının ve annelerinin John Barleycorn'un varoluşunu sonlandırmak ve onu yitip giden vahşiliğimizin tarihsel hapishanesine geri göndermek üzere oy kullanacaklarını biliyorum. Eğer canı yanmış biri gibi haykırıyorsam, lütfen acı içinde çürüdüğümü unutmayın. Üstelik sizin ya da benim oğlumuzun ya da kızımızın benzer bir şekilde çürümesi düşüncesinden iğreniyorum.

Kadınlar ırkın gerçek koruyucularıdır. Erkekler savurgan, maceracı ve kumarbazdır. Sonunda onları kadınları kurtarır. İnsanın kimyada yaptığı ilk deney alkol yapmak olmuştu, o gün bu gündür de kuşaklar boyunca içki yapıp içiyorlar. Kadınların erkeklerin alkol kullanmasına içerlemedikleri tek bir gün olmamıştır, yine de bu içerlemelerine bir ağırlık ekleyecekleri güçleri yoktu. Herhangi bir toplumda oy hakkı elde ettikleri an, yapacakları ilk iş pubları kapatmak olacaktır. Gelecek binlerce erkek kuşağı pubları kendileri kapatmazlar. Ayrıca morfin kurbanlarının morfinin satışını yasallaştırmalarını bile bekleyebiliriz.

Kadınlar bilir. Onlar erkeklerin alkol kullanmalarının karşılığında hesaba gelmez bir gözyaşı ve ter be-

deli ödemişlerdir. Irkları konusunda kıskanç oldukları için, doğacak erkek bebekler için yasalar çıkaracaklar; aynı zamanda kız bebekler için de, çünkü onlar da bu erkek çocuklarının anneleri, karıları ve kız kardeşleri olacaklar.

Bu çok kolay olacak. Bundan acı çekecek olanlar sadece tek bir kuşağın ayyaşları ve deneyimli içkicileri olacak. Ben de bunlardan biriyim ve John Barleycorn'la uzun süren ilişkimin sonunda ciddi olarak şu güvenceyi verebilirim ki hiç kimse içmediğinde ve içki kolayca ulaşılabilir olmadığında benim için içkiyi kesmek acı verici olmayacaktır. Öte yandangençlerin büyük bir oranı normal olarak alkolik olmadığından, hiç içki içmediklerinden, içkiyi hiç özlemeyeceklerdir. Pubları ancak tarih kitaplarının sayfalarından bilecek, onu cadıların yakılması geleneği gibi garip, eski bir gelenek olarak düşüneceklerdir.

XXXIX

Elbette hiçbir kişisel hikâye o insanın anlatısı son anına kadar getirilmeden tamamlanmış sayılmaz. Ama benim hikâyem ıslah olmuş bir sarhoşun hikâyesi değildir. Ben asla alkolik olmadım, asla ıslah da olmadım.

Bir süre önce denk gelmişti de, yelkenli bir gemiyle Horn Burnunu dolaşarak yüz kırk sekiz gün süren bir yolculuk yapmıştım. Yanıma hiç içki almamıştım, bu yüz kırk sekiz gün boyunca kaptandan alıp da içemeyeceğim tek bir gün yoktu, ama yine de içmedim. İçmedim, çünkü içki içmeyi arzulamıyordum. Teknede içki içen başka kimse de yoktu. İçki içme havası yoktu, benim vücudumda da alkole organik bir ihtiyaç yoktu. Kimyam alkol istemiyordu.

O zaman karşıma basit ve oldukça açık bir sorun çıktı: BU ÇOK KOLAY, NEDEN KARAYA ÇIKINCA DA BUNA DEVAM ETMEYEYİM? Bu sorunun üzerinde dikkatle düşündüm taşındım. Beş ay süreyle alkolle kesinlikle hiçbir ilgim olmadan bunu ölçtüm

biçtim. Geçmiş deneyimlerimden de yola çıkarak, belirli sonuçlara vardım.

Öncelikle, on binde ya da yüz binde bir kişinin bile gerçek, kimyasal bir ayyaş olmadığına inanıyorum. Bence içmek tamamen zihinsel bir alışkanlıktır. Tütüne, kokaine, morfine ya da öteki uyuşturuculara benzemez. Alkol ihtiyacı kökeninde bilhassa zihinseldir. Zihinsel eğitim ve gelişim meselesidir ve de toplumsal toprakta yeşerir. Bütün içkiciler toplumsal gerekçelerle içmeye başlar ve bu içki içme biçimine, bu anlatının ilk bölümünde kendi deneyimlerime dayanarak anlattığım gibi binlerce toplumsal yan anlam eşlik eder. Bu toplumsal yan anlamlar içki alışkanlığının büyük oranda oluştuğu şeylerdir. Alkolün içildiği toplumsal atmosferin oynadığı rolle kıyaslanınca alkolün kendisinin oynadığı rol önemsizdir. Günümüzde içkinin toplumsal ilişkilerinde uzun süre eğitim görmemiş vücudunun karşı konulmaz kimyasal tahrikiyle alkole sürüklenmiş bir insan yeryüzüne pek nadir gelir. Böylesine nadir insanların doğduğunu kabul ediyorum, ama ben henüz bunların hiçbiriyle karşılaşmadım.

Bu uzun, beş aylık yolculuğumda, bedensel ihtiyaçlarımın arasında alkol için en ufak bir bedensel ihtiyaç duymadığımı fark ettim. Ama şunu saptadım: Benim ihtiyacım zihinsel ve toplumsaldı. Dostluğu düşündüğümde, aklıma alkol geliyordu. Dostluk ve alkol Siyam ikizleriydi. Her zaman birbirlerine yapışık olarak bulunuyorlardı.

Böylece güvertedeki sandalyemde oturur ya da birileriyle konuşurken, söz benim dünyanın gezdiğim yerlerine gelince, gözümüm önünde hemen oradaki

dostlar ve içilen içkiler beliriyordu. Muhteşem geceler, günler ve anlar, müthiş güzel özgürlük anları zihnime akın ediyordu. Kitapta "Venedik" yazısını görünce, kaldırımlara yayılmış kafe masalarını hatırlıyorum. Biri "Santiago Savaşı" deyince, ben de, "Evet, orada bulunmuştum," diye cevap veriyorum. Ama gözümün önünde ne Kettle Tepesi ne de Barış Ağacı canlanıyordu. Sıcak bir gecede ölmekte olan bir veremliyle içip konuştuğum, Santiago plazasındaki Kafe Venüs'ü görüyorum.

Bir yerde Londra'nın Doğu Yakasını okuyorum ya da biri bana bunu söylüyor; öncelikle, gözümün önünde pırıl pırıl pubların görüntüleri zıplıyor, kulaklarımda "iki bira" ve "üç viski" sesleri yankılanıyor. Latin Quartier denince o an öğrenci kabarelerindeyim; çevremde parlak yüzler ve ateşli ruhlar buz gibi, iyi damıtılmış absentlerini yudumlarken, Tanrı, sanat, demokrasi ve varoluşun öteki basit problemlerini bağıra bağıra konuşuyoruz.

Böylece önümdeki sorun üzerinde derin derin düşündüm. Dünyanın bu güzel yerlerini ancak aynı koşullar altında olursa bir daha ziyaret etmek isterim. ELDE KADEH! Bu cümlede büyülü bir yan var. Bir sözlükteki bütün kelimelerin anlatabileceğinden daha fazla bir anlam taşıyor. Hayatım boyunca eğitilmiş olduğum zihinsel bir alışkanlıktan bahsediyorum. Beni ben yapan unsurlardan birinden... Zekâ oyunlarını, gürültülü kahkahaları, çınlayan insan seslerini seviyorum, bunlar, elde kadeh, kasvetli dış dünyayı kapatıp, gittikçe yükselen nabız atışlarının eğlencesi ve çılgınlığıyla beyinlerini dürtüklüyor.

Hayır, diye karar verdim; ara sıra içeceğim. Raflarımdaki bütün kitaplara, düşünürlerin benim kendime has yaradılışımın gölgelediği düşüncelerine karşın, istemeye eğitildiğim yolda devam etmeye serinkanlılıkla ve isteyerek karar verdim. İçecektim, ama öncekinde daha ustaca, daha tedbirli bir şekilde. Bir daha asla gezgin bir ayyaş olmayacaktım. Bir daha asla Beyaz Mantık'ı uyandırmayacaktım. Onu nasıl uyandırmayacağımı öğrenmiştim.

Beyaz Mantık şimdi Uzun Hastalık'ın yanında gömülü yatıyor. İkisi de bir daha bana eziyet edemeyecekler. Uzun Hastalık'ı yerine yatıralı uzun yıllar oldu; uykusu derin. Beyaz Mantık'ın uykusu da onun kadar derin. Yine de, sonuç olarak, atalarımın benim yaşadığım çağdan önce John Barleycorn'u ortadan kaldırmış olmalarını istediğimi söyleyebilirim. John Barleycorn'un benim içine doğduğum toplumsal sistemin her yerinden fışkırmasından üzüntü duyuyorum. Aksi takdirde onunla tanışmazdım. Onun dostluğu beni uzun süre eğitti.

JACK LONDON

Bir Alkoliğin Anıları

London, 1913 yılında yayımlanan *Bir Alkoliğin Anıları*'nda alkolle olan deneyimini kahramanı Barleycorn üzerinden anlatıyor. Kısa ama maceralarla dolu bir hayat yaşayan yazar, otobiyografik unsurlar kullanarak yazdığı bu kitapta alkolle olan uzun soluklu ve yıkıcı ilişkisine dair pek çok ipucu veriyor. Jack London dostlukların ve toplumsal ilişkilerin alkolizm kıskacında sürüklenişini anlatıyor.

"Tüm kafayı çekme serüvenlerinin
en unutulmazlarından birisi."
- Times Higher Education Supplement

"Olağanüstü bir eser. Önce böbürlenme sonra inkâr ... alkolden iğrenmeye dair kuşkulu bir protesto ... ama bir yandan da ağır içmenin maço yanına tam bir bağlılık."
- The Times

ALFA
www.alfakitap.com
/alfakitap
/alfakitap
/alfakitap

U379753